

Náš kalendár 2025

Náš kalendár

na rok
2025

Celoštátna
slovenská
samospráva v Maďarsku
ORSZÁGOS SZLOVÁK ÖNKORMÁNYZAT

1114 Budapešť, Fadruszova u. 11/A

E-mail: oszo@slovaci.hu Telefón: +36 1 466 9463 Web: www.slovaci.hu

Publikácia Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (CSSM)

Spoluvydavateľom publikácie je parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulík

Vydáva Nezisková verejnoprospešná spoločnosť s ručením obmedzeným pre služby
a zužítkovanie nehnuteľností SlovakUm, obchodná spoločnosť CSSM

Za vydanie zodpovedá
predsedníčka CSSM
Alžbeta Hollerová Račková

Zodpovedný redaktor
konateľ spoločnosti SlovakUm
Imrich Fuhl

Redaktori
Eva Fábiánová
Zlatko Papuček
Atila Rusnák

Jazyková lektorka
Vlasta Zsákaiová Držíková

ISSN 0465-9074

Vydanie ročenky podporili

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí
0605/HU/2024

Vláda Maďarska
NKUL-KP-1-2024/3-000484

Príprava do tlače
Martin Kraszlán

Tlač: **Multiszolg Bt.**

Pri zostavovaní ročenky bol použitý archívny materiál týždenníka Ľudové noviny
a spoločnosti SlovakUm.

Autorkou fotografií na obálke je Zsófia Mohosová

**ŠŤASTLIVÝ
NOVÝ ROK!
2025**

JANUÁR

2025

POĽA SLOVENSKEHO
KALENDÁRA

POĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Streda	Nový rok, Štátny sviatok	Nový rok, Fruzšina	07:29	16:05
2. Štvrtok	Alexandra, Karina	Ábel	07:29	16:06
3. Piatok	Daniela	Genová, Benjámín	07:29	16:07
4. Sobota	Drahoslav	Titusz, Leóna	07:29	16:08
5. Nedeľa	Andrea	Simon	07:29	16:09
6. Pondelok	Traja králi, Antónia	Traja králi, Boldizsár	07:29	16:10
7. Utorok	Bohuslava	Attila, Ramóna	07:28	16:11
8. Streda	Severín	Gyöngyvér	07:28	16:12
9. Štvrtok	Alexej	Marcell	07:28	16:14
10. Piatok	Dáša	Melánia	07:27	16:15
11. Sobota	Malvína	Ágota	07:27	16:16
12. Nedeľa	Ernest	Ernő	07:26	16:17
13. Pondelok	Rastislav	Veronika	07:26	16:19
14. Utorok	Radovan	Bódog	07:25	16:20
15. Streda	Dobroslav	Lóránd, Lóránt	07:24	16:21
16. Štvrtok	Kristína	Gusztáv	07:24	16:23
17. Piatok	Nataša	Antal, Antónia	07:23	16:24
18. Sobota	Bohdana	Piroska	07:22	16:25
19. Nedeľa	Drahomíra, Mário	Sára, Márió	07:21	16:27
20. Pondelok	Dalibor	Fábián, Sebestyén	07:21	16:28
21. Utorok	Vincent	Ágnes	07:20	16:30
22. Streda	Zora	Vince, Artúr	07:19	16:31
23. Štvrtok	Miloš	Zelma, Rajmund	07:18	16:33
24. Piatok	Timotej	Timót	07:17	16:34
25. Sobota	Gejza	Pál	07:16	16:36
26. Nedeľa	Tamara	Vanda, Paula	07:15	16:37
27. Pondelok	Bohuš	Angelika	07:14	16:39
28. Utorok	Alfonz	Károly, Karola	07:12	16:40
29. Streda	Gašpar	Adél	07:11	16:42
30. Štvrtok	Ema	Martina	07:10	16:43
31. Piatok	Emil	Marcella, Gerda	07:09	16:45

NÁRODOPISNÉ ZBIERKY SLOVÁKOV V MAĎARSKU

Pamätné ľudové domy, dedinské múzeá, oblasťné domy, múzejné výstavné miesta, národopisné zbierky... – ak v niečom sme ako Slováci v Maďarsku v poslednom polstoročí skutočne dobrí, úspešní, až príkladní, tak v zriaďovaní, udržiavaní a rozvíjaní spolu takmer 80 národopisných zbierok určite. Bodaj by tomu tak bolo aj v prípade nášho (pôvodného) materinského jazyka! Človek ľahko môže mať pocit, akoby sme všetky svoje straty, ktoré nás v uplynulých desaťročiach, či skôr storočiach, ako ná-

rodnosť prirodzene a občas aj oveľa menej prirodzenými spôsobmi postihli, chceli vynahradiť práve v tejto oblasti, kde sa naozaj máme čomu tešiť. Naši ľudia, uvedomujúc si a pociťujúc na vlastnej koži, čo všetko sme postupne natrvalo postrácali, snažia sa zachrániť, čo sa ešte dá. Naše krásne, funkčné a aj z odborného hľadiska čoraz kvalitnejšie etnografické zbierky nám právom mnohí závidia. Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku (CSSM) prostredníctvom Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku (ÚKSM) poskytuje vzácnu podporu správcom národopisných zbierok, ktorými sú v mnohých prípadoch miestne slovenské volené zbory, či už neustálym zlepšovaním ich vybavenia (merače pary, odvlhčovače, poplašné systémy a výstavné figuríny), alebo usporadúvaním konferencií a iných odborných stretnutí. Expozície miestnej histórie sa zrodili prevažne vďaka spojeniu miestnych síl v snahe zachovať a prezentovať slovenské hmotné kultúrne dedičstvo a neraz zohrávajú zďaleka nielen tzv. múzejnú funkciu v živote miestnej spoločnosti, ale slúžia ako dejisko rôznych kultúrnych aktivít, sídlo slovenských občianskych a samosprávnych iniciatív, alebo ako názorné pomôcky pri výučbe národopisu. V úvodnom kalendárnom bloku Nášho kalendára na rok 2025 sme sa teda nie náhodou rozhodli predstaviť dvanásť našich snád najvýznamnejších pamätných ľudových domov, ktoré vyhovujú aj prísnyim požiadavkám renomovanej odbornej spoločnosti väčšinového prostredia, konkrétne Zväzu oblastných domov a národopisných múzeí v prírode. Ich muzeálne zbierky sú bohatým dedičstvom po našich slovenských predkoch, v prípade vystaveného nábytku, náradia, keramiky, odevov, nástrojov, textílií a kníh ide o kultúrne hodnoty našej národnosti, o akési historické okienko, cez ktoré môžeme nahliadnuť do polstoročnej minulosti, aby sme nabrali sily pre dnešok a zajtrajšok.

Foto: Imrich Fuhl

(fuhl)

F E B R U Á R

2025

PODĽA SLOVENSKEHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Sobota	Tatiana	Ignác	07:07	16:46
2. Nedeľa	Hromnice, Erik, Erika	Hromnice, Karolina, Aida	07:06	16:48
3. Pondelok	Blažej	Balázs	07:05	16:49
4. Utorok	Veronika	Ráhel, Csenge	07:03	16:51
5. Streda	Agáta	Ágota, Ingrid	07:02	16:53
6. Štvrtok	Dorota	Dorottya, Dóra	07:01	16:54
7. Piatok	Vanda	Tódor, Rómeó	06:59	16:56
8. Sobota	Zoja	Aranka	06:58	16:57
9. Nedeľa	Zdenko	Abigél, Alex	06:56	16:59
10. Pondelok	Gabriela	Elvira	06:55	17:00
11. Utorok	Dezider	Bertold, Marietta	06:53	17:02
12. Streda	Perla	Livia, Lidia	06:51	17:04
13. Štvrtok	Árpád	Ella, Linda	06:50	17:05
14. Piatok	Deň zaľúbených, Valentin	Deň zaľúbených, Bálint, Valentin	06:48	17:07
15. Sobota	Pravoslav	Kolos, Georgina	06:47	17:08
16. Nedeľa	Ida, Liana	Julianna, Lilla	06:45	17:10
17. Pondelok	Miloslava	Donát	06:43	17:11
18. Utorok	Jaromír	Bernadett	06:42	17:13
19. Streda	Vlasta	Zsuzsanna	06:40	17:14
20. Štvrtok	Livia	Aladár, Álmos	06:38	17:16
21. Piatok	Eleonóra	Eleonóra	06:36	17:18
22. Sobota	Etela	Gerzson	06:34	17:19
23. Nedeľa	Roman, Romana	Alfréd	06:33	17:21
24. Pondelok	Zlatica	Elemér	06:31	17:22
25. Utorok	Matej	Mátyás	06:29	17:24
26. Streda	Frederik, Frederika	Géza	06:27	17:25
27. Štvrtok	Viktor	Edina	06:25	17:27
28. Piatok	Alexander	Ákos, Bátor	06:23	17:28

ALKÁR

Pamätný ľudový dom v Alkári zriadili z pamiatok ľudovej kultúry slovenských obyvateľov matranského regiónu. Expozícia je inštalovaná v dvoch miestnostiach. Budova predstavuje typický sedliacky dom z druhej polovice 19. storočia, pôvodne bola majetkom obecného pastiera sviň „kondáša“. „Prvá chýža“ je zariadená tradične, nachádzajú sa tu rohová lavica, skriňa, ale i truhla a okrem rodinných portrétov steny zdobia aj obrazy svätých. V druhej miestnosti, kuchyni, sú vystavené hlinené nádoby, veľké koryto, „šparhelt“ a „nadívač“, ktorý slúžil na plnenie klobás a jaterníc. Iniciátorom zbierky bol niekdajší riaditeľ školy Ladislav Zakupsky. Ľudový dom odovzdali do užívania roku 2007, pri príležitosti 60. výročia československo-maďarskej výmeny obyvateľstva. Ďalší zber uskutočnili a materiál usporiadali učiteľky Kristína Jakobová a Judita Kasalová Szabadová. Prevádzkovateľom pamätného domu je obecná samospráva a miestny slovenský volený zbor, ktorý tu organizuje rôzne podujatia, hlavne ukážky tradičných remeselníckych prác pre deti. Pamätný ľudový dom v Alkári je členom Zväzu oblastných domov a národopisných múzeí v prírode. V roku 2024 pracovníci skanzenu v Alkári realizovali vzorkový projekt, digitalizáciu zbierkových predmetov.

M A R E C

2025

PODĽA SLOVENSKÉHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Sobota	Albín	Albin	06:22	17:30
2. Nedeľa	Anežka	Lujza	06:20	17:31
3. Pondelok	Bohumil, Bohumila	Kornélia	06:18	17:33
4. Utorok	Kazimír	Kázmér	06:16	17:34
5. Streda	Popolcová streda, Fridrich	Popolcová streda, Adorján, Adrián	06:14	17:36
6. Štvrtok	Radoslav, Radoslava	Leonóra, Inez	06:12	17:37
7. Piatok	Tomáš	Tamás	06:10	17:39
8. Sobota	MDŽ, Alan, Alana	MDŽ, Zoltán	06:08	17:40
9. Nedeľa	Františka	Franciska, Fanni	06:06	17:42
10. Pondelok	Bruno, Branislav	Ildikó	06:04	17:43
11. Utorok	Angela, Angelika	Szilárd	06:02	17:44
12. Streda	Gregor	Gergely	06:00	17:46
13. Štvrtok	Vlastimil	Krisztián, Ajtony	05:58	17:47
14. Piatok	Matilda	Matild	05:56	17:49
15. Sobota	Svetlana	Štátny sviatok, Kristóf	05:54	17:50
16. Nedeľa	Boleslav	Henrietta	05:52	17:52
17. Pondelok	Ľubica	Gertrúd, Patrik	05:50	17:53
18. Utorok	Eduard	Sándor, Ede	05:48	17:55
19. Streda	Jozef	József, Bánk	05:46	17:56
20. Štvrtok	Vítázoslav, Klaudius	Klaudia	05:44	17:57
21. Piatok	Blahoslav	Benedek	05:42	17:59
22. Sobota	Beňadik	Beáta, Izolda	05:40	18:00
23. Nedeľa	Adrián	Emőke	05:38	18:02
24. Pondelok	Gabriel	Gábor, Karina	05:36	18:03
25. Utorok	Marian	Irén, Irisz	05:34	18:05
26. Streda	Emanuel	Emánuel	05:32	18:06
27. Štvrtok	Alena	Hajnalka	05:30	18:07
28. Piatok	Soňa	Gedeon, Johanna	05:28	18:09
29. Sobota	Miroslav	Augusztá	05:26	18:10
30. Nedeľa	Vieroslava	Zalán	05:24	18:12
31. Pondelok	Benjamín	Árpád	06:22	19:13

BANKA

Novohradská dedinka Banka je obľúbeným výletným miestom najmä vďaka známemu jazeru, nad ktorým sa každoročne konajú slovenské národnostné folklórne festivaly. Pamätný ľudový dom odovzdali v obci roku 1971. Budova i vystavené exponáty sú majetkom Riaditeľstva múzeí Novohradskej župy v Šalgótarjáne, ktoré je aj prevádzkovateľom domu. Výstavu zariadili muzeológovia Jozef Zólyomi a Marta Kaprošová. Sedliacky dom pochádza z 19. storočia. Vedľa budovy, kúsok od bránky, stojí socha mladuchy z Banky, dielo výtvarníka slovenského pôvodu Ondreja Laluju. Zhotovil ju ako prejav úcty k miestnym ženám, ktoré donedávna ešte chodili v slovenskom ľudovom kroji. Výstava predstavuje bytovú kultúru mladých bezdetných stredných roľníkov evanjelického vyznania. V prvej izbe sa nachádza rohová lavica s vyrezávanou ozdobou, pred ňou je prestretý stôl. Na pravej strane vedľa okna je postlaná posteľ s vyrezávaným maľovaným čelom, pozdĺž ktorej sú tri stoličky s vyrezávanými operadlami. Pred posteľou stojí vyrezávaná truhla s maľovanými kvetmi, nad ňou sú kyvadlové hodiny, okolo nich maľované tanieri. Medzi dvomi oknami visí zrkadlo, pod dreveným stropom sú zavesené maľované tanieri. Za dverami je vešiak na šaty, slepé okno s poličkami, vedľa neho komoda. Oproti vchodu je kuchyňa s otvoreným komínom, pod ktorým sa nachádza murovaná pec pre šesť chlebov. Na vstavanej lavici sú dve zakryté slamienky, akoby práve teraz kyslo cesto. Naľavo je veľké koryto s podstavcom na miesenie cesta. Pamätný ľudový dom v Banke má povolenie k činnosti ako múzejná zbierka verejného záujmu.

A P R Í L

2025

PODĽA SLOVENSKÉHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Utorok	Hugo	Hugó	06:20	19:14
2. Streda	Zita	Áron	06:18	19:16
3. Štvrtok	Richard	Buda, Richárd	06:16	19:17
4. Piatok	Izidor	Izidor	06:14	19:19
5. Sobota	Miroslava	Vince	06:12	19:20
6. Nedeľa	Irena	Vilmos, Bíborka	06:10	19:21
7. Pondelok	Zoltán	Herman	06:08	19:23
8. Utorok	Albert	Dénes	06:06	19:24
9. Streda	Milena	Erhard	06:04	19:26
10. Štvrtok	Igor	Zsolt	06:02	19:27
11. Piatok	Július	Leó, Szaniszló	06:00	19:29
12. Sobota	Esterá	Gyula	05:58	19:30
13. Nedeľa	Kvetná nedeľa, Aleš	Kvetná nedeľa, Ida	05:56	19:31
14. Pondelok	Justína	Tibor	05:54	19:33
15. Utorok	Fedor	Anasztázia, Tas	05:52	19:34
16. Streda	Dana, Danica	Csongor	05:51	19:36
17. Štvrtok	Zelený štvrtok, Rudolf	Zelený štvrtok, Rudolf	05:49	19:37
18. Piatok	Veľký piatok, Valér	Veľký piatok, Andrea, Ilma	05:47	19:38
19. Sobota	Biela (Veľká) sobota, Jela	Biela (Veľká) sobota, Emma	05:45	19:40
20. Nedeľa	Veľkonočná nedeľa, Marcel	Veľkonočná nedeľa, Tivadar	05:43	19:41
21. Pondelok	Veľkonočný pondelok, Ervín	Veľkonočný pondelok, Konrád	05:41	19:43
22. Utorok	Slavomír	Csilla, Noémi	05:40	19:44
23. Streda	Vojtech	Béla	05:38	19:45
24. Štvrtok	Juraj	György	05:36	19:47
25. Piatok	Marek	Márk	05:34	19:48
26. Sobota	Jaroslava	Ervin	05:33	19:50
27. Nedeľa	Jaroslav	Zita	05:31	19:51
28. Pondelok	Jarmila	Valéria	05:29	19:52
29. Utorok	Lea, Leo	Péter	05:27	19:54
30. Streda	Anasztázia	Katalin, Kitty	05:26	19:55

BAŇAČKA

Zvláštnosťou Národopisnej zbierky zemplínskych Slovákov je, že je vo vlastníctve CSSM, ktorá dom kúpila a zabezpečila jeho rekonštrukciu a rozšírenie. Objekt prevádzkuje ÚKSM, ktorý vytvára primerané prostredie na zachovanie slovenskej kultúry, ako aj na oboznamovanie sa s našou národnostnou kultúrou v zemplínskom regióne. Pôvodná budova, ktorú sa v poslednom čase podarilo rozšíriť, pochádza

z 80. rokov 19. storočia. Dlhší čas v nej býval miestny stolár Ľudovít Šesták. V roku 1929 vypukol v Baňačke veľký požiar, vtedy vyhorel aj tento dom, ktorý neskôr obnovili. Na priečelí domu medzi oknami je gréckokatolícky kríž. Budova je situovaná pozdĺžne k pozemku. Všetky miestnosti sa nachádzajú pod jednou strechou, ktorá je na strane od dvora, kde sú vstupné dvere, vysunutá. Pod ňou je pavlač bez oporných stĺpov. Vstupné dvere vedú do kuchyne, v ktorej sa nachádza sporák, kredenc a prestretý stôl s lavicou. Na stenách sú rozvešané kuchynské náradie a nástenné výšivky. V prednej izbe je umiestnená prvá skriňa stolára, ktorý tu býval, ako aj iný dobový nábytok. Pod vedením riaditeľky ÚKSM Kataríny Királyovej ako kurátorky tu v roku 2022 inštalovali novú interaktívnu stálu výstavu, ktorá v kúdeľnej izbe vzdáva hold miestnym gréckokatolíkom, ženskej speváckej skupine Rozmarín, miestnym tradíciám, gastronómii, nárečiu a textilnej kultúre. ÚKSM získal potrebné povolenie k činnosti, dal obnoviť strechu, vymeniť elektrické vedenie, pripraviť hydroizoláciu a vytvoriť kúrenie, aby sa zachoval stav budovy a vystavených exponátov. Národopisná zbierka zemplínskych Slovákov má približne 800 evidovaných predmetov, má povolenie k činnosti ako múzejná zbierka verejného záujmu a je členom Zväzu oblastných domov a národopisných múzeí v prírode.

M Á J

2025

PODĽA SLOVENSKÉHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO
VÝCHOD ZÁPAD

1. Štvrtok	Sviatok práce	Sviatok práce, Fülöp, Jakab	05:24	19:57
2. Piatok	Žigmund	Zsigmond	05:23	19:58
3. Sobota	Galina	Timea, Irma	05:21	19:59
4. Nedeľa	Florián	Deň matiek, Mónika, Flórián	05:19	20:01
5. Pondelok	Lesia, Lesana	Györgyi, Adrián	05:18	20:02
6. Utorok	Hermína	Ivett, Frida	05:16	20:03
7. Streda	Monika	Gizella	05:15	20:05
8. Štvrtok	Deň víťazstva, Ingrida	Mihály	05:13	20:06
9. Piatok	Roland	Gergely	05:12	20:08
10. Sobota	Viktória	Ármin, Pálma	05:11	20:09
11. Nedeľa	Deň matiek, Blažena	Ferenc	05:09	20:10
12. Pondelok	Pankrác	Pongrác	05:08	20:11
13. Utorok	Servác	Szervác, Imola	05:07	20:13
14. Streda	Bonifác	Bonifác	05:05	20:14
15. Štvrtok	Žofia, Sofia	Zsófia, Szonja	05:04	20:15
16. Piatok	Svetozár	Mózes, Botond	05:03	20:17
17. Sobota	Gizela	Paszkál	05:02	20:18
18. Nedeľa	Viola	Alexandra, Erik	05:00	20:19
19. Pondelok	Gertrúda	Ivó, Milán	04:59	20:20
20. Utorok	Bernard	Bernát, Felícia	04:58	20:22
21. Streda	Zina	Konstantin	04:57	20:23
22. Štvrtok	Júlia, Juliana	Júlia, Rita	04:56	20:24
23. Piatok	Želmíra	Dezső	04:55	20:25
24. Sobota	Ela	Eszter, Eliza	04:54	20:26
25. Nedeľa	Urban	Deň detí, Orbán	04:53	20:27
26. Pondelok	Dušan	Fülöp, Evelín	04:52	20:28
27. Utorok	Iveta	Hella	04:52	20:29
28. Streda	Viliam	Emil, Csanád	04:51	20:31
29. Štvrtok	Vilma	Magdolna	04:50	20:32
30. Piatok	Ferdinand	Janka, Zsanett	04:49	20:33
31. Sobota	Petra, Petronela	Angéla, Petronella	04:49	20:33

BÉKEŠSKÁ ČABA

V Čabianskom slovenskom oblasti dome je vystavený typický rus-tikálny nábytok, ale aj poľnohospo-dárske nástroje a ďalšie artefakty, ktoré sprevádzali históriu komunity tejto lokality od jej osídlenia Slová-kmi, od začiatku 18. storočia. Obyt-né domy čabianskych Slovákov charakterizuje predná pavlač, tzv. „podstena“. Budova čabianskeho pamätného domu v ľudovo-klas-icizujúcom štýle bola postavená v 60. rokoch 19. storočia. V dome s prednou a bočnou pavlačou je zriadená výstava, ktorá predstavuje bytovú kultúru čabianskych veľkých gazdov. Pavlač je dláždená tehla-mi, odtiaľ sa dá vojsť do „pitvora“. Takzvaný „cigánsky múrik“ oddeľu-je „pitvor“ od vnútornej miestnosti s otvoreným komínom. Z „pitvora“ naľavo sa otvárajú dvere do čistej izby („chyže“), ktorá vyrezávaným a maľovaným nábytkom dokumentu-je najarchaickejšie zariadenie izieb čabianskych domov. Zariadenie zadnej izby je menej farebné, tam sa odohrával každodenný rodinný život. Z tejto izby môžeme vstúpiť do menšej komory, ktorá slúžila na

uskladňovanie náradia a nástrojov používaných v domácnosti. Takisto z bočnej pavlače sa môžeme dostať do veľkej komory. Oblastný dom bol zriadený v roku 1972 zásluhou bývalého riaditeľa Múzea Mihálya Munkácsyho Juraja Táboriho a miestneho historika Mateja Mazána. Od roku 2001 je majiteľom a prevádzkova-ateľom oblastného domu Slovenská samospráva Békešskej Čaby. Slovenský pa-mätný ľudový dom v Békešskej Čabe, výstavné priestory ktorého boli v uplynulých rokoch obnovené, má povolenie k činnosti ako múzejná zbierka verejného záujmu a je členom Zväzu oblastných domov a národopisných múzeí v prírode.

JÚN

2025

PODĽA SLOVENSKÉHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Nedeľa	MDD, Žaneta	Tünde	04:48	20:34
2. Pondelok	Xénia, Oxana	Kármén, Anita	04:47	20:35
3. Utorok	Karolína	Klotild	04:47	20:36
4. Streda	Lenka	Bulcsú	04:46	20:37
5. Štvrtok	Laura	Fatime	04:46	20:38
6. Piatok	Norbert	Norbert, Cintia	04:45	20:39
7. Sobota	Róbert	Róbert	04:45	20:39
8. Nedeľa	Turíce, Medard	Turíce, Medárd	04:45	20:40
9. Pondelok	Turíce, Stanislava	Turíce, Félix	04:44	20:41
10. Utorok	Margaréta	Margit, Gréta	04:44	20:42
11. Streda	Dobroslava	Barnabás	04:44	20:42
12. Štvrtok	Zlatko	Villó	04:44	20:43
13. Piatok	Anton	Antal, Anett	04:44	20:43
14. Sobota	Vasil	Vazul	04:44	20:44
15. Nedeľa	Deň otcov, Vít	Deň otcov, Jolán, Vid	04:44	20:44
16. Pondelok	Blanka, Bianka	Jusztín	04:44	20:45
17. Utorok	Adolf	Laura, Alida	04:44	20:45
18. Streda	Vratislav	Arnold, Levente	04:44	20:45
19. Štvrtok	Alfréd	Gyárfás	04:44	20:46
20. Piatok	Valéria	Rafael	04:44	20:46
21. Sobota	Alojz	Alajos, Leila	04:44	20:46
22. Nedeľa	Paulína	Paulína	04:44	20:46
23. Pondelok	Sidónia	Zoltán	04:45	20:47
24. Utorok	Ján	Iván	04:45	20:47
25. Streda	Olívia, Tadeáš	Vilmos	04:45	20:47
26. Štvrtok	Adriána	János, Pál	04:46	20:47
27. Piatok	Ladislav, Ladislava	László	04:46	20:47
28. Sobota	Beáta	Levente, Irén	04:47	20:47
29. Nedeľa	Peter, Pavol, Petra	Péter, Pál	04:47	20:46
30. Pondelok	Melánia	Pál	04:48	20:46

CINKOTA

Slávnostné otvorenie Pamiatkového domu v Cinkote (XVI. obvod hlavného mesta) sa konalo v roku 2008. V prednej, tzv. čistej izbe sú dve postele, na ktorých sú uložené vankúše s tzv. dierkovanými (ažúrovými) výšivkami. Nachádzajú sa tu aj dve skrine, dve truhlice s dátumom 1913, jedna pekná vyrezávaná kolíska a stôl so stoličkami. Základnou farbou nábytku je modrá, na nej sú motívy kvetov. V skriniach a debnách je množstvo predovšetkým vyšívaných krojov a obrusov. Súčasťou objektu sú kuchyňa, zadná izba a hospodárske budovy: dve komory, pivnica, budova na spracovanie úrody, maštal', kôlna a veľká stodola. So zberom miestnych pamiatok a národopisných predmetov začali v roku 1961 v miestnej základnej škole. Oduševnení pedagógovia spolu s rodičmi a žiakmi pozbierali posledné kusy pôvodného miestneho kroja, nábytku a úžitkových predmetov. Zbierku prvýkrát predstavili v roku 1965 v jednej učebni školy, neskôr ju premiestnili do školskej pivnice. V roku 2006 vznikla Nadácia za pamiatkový dom v Cinkote, ktorá kúpila sedliacky dom na ulici Ilony Batthyányovej. Dom pôvodne patril slovenskej rodine Slaukovcov. Budova Pamiatkového domu v Cinkote je pod miestnou pamiatkovou ochranou ľudovej architektúry a je členom Zväzu oblastných domov a národopisných múzeí v prírode.

JÚL

2025

PODĽA SLOVENSKÉHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Utorok	Diana	Tihamér, Annamária	04:48	20:46
2. Streda	Berta	Ottó	04:49	20:46
3. Štvrtok	Miloslav	Kornél, Soma	04:50	20:46
4. Piatok	Prokop	Ulrik	04:50	20:45
5. Sobota	Sviatok svätého Cyrila a Metoda, Cyril, Metod	Deň Slovákov v Maďarsku, Emese, Sarolta	04:51	20:45
6. Nedeľa	Patrik, Patrícia	Csaba	04:52	20:44
7. Pondelok	Oliver	Apollónia	04:53	20:44
8. Utorok	Ivan	Ellák	04:54	20:43
9. Streda	Lujza	Lukrécia	04:54	20:43
10. Štvrtok	Amália	Amália	04:55	20:42
11. Piatok	Milota	Nóra, Lili	04:56	20:42
12. Sobota	Nina	Izabella, Dalma	04:57	20:41
13. Nedeľa	Margita	Jenő	04:58	20:40
14. Pondelok	Kamil	Őrs, Stella	04:59	20:39
15. Utorok	Henrich	Henrik, Roland	05:00	20:39
16. Streda	Drahomír	Valter	05:01	20:38
17. Štvrtok	Bohuslav	Endre, Elek	05:02	20:37
18. Piatok	Kamila	Frigyes	05:03	20:36
19. Sobota	Dušana	Emília	05:04	20:35
20. Nedeľa	Il'ja, Eliáš	Illés	05:05	20:34
21. Pondelok	Daniel	Dániel, Daniella	05:07	20:33
22. Utorok	Magdaléna	Magdolna	05:08	20:32
23. Streda	Oľga	Lenke	05:09	20:31
24. Štvrtok	Vladimír	Kinga, Kincső	05:10	20:30
25. Piatok	Jakub	Kristóf, Jakab	05:11	20:29
26. Sobota	Anna, Hana	Anna, Anikó	05:12	20:27
27. Nedeľa	Božena	Olga, Liliána	05:14	20:26
28. Pondelok	Krištof	Szabolcs	05:15	20:25
29. Utorok	Marta	Márta, Flóra	05:16	20:24
30. Streda	Libuša	Judit, Xénia	05:17	20:22
31. Štvrtok	Ignác	Oszkár	05:19	20:21

Hmotné dedičstvo obyvateľov pilišskej obce Čív prezentované v Dedinskom dome najprv zdobilo budovu školy, kde bolo inštalované. V roku 1996 sa obecné zastupiteľstvo rozhodlo založiť národopisné múzeum a na tento účel zakúpilo dom uprostred obce, akoby stvorený na priblíženie pôvodného spôsobu niekdajšieho života Čívanov. Ako viacgeneračný dom pozostáva z viacerých vedľajších budov a veľkého uzatvoreného spoločného dvora. Dom vlastnila rodina Hubačekovcov. Podľa spomienok najstaršej členky rodiny budova stála už v roku 1800. Dve časti domu slúžili ako oddelené byty, v ktorých bola čistá izba, kde spávali rodičia, kým druhá slúžila ako obytná kuchyňa, kde spávali deti. Čo sa týka vystavených exponátov, prevažujú pamiatky ľudovej kultúry. Sú to predmety každodennej potreby číivských Slovákov, ako kuchynské náradie, nábytok, odevy a sakrálné predmety. Dôkazom bohatej ponuky expozície sú okrem roľníckych nástrojov aj nástroje remeselníkov - obuvníkov. Súčasťou zbierky sú písomné materiály a fotografie. Zvláštnosťou výstavy je striedanie výstavných predmetov podľa ich vzťahu k príslušnému ročnému, resp. sviatočnému obdobiu, presne tak, ako sa menil obraz obývaného bytu. O odbornú stránku expozície sa stará muzeologička a vedúca miestneho kultúrneho domu Katarína Csapuchová. V obnovenom Obecnom múzeu Čívanov sa každý týždeň konajú skúšky miestneho slovenského ženského speváckeho zboru, oživil tu tradíciu vynášania Moreny a popri iných príležitostiach v Deň ľudových krojov sem pozývajú žiakov miestnej školy, na Martina usporadúvajú husacie sprievody a často organizujú pre deti materských a základných škôl zaujímavé zamestnania.

AUGUST

2025

PODĽA SLOVENSKÉHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Piatok	Božidara	Boglárka	05:20	20:19
2. Sobota	Gustáv	Lehel	05:21	20:18
3. Nedeľa	Jerguš	Hermína	05:22	20:17
4. Pondelok	Dominika, Dominik	Domonkos, Dominika	05:24	20:15
5. Utorok	Hortenzia	Krisztina	05:25	20:14
6. Streda	Jozefína	Berta, Bettina	05:26	20:12
7. Štvrtok	Štefánia	Ibolya	05:28	20:11
8. Piatok	Oskar	László	05:29	20:09
9. Sobota	Ľubomíra	Emőd	05:30	20:07
10. Nedeľa	Vavrínek	Lőrinc	05:32	20:06
11. Pondelok	Zuzana	Zsuzsanna, Tiborc	05:33	20:04
12. Utorok	Darina	Klára	05:34	20:03
13. Streda	Ľubomír	Ipoly	05:36	20:01
14. Štvrtok	Mojmír	Marcell	05:37	19:59
15. Piatok	Marcela	Mária	05:38	19:57
16. Sobota	Leonard	Ábrahám	05:40	19:56
17. Nedeľa	Milica	Jácint	05:41	19:54
18. Pondelok	Elena, Helena	Ilona	05:42	19:52
19. Utorok	Lýdia	Huba	05:44	19:50
20. Streda	Anabela	Sviatok sv. Štefana, István	05:45	19:49
21. Štvrtok	Jana	Sámuel, Hajna	05:46	19:47
22. Piatok	Tichomír	Menyhért, Mirjam	05:48	19:45
23. Sobota	Filip	Bence	05:49	19:43
24. Nedeľa	Bartolomej	Bertalan	05:50	19:41
25. Pondelok	Ľudovít	Lajos, Patrícia	05:52	19:39
26. Utorok	Samuel	Izsó	05:53	19:37
27. Streda	Silvia	Gáspár	05:54	19:35
28. Štvrtok	Augustín	Ágoston	05:56	19:33
29. Piatok	Výročie SNP, Nikola, Nikolaj	Beatrix, Erna	05:57	19:32
30. Sobota	Ružena	Rózsa	05:58	19:30
31. Nedeľa	Nora	Erika, Bella	06:00	19:28

ČORVÁŠ

Slovenský národopisný dom v Čorváši postavili v 10. rokoch 20. storočia, patril zámožnejšiemu gazdovi a pozostáva z troch miestností. Dve izby poukazujú na to, že sa mohlo jednať o dvojgeneračný dom, čomu zodpovedá aj jeho zariadenie. Mladí bývali v izbe situovanej do ulice, v ktorej je inštalovaný nábytok a vybavenie z 30. a 40. rokov 20. storočia. V menšej izbe sa nachádzajú nábytok a úžitkové predmety z 10. rokov minulého storočia. V kuchyni s dláždenou podlahou sú umiestnené dobové kuchynské potreby. Náradie používané pri pečení chleba a varení sa podarilo zachovať v dobrom stave a funkčná je aj pec. V komore je viac storočných exponátov, ale aj o čosi

novšie koše, ošátky na vajcia, sitá a poháre. V predsieni do komory sa podarilo zachovať schody vedúce na poval. Pod nimi je umiestnený kolesový moržovák kukurice a iné, na spracovanie a uskladnenie obilnín používané nástroje. V dobrom stave sa zachovali aj riečica na triedenie zrna, veľká váha používaná pri žatve a sečkovica, rezačka tabakových listov. Vidíme tu veľa ručných nástrojov, ako vidličku na zber krmnej repy, vidly, motyky, ručnú kolesovú sejačku, orný pluh používaný za konským záprahom a ručnú plečku. V zadnej časti dvora stoja hospodárske budovy. Značnú časť vystavených predmetov darovali miestne rodiny, mnohé exponáty pochádzajú zo slovenskej zbierky Čorvášskeho múzea miestnej histórie. Slovenský národopisný dom je vo vlastníctve Slovenskej samosprávy v Čorváši, ktorá v rokoch 2017–2022 vďaka vládnej podpore a obetavej verejnoprospešnej práci členov a priaznivcov zboru uskutočnila veľkolepú rekonštrukciu objektu. Z tých istých zdrojov v tesnom susedstve národopisného múzea zrekonštruovala a zriadila Slovenský spoločenský dom. Slovenský národopisný dom v Čorváši sa vlani stal členom Zväzu oblastných domov a národopisných múzeí v prírode.

SEPTEMBER

2025

PODĽA SLOVENSKEHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Pondelok	Deň Ústavy SR, Drahoslava	Egyed, Egon	06:01	19:26
2. Utorok	Linda	Rebeka, Dorina	06:02	19:24
3. Streda	Belo	Hilda	06:04	19:22
4. Štvrtok	Rozália	Rozália	06:05	19:20
5. Piatok	Regina	Viktor, Lőrinc	06:06	19:18
6. Sobota	Alica	Zakariás	06:08	19:16
7. Nedeľa	Marianna	Regina	06:09	19:14
8. Pondelok	Miriama	Mária, Adrienn	06:10	19:12
9. Utorok	Martina	Ádám	06:12	19:10
10. Streda	Oleg	Nikolett, Hunor	06:13	19:08
11. Štvrtok	Bystrík	Teodóra	06:14	19:06
12. Piatok	Mária	Mária	06:16	19:04
13. Sobota	Ctibor	Kornél	06:17	19:01
14. Nedeľa	Ľudomil	Szeréna, Roxána	06:18	18:59
15. Pondelok	Sedembolestná Panna Mária, Jolana	Sedembolestná Panna Mária, Enikő, Melitta	06:20	18:57
16. Utorok	Ľudmila	Edit	06:21	18:55
17. Streda	Olympia	Zsófia	06:22	18:53
18. Štvrtok	Eugénia	Diana	06:24	18:51
19. Piatok	Konštantín	Vilhelmina	06:25	18:49
20. Sobota	Ľuboslav, Luboslava	Friderika	06:26	18:47
21. Nedeľa	Matúš	Máté, Mirella	06:28	18:45
22. Pondelok	Móric	Móric	06:29	18:43
23. Utorok	Zdenka	Tekla	06:30	18:41
24. Streda	Ľuboš, Lubor	Gellért, Mercedesz	06:32	18:39
25. Štvrtok	Vladislav	Eufrozína, Kende	06:33	18:37
26. Piatok	Edita	Jusztina	06:34	18:35
27. Sobota	Cyprián	Adalbert	06:36	18:33
28. Nedeľa	Václav	Vencel	06:37	18:31
29. Pondelok	Michal, Michaela	Mihály	06:38	18:29
30. Utorok	Jarolím	Jeromos	06:40	18:27

KESTÚC

Dedinský dom Jozefa Petrika v dodnes aj Slováckmi obývanej pilíšskej obci Kestúc bol aj v celoštátnom meradle otvorený pomerne skoro, v roku 1964. Za svoj vznik môže ďakovať svojmu menodarcovi. Nie je to klasický oblasťný dom, ale odzrkadľuje pôvodný cieľ zbierky: zachovanie ľudových tradícií, archeologických a historických pamiatok, pestovanie ľudovej kultúry kestúckych Slovákov. Dom s kamennými základmi postavený z váľkov pochádza z roku 1757. Pôvodná strecha bola krytá slamou, ale v druhej polovici 20. storočia ju vymenili za škridlovú. Dom pozostáva z prednej izby a kuchyne, na dvore sú zastrešené externé priestory, kde sú vystavené väčšie predmety – poľnohospodárske nástroje, vinohradnícke náradie, chotárne a tesané náhrobné kamene, remeselnícke a priemyselné predmety, ako napr. banícky hunt. V prednej izbe sa nachádzajú archeologické a historické predmety viažuce sa ku Kestúcu. Tu možno vidieť nálezy objavené v chotári obce. K historickej zbierke patria z rôznych období pochádzajúce halapartne, meče, delové gule a pištole. Tu sú umiestnené aj zástavy, dobové noviny, numizmatický materiál a zbrane z oboch svetových vojen. Druhú časť výstavy predstavuje kuchyňa s otvoreným komínom, v ktorej sú inštalované národopisné predmety, hlavne kuchynské náradie, hlinené nádoby, maľované tanieri a misky. Na dvoch figurínach možno obdivovať pôvodný kestúcky ľudový kroj.

O K T Ó B E R

2025

PODĽA SLOVENSKÉHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Streda	Arnold	Malvin	06:41	18:25
2. Štvrtok	Levoslav	Petra	06:43	18:23
3. Piatok	Stela	Helga	06:44	18:21
4. Sobota	František	Ferenc	06:45	18:19
5. Nedeľa	Viera	Aurél	06:47	18:17
6. Pondelok	Natália	Brúnó, Renáta	06:48	18:15
7. Utorok	Eliška	Amália	06:49	18:13
8. Streda	Brigita	Koppány	06:51	18:11
9. Štvrtok	Dionýz	Dénes	06:52	18:09
10. Piatok	Slavomíra	Gedeon	06:54	18:07
11. Sobota	Valentína	Brigitta	06:55	18:05
12. Nedeľa	Maximilián	Miksa	06:57	18:03
13. Pondelok	Koloman	Kálmán, Ede	06:58	18:01
14. Utorok	Boris	Helén	06:59	17:59
15. Streda	Terézia	Teréz	07:01	17:57
16. Štvrtok	Vladimíra	Gál	07:02	17:55
17. Piatok	Hedviga	Hedvig	07:04	17:54
18. Sobota	Lukáš	Lukács	07:05	17:52
19. Nedeľa	Kristián	Nándor	07:07	17:50
20. Pondelok	Vendelín	Vendel	07:08	17:48
21. Utorok	Uršula	Orsolya	07:10	17:46
22. Streda	Sergej	Előd	07:11	17:45
23. Štvrtok	Alojza	Štátny sviatok, Gyöngyi	07:12	17:43
24. Piatok	Kvetoslava	Salamon	07:14	17:41
25. Sobota	Aurel	Blanka, Bianka	07:15	17:39
26. Nedeľa	Demeter	Dömötör	07:17	17:38
27. Pondelok	Sabína	Szabina	06:18	16:36
28. Utorok	Dobromila	Simon, Szimonetta	06:20	16:34
29. Streda	Klára	Nárcisz	06:21	16:33
30. Štvrtok	Šimon, Simona	Alfonz	06:23	16:31
31. Piatok	Aurélia	Farkas	06:24	16:30

MALÝ KEREŠ

Slovenský pamätný ľudový dom v Malom Kereši po roku 2007 aj v roku 2023 získal prestížne ocenenie Oblasťný dom roka, ktoré udeľuje Zväz oblasťných domov za vysokú odbornú dôveryhodnosť, príkladnú rekonštrukciu budovy a vynikajúce programy, ktoré v ustanovizni organizujú. Inštitúcia prezentuje starostlivo udržiavanou budovou a kvalitnou vecnou zbierkou zachovanie náboženských, jazykových, odevných, gastronomických a folklórnych tradícií Slovákov žijúcich v Malom Kereši. Zber vystaveného národopisného materiálu Kerešanov začali učiteľ Ondrej Dulai a lokálpatriot Tibor Katona pred polstoročím, pamätný ľudový dom otvorili v roku 1977. V starom roľníckom trojpriestorovom dome (postavenom v roku 1839) s otvoreným komínom a pokry-

tom trstinou čaká návštevníkov predná izba pripomínajúca atmosféru sviatkov: na posteliach je krásna vyšívaná posteľná bielizeň, v kúte stojí dvojdielna rohová maľovaná lavica, pred ňou stôl prestretý ručne tkaným obrusom, oproti biela hlinená pec. Pri nej na hrade sú повеšané najhodnotnejšie kusy ženského odevu, originálne sukne. Kuchyňa pripadá, akoby sa v nej aj teraz varilo, iba gazdinka si po niečo odbehla. V zadnej izbe je inštalovaná nová výstava pod názvom Čo skrýva žena a po čom túži muž. Vo vitrínach sú vkusne usporiadané predmety. Vzorky modrotlačie prezrádzajú pestrosť motívov každodenného odevu. Autenticky odetý mladý pár je vo sviatočnom kroji. Na dvore pri malej kuchynke v otvorenej kôlni sú uložené väčšie poľnohospodárske a vinohradnícke nástroje. Budova Slovenského pamätného ľudového domu v Malom Kereši patrí pod miestnu pamiatkovú ochranu ľudovej architektúry a uchádza sa o zápis do zoznamu Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Inštitúcia má povolenie k činnosti ako múzejná zbierka verejného záujmu a je členom Zväzu oblasťných domov a národopisných múzeí v prírode.

NOVEMBER

2025

PODĽA SLOVENSKEHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Sobota	Sviatok všetkých svätých, Denis, Denisa	Sviatok všetkých svätých, Marianna	06:26	16:28
2. Nedeľa	Pamiatka zosnulých	Pamiatka zosnulých, Achilles	06:27	16:26
3. Pondelok	Hubert	Győző	06:29	16:25
4. Utorok	Karol	Károly	06:30	16:23
5. Streda	Imrich	Imre	06:32	16:22
6. Štvrtok	Renáta	Lénárd	06:33	16:21
7. Piatok	René	Rezső	06:35	16:19
8. Sobota	Bohumír	Zsombor	06:36	16:18
9. Nedeľa	Teodor	Tivadar	06:38	16:16
10. Pondelok	Tibor	Réka	06:39	16:15
11. Utorok	Martin, Maroš	Márton	06:41	16:14
12. Streda	Svätopluk	Jónás, Renátó	06:42	16:13
13. Štvrtok	Stanislav	Szilvia	06:44	16:11
14. Piatok	Irma	Aliz	06:45	16:10
15. Sobota	Leopold	Albert, Lipót	06:47	16:09
16. Nedeľa	Agnesa	Ödön	06:48	16:08
17. Pondelok	Štátny sviatok, Klaudia	Hortenzia, Gergő	06:50	16:07
18. Utorok	Eugen	Jenő	06:51	16:06
19. Streda	Alžbeta	Erzsébet	06:53	16:05
20. Štvrtok	Félix	Jolán	06:54	16:04
21. Piatok	Elvira	Olivér	06:55	16:03
22. Sobota	Cecília	Cecília	06:57	16:02
23. Nedeľa	Klement	Kelemen, Klementína	06:58	16:01
24. Pondelok	Emília	Emma	07:00	16:01
25. Utorok	Katarína	Katalin	07:01	16:00
26. Streda	Kornel	Virág	07:02	15:59
27. Štvrtok	Milan	Virgil	07:04	15:58
28. Piatok	Henrieta	Stefánia	07:05	15:58
29. Sobota	Vratko	Taksony	07:06	15:57
30. Nedeľa	Ondrej, Andrej	András, Andor	07:07	15:57

SLOVENSKÝ KOMLÓŠ

Život niekdajších obyvateľov Slovenského Komlóša, jednej z najslovenskejších lokalít krajiny, predstavuje Slovenský oblastný dom, budova ktorého bola postavená – ako je to zvečnené na hrade – „Roku, páňa 1886 Máje 1“ pre zámožného gazdu. Pôdorysové členenie je tradičné: izba – kuchyňa – izba – komora – maštal'. V prednej časti objektu: v izbe, pitvore a zadnej izbe inštalovaná výstava predstavuje bytovú kultúru zámožnejších gazdov z druhej polovice 19. storočia. V zadnej časti je zriadená Pamätná izba Judity Tomkovej, niekdajšej významnej umelkyne, ktorá písala básne, zaoberala sa predkresľovaním ručných prác, maľovala steny, pece, pohľadnice a pritom organizovala amatérske divadlo. Predná izba s maľovaným stropom a vyrezávaným zariadením zaujme návštevníkov najmä vysoko

vystlanou baldachýnovou posteľou s ozdobnými vankúšmi. Pitvor je rozdelený na dve časti, v predsieni sa nachádza policová skriňa, v hornej časti je množstvo pestro maľovaných tanierov. V druhej časti pitvora, pod komínom, je miesto na pečenie a varenie, odtiaľto sa vykurovali pece v izbách. Uzáver pece polkruhovitého tvaru z hliny je zdobený vzorom červeného kohúta, zadná stena hýri farebnými kvetinovitými motívami. Oblastný dom zariadila etnografka-muzeologička Marieta Borossová. Do užívania ho odovzdali roku 1972. Budova patrí pod miestnu pamiatkovú ochranu ľudovej architektúry, oblastný dom má povolenie k činnosti ako múzejná zbierka verejného záujmu a je členom Zväzu oblastných domov a národopisných múzeí v prírode.

DECEMBER

2025

PODĽA SLOVENSKÉHO
KALENDÁRA

PODĽA MAĎARSKÉHO
KALENDÁRA

SLNKO	
VÝCHOD	ZÁPAD

1. Pondelok	Edmund	Elza	07:09	15:56
2. Utorok	Bibiána	Melinda, Vivien	07:10	15:56
3. Streda	Oldrich	Ferenc, Olivia	07:11	15:55
4. Štvrtok	Barbora, Barbara	Borbála, Barbara	07:12	15:55
5. Piatok	Oto	Vilma	07:13	15:55
6. Sobota	Mikuláš	Miklós	07:14	15:55
7. Nedeľa	Ambróz	Ambrus	07:15	15:54
8. Pondelok	Marína	Mária	07:16	15:54
9. Utorok	Izabela	Natália	07:17	15:54
10. Streda	Radúz	Judit	07:18	15:54
11. Štvrtok	Hilda	Árpád	07:19	15:54
12. Piatok	Otília	Gabriella	07:20	15:54
13. Sobota	Lucia	Luca, Otilia	07:21	15:54
14. Nedeľa	Branislava, Bronislava	Szilárda	07:22	15:54
15. Pondelok	Ivica	Valér	07:23	15:54
16. Utorok	Albína	Etelka, Aletta	07:23	15:55
17. Streda	Kornélia	Lázár, Olimpia	07:24	15:55
18. Štvrtok	Sláva	Deň národnosti, Augusztá	07:25	15:55
19. Piatok	Judita	Viola	07:25	15:56
20. Sobota	Dagmara	Teofil	07:26	15:56
21. Nedeľa	Bohdan	Tamás	07:26	15:57
22. Pondelok	Adela	Zénó	07:27	15:57
23. Utorok	Nadežda	Viktória	07:27	15:58
24. Streda	Štedrý deň, Adam a Eva	Štedrý deň, Ádám, Éva	07:28	15:58
25. Štvrtok	1. sviatok vianočný	1. sviatok vianočný, Eugénia	07:28	15:59
26. Piatok	2. sviatok vianočný, Štefan	2. sviatok vianočný, István	07:28	16:00
27. Sobota	Filoména	János	07:29	16:00
28. Nedeľa	Ivana, Ivona	Kamilla	07:29	16:01
29. Pondelok	Milada	Tamás, Tamara	07:29	16:02
30. Utorok	Dávid	Dávid	07:29	16:03
31. Streda	Silvester	Szilveszter	07:29	16:04

VEŇAREC

Vo Veňarci sa nielen pri slávnostných príležitostiach, ale aj vo všedných dňoch môžeme stretnúť so ženami oblečenými do krásneho ľudového kroja. S históriou vývinu tunajšieho ľudového odevu sa môžeme oboznámiť v Múzeu histórie krojovaných bábik v budove miestnej knižnice, ktorá bola pôvodne kúriou Dessewffyovcov, ako aj v Ľudovom pamätnom dome. Budovu pamätného domu postavili v 90. rokoch 19. storočia pre mnohodednú rodinu Valentovcov. Pôvodne bola dvojpriestorová, ďalšie miestnosti pristavali neskoršie. Strecha je sedlová, pôvodne bola pokrytá slamou, po požiari v roku 1913 dostala novú konštrukciu a škridlovú krytinu. V objekte je umiestnená výstava prezentujúca pamiatky roľníckeho života z prvej polovice 19. storočia. Predná izba je zariadená pôvodným nábytkom, jedna časť je venovaná veňareckému ľudovému odevu. Vo vitrínach sú uložené rôzne bábiky oblečené do miestneho kroja, znázorňujúce zmeny, ktoré nastali v živote miestnej komunity. Látka šiat na bábikách je z originálneho materiálu. Ďalšou výstavnou miestnosťou je kuchyňa s otvoreným komínom. V zadnej izbe sú vystavené krosná, zrekonštruovaná kolíska a je v nej inštalovaná výstava fotografií

zvečňujúca pôvodné miestne remeslá, pričom slúži aj ako spoločenská miestnosť. Vystavené exponáty sú darom Veňarčanov, krojované bábiky zhotovila Judita Lásková. Budovu múzea obnovili v rokoch 2003 a 2004. Pamätný dom prevádzkuje miestna slovenská samospráva.

Nový rok – nové cesty

Delenie nekonečne plynúceho času na minúty, hodiny, dni, mesiace a roky je ľudský výmysel. Možno ho ľudstvo potrebovalo preto, lebo čas vymeraný pre človeka na tejto Zemi nie je bezhraničný a preto je nesmierne cenný. Viac než kedykoľvek inokedy si tento fakt uvedomujeme, keď vstupujeme do nového roka. Hodnotíme, čo nám ten odchádzajúci priniesol, alebo možno aj zobral, a zvedavo skúmame budúcnosť. Márne. Môžeme, samozrejme, ovplyvniť, ako sa náš život vyvíja, pričom s pribúdajúcimi rokmi si človek viac a viac uvedomuje svoju maličkosť v univerze, na Zemi, alebo hoci aj v našom malom stredo-európskom svete.

Táto okolnosť nás však nezabavuje zodpovednosti za formovanie vlastného osudu a osudu komunity, ku ktorej patríme. Iba niekoľko mesiacov uplynulo odvtedy, ako sme v našich národnostných samosprávach ukončili volebný cyklus a práve vstupujeme do ďalšieho. Naše nominačné organizácie sa pred národnostnými voľbami dohodli na spoločnom vystupovaní vo voľbách a zostavili spoločnú celoštátnu kandi-

dačnú listinu. Slovenskí voliči jej vyjadrili podporu a dôveru tým, že k volebným urnám prišlo vyše 80 percent registrovaných voličov. V mnohých lokalitách zvolili do národnostných samospráv členov patriacich k mladšej generácii, ktorí preberajú na seba úlohu pokračovať

v začatom diele. Striedanie generácií je vždy príležitosťou zapájať do diania nových ľudí a reagovať na výzvy inovatívnym spôsobom. A výziev je dosť. Treba si napríklad vysvetliť údaje zo sčítania obyvateľstva, ktoré vypovedajú o rapidnom úbytku osôb patriacich k slovenskej národnosti v tradične Slovákmi obývaných obciach a mestách. Musíme si položiť otázku, či sme urobili

všetko v záujme zastavenia, alebo aspoň spomalenia tejto znepokojujúcej tendencie? Či sme nezabudli na výchovu mladej generácie, na formovanie jej príslušnosti k slovenskej národnosti? Či sme pre ňu vždy pozitívnym príkladom napr. na poli používania slovenského jazyka?

Otázky si kladieme aj my, poslanci a vedúci predstavitelia Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (CSSM),

ktorú môžem vďaka vašej dôvere viesť aj nasledujúcich päť rokov. Musíme si uvedomiť, že život – aj život národnosti – je o neustálom prispôsobovaní sa, o hľadani nových ciest. A keď niet cesty, tak aspoň chodníkov.

V záujme výchovy mladej generácie slovenských intelektuálov sme pred niekoľkými rokmi založili Budapeštianske slovenské odborné kolégium. „Inštitúcia“ poskytujúca bývanie a odborný i jazykový program vysokoškolákom študujúcim v hlavnom meste postupne nadobúda podobu, akú sme si pri jej zakladaní predstavovali. Z roka na rok sa do odborného kolégia prihlasuje a prejavuje záujem o slovenský kultúrny a spoločenský život čoraz viac mladých ľudí pochádzajúcich zo slovenských rodín. Odborné kolégium sa zároveň postupne stáva základom pre organizovanie aktivít pre vysokoškolskú mládež. Pozoruhodným príkladom toho sú napríklad minikonferencie Knižnice a dokumentačného centra Slovákov v Maďarsku „Už sme“, na ktorých absolventi vysokých škôl prezentujú svoje diplomové práce so zameraním na Slovákov v Maďarsku. Alebo konferencia organizovaná CSSM pre študujúcu mládež „Pred diplomom, za diplomom“ s cieľom oboznámiť mladých ľudí so systémom inštitúcií a perspektívami, ktoré im môže tento systém ponúknuť. Tieto udalosti zároveň ponúkajú príležitosti pre stretávanie a vzájomné spoznávanie sa, vytváranie pocitu spolupatričnosti a zodpovednosti za budúcnosť našej národnosti. Tomuto cieľu slúži aj tradičné Adventné stretnutie školskej mládeže, ktoré sme sa rozhodli rozšíriť na dvojdnové, aby mali deti čas

a príležitosť spoločne sa zabávať a priateľiť sa. Týchto príležitostí by v budúcnosti malo byť čoraz viac. Zameraných či už na šport, tábory a iné aktivity, veď môžu byť motiváciou, aby sa žiaci v čo najväčšom počte rozhodovali pre štúdium na slovenských gymnáziách.

Nedávne 75. výročie založenia slovenských národnostných škôl, spomínanie na ich začiatky vo mne podnietilo aj spoznanie, že dejiny nášho školského systému sú zároveň dejinami neustáleho boja o prežitie. O prežitie národnostnej výučby v podmienkach, keď bola slovenčina v rodinách a v celej spoločnosti na ústupe, ale aj o prežitie celej našej národnosti. Ľudia, pedagógovia a ostatní pracovníci týchto škôl, si vždy našli cestu k rodičom a deťom. Vychovali generácie slovenských učiteľov, novinárov, osvetárov. Dnes opäť hľadajú riešenie. Ako osloviť rodičov? Ako naučiť deti slovenčinu? Ako v nich vypestovať vzťah k slovenskej kultúre a národnosti v globalizujúcom sa svete? Ako ich nasmerovať na vysoké školy, ktoré vychovávajú nasledujúcu generáciu odborníkov, aby mal kto pokračovať v začatej práci? Aj v našich školách prebieha striedanie generácií. Odchádzajú do dôchodku pedagógovia, ktorí si znalosť slovenčiny priniesli z rodiny a na katedru sa postupne postaví učiteľia, ktorí si slovenský jazyk osvojili práve v spomínanom školskom systéme. Čaká ich náročná úloha metodickej obnovy výučby, neustále hľadanie spôsobov, ako zaujať deti vychované digitálnym svetom.

Medzi našimi plánmi na nasledujúce päťročné obdobie figuruje zriadenie základnej umeleckej školy so slovenským

pedagogickým programom. Veríme, že ľudové piesne, tance a hra na tradičných hudobných nástrojoch Slovákov v Maďarsku oslovia deti, vypestujú v nich vzťah k slovenskosti a rodičom ponúknu pridanú hodnotu, ktorá zaváži pri výbere školy. V záujme metodickéj obnovy školstva bude nevyhnutné posilniť naše pedagogické metodické centrum, ktoré aj v súčasnosti zohráva dôležitú úlohu na poli rozvíjania odborných a jazykových kompetencií pedagógov. K sebapoznávaniu našej národnosti prispieva Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, s ktorým počítame pri vedeckom zisťovaní súčasného stavu slovenských komunít, škôl a inštitúcií, aby sme dokázali stanoviť ciele a konkrétne kroky potrebné na ich dosiahnutie. V súvislosti s budovaním nového Slovenského kultúrneho strediska v bývalom kostole slovenských evanjelikov v Pešti sme sa pustili do prípravy

zriadenia Múzea Slovákov v Maďarsku. Do tejto práce sme zapojili uznávaných odborníkov zo Slovenska i z Maďarska. Infraštruktúra, ktorá vznikne na Rákócziho triede v Budapešti, ponúkne dôstojné sídlo všetkým našim inštitúciám, vrátane redakcie Ľudových novín. Ona bola pred dvadsiatimi rokmi, keď sa rozbehol portál luno.hu, priekopníčkou internetového novinárstva Slovákov a národností v Maďarsku vôbec. Moderné technológie a žánre ponúkajú ďalšie možnosti na oslovenie nových skupín našej komunity, napr. najmladších generácií, pre ktoré je bližší svet „on-line“, než „off-line“. A bude to opäť len hľadanie nových ciest, ktoré podľa našich nádejí budú viesť do našej spoločnej, veríme, slovenskej budúcnosti.

Alžbeta Hollerová Račková
predsedníčka Celoštátnej slovenskej
samosprávy v Maďarsku

Zo zasadnutí VZ CSSM

Posledné zasadnutie Valného zhromaždenia CSSM (VZ CSSM) v roku 2023 sa konalo 28. novembra. Predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová Račková hovorila o. i. o účasti na kooperačnej porade projektu rekonštrukcie bývalého kostola slovenských evanjelikov v Budapešti. VZ CSSM zvolilo Tomáša Nagyja za podpredsedu CSSM, keďže dovtedajšia podpredsedníčka Monika Szabová sa stala riaditeľkou slovenskej školy v Budapešti. VZ ju zvolilo za členku Výchovo-vzdelávacieho výboru CSSM. Predseda Výchovo-vzdelávacieho výboru Michal Lásik upriamril pozornosť na ubúdanie počtu stredoškôľakov a pedagógov.

Novoročné zasadnutie VZ CSSM sa uskutočnilo 27. februára 2024. Predsedníčka CSSM A. Hollerová Račková informovala, že sa podarilo stabilizovať fungovanie inštitúcií. Po odsúhlasení niekoľkých modifikácií poslanci prijali obchodný plán spoločnosti SlovakUm, s. r. o., a spoločnosti Čabianski Slováci, s. r. o., novou konateľkou ktorej sa stala Ildika Szabová Szaszáková. Na záver rokovania poslanci modifikovali zakladajúce listiny škôl prevádzkovaných CSSM a schválili obsah súbehu CSSM na podporu miestnych slovenských aktivít.

Druhé zasadnutie VZ CSSM sa konalo 28. mája 2024, na ktorom poldruha miliardový pozostatok z predošlého roku, ktorý súvisí s financiami na prestavbu bývalého kostola slovenských evanjelikov a budúceho Slovenského osvetového centra na Rákócziho triede, prenieslo VZ do modifikácie rozpočtu na rok 2024. Poslanci rozhodli aj o podpore sarvaškého divadla Cervinus Teátrum a miestnych slovenských aktivít.

Keďže vypršal štvorročný mandát členov, ktorí sú zastúpení v kuratóriu a dozornom výbore Verejnoprospešnej nadácie za Slovákov v Maďarsku, nasledovala modifikácia zakladajúcej listiny a voľba nových členiek, ktorými sa stali Ruženka Komjáthiová a Katarína Huberová Kisgyőriová. Po prerokovaní finančnej situácie spoločnosti Čabianski Slováci, s. r. o., VZ CSSM dokončilo zasadnutie modifikáciou počtu skupín a tried v troch školách CSSM.

Dňa 24. septembra 2024 zasadalo VZ CSSM v znamení ukončenia volebného cyklu. Po odsúhlasení druhej modifikácie rozpočtu CSSM a jej inštitúcií na rok 2024 príjmy a výdavky zboru predstavovali 5 115 420 328 forintov. Odborné výbory CSSM referovali o svojej činnosti v období od novembra 2019 do septembra 2024 a poslanci schválili aj výpis štipendia pre slovenských národnostných poslucháčov na vysokých školách v Maďarsku.

Deň Slovákov v Maďarsku v Čerňi

300-ročná obec **Čerňa** hostila 6. júla 2024 účastníkov osláv *Dňa Slovákov v Maďarsku*. Náš najväčší sviatok, ktorý *Valné zhromaždenie Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku (CSSM)* určilo na pamätný deň sv. Cyrila a Metoda 5. júl, sme oslavovali už 27. raz. Po slávnostnom odhalení *Pamätníka osídlenia* sa začala ekumenická pobožnosť v miestnom evanjelickom kostole. Zhromaždeniu, ktoré zaplnilo lavice, sa prihovorili predstavitelia cirkevného a politického života.

Prítomných privítal miestny evanjelický farár, senior **István Szarka**, ktorý vyzdvihol nezlomnú vieru evanjelických slovenských osadníkov, ktorá im dodala veľa síl pri budovaní obce a kostola. Evanjelický farár zo Slovenského Komlóša **Attila Spišák** otvoril bohoslužbu spievanými veršami 121. žalmu. Slávnostné zhromaždenie si ako prvú mohlo vypočuť kázeň generálneho biskupa Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku **Ivana Elka**. Druhý kazateľ v duchu ekumenizmu bol rímskokatolícky pomocný biskup Bratislavskej arcidiecézy **Jozef Halko**, ktorý je zároveň zodpovedný za pastoračiu slovenských katolíckych veriacich v zahraničí. Biskup Západného (Zadunajského) dištriktu Evanjelickej cirkvi v Maďarsku **János Szemerei** povedal, že predkovia černianskych Slovákov sem prišli s nádejou, že po dosiahnutí cieľa tu budú môcť slobodne uctievať Boha a postaviť si kostol.

„Po *Dolnej zemi* a *Novohrade* prichádzame s naším spoločným putovným sviatkom medzi *Bakonské kopce*,“ začala svoj prejav predsedníčka CSSM **Alžbeta Holterová Račková**. Najprv stručne zhrnula históriu Černe a Slovákov v nej žijúcich, vrátane ťažkostí a chvíľ radosti, ktorými prešli.

Predsedníčka Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí **Dagmar Repčeková** zdôraznila, že ÚSZZ

je pripravený ďalej financovať rekonštrukciu bývalého evanjelického kostola na Rákócziho triede v Budapešti, ktorý bude kultúrnym stánkom Slovákov v Maďarsku.

Štátny tajomník Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy **Miklós Soltész** poďakoval Slovákom v Maďarsku za spoluprácu a za dobré bilaterálne medzištátne vzťahy, ktoré pomohli vytvoriť.

Najslávnejším okamihom Dňa Slovákov v Maďarsku bolo odovzdanie vyznamenania Za našu národnosť. VZ CSSM ho vlni udelilo zberateľke miestneho folklóru a insitnej maliarke **Monike Lamiovej Berényiovej** z Pišpeka, riaditeľke Slovenského divadla Vertigo **Daniele Onodiovej** a **Výšivkárskeho krúžku Fajavka** (Rezeda) z Veľkého Bánhedesa.

Držiteľmi Ceny Štefana Lamiho sa stali členovia **Tanečného súboru Kacamajka z Maglódu**.

Pri príležitosti Dňa Slovákov v Maďarsku v Černi odhalili a požehnali *Pamätník osídlenia obce* a okolitý parčík. Okolo pamätníka sú kruhovito umiestnené menšie skaly, na ktorých sú tabuľky s názvami obcí, odkiaľ pred tristo rokmi na pozvanie zemepána prišli zakladatelia obce, ktorí 7. marca 1724 podpísali dohodu o osídlení s grófom Jánosom Zichym. Zachovali sa ich mená, sporadicky aj jazyk, ale predovšetkým snaha zachovať si národnú identitu.

Vo vynikajúcej atmosfére prebiehal v ústrednom dejisku osláv galaprogram Dňa Slovákov v Maďarsku. Javisko bolo inštalované na obrovskom priestranstve

pri lesíku, pred ním postavili veľký stan pre divákov v polkruhu obklopený stánkami *regionálnych stredísk ÚKSM, inštitúcií CSSM a organizácií.*

Prítomným sa najprv prihovoril parlamentný hovorca Slovákov Maďarsku **Anton Paulík**, ktorý načrtnol hlavné udalosti uplynutého roku. Moderátorkou galaprogramu bola riaditeľka *Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku (ÚKSM) Katarína Király*. Pódium ako prví obsadili žiaci *Materskej školy, základnej školy, gymnázia a žiackeho domova s vyučovacím jazykom slovenským v Budapešti*. V programe sa predstavili súbory, ktoré na súťažnej prehliadke *Vo víre tanca* získali zlaté ocenenie. Diváci sa mohli kochať vo vystúpení **Petry Ponyikaiovej** a jej pratety **Márie Fehérovej** z *Veňarca*, *Ženskej speváckej skupiny Rozmarín* z *Baňačky*, *Slovenského folklórneho spolku Lipa* z *Budapešti*, *Folklórneho súboru Zelený veniec* z *Ečera* a *Tanečného súboru Tešedík* zo *Sarvaša*. **Edita a Zuzka Csaszavanové** zaspievali svadobné piesne a mužský zbor zo *Sarvaša* predniesol regrútske a vojenské piesne. Koniec galaprogramu patril mnohogeneračnej *Folklórnej skupine Pišpek*.

Populárnou súčasťou Dňa Slovákov v Maďarsku je už tradične *prehliadka ľudových odevov*. Na javisku sa striedali ženy a muži v krásnych ľudových krojoch z rôznych regiónov Maďarska obývaných Slovámi.

Regionálne strediská ÚKSM pripravili v desiatich stanoch prezentáciu gastronómie a hmotného dedičstva. Diváci, ukrytí pred pálivými lúčmi slnka v obrovskom stane, mohli zároveň sledovať kultúrny program a posediačky ochutnávať dobroty, ktoré si zaobstarali v stánkoch. Tam si mohli pozrieť vystavené predmety, predovšetkým ľudové kroje, resp. úžitkové textilie.

Sprievodné programy Dňa Slovákov v Maďarsku sú vždy bohaté. Vlni ku klasickým, ako je napríklad návšteva miestneho oblastného domu, pribudli nové. Detský dvor je pomerne novou súčasťou našich osláv a pre najmladších účastníkov vždy znamená rozptýlenie. V Černi si naše ratolesti mohli vďaka učiteľom budapeštianskej slovenskej školy krátiť dlhú chvíľu v remeselníckej dielni. V *stánkoch inštitúcií* CSSM sa mohli návštevníci zoznámiť s ich činnosťou, zabaviť sa formou spoločenských hier, začítať sa do publikácií, alebo v spoločnom stánku Mládežníckeho výboru CSSM a Organizácie slovenskej mládeže v Maďarsku vyplniť kvíz, roztočiť koleso šťastia a dostať užitočné darčeky. V rámci osláv sa uskutočnilo vyhodnotenie súťaže *Slovenskosť pre mňa je...* Prihlásiť sa do nej mohli žiaci zo všetkých výchovno-vzdelávacích inštitúcií, kde prebieha výučba slovenčiny, s kresbami, slohovými prácami a fotografiami. Počas dňa mali účastníci osláv možnosť hlasovať za najlepšie práce. Autori tých, ktoré dostali najviac hlasovacích lístkov, získali cenu obecnstva. Medzitým rozhodovala aj odborná porota, ktorej členmi boli básnik, fotograf, publicista a konateľ spoločnosti SlovakUm **Imrich Fuhl** a fotoreportérka, redaktorka **Andrea Kiss-Kohut**. Najlepšie práce boli uverejnené v septembrovej prílohe Ľudových novín *Lúč*.

Text: (ef)

Foto: (fuhl/kan)

Anton Paulík

Rok trojakých volieb očami parlamentného hovorcu

Ak si dobre pamätám, prvýkrát pri hodnotení vtedy práve končiaceho sa roku som napísal prívlastok „zvláštny“, alebo „neobyčajný“. Bol to rok 2020, teda začiatok obdobia celosvetovej pandémie a všeobecných obmedzení kvôli ochoreniu COVID 19. Odvtedy akoby sa tá neobyčajnosť stala všednosťou. Vďaka Bohu, rok 2024 vo všeobecnosti až natoľko kruto nepoznačil naše životy ako ten pred štyrmi rokmi, zato z viacerých pohľadov hodnotím aj toto dvanásťmesačné obdobie ako *nezvyčajné*.

Zostávajúc pri tematike figurujúcej v titulku, v tomto roku sa v Maďarsku konali *tri druhy volieb* – okrem národnostných a lokálnych aj voľby do *Európskeho parlamentu*, pričom prebiehali v tom istom čase. Čiže keď sme vošli do volebných miestností, mohli sme dostať do rúk aj 6 – 7 volebných listín. Dodatočne môžeme síce hodnotiť celý proces ako pomerne dobre zvládnutý, avšak stálo to veľa námahy tak zo strany volebných orgánov, ako aj nás, predstaviteľov jednotlivých národností. Svojim voličom sme museli vysvetliť, ako majú postupovať v záujme toho, aby aj naďalej mohli mať svoje slovenské národnostné zastúpenie na všetkých úrovniach štátnej správy.

Keď som si prelistoval svoje minulo-ročné zápisky, aj z nich vidno, že ťažis-

kom mojich článkov bola práve téma pripraviť našich voličov na to, čo ich čakalo vo volebných miestnostiach. Spolu s predsedníčkou *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbetou Hollerovou Račkovou* sme sa zúčastnili na množstve stretnutí, zasadnutí miestnych či župných slovenských samospráv. V spolupráci s predstaviteľmi volebných orgánov sme informovali prítomných o postupe prípravy volieb, ako aj o tom, ako majú konať, aby ich hlasy, odovzdané kandidátom do národnostných samospráv, boli platné.

Našťastie, v prípade našej komunity už nepatrí medzi osobitosti roku, že naše celoštátne kandidačné organizácie

si aj pred týmito voľbami sadli k jednému stolu a aj teraz podpísali *predvolebnú dohodu o spolupráci*. V zmysle zmluvy spolupráca bude platiť aj v nasledujúcom volebnom období. Súčasťou dohody bol aj súhlas s počtom poslancov jednotlivých organizácií v novom zložení valného zhromaždenia celoštátneho zboru.

Ďalšia zvláštnosť volebného roku je, že napriek tomu, že voľby do národnostných samospráv sa konali začiatkom júna, dosluhujúce volené zbory, založené koncom roku 2019, končili svoju činnosť až 30. septembra a ustanovujúce schôdze nových samospráv sa konali v októbri. *Prechodné obdobie trvajúce od júna do októbra*, našťastie, nespôsobil žiadne napätie, avšak na aktivite končiacich zborov bolo cítiť miernu neistotu. Musím dodať, že väčšina doteraz aktívnych členov našich miestnych volených národnostných zborov bude v novom cykle pokračovať vo svojej práci a len v obmedzenej miere došlo k zmenám aj v župných zboroch a vo Valnom zhromaždení CSSM.

Na základe volebných výsledkov vzniklo *115 miestnych a päť župných slovenských samospráv*. Valné zhromaždenie CSSM zostalo 31-členné a za predsedníčku bola opäť zvolená Alžbeta Hollerová Račková. Z môjho pohľadu to znamená aj naďalej bezprostrednú spoluprácu tak s vedením CSSM, ako aj s členmi Valného zhromaždenia. *Nové miestne zbory* boli zvolené v šiestich obvodoch hlavného mesta a vo dvoch obciach Novohradu. Na druhej strane vypadli dve samosprávy v Peštianskej (*Kóšpallag a Senondrej*) a jedna v Boršodsko-abovsko-zemplínskej župe (*Vágašská Huta*). Napriek nepriaznivým údajom zo sčítania obyvateľstva teda v novom cykle budeme mať o niečo viac slovenských národnostných samospráv ako doteraz. Novozvoleným samosprávam prajem úspešnú prácu a dobrú spoluprácu s obecnými, resp. mestskými samosprávami.

Podobne ako pred piatimi rokmi som na začiatku rozbehnutia činnosti nových slovenských zborov pozval vedúcich našich samospráv na stretnutie do hornej snemovne parlamentu. Informoval som ich o svojich plánoch spolupráce s nimi, ako aj o možnostiach, ktoré im poskytujú pomoc pri ich práci. Verím, že účastníci stretnutia pokladajú tento program za osožný.

Už počas prípravy volieb sme dostávali informácie o tom, že spolupráca medzi orgánmi miestnych samospráv a slovenskými zbormi je ťažkopádna. Po voľbách sme zistili, že počet neplatných hlasov aj napriek našim úsiliam zostal vo výške, akej sme boli svedkami v predchádzajúcich voľbách. V parlamentnom *Výbore*

pre národnosti v Maďarsku sme sa preto rozhodli vytvoriť skupinu expertov v záujme spresnenia niektorých právnych predpisov a postupov v príprave volieb a zistenia, aké sú príčiny tohto javu. Popri predsedovi výboru a hovorcovi Chorvátov som sa stal členom tejto skupiny, do ktorej sú zapojení aj členovia delegovaní *Združením celoštátnych národnostných samospráv*. Dúfam, že sa nám podarí jednak zistiť nedostatky v príprave a priebehu volieb a následne pripraviť také návrhy, ktoré umožnia odstrániť tieto nedostatky z volebného procesu.

Rok 2024 bol rokom volieb aj v našej materskej krajine, v Slovenskej republike. Spolupráca medzi politickými reprezentáciami oboch našich krajín, na naše šťastie, je na skutočne dobrej úrovni. Tesne po voľbách navštívili Maďarsko a stretli sa so svojimi maďarskými partnermi nový minister zahraničných vecí a európskych záležitostí **Juraj Blanár**, predseda vlády SR **Robert Fico** a predseda Národnej rady **Peter Pellegrini**, ktorý o niekoľko mesiacov pricestoval už ako novozvolený prezident SR. Navštívil nás aj nový minister školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR **Tomáš Drucker**. Mal som tú česť zúčastniť sa na oficiálnych stretnutiach spomenutých vysokých reprezentantov Slovenska a Maďarska. Všetci sa zaujímali aj o postavenie našej komunity v Maďarsku, ako aj o naše ciele a pomoc, očakávanú od Slovenska.

Čo sa týka práce v parlamente, náš výbor sa zapojil do prípravy *modifikácie viacerých zákonov*, medzi nimi zákona o modifikácii právnych predpisov súvisiacich s vedením matríc. Z pohľadu našej národnosti za oveľa dôležitejšie

pokladám stretnutie s nastávajúcim ministrom kultúry a inovácie **Dr. Balázsom Hankóom**. Aj vďaka tomuto stretnutiu na *Pedagogickej fakulte Univerzity Loránda Eötvösa* rozbehli prípravu slovenských učiteľov pre nižší stupeň základných škôl. Prvé poslucháčky nastúpili na denné štúdium vlni v septembri.

Návrh rozpočtového zákona na rok 2025 sa dostal pred plénum až začiatkom novembra. Už v prípravnej fáze bolo zrejmé, že *finančné rámce* slúžiace národnostným účelom, ktoré sa za posledné tri roky nezvýšili, ani v roku 2025 *nebudú vyššie*. Stalo sa tak aj napriek našim úsiliam. Preto aj rok, do ktorého vstupujeme, budeme musieť začať s premysleným financovaním činnosti a programov slovenských samospráv, spolkov a inštitúcií. Budeme sa musieť sústrediť na to, aby sa naše hlavné ciele uskutočnili, aby sme sa napriek finančným ťažkostiam posunuli vpred vo všetkých oblastiach nášho národnostného života.

Foto: (a/-hl)

Jubilujúca Základná zmluva medzi Maďarskom a Slovenskom

*Zmluvu o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskom podpísali premiéri oboch krajín **Vladimír Mečiar** a **Gyula Horn** pred 30 rokmi, 19. marca 1995, v parížskom Matignonskom paláci, sídle predsedu francúzskej vlády **Edouarda Balladura**. Oficiálna návšteva našich premiérov vo Francúzsku sa uskutočnila na pozvanie ministerského predsedu Francúzska a v ich programe bola okrem podpísania Základnej zmluvy aj účasť na záverečnej konferencii o *Pakte stability v Európe*. Na tomto dôležitom podujatí sa zúčastnili predstavitelia 52 členských štátov Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) pod vedením ministrov zahraničných vecí. Francúzsky premiér*

*označil podpísanie maďarsko-slovenskej základnej medzištátnej dohody za *prejav dobrej vôle* oboch štátov, dobrej susedskej spolupráce a priateľstva medzi oboma národmi. Obaja premiéri prejavili dobrú vôľu *prekonať historické rozdielnosti*, keď sa zaručili nenarušovať spoločné hranice a rešpektovať práva na svojom území žijúcich národností. Tento mimoriadne významný politický prejav znamenal výrazný krok k priblíženiu oboch štátov k štruktúram západnej Európy, ktorých súčasťou sa obe krajiny v priebehu rokov aj stali.*

Maďarský premiér Gyula Horn označil uzavretie dohody za historickú udalosť. „V novodobých dejinách Maďarska prvýkrát uzatvárame dohodu, ktorá nevznikla pod diktátom veľmocí, ale na základe vlastného rozhodnutia, na základe našich dobre myslených národných a národnostných záujmov. Podpísali sme dokument, ktorý nie je prejavom akejsi rezignácie, ale naopak, výstavby konštrukcie, ktorá môže byť základom maďarsko-slovenských vzťahov.“ Slovenský premiér Mečiar okrem iného poukázal: „Slovenská republika dokázala, že je dospelý štát a má upravené vzájomné vzťahy so všetkými susedmi. Vzťahy sú bezkonfliktné.“ Tiež zdôraznil, že Odporúčanie Rady Európy č. 1201 zmluva chápe ako doku-

ment zaručujúci individuálne občianske práva, takže cesta územnej autonómie nie je európskym štandardom.

Ako sa píše v komentári **Júliusa Lőrincza** uverejnenom v *Eudových novinách*, občania oboch našich susediacich krajín prijali podpísanie dokumentu veľmi pozitívne. V Európe ju hodnotili ako prínos k stabilite a rozvoju spolupráce v regióne i na celom kontinente. Podľa komentátora na zmluvu útočia niektorí maďarskí politici spôsobom a výrokmi, ktoré sú pre nich príznačné a sú výrečné. Predseda *Nezávislej malorolníckej strany József Torgyán* obvinil Hornovu vládu zo zrady maďarského národa. Spoločné stanovisko troch vtedajších opozičných strán *Maďarského demokratického fóra (MDF)*, *Kresťanských demokratov (KNDP)* a *Mladých demokratov (Fidesz)* označil napríklad bývalý minister zahraničných vecí **Géza Jeszenszky** za unáhľené, nepremyslené a v niektorých bodoch ľahko zraniteľné. Zastával skôr názor, že každý podobný dokument je výsledok kompromisov, ústretových krokov i ústupkov z jednej i druhej strany.

Aj napriek tomu, že v maďarskom parlamente napríklad poslanec Fidesz-u **Zsolt Németh** prelieval slzy nad osudom maďarskej menšiny na Slovensku, maďarský najvyšší zákonodarný orgán vyslovil súhlas s dokumentom a ešte v júni toho istého roku prezident zmluvu ratifikoval. *Národná rada Slovenskej republiky* vyslovila so zmluvou súhlas uznesením č. 318 z 26. marca 1996. K ratifikácii prezidentom Slovenskej republiky došlo 6. mája 1996.

Zmluva bola uzavretá na desať rokov. Podľa Zbierky zákonov sa jej platnosť

predlžuje vždy na nasledujúce päťročné obdobie, pokiaľ ju jedna zo zmluvných strán nevypovie písomne najmenej jeden rok pred uplynutím príslušného obdobia platnosti.

Dosiahnutie podpísania zmluvy nebolo ľahkou záležitosťou. Počas rokovaní sa uplatnili všetky diplomatické úrovne od expertov cez štátnych tajomníkov až po ministrov a napokon aj premiérov. Za kľúčové *sporné body*, ktoré uzavretie zmluvy prekonalo, možno považovať *rôzne hodnotenie minulosti z pohľadu oboch krajín*, otázky budúcej spolupráce v prilahlých pohraničných oblastiach, *otázky spolupráce pri ochrane a využívaní Dunaja*, problematiku národnostných menšín a práv osôb patriacich k nim a v neposlednom rade *riešenie kontrolných mechanizmov celej zmluvy a vzťahu k uplatňovaniu z nej vyplývajúcich práv*.

Povedané slovami vtedajšieho prezidenta **Árpáda Göncza**, národnostné minority v Maďarsku už pred tridsiatimi rokmi zápasili o prežitie v hodine „5 minút po dvanástej“. Vďaka príslušnému národnostnému zákonu z roka 1993 práve prebiehal *proces zakladania národnostných samospráv*. Aj vďaka podpísaniu Základnej dohody však mohla slovenská národnosť v Maďarsku pociťovať výraznejšiu pozornosť Slovenskej republiky. Dňa 18. februára 1999 sa v Budapešti uskutočnilo ustanovujúce zasadanie *Slovensko-maďarskej zmiešanej komisie pre záležitosti menšín*, ktorá bola zriadená v zmysle *Protokolu medzi slovenským a maďarským rezortom zahraničných vecí* z 24. novembra 1998 ako jeden z jedenástich orgánov, ktoré majú napomáhať plnenia *Zmluvy o dobrom susedstve a*

priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskom z roku 1995. Na svojich zasadnutiach prijíma odporúčania adresované vládam oboch štátov a vyhodnocuje realizovanie odporúčaní z predchádzajúcich zasadnutí. Zmiešaná komisia tiež posudzuje vykonávanie Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry.

V poradí posledné 15. zasadanie komisie sa skončilo 10. apríla 2024. Slovenský spolupredseda **Miroslav Mojžita**, stojaci na čele slovenskej časti Zmiešanej komisie pre menšiny od roku 2002, vyjadril radosť, že sa podarilo splniť úlohu, ktorá je komisii určená článkom 15. zmluvy o význame dialógu v prospech oboch národov. Vyzdvihol, že maďarská strana bola mimoriadne štedrá pri pre-

stavbe bývalého evanjelického kostola na Rákócziho triede na kultúrne účely slovenskej komunity, na čele ktorej stojí *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku*. Súčasne však poznamenal, že je dôležité skvalitniť slovenské školstvo v Maďarsku.

Maďarský spolupredseda komisie **Ferenc Kalmár** konštatoval, že zmiešaná komisia vysoko ocenila zriadenie a fungovanie slovenského menšinového fondu. Za pozitívny krok označil aj zákon o maďarskom spoločenskom a kultúrnom zväze na Slovensku – Csemadoku. V súvislosti s dvojakým občianstvom Maďarov na Slovensku maďarský spolupredseda pripomenul, že slovenská strana navrhla zapojiť do rokovania medzi národných právnych expertov.

Zostavila: E. Trenková

Foto: (archív)

Pri zrode národnostného samosprávneho systému

Moje členstvo súčasne v ZSM, OSMM a ZSSUM

Vlani ubehlo 30 rôčkov odvtedy, ako sa založili *prvé národnostné samosprávy*, takže je tu obdobie jubilejných spomienok. V súvislosti s tým sme si roku 2023 pripomenuli výročie presláveného *Národnostného okrúhleho stola* a prijatia *národnostného zákona*. Spomínané obdobie bolo znamenité nielen preto, lebo sme boli krajší a o 30 rokov mladší, ale predovšetkým preto, lebo nepochybne bolo *míľnikom v živote našej spoločnosti a spolu s tým aj našej národnosti*. My, ktorí sme to osobne, takpovediac na vlastnej koži prežívali, cítili sme, že okolo nás sa deje niečo dôležité. Bolo to vo vzduchu, boli sme presvedčení, že nastala chvíľa horúckovitých historických snažení a boli sme pripravení zmeniť celý svet. Míľniky sú však iba vyvrcholením udalostí, značia moment úspechu istého konkrétneho spoločenského konania. Oveľa viac ponaučení však nosí v sebe zobrazenie samotného procesu, ktorý viedol k míľnikom, lebo umožní pochopiť, prečo, za akých okolností došlo k zmenám.

Na túto tému sa vyjadrili mnohí naši Slováci (viacerí na stránkach minuloročného *Nášho kalendára*), rád by som sa k nim týmto článkom pripojil aj ja. Kde však začať? Áno, na samom počiatku bol (*Demokratický*) *Zväz Slovákov*

v Maďarsku (D/ZSM). Bola to jediná slovenská organizácia, ktorá v období socializmu desaťročia spájala Slovač v celej krajine. Bola jediná aj v tom zmysle, že iba ona disponovala finančnými a organizačnými možnosťami. Áno, z politického hľadiska nebola celkom autonómna, bola ako v tom období takmer všetko *pod straníckou / štátnou kontrolou* (dodaj by som, dosť bezprostrednou a prísnu), ale na druhej strane dostala a využívala možnosť vytvárať *priestor predovšetkým na rozvíjanie slovenského kultúrneho života*. Tej dobe môžeme ďakovať za doku-

mentovanie početných národopisných a kultúrnych hodnôt, za čulý kultúrny život v oblasti ľudového spevu a tanca, za to, že Slováci z celej krajiny sa mohli pravidelne stretávať a spoznávať. Nebolo to izolované dianie, rôznymi vedeckými konferenciami, prehliadkami, doškoloňovaniami a kvalifikáciami bolo napojené na vtedajšie celoštátne štruktúry, myslím na *Maďarskú národopisnú spoločnosť* a na *Maďarské osvetové stredisko*, ktoré metodicky a rôznymi možnosťami napomáhali kultúrnu činnosť Zväzu. Napríklad pravidelné *Národopisné národnostné stretnutia v Békešskej Čabe* (a publikácie z týchto stretnutí), alebo *Celoštátne stretnutia speváckych skupín*, v rámci ktorých sa naše chóry, zbory a pávie krúžky mohli dať hodnotiť spolu s inými národnostnými a maďarskými

spevokolmi. Naše príznačné aktivity tohto obdobia boli *stretnutia tanečných súborov a spevokolov*, niekoľko ročníkov súťaže *Vyletel vták*, kultúrne zájazdy, vydávanie *Našej slobody / Ludových novín*, *Nášho kalendára* a početných knižných publikácií. Nezabudnime ani na to, že sme mali možnosť spolupracovať so *Slovenskom*, aj keď nie na „štátnej“ úrovni, ale v kultúrnej oblasti, predovšetkým s *Maticou slovenskou*. Štipendijný systém už v tom období umožnil našim mladým vysokoškolské štúdium na Slovensku.

Zrejme by som mohol ďalej pokračovať vo vymenovaní takých aktivít, činností, ktoré by aj dnes obstáli, a nebudme slepi, na mnohé z nich až dodnes budujeme. Prišlo obdobie, keď spolu s niekoľkými kolegami a priateľmi vstúpila do príbehu aj moja osoba. V rokoch 1981 – 1986 som študoval na Slovensku. Už počas štúdia mi vtedajšia generálna tajomníčka Zväzu **Mária Jakabová** dala najavo, že po skončení mojich štúdií počítajú so mnou v aparáte DZSM. To sa aj stalo v roku 1986, práve vtedy, keď **Štefan Lami** odišiel do dôchodku. Bol som vtedy najmladším zamestnancom a ako taký dostal som do rozpisu práce *školsťvo, prácu s mladými a so spisovateľmi*. Bolo to obdobie užitočnej prípravy na môj ďalší život, lebo som tu spoznal Slováckmi obývané osady v Maďarsku, ľudí, ktorí zastupovali Slovákov, pracovali za ich záujmy, resp. organizovali ich život. Keďže nás bolo v aparáte málo, spoznali sme aj prácu kolegov, vzájomne sme si pomáhali. Chodil som po krajine, navštevoval som školy, školské, miestne či regionálne podujatia, organizoval som tábory, stretnutia a celoštátny slovenský

fašiangový ples, pomáhal som kolegom pri organizovaní, sprevádzal som skupiny na (neraz týždňové) kultúrne zájazdy atď.

Vtedy som si to natoľko neuvedomoval, dnes však už vidím jasnejšie, že príchodom Mariky Jakabovej do Zväzu sa pomaly, ale iste začali *výrazné zmeny* v práci organizácie. Najväčším prínosom jej činnosti bolo podľa mňa *znovu vytvorenie pobočiek (miestnych organizácií Zväzu)*, dôslednejšie používanie slovenčiny, *objavenie niekoľkých nových tvárí*, systematickejšie plánovanie a profesionálnejšia realizácia programov, *vytvorenie priestoru pre nové snahy* a odborne kompetentnejšieho predsedníctva. Možno preto sa to mohlo stať, lebo aj vo vtedajšej maďarskej politike nastalo uvoľnenie a rysovali sa isté spoločenské zmeny, vďaka ktorým sa mohli ľahšie presadzovať nové iniciatívy. Táto doba umožnila isté zmeny aj v našich kruhoch. Vrátiac sa k novým snahám, ktoré

dostali priestor v štruktúre Zväzu, hádam prvým takým skutkom bolo, keď sa predsedom Zväzu stal **Matej Šipický**. Ďalším bolo vytvorenie rôznych odborných sekcií. Tu by som rád spomenul *Mládežnícku, Literárnu a Prírodovednú sekciu*, aby som dal najavo, že veľkú časť neskorších „alternatívcov“, obzvlášť tých najbojovnejších, „objavil“, „vychoval“ a zapojil do práce Zväz.

Takto nejako sme sa dostali k prevratovým rokom 1989/1990. Nielen u nás, ale aj u ostatných národností a v celej maďarskej spoločnosti to vrelo. Mám dojem, že to išlo ruka v ruku. Mnohí presvedčení o správnosti svojich názorov si mysleli, že im patrí širší priestor, viac možností, čo možno získať len odbúraním „*starej štruktúry*“. Bol to v tom období často používaný výraz, neraz spolu s revolučným heslom „*Staré tváre dovidenia, nové tváre do vedenia!*“. Mnohí si mysleli, že to práve tu a teraz možno dosiahnuť, lebo aj

v tzv. veľkej maďarskej politike sa aktéri snažili podlomiť monopol kedysi tak silnej štátostrany. Prečo by to nešlo aj v našom prípade? Napätie v našich kruhoch bolo rukolapné a postupne rástlo, bolo to cítiť na zasadnutiach sekcií, výborov, predsedníctva a taktiež na zasadnutí *Kongresu Zväzu*, kde nespokojní búrlivo vystupovali proti organizácii, vyžadovali personálne a organizačné zmeny. Keď sa stretli s nepochopením, rozhodli sa vystúpiť zo Zväzu a založiť alternatívne slovenské spoločenské organizácie. Ako som to už naznačil, isté zárodky niektorých našich neskorších organizácií s celoštátnou pôsobnosťou vidím zo živného prostredia Zväzu.

V prípade **Organizácie slovenskej mládeže v Maďarsku** (OSMM) to nepochybne bola *Mládežnícka sekcia*. Založenie sekcie chcelo dať dôraz práci s mládežou, čo bolo na mieste. Za členov boli nominovaní mladí Slováci. Pamätám sa, za predsedníčku sekcie bola vymenovaná **Róza Karová**, medzi členmi boli **Jutka Kasalová**, **Helenka Baová**, **Palko Lauko**, **Imro Fuhl** a **Štefan Tóth**, tajomníkom sekcie som bol z aparátu Zväzu ja. Do-

datočne si uvedomujem, že sekcia nedávala širšiemu okruhu mladých možnosť zapojiť sa do jej činnosti, tým myslím aj na ovplyvnenie plánovania činnosti a využívania organizačných a finančných zdrojov. Mladí mohli byť iba účastníkmi sekciou plánovaných programov. Bola to dobromyseľne, ale *zhora vytvorená organizačná jednotka*, ktorá mala pracovať pre mladých. Z hľadiska vzniku OSMM boli dôležité Zväzom/Sekciou organizované *mládežnícke tábory*, ktoré sa konali v *Békešskej Čabe*, *Szödligete* a *Debrecíne*. Boli to stretnutia spestrené aj tým, že počas čabianskeho tábora sme navštívili *Nadlak*, aby naši mladí videli aj takú osadu mimo Slovenska, kde sa bežne používa slovenčina, do *Szödligetu* sme pozvali aj mladých Slovákov z Rumunska, mnohí sa zrejme pamätáme na **Jara Nováka**. Počas týchto táborov sa zrodila myšlienka *založiť si samostatnú mládežnícku organizáciu*, ktorá nakoniec vznikla začiatkom roka 1990. Bola to nepochybne iniciatíva zdola, hneď od začiatku budovaná na miestne kolektívy a rozvinula takú činnosť, ktorá mladých skutočne zaujímala. Dodnes som hrdý na to, že popri práci v aparáte Zväzu som sa stal zároveň *zakladajúcim členom OSMM*, a ešte pyšnejší, že sme založili takú organizáciu, ktorá prežila uplynulú dobu a dodnes funguje. Chcem veriť, že sme vytvorili takú štruktúru, ktorá dávala a dáva priestor na sebarealizáciu mladých, aby prežívali slovenskosť nielen v podobe folklóru, ale aj spoločenského diania. Mnohí z nás onoho času jednoducho chceli niekam patriť, pre mňa však (a dozaista aj ďalším) bolo dôležité, že *sme vedome robili slovenské veci, ktoré nás naplňali a pokladali sme*

ich za svoje. Tu sme sa nasýtili takou dávkou slovenskosti, čo bolo rozhodujúce aj v našom ďalšom živote.

Sekcia slovenských spisovateľov v Maďarsku vznikla začiatkom 80. rokov vďaka rozmachu slovenskej literárnej činnosti. Jej predsedom bol **Gregor Papuček**, ktorý v tom období vášnivo organizoval slovenský literárny život. Zhodou okolností ja som bol tajomníkom aj tejto sekcie. Sekcia mala na starosti organizovanie literárnych stretnutí, plánovanie vydávania literárnych diel a redigovanie almanachu *Zrod* (v rokoch 1981 až 1987 vyšlo 6 ročníkov). Keďže členmi sekcie boli básnici, spisovatelia a umelci, ktorí sú bytostne citliví na spoločenské otázky, v období transformácie spoločnosti sa aj oni začali organizovať proti Zväzu a nakoniec taktiež v roku 1990 založili **Združenie slovenských spisovateľov a umelcov v Maďarsku** (ZSSUM), občiansku organizáciu, ktorá v podstate robila to, čo predtým Literárna sekcia: organizovala slovenský literárny život. Ako tajomník sekcie som aj v tomto prípade nasledoval svojich priateľov a stal som sa členom združenia. Literárne som síce nebol činný, ale istú organizačnú pomoc som mohol poskytnúť, predovšetkým na začiatku. Neskoršie mi však vadilo (a niektorí mi to aj dali najavo), že ako taký netvorivý chlapčok, člen, čo hľadám v takejto odbornej organizácii, takže som ju nenápadne opustil. Rozmach slovenskej literárnej činnosti viedol najprv k zrodu Literárnej sekcie, potom k založeniu Združenia, ale neskoršie ochabnutie literárnej činnosti malo za následok v konečnom dôsledku aj *zánik Združenia*. Prispelo k tomu podľa mňa aj to, že

veľmi chýbala jednak organizačná jednotka, ktorá by zabezpečila každodenné fungovanie (financie, kontakty s úradmi, administrácia atď.), a jednak charizmatické vedenie. Niežeby sme takých ľudí nemali, Gregor Papuček aj **Šaňo Kormoš** by toho boli schopní, keby ich každodenný boj o udržanie organizácie pri živote nevyčerpal. Predsedovia v jednej osobe brali na seba celú ťarchu vedenia, nemali okolo seba ľudí, ktorí by ich aspoň čiastočne odbremenili. Sami to nezvládli a aj to prispelo k tomu, že Združenie zaniklo.

V tomto období vznikol aj **Kresťanský spolok Slovákov v Maďarsku**. Aj keď som nebol jeho členom, ale zhodou okolností aj ten som pomohol založiť. Na žiadosť **Ildiky Klauszovej Fúzikovej** som predsedal na ustanovujúcom zasadnutí a vybavoval som registráciu spolku na súde. Mal som v tom už prax, keďže som podobné administratívne záležitosti vykonal pri zakladaní OSM a Združenia. Táto náboženská organizácia tiež bola plodom tohto obdobia a brala na seba organizovanie veriacich Slovákov všetkých vierovyznaní. Po niekoľkoročnej činnosti sa aj táto organizácia zrušila.

V roku 1990 z iniciatívy *Alexandra Kormoša* vznikla aj ďalšia organizácia s celoštátnou pôsobnosťou, ***Slobodná organizácia Slovákov*** (SOS). Nebola to užšie profilovaná odborná organizácia, podľa pôvodnej predstavy mala všeobecný charakter a chcela sa stať ozajstnou spoločenskou *alternatívou Zväzu*. Kým všetky ostatné spomenuté organizácie s celoštátnou pôsobnosťou vo svojej činnosti vymedzili alebo danú generáciu (OSMM), alebo užšie špecifikovaný profil (literatúra, náboženstvo), zatiaľ SOS celú slovenskú spoločnosť v Maďarsku chcela previesť na inú koľaj. Radikálnym vystupovaním, novátorskou predstavou budúcnosti chcela ovplyvniť ľudí, no nikdy nedosiahla skutočne masový charakter. V časoch, keď mal Zväz tisíce, SOS mala iba niekoľko sto členov. Zrejme jej v tom bránilo aj to, že členovia pod vedením Šaňa Kormoša sa až príliš tvrdohlavosť a nekompromisne pridŕžovali svojho pevného ideového základu. Treba pritom uznať, že Šaňo bol skutočnou osobnosťou, rozmyšľal v kozmických, univerzálnych meradlách, čo v poézii pôsobí su-

gestívne, no nemal metódu na to, ako tie správne ideové zásady uskutočniť, presadiť v praktickom živote, ako získať ľudí na realizáciu svojich predstáv.

Nezabudnime, že v tomto období vznikli aj niektoré regionálne či miestne občianske organizácie našej Slovače, ako *Čabianska organizácia Slovákov*, *Združenie pilíšskych Slovákov* a *Vernosť* – organizácia Slovákov v *Sarvaši*... – aby som spomenul aspoň niektoré. Tieto vďaka svojej miestnej či regionálnej členskej báze vedeli prežiť a lepšie využiť situáciu, ktorá nastala po prijatí národnostného zákona a pri zakladaní národnostných samospráv. Aj vďaka nim sa v tom období vytvorila pestrá slovenská občianska sféra v Maďarsku.

S istým časovým odstupom teda musíme konštatovať, že v spomenutom revolučnom období vzniknuté opozičné národnostné spoločenské organizácie a ich latentný či otvorený boj proti existujúcim národnostným zväzom priamo nevyvolali podstatné zmeny postavenia národností, v rámci toho ani Slovákov v Maďarsku. Kľúčovým momentom ďalšieho diania bol vznik *Národnostného okrúhleho stola*. V jeho práci sa existujúce konflikty medzi organizáciami neprejavili, boli utlmené. Sila Národnostného okrúhleho stola spočívala práve v tom, že v procese rokovaní, na ktorých sa rozhodovalo o ďalších spoločenských a politických krokoch, dokázal predstaviť jednotnú vôľu všetkých národností, čo každý bral vážne. Tomu môžeme ďakovať za *národnostný zákon*, národnostný samosprávny systém a ďalší pozitívny rozvoj.

Foto: (fuhl)

Politické dianie vo fotografiách

Foto: Zuzana Somogyiová

Združenie celoštátnych národnostných samospráv v spolupráci s parlamentným Výborom pre národnosti v Maďarsku usporiadali pri príležitosti 30. výročia prijatia Zákona o právach národných a etnických menšín v Bulharskom kultúrnom dome stretnutie za okrúhlym stolom. Na stretnutí bývalých účastníkov Menšinového okrúhleho stola boli prítomní aj súčasní parlamentní hovorcovia národností a ich spolupracovníci, predsedovia celoštátnych národnostných samospráv, ako aj ďalšie osobnosti, ktoré sa toho času nejakým spôsobom zapájali do zrodu právnej normy.

Najvyššie štátne uznanie, cenu Za národnosti, dostala v roku 2023 pri príležitosti Dňa národností 70-ročná tanečná a spevácka skupina Veľká Bukovinka. Na slávnostnom odovzdávaní cien z rúk podpredsedu vlády Zsolta Semjéna sa zúčastnili aj predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková a referent pre národnostné školstvo Ministerstva vnútra Štefan Kraslán. Za répašhuťanský súbor prevzala ocenenie jeho vedúca Csilla Petőfióvá Szívósová, prítomná bola aj vedúca speváckeho súboru Judita Molnárová Mátraiová.

Foto: (ef)

Foto: (a)

Minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Juraj Blanár v rámci oficiálnej návštevy Maďarska položil veniec k pamätnej tabuli Jána Kollára v Budapešti a za účasti veľvyslanca SR v Maďarsku Pavla Hamžíka sa stretol s predstaviteľmi slovenskej národnosti v Maďarsku, o. i. s predsedníčkou CSSM Alžbetou Hollerovou Račkovou a parlamentným hovorcom Slovákov v Maďarsku Antonom Paulikom. J. Blanár potvrdil, že podpora slovenských krajanov v zahraničí je integrálnou a dôležitou súčasťou slovenskej zahraničnej politiky.

Predseda vlády Slovenskej republiky Robert Fico absolvoval v polovici januára svoju druhú zahraničnú návštevu v úrade. Po tradičnej prvej návšteve, keď jeho kroky viedli do Česka, zamieril do maďarského hlavného mesta, kde sa stretol s premiérom Viktorom Orbánom a prezidentkou Katalín Novákovou. Témami rokovaní boli o. i. otázky možnosti rozvoja dopravnej infraštruktúry a cezhraničnej spolupráce. Popritom delegácie prerokovali aj aktuálne otázky európskej a svetovej politiky. Na plenárnom zasadnutí oboch delegácií sa zúčastnil aj parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulik.

Foto: Predsedníctvo vlády SR

V januári podpísali v Nadlaku Dohodu o spolupráci medzi organizáciami Slovákov žijúcich v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku na rok 2024. Signatári ustanovili 19 projektov, ktoré plánovali uskutočniť v priebehu roka. Pri príležitosti 220. výročia založenia Nadlaku odovzdali organizátori stretnutia partnerským organizáciám pamätné plakety.

Foto: ČOS

Foto: DZSČR

Demokratický zväz Slovákov a Čechov v Rumunsku usporiadal v Nadlaku medzinárodnú konferenciu Dolná zem a kontext slovenskej kultúry. Ako zvyčajne, v predvečer konferencie odovzdal Ceny Ondreja Štefanka. Laureátmi sa stali profesorka Segeďínskej univerzity na dôchodku Katarína Maruzsová Šebová a bývalý predseda Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí Ján Varšo.

Foto: Oliver Patay

Maďarská vláda už vyše desať rokov podporuje tých žiakov národnostných škôl, ktorí majú dobré študijné výsledky a zároveň sú aktívnymi účastníkmi života svojej národnostnej komunity. Štátny tajomník Úradu predsedu vlády zodpovedný za cirkevné a národnostné vzťahy Miklós Soltész v slovenskej škole v Békešskej Čabe slávnostne odovzdal diplom štipendistom gymnázia. V roku 2024 štipendium dostali žiačky jedenásteho ročníka Lili Zoé Zelenyánszka a Tünde Orsolya Kovácsová.

Zasadačka sídla Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku bola dejiskom slávnostného aktu podpísania koaličnej zmluvy medzi Slovenským spolkom Identita, Úniou slovenských organizácií v Maďarsku – Združením a Zväzom Slovákov v Maďarsku, spoločne vystupujúcimi ako Slovenská koalícia. Na základe zmluvy pred voľbami všetky naše celoštátne nominujúce organizácie zostavili spoločnú listinu kandidátov na posty poslancov CSSM.

Foto: (fuhl)

Podpísaním zápisnice v Yblovej vile v Budapešti uzavreli zasadnutie Zmiešanej slovensko-maďarskej medzivládnej komisie pre záležitosti menšín. Spoločný protokol podpísali spolupredsedia grémia, ministerský splnomocnenec rezortu zahraničných vecí a obchodu Maďarska Ferenc Kalmár a jeho slovenský kolega Miroslav Mojžita. Po slávnostnom podpísaní protokolu nasledovala tlačová beseda.

Foto: (et)

Foto: (fb)

Na podnet Únie slovenských organizácií v Maďarsku udelili Ústav pre kultúru vojvodinských Slovákov, Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku a Kultúrna a vedecká spoločnosť Ivana Kraska prestížne medzinárodné vyznamenanie za rozvoj slovenskej kultúry Pro Cultura Slovaca Komlóšskemu mládežníckemu dychovému orchestru. Zásahu na tom, že sa dychovka stala uznávanou aj na medzinárodnej scéne, má dirigent, zbormajster, vedúci formácie Ján Krčsméri.

V rámci návštevy Budapešti sa minister školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky Tomáš Drucker stretol aj s predstaviteľmi Slovákov v Maďarsku. Stretnutie sa uskutočnilo na Veľvyslanectve Slovenskej republiky. O systéme slovenského národnostného školstva, otázkach súvisiacich so zamestnávaním hosťujúcich učiteľov a perspektívach prípravy mladých odborníkov T. Druckera informovali predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová Račková, parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulík, predseda Výchovo-vzdelávacieho výboru CSSM Michal Lásik, riaditeľky škôl a školské referentky Úradu CSSM.

Foto: CSSM

Foto: Nikoleta Patocskaiová

V júni sa v Maďarsku uskutočnili komunálne voľby, voľby do národnostných samospráv a do Európskeho parlamentu. Slováci v Maďarsku už ôsmy raz volili svoje samosprávy. Účasť Slovákov bola vysoká – 80,20 %. Najväčší nárast počtu slovenských samospráv nastal v Budapešti, kde od októbra zastupujú záujmy Slovákov v dvadsiatich dvoch obvodoch a funguje aj Slovenská samospráva Budapešti.

Foto: CSSM

V kancelárskej budove Národného zhromaždenia v Budapešti koncom júna predseda Národnej volebnej komisie Róbert László Sasvári a predseda Národnej volebnej kancelárie Attila Nagy slávnostne odovzdali poverovacie listiny 21 poslancom, ktorí v júnových voľbách získali mandát do Európskeho parlamentu, a 299 poslancom, ktorých zvolili do trinástich celoštátnych národnostných samospráv, tak aj novozvoleným členom Valného zhromaždenia Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku.

Pri príležitosti štátneho sviatku 20. augusta prevzali Strieborný kríž Maďarska za zásluhy dvaja Slováci z Novohradu. Predsedníčke Slovenskej samosprávy v Niži Zuzane Kučerovej udelili vyznamenanie za prácu v miestnej slovenskej komunite, pri propagácii slovenského materinského jazyka, zachovávaní a odovzdávaní jeho kultúrnych hodnôt. Starostovi a podpredsedovi

Foto: (a/fuhl)

Slovenskej samosprávy v Agárde Ondrejovi Agárdimu za viac ako tri desaťročia aktívneho budovania komunity v obci, za rozvoj obce a zachovanie slovenskej kultúry a tradícií.

Foto: Miroslava Szitová

Prvý októbrový víkend podpísali dohodu o spolupráci medzi Smižanmi a Elekom. Smižany ležia neďaleko Spišskej Novej Vsi a sú obcou s najvyšším počtom obyvateľov na Slovensku. Spoluprácu písomne potvrdili na Dni obce Smižany. Lokality sa budú v budúcnosti spoločne uchádzať o granty na cezhraničné projekty a navzájom navštevovať svoje podujatia. Smižany ďalej ponúknu školákam z Eleku možnosť organizovania lyžiarskeho tábora.

V Níži sa konalo Stretnutie slovenských národnostných samospráv Novohradskej a Hevešskej župy. Pred podujatím usporiadala Slovenská samospráva Novohradskej župy verejné zasadnutie. Delegácie z novohradských a hevešských obcí v kultúrnom dome privítal a zasadnutie viedol predseda zboru Ferdinand Egyed. Po zasadnutí nasledovali kultúrny program, v ktorom dostala priestor hlavne mládež, večera a zábava.

Foto: (ar)

Členovia Združenia pilišských Slovákov mohli na 24. valnom zhromaždení organizácie konštatovať, že po rokoch pandémie Piliš znova ožil a Pilišania uzatvárajú úspešný rok bohatý na programy. O tom svedčili referáty vedúcich slovenských samospráv pilišských obcí. Po oficiálnej časti rolu prevzali muzikanti. Zazneli krásne pilišske piesne a v Stredisku pilišských Slovákov sa vytvorila pravá pilišska nálada.

Foto: Marta Demjénová

Foto: (et)

V Čomáde sa koncom januára konalo valné zhromaždenie Spolku Slovákov z okolia Pešti Dolina. Prítomní boli o. i. zástupcovia Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku i Únie slovenských organizácií v Maďarsku, ktorí informovali účastníkov rokovania o aktuálnych otázkach a úlohách.

Foto: Ľubomíra Fallerová

Po dlhšej odmlke opäť zvolala Slovenská samospráva Budapešti na čele s predsedníčkou Editou Hortiovou poslancov slovenských samospráv pôsobiacich v hlavnom meste na koordináciu porady. Cieľom stretnutia v budapeštianskej slovenskej škole bolo navzájom sa oboznámiť s plánovanými programami a hlavne príprava na blížiacu sa komunálnu voľbu, paralelne s ktorými sa konali voľby do národnostných samospráv.

Prvý marcový deň sa konalo valné zhromaždenie Čabianskej organizácie Slovákov (ČOS). Dlhoročný predseda ČOS Michal Lásik sa rozhodol odovzdať štafetu mládeži. Členovia zvolili na tento post Benceho Püskiho-Likera.

„Prevziať vo veku 23 rokov vedenie organizácie s takou dlhou históriou a takým významným vplyvom nie je jednoduchá úloha. [...] Mojm osobným cieľom je, aby sme počas piatich rokov, ktoré sú pred mnou, vybudovali sieť kontaktov v rámci našej krajiny i za jej hranicami, ktoré budú prospešné pre naše spoločenstvo,“ uviedol o. i. nový predseda organizácie.

Foto: ČOS

Foto: (ef)

Začiatkom marca valné zhromaždenie Klubu slovenských dôchodcov v Budapešti zvolilo nové vedenie organizácie. Členmi sa stali Alžbeta Árgyelánová, Pavol Benšo, Gábor Czinkóczi, Emília Fenyvesiová a Ján Kukučka. V druhej časti zasadnutia sa konala oslava žien, členiek klubu.

Slováci v Maďarsku volia (nielen svoje národnostné samosprávy, ale aj svoju budúcnosť) – pod týmto názvom usporiadal Zväz Slovákov v Maďarsku Celoštátne stretnutie aktivistov ZSM v Penzióne Gápel v Nízkych Tatrách s viac ako štyridsiatimi účastníkmi z takmer všetkých Slováckmi obývaných kútov Maďarska.

Foto: (fuhl)

V metropole dolnozemskej Slovákov sa konalo predvolebné valné zhromaždenie Únie slovenských organizácií v Maďarsku – Združenia. V Áchimovej sieňi Slovenského oblastného domu v Békešskej Čabe sa zišli poslanci členských občianskych organizácií, aby rozhodli o budúcom zložení frakcie ÚSOM v Celoštátnej slovenskej samospráve v Maďarsku. Predsedníctvo Únie podporilo spoločnú listinu ZSM – ÚSOM – Iden-tita.

Foto: (a)

V Kétsöpröni sa konalo tradičné Fórum Slovákov Békešskej župy. Zúčastnili sa na ňom delegácie z obcí, v ktorých pôsobia slovenské samosprávy. Po príhovoroch a prezentáciách odovzdali vyznamenanie Za Slovákov Békešskej župy, ktoré udeľuje župná slovenská samospráva. Laureátkami sa stali bývalá učiteľka a osvetárka Zuzana Csicselyová Korbelyová zo Sarvaša a predsedníčka Slovenskej samosprávy v Medeši Mária Sziláviková.

Foto: ČOS

Foto: Károly Jackl

Predvolebné fórum Slovákov Komáromsko-ostrihomskej župy usporiadali v Tatabáni-Bánhide župná slovenská samospráva a Zväz Slovákov v Maďarsku. V Slovenskom dome sa zišli predstavitelia desiatich miestnych slovenských volených zborov pôsobiacich v župe. Cieľom stretnutia bolo získať dôležité informácie o voľbách, najmä čo sa týka volieb do miestnych a župných slovenských národnostných samospráv a do Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku.

Foto: Zoltán Barta

Začiatkom apríla sa konalo valné zhromaždenie Folklórneho spolku Zelený veniec v Ečeri. Členovia najväčšej spoločenskej organizácie v Ečeri zaplnili kultúrny dom do posledného miesta. V pestrom kultúrnom programe vystúpili Tanečný súbor Zelený veniec, spevácky zbor a skupina Petruška. Po oficiálnej časti zasadnutia nasledovala večera a na záver slovenský ples.

Foto: (a)

Členovia Kultúrneho spolku sarvašských Slovákov Vernosť sa začiatkom apríla stretli, aby zvolili kandidátov do miestnej a župnej slovenskej samosprávy, ako aj do Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku. Následne si pripomenuli 10. výročie úmrtia Michala Blaška a na záver ochutnali domáce dobroty pripravené členkami spolku.

Slovenská samospráva Peštianskej župy si za dejisko posledného verejného zasadnutia dosluhujúceho zboru zvolila Veľkú Tarču. Fórum s názvom „Aktuálne otázky a informácie o voľbách“ bolo prvou župnou akciou v obnovených priestoroch miestneho kultúrneho domu. Parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulík poskytol prítomným poslancom miestnych slovenských samospráv a župného slovenského voleného zboru praktické informácie o blížiacich sa voľbách.

Foto: (ik)

Foto: Dóra Ludányiová

Predvolebné fórum Slovákov Novohradskej a Hevešskej župy usporiadali v Alkári. Stretnutie predstaviteľov desiatich miestnych slovenských volených zborov zorganizovala Slovenská samospráva Novohradskej župy v spolupráci so Zväzom Slovákov v Maďarsku a miestnou slovenskou samosprávou.

Foto: Erika Tóthová

Začiatkom mája sa konalo valné zhromaždenie Folklórneho spolku Horenka v Kétšoproni. Zúčastnili sa na ňom starosta obce Sándor Völgyi, vicestarostka Margita Szászová a predsedníčka Slovenskej samosprávy obce Kétšoproň Erika Tóthová. Na zasadnutí členovia spolku hodnotili uplynulý rok a diskutovali o úlohách a plánoch na tento rok.

Foto: (fuhl)

Kruh priateľov Slovenského Komlóša pozval svojich členov a priaznivcov na valné zhromaždenie do Domu národností v Zugló. Vypočuli si referát predsedníčky spolku Alžbety Hollerovej Račkovej o udalostiach minulého roka, schválili správy o činnosti a hospodárení za rok 2023, ako aj plán práce na rok 2024. Po valnom zhromaždení sa konala prezentácia dvojazyčnej zbierky Juraja Dolnozemskeho Srdce a osud.

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku pred novými výzvami

V poslednom čase zisťujeme, že *je potrebné zmeniť charakter činnosti našej inštitúcie, Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku* (ÚKSM). Nestačí sa venovať iba obvyklým podujatiam, zamestnaniam, lebo čas ukrutne beží a ak nedokážeme pohotovo reagovať na tieto výzvy, staneme sa nepotrebnými.

V našom živote postupne obsadzuje významné miesto *komunikácia*. O čom nehovoríme, to sa ani nestalo. Preto sa snažíme presvedčiť komunity o tom, aby pravidelne poskytovali informácie o svojej činnosti, ktoré chceme uverejňovať na našej internetovej stránke.

Napriek všetkým snahám sa neujali v *rotácii organizované podujatia*, ktoré by menej zaťažovali organizátorov, ale

aj návštevníkov. V uplynulom roku sa opäť potvrdilo, že *každá lokalita chce usporiadať vlastné podujatie*, do ktorého síce zapája miestnu slovenskú komunitu, najčastejšie pozvaním umeleckého kolektívu do kultúrneho programu, ale iba málokedy sme mali pocit, že ide medzi nimi o rovnocenný partnerský vzťah. Slovenské samosprávy aj v tomto roku realizovali návštevy spriateľených lokalít na Slovensku, najčastejšie na báze kultúry. Sú to fóra, ktoré zabezpečujú pravidelnú komunikáciu medzi partnermi na úrovni udržateľnosti.

Čo je naším cieľom? Realizovať podujatia každý mesiac? Alebo vytvoriť spoločenský priestor pre kvalitné stretávanie členov našej komunity? Snažíme

sa odpovedať na tieto otázky aj našou činnosťou pri jednotlivých regionálnych strediskách ÚKSM. Uvedomujeme si potrebu koordinačnej práce týchto stredísk. Úspešné fungovanie nezávisí od počtu lokalít, ktoré patria pod dané regionálne kultúrne stredisko, skôr od ich snahy spolupracovať. Prejavuje sa to v zosúladení termínov podujatí organizovaných v regióne. Organizácie a kolektívy na regionálnom zasadnutí každoročne vyhodnocujú svoju činnosť a zároveň sa dohodnú na tom, kto a akou formou sa v nastávajúcom období zapojí

do celoštátnych, respektíve krajanských podujatí.

Medzi úlohami ÚKSM je medziiným podporovanie činnosti umeleckých kolektívov, prípadne zakladanie nových. Faktom však je, že spevácke či folklórne skupiny, ktoré boli založené v rámci folklórneho hnutia *Vyletel vták* v 70. rokoch minulého storočia, postupne zanikajú a iba v ojedinelých prípadoch dokázali oživiť svoju činnosť zapojením mladšej generácie. Tam, kde sa to podarilo, je nádej na odovzdanie tradičného kultúrneho dedičstva.

ÚKSM aj v tomto roku delegoval niekoľko tanečných skupín na krajanské podujatia, a to *TS Dúha z Malého Kereša* do Čerpotoku (Rumunsko), *TS Komláš zo Slovenského Komlóša* do programu Krajanskej nedele na Folklórne slávnosti pod Poľanou v Detve (Slovensko) a *TS Kacamajka z Maglódu* na Medzinárodný festival slovenského folklóru – Jánošíkov dukát do Rožnova pod Radhoštěm (Česká republika). Do kompetencie ÚKSM zapadá aj možnosť podporovať mimoskolskú činnosť mládeže, pretože iba takto môžeme napomôcť výchovu dorastu pre umelecké kolektívy. Takéto sú napríklad tanečné tábory či účasť na krajanských kultúrnych podujatiach (*Zlatá brána vo Vojvodine v Kysáci, Cez Nadlak je... v rumunskom Nadlaku, V pivnickom poli... vo Vojvodine v Pivnici, Južnoslovenské detské a mládežnícke folklórne slávnosti v Dulovciach na Slovensku*).

Veľa povinností máme na poli ochrany hmotného dedičstva Slovákov v Maďarsku. Starostlivosť o vyše storočné neobývané budovy oblastných národopisných a pamiatkových domov kladie

prevádzkovateľovi na plecia veľké bremeno. Potrebná je pravidelná kontrola, prípadne výmena striech, renovácia drevených okien, dverí a rámov (*odstránenie starých farieb, prasklín, polámaných častí*), resp. výmena tenkého skla za hrubšie izolačné, alebo treba zaobstaráť termoizolačné fólie na okná. Väčšine národopisných domov chýba vodotesnosť základov budovy. Ešte stále nie je zabezpečené ich vykurovanie a tým pádom nie je zabezpečené ani zachovanie stavu múzejných predmetov. Tieto práce možno realizovať pomocou dotácií postupne krok za krokom. ÚKSM v uplynulých mesiacoch realizoval ďalšiu aktuálnu investíciu týkajúcu sa *Národopisnej zbierky zemplínskych Slovákov v Baňacke*. Súvisela s predpismi, ktoré sa vzťahujú na múzejné výstavné miesta, ktoré disponujú povolením k činnosti ako múzejné zbierky verejného záujmu. Zatiaľ v objekte chýbal vhodný sklad, depozitár

pre múzejnú zbierku. Vybudovali sme ho z dotačného fondu, prácu vykonali murári, ktorí sa špecializujú na tradičnú ľudovú architektúru.

Podľa finančných možností prebieha *zapisovanie predmetov do inventára a obnova stálych výstav*. Aby tieto úlohy vedúci národopisných domov zvládli, aj v tomto roku sme usporiadali celoštátny odborný deň. V tomto roku sme po prvýkrát usporiadali 60-hodinové akreditované odborné múzejné školenie, ktoré absolvovali vedúci pätnástich národopisných domov. Projekt sme realizovali v spolupráci s Múzejným a metodickým doškoľovacím centrom *Národopisného múzea v prírode v Senondreji, Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku*, za finančnej podpory parlamentného hovorcu Slovákov v Maďarsku a *Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí*.

Dr. Katarína Király

Foto: ÚKSM

O činnosti Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku

Ak máme písať o aktivitách **Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku** (VÚSM) v roku 2024, musíme sa vrátiť do roku 2022. Vtedy sa začal náš spoločný medzinárodný projekt *ERASMUS+*, v ktorom sú našimi partnermi *Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici* a *Slovenský kultúrny klub v Srbsku*. Projekt má názov *BIBLIO – Inovácia vzdelávacích postupov ako prostriedok inkluzie príslušníkov minority* (č. projektu 2022-1-SK1-KA220-HED-000087502). Odborným garantom tohto projektu je *Centrum pre výskum dejín a kultúry dolnozemských Slovákov pri Katedre histórie FF UMB v Banskej*

Bystrici (pod vedením univerzitného profesora **Miroslava Kmeťa**). V tomto projekte – okrem vytvorenia databázy bibliografických údajov s problematikou dejín a kultúry dolnozemských Slovákov v Maďarsku – organizujeme workshopy a konferencie. Každý rok treba usporiadať jednu konferenciu a workshop pre primárne a sekundárne cieľové skupiny. Sú to učitelia a študenti vysokých škôl, pedagógovia stredných a základných škôl s vyučovacím jazykom slovenským.

Naša druhá konferencia sa konala v Budapešti 27. septembra 2024, kde zo strany VÚSM odznela prednáška

M. Žilákovej a I. Kontríkovej Šustekovej *Osudy materiálov z národopisných výskumných táborov Slovákov v Maďarsku; K výskumu socioprofesijnej štruktúry slovenského obyvateľstva obce Mlynky.* Konferencia mala názov *Nové metódy výskumu slovenských národnostných lokalít na Dolnej zemi*. Bolo dôležité zúžiť tematiku a ukázať, čo nám pobyt v lokalite môže dať. Slúži medziiným na posilňovanie národného povedomia obyvateľov skúmanej lokality, vzbudenie záujmu mladej generácie o históriu svojej obce, poznávanie a zachovanie vlastnej tradičnej kultúry a špecifických historických tradícií. Súčasťou konferencie bol workshop s názvom *Slovenské enklávy na starých mapách: vyhľadávanie v online databázach a interpretácia* (prednášateľom bol **P. Chrastina**). Na vytvorení databázy bibliografických údajov pracuje **Zuzana Gulyášová-Kunovacová**, zatiaľ máme spracovaných – zapísaných 1200 kníh, ku ktorým paralelne skenujeme aj ich obal.

VÚSM v dňoch 16. až 21. júna 2024 usporiadal v poradí 38. *interdisciplinárny tábor v Novej Hute* (Boršodsko-abovsko-zemplínska župa). Cieľom terénneho výskumu bol zber materiálu, jeho spracovanie a vedecké interpretovanie vo forme štúdií. Na slávnostnom otvorení tohtoročného interdisciplinárneho výskumu zahraničných a domácich účastníkov privítala riaditeľka VÚSM **Tünde Tušková**. Počas výskumu v teréne účastníci pracovali v menších tímoch, resp. individuálne, a skúmali svoje témy. Vyhodnotenie činnosti interdisciplinárneho výskumu bolo posledný večer. Môžeme skonštatovať, že slovenská obec Nová Huta nám poskytla veľmi dobrú základňu pre výskum. Skúmali sme témy *Ludová religiozita; Identita a jazykové správanie mladých Slovákov v Maďarsku; Vnímaná pridaná hodnota výučby slovenského jazyka pre dospelých v menšinovej obci Nová Huta; Terénne názvy; Jazyková situácia v lokalite Nová Huta a výskum nárečovej variety; Za-*

mestnanie obyvateľov v 20. storočí; Medzilokálne kontakty; Kultúrny potenciál, potenciál cestovného ruchu; Tradičná gastronómia; Slovenská enkláva Nová Huta (krajina-človek-kultúra); Súčasná podoba kultúry a identity; Osud jedného Sarvašana, ktorý sa z politických dôvodov dostal do Novej Huty; Jazyková krajina v škole.

Počas terénneho výskumu v Novej Hute odborníci získali cenný materiál, ktorý potom začlenia do celoslovenských kultúrnych dejín, ako aj do kontextu slovenskej a maďarskej etnografie alebo jazykovedy. Interdisciplinárneho tábora VÚSM sa zúčastnili naše partnerské inštitúcie, ako napr.: *ELTE, Segedínska univerzita, Jazykovedný ústav SAV, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Trnavská univerzita, Komárňanská univerzita, Univerzita v Krakove.*

V priebehu roka sme vydali dve nové publikácie, ktoré sme mohli prezentovať na väčších podujatiach. Prvá knižka vznikla pri príležitosti okrúhleho životného jubilea *Alžbety Hornokovej Uhrinovej*, ide o jej personálnu bibliografiu.

A. Hornoková Uhrinová sa ako jazykovedkyňa zamerala na niekoľko pozoruhodných tém, konkrétne *na sociolingvistickú analýzu používania slovenského jazyka v Maďarsku, na sociolingvistickú a interdisciplinárnu analýzu slovenského národnostného školstva, menšinových inštitúcií, organizácií, vedecko-publikačnej a vydavateľskej činnosti Slovákov v Maďarsku.*

Autorkou druhej knihy je *Katarína Maruzsová Šebová*. Publikácia *Retro/Perspektíva súčasnej slovenskej literatúry v Maďarsku* ponúka výber príspevkov v pôvodnom znení, alebo v prepracovanej či upravenej forme z oblasti dvoch literárnych druhov a žánrov – epiky a lyriky – uverejnených v poslednom desaťročí v rôznych časopisoch, zborníkoch či v knižných publikáciách. Jej predmetom je sledovanie, mapovanie a komentovanie vnútorných pohybov a tendencií prebiehajúcich v súčasnej slovenskej literatúre v Maďarsku, existujúcej bezmála 50 rokov.

Tünde Tušková
Foto: (luno.hu)

Slovenské divadlo Vertigo v roku 2024

Začnime našou primárnou činnosťou, ktorou je tvorba a šírenie divadelných predstavení. Pod režijným vedením herca **Andrása Nagy**a, ktorý sa tejto funkcie chopil v rámci **Slovenského divadla Vertigo** (SDV) už po štvrtý raz, vznikla roku 2022 inscenácia slovenského dramatika **Viliama Klimáčka Herečky (miluj blízneho svojho)** o troch frustrovaných ženách, ktoré sa prihlásia na kurz herectva, aby si tak vyriešili svoje osobné problémy. Predstavenie sa od premiéry dožilo 25 repríz a pomaly končí svoju púť – pravdepodobná derniéra (hoci, ako sa hovorí, nikdy nehovor nikdy!) bude v rámci festivalu *Divadelné dišputy v Dolných Plachtinciach* na Slovensku. V roku 2024 veselohra potešila divákov v Békešskej Čabe, Budapešti, Dabaši-Šáre, Ďurke, Jášči, Malom Kereši a v rámci festivalu *Divadelné fašiangy* v Poprade.

Takisto končí predstavenie pre deti *Varené vajíčko nespieva* autora a režiséra **Silvestra Lavrika** (premiéra r. 2021), ktoré v tomto roku navštívilo školy v Budapešti a Číve. Po dvoch mesiacoch skúšok sa v júni konala premiéra nášho nového predstavenia, ktorým je divadelná hra slovenského scenáristu a filmového režiséra **Viktora Csudaia** *Tak zle, ako sa len dá*, ktorá rozpráva príbehy piatich dvojíc, príbehy priateľstva, lásky,

žiarlivosti i beznádeje, príbehy veselé i smutné. Pod réžiu tohto predstavenia sa podpísal opäť **András Nagy**, v hlavných úlohách sa predstavili **Ági Gubíková**, **Ági Jókaiová**, **András Nagy** a **Michal Spielmann** v alternácii s **Mariánom Viskupom**. Predstavenie sme zahrali na festivale národnostných divadiel *Jelen/Lét* v budapeštianskom *Národnom divadle*, kam okrem divákov z Budapešti prišli aj záujemcovia z Peštianskeho regiónu, ďalej v Kirti, Mlynkoch, Tardoši a v rámci festivalu *Divadelná Chalupka* v Brezne. Čaká ho účasť na prehliadke *Spolu na javiske*, na festivale *Divadelná jeseň* – tentokrát v Kokave nad Rimavicou a vyberie sa aj do našich Slovákmi obývaných osád.

Podobne ako v prípade predstavenia *Montague a Capuletová*, opäť tak trochu

za našu môžeme považovať aj inscenáciu, pod ktorú sa podpísali členovia spoločného dramatického krúžku budapeštianskeho slovenského gymnázia a SDV so svojou vedúcou a režisérkou Ági Jókaiovou, autorské predstavenie *Márika z Tovajec*, ktoré pôvodne pripravili do súťaže maďarského Divadla Operety. Rozpráva príbeh statočnej Máriky, ktorá, prezlečená za vojaka, sa zúčastní v národnooslobodzovacom boji roku 1848, zalúbi sa do slovenského mládenca a na

vyše v krčme, kde pracuje, sa jej pošťasť obslúžiť samotného Sándora Petőfiho (Alexandra Petroviča). Mladí členovia budapeštianskeho dramatického krúžku opäť dokázali a ukázali svoj herecký, ale aj spisovateľský talent.

Na jeseň – po dlhej pauze zapríčinennej pracovnými, ale aj zdravotnými problémami – sa opäť pustila do práce *amatérska zložka* divadla. Veselohra slovenskej autorky **Zuzany Križkovej** *Ako sa nebáť hadov* je sondou do života troch starších žien, ktoré prichádzajú do liečebného ústavu niekde „na konci sveta“. Ubytujú ich v jednej izbe, čo spôsobí množstvo nepredvídaných, nepríjemných, prekvapivých, vtipných situácií. Režisérkou predstavenia je **Margita Garajszká**. Ak už tejto inscenácii nič nevstúpi do cesty, premiéra by mala byť na budúci rok na jeseň. S menom Margity Garajszkej sa spája aj predstavenie, ktoré si SDV zobralo do svojho repertoáru ako koprodukciiu s *Bánovským pokútnym divad-*

lom, inscenáciu Silvestra Lavríka *Zlaté vajce*, ktoré diváka oboznámi so životom slovenskej spisovateľky B. S. Timravy. M. Garajszká hrá v predstavení jednu z hlavných úloh.

Ani v tomto roku na palete našej činnosti nechýbali tradičné podujatia, ktoré dopĺňajú činnosť SDV. Takým bol 29. ročník *prehliadky detskej dramatickej tvorivosti Deti deťom*, ktorá aj v tomto roku zostala nesúťažnou prehliadkou. V nových predstaveniach vystúpili deti zo Slovenského Komlóša, Budapešti, Sarvaša, Čemeru a Nového Mesta pod Šiatrom, k nim sa pridali účastníci tábora z prvých štyroch spomenutých miest a Békešskej Čaby, ktorí zahrli predstavenia z divadelného tábora v roku 2023. Novinkou sviatku detského divadla bol prvý ročník filmového festivalu *Deti nakrúcali deťom*. Filmy, ktoré si diváci prehliadky mohli pozrieť, natočili žiaci z Békešskej Čaby, Slovenského Komlóša a Kétsoproňu. Potom nasledovali tradičné *letné podujatia*, zamerané takisto na deti a mládež – v júni *divadelný tábor* za účasti žiakov zo Slovenského Komlóša, Békešskej Čaby, Sarvaša, Čemeru a Budapešti, ktorí pod vedením odborných lektorov – Margity Garajszkej, **Petra Hudačka**, **Kamily Valkovskej** a **Bela Felixa** – naskúšali dve predstavenia. V júli sa dostali k slovu tí starší. V Svätom Jure ich čakala obdobná aktivita ako ich mladších kamarátov – naštudovanie krátkeho predstavenia. Odborný lektor divadelnej dielne, herec a režisér **Michal Jánoš** tentokrát vybral pre svojich zverencov ťažšie sústo: úpravu poviedky predstaviteľa slovenskej lyrizovanej prózy **J. Cígera Hronského** Matilda. Šesť mladých her-

cov, ktorých jadro tvorili členovia budapeštianskeho dramatického krúžku, sa s prípravou a následne realizáciou predstavenia úspešne popasovalo a vycestujú s ním aj na divadelnú prehliadku SDV *Spolu na javisku (i mimo neho!)*. 15. ročník *medzinárodnej prehliadky slovenských ochotníckych divadelných súborov* v tomto momente len chystáme, ale už teraz sa tešíme na hostujúce súbory zo Slovenska a Vojvodiny.

Storytelling – divadelný workshop režisérky, pedagogičky dramatickej výchovy **Moniky Necpálovej** zo Slovenska, ktorá pod hlavičkou SDV už päťkrát viedla v Maďarsku týždenné odborné zamestnania pre žiakov druhého stupňa našich škôl, sa na žiadosť oslovenej budapeštianskej školy odkladá na február budúceho roka. Divadelné workshopy si kladú za cieľ rozvinúť jazykové schopnosti slovenských žiakov prostredníctvom tvorivej dramatiky. V priebehu rokov sa na tejto dielni zúčastnili desiatky študentov, pričom mnohým z nich dopomohla k úspešnému zloženiu jazykovej skúšky zo slovenčiny.

Tešíme sa, že prostredníctvom pozvania slovenského herca a mima **Juraja Benčíka** sme sa mohli opäť prezentovať aj na *Dni Slovákov v Maďarsku*. Umelec potešil prítomné deti predstavením *Skús cirkus*.

Nuž, a čo nás ešte v tomto roku čaká? Jubilejný 30. ročník tradičného *filmového seminára*, spoluúčasť na celoštátnom adventnom stretnutí a, samozrejme, niekoľko ciest za našimi divákmi, ktorým by sme chceli zahrať naše nové predstavenie.

Daniela Onodiová

Foto: (luno.hu)

Z činnosti Pedagogického metodického centra Slovákov v Maďarsku

Na internete naďalej úspešne fungujú dve facebookové skupiny **Pedagogického metodického centra Slovákov v Maďarsku**: *Slovenčinári v Maďarsku*, ktorá má 165 členov, a *skupina učiteliek materských škôl s 98 členmi*. V rámci týchto skupín si vymieňame názory a skúsenosti, upozorňujeme na zaujímavé odkazy, linky, dokumenty, nahrávky i digitálne učebné pomôcky, ktoré sú dostupné na internete.

Vydanie metodického časopisu Slovenčinár

Do najnovšieho čísla Slovenčinára sme zaradili skúsenosti, myšlienky i nápady národnostných pedagógov z dolnozemskeho priestoru. Po úvodných slovách predsedníčky CSSM **Alžbety Hollerovej Račkovej** a šéfredaktorky časopisu **Edity Pečeňovej** prinášame rozhodnutie poroty o udelení *Ceny Samuela Tešedíka* v roku 2023 a laudácie na ocenených pedagógov, na **Milušku Anušiakovú-Majerovú**, **Csillu Eperjesiovú Cséffaiiovú** a **Máriu Kotvášiovú Jonášovú**, ako aj fotografie zo slávnostného odovzdania cien. Osobitné príspevky sú venované takým závažným

témam ako *Záchrana slovenského jazyka na Dolnej zemi – možnosti a prekážky*; *Možnosti záchrany slovenského jazyka prostredníctvom kultúrnej činnosti a folklóru*; *Postavenie materinského jazyka národnostnej menšiny v súčasnej spoločnosti a šance na jeho prežitie*; *Záchrana slovenského jazyka na Dolnej zemi*

a *Bilingvizmus – rozširujúci sa fenomén*. Aktuálne číslo časopisu Slovenčinár pritom venuje pozornosť aj otázkam výučby slovenčiny v *Békešskej Čabe*, *zachovaniu slovenčiny v Sarvaši*, nultého ročníka ako *záchrane slovenského jazyka*, *rozboru literárnych diel ako prostriedku rozvíjania slovnej zásoby* či *inovatívnym metódam vo vyučovaní slovenskej vzdelanosti*, *slovenčine v našich materských školách*, resp. *osvojovaniu si slovenského jazyka a zachovávaní slovenčiny v škôlke*.

Organizovanie a koordinácia študentských táborov:

- Krajanské leto (Donovaly), počet účastníkov: 12 žiakov + 1 pedagóg
- Letný tábor pre deti z Maďarska (Bystřá), počet účastníkov: 44 žiakov + 4 pedagógovia

- Detská univerzita (Banská Bystrica), 8 žiakov + 1 pedagóg
- Škola v prírode (Mýto pod Ďumbie-rom) 44 žiakov + 4 pedagógovia
- Letná univerzita pre krajanov ma-turantov (Bratislava), 7 žiakov
- Letná škola pre stredoškolákov (Ban-ská Bystrica): 1 žiak
- Mobilná učebňa slovenského jazyka (Bratislava), 4 žiaci
- Letná škola tvorivej dramatiky (Ban-ská Bystrica), 1 žiak

Konferencie pre učiteľov

- Didaktický kurz pre pedagógov slo-venských škôl v zahraničí (4 učiteľky z Maďarska) – Banská Bystrica
- Odborný metodický seminár pre uči-teľov slovenského jazyka pôsobiacich na slovenských školách, Bratislava, 3 učiteľky

Výjazdové kurzy

V roku 2024 usporiadame tradičné výjazdové kurzy v *Békešskej Čabe* (11. a 12. októbra) a v *Budapešti* (7. novembra). Kurzy ponúknu účastníkom možnosť *prehľbiť si poznatky a posilniť kompetencie v oblasti odbornej didaktiky slovenského jazyka a didaktiky všeobecno-vzdelávacích predmetov v slovenskom jazyku so zameraním na podporu aktívnej komu-nikácie v slovenčine a tvorivosti žiakov. Tematické zacielenie kurzov: jazyková komunikácia, slovenská literatúra a jej didaktické využitie; jazyk a literatúra ako nástroj poznania regionálnej a národnej kultúry; hry a netradičné pomôcky na vy-učovaní slovenského jazyka v primárnom vzdelávaní; učenie, druhy a štýly učenia, zážitkové aktivity; komunikačné roly.*

Program pre nadaných

V roku 2024 (17. ročník) sa o štipen-dium uchádzalo 10 žiakov. Do progra-mu sa zapojili 4 školy, 9 mentorov a 18 žiakov. V novembri sa počas zasadnutia kuratória *Verejnoprospesnej nadácie za Slovákov v Maďarsku* uskutoční stretnu-tie mentorov programu pre nadaných, ktoré bude veľmi osožné pre ďalšiu prácu.

Putovnú súťaž zo slovenských dolno-zemských reálií usporiadame v dňoch 15. a 16. novembra 2024. Cieľom súťaže je podpora a vyhľadávanie talentovaných a nadaných žiakov slovenských národ-nostných škôl v Maďarsku, Rumunsku a Srbsku, *posilňovanie ich vzťahu k histó-rii, tradíciám i súčasnosti dolnozems-kých Slovákov, rozvíjanie ich tvorivých kom-petencií, kritického myslenia, odborných teoretických vedomostí i odbornoprak-tických schopností a zručností. Cieľovou skupinou sú študenti slovenských stred-ných škôl z Maďarska, Rumunska a Srb-ska. Do súťaže sa môžu s prácami prihlá-siť jednotlivci (individuálne práce), alebo maximálne 3-členné skupiny (kolektívne práce).*

Mária Czégényová

Foto: PMCSM

Knižnica a dokumentačné centrum Slovákov v Maďarsku

Čo sa vám zobrazí, ak si predstavíte knižnicu? Ticho, knihy, čitatelia sedia pri stoloch a čítajú... V treťom desaťročí 21. storočia knižnice, tak verejné ako aj iného typu, sa snažia tieto stereotypy zmeniť. Na tom pracujú aj zamestnanci **Knižnice a dokumentačného centra Slovákov v Maďarsku** (KDCSM). Popri tradičných knižničných službách sme v posledných rokoch kladli veľký dôraz na propagáciu našich aktivít a na zapojenie mladej generácie do krvného obehu Slovákov v Maďarsku.

Už sme... / Mi már... konferencia a workshop

Každý rok absolvuje vysokoškolské štúdium niekoľko mladých Slovákov v Maďarsku, ktorí napísali svoje diplo-

mové práce na slovenské témy. Tieto dokumenty sú dostupné na univerzitách, ale málokto o nich vie. KDCSM považuje za dôležité, aby sa sprístupnili a prezentovali v širšom kruhu. V záujme toho usporadúvame takmer každý rok konferenciu a workshop s názvom *Už sme... / Mi már...*, v rámci ktorých absolventi vysokých škôl a univerzít hovoria o svojej práci, výskume, téme, ale aj postupe pri písaní diplomovej či dizertačnej práce. Odovzdávajú svoje skúsenosti tým, na ktorých táto úloha ešte len čaká. Konferencie sa zvyčajne konajú na jeseň. V roku 2024 sme náš v poradí posledný workshop uskutočnili 8. októbra v *knižnici Slovenskej školy v Budapešti*. Spoluorganizátorom bolo *Budapeštianske slovenské odborné kolégium*.

Ak je to možné, knižnica sa rada prezentuje aj na externých miestach, na podujatiach našich partnerov, preto sme sa na jeseň 2024 predstavili v rámci *Dňa knižníc v Trefortovej záhrade univerzity ELTE* a zúčastnili sme sa aj na festivale organizovanom univerzitou. Naša knižnica pripravila na tento deň informačný materiál a kvíz. Odmenou boli malé darčeky slovenského charakteru.

Už roky prezentujeme literatúru Slovákov v Maďarsku na *Medzinárodnom knižnom veľtrhu Bibliotéka v Bratislave* spolu so Slovákami z okolitých štátov. Počas výstavy máme možnosť informovať sa o najnovších publikáciách na slovenskom knižnom trhu, ktoré potom môžeme sprístupniť našim čitateľom v Maďarsku. Rokujeme s vydavateľmi, aby sme zistili, ktoré knihy sú najvyhládavanejšie a najobľúbenejšie a snažíme sa ich čím rýchlejšie zaobstarať. Každý rok máme možnosť organizovať prezentácie a stretnutia našich slovenských autorov s čitateľmi, o ktoré býva veľký záujem.

Stalo sa už tradíciou, že aj naša knižnica sa predstaví na *Dni Slovákov v Maďarsku*. Aj v tomto roku sme na najvýznamnejší sviatok Slovákov v Maďarsku pripravili množstvo programov. Prvotným cieľom bolo, aby návštevníci spoznali našu činnosť, aby si zapamätali, aké dokumenty máme a aké služby poskytujeme. Rozdávali sme magnetky zdobené slovenskými zaklínadlami alebo jazykolamami, perá a maľovanky a na veľkú radosť najmenších sme pripravili remeselný kútik. Kto chcel, mohol vyplniť kvíz, pre tých najlepších, samozrejme, bola pripravená odmena. Vedľa sta-

nu sme rozložili pohodlnú umelú trávku, kde si mohli záujemcovia o našu činnosť pohodlne oddýchnuť na vankúšoch a vyskúšať naše najnovšie spoločenské hry.

Okrem spomenutých programov poskytujeme aj *klasické knižničné služby*. Súčasnú a klasickú slovenskú literatúru máme v slovenčine, ale často aj v maďarčine, máme najkompletnejšiu zbierku odbornej a krásnej literatúry Slovákov v Maďarsku. Veľmi vyhľadávané sú naše rozprávkové knihy a jazykové učebnice, z ktorých vždy zaobstaráme najnovšie vydania. Naša bohatá a aktuálna zbierka veľmi dobre slúži potrebám výskumníkov, učiteľov a študentov.

KDCSM nájdete na adrese *Budapešť, XI. obvod, Fadruszova ulica 9/B. 5. posch. č. 17*. Naša knižnica je otvorená každú stredu od 9. do 17. hodiny, alebo vo vopred dohodnutom termíne. Naše kontakty: *kdcsmbp@gmail.com*, *www.slov-dok.hu*, telefón: +36 30 526 5523.

Anna Szabadosová

Foto: (a)

O činnosti Spoločnosti SlovakUm a Ľudových novín

Činnosť *Neziskovej verejnoprospešnej spoločnosti s ručením obmedzeným pre služby a zužitkovanie nehnuteľností SlovakUm*, ktorú v roku 2003 založila *Celoštátna slovenská samospráva v Maďarsku* (CSSM) so 100 % majetkovou účasťou, sa skladá zo štyroch oblastí.

Naša spoločnosť je *vydavateľom týždenníka Ľudové noviny* a internetového portálu jediného celoštátneho periodika Slovákov v Maďarsku *luno.hu*, pričom zriaďovateľom týždenníka a portálu je CSSM. Redakcia pracuje v jednej z mála nehnuteľností, majiteľom ktorej zostáva spoločnosť SlovakUm. Distribúciu Ľudových novín naša spoločnosť rieši tradične uzatvorením zmluvy s *Maďarskou poštou*. Čoraz aktívnejšia je účasť týždenníka na spoločenských platformách, ako napríklad na *Instagrame* – obľúbenej sieti mladých, alebo *TikToku*. Rastie počet sledovateľov aj na *facebookovej stránke Ľudových novín*, vďaka čomu viacerí čítajú naše články aj na webovej stránke. Populárnou „rubrikou“ nášho portálu je *kalendár*, v ktorom nájdete všetky pripravované podujatia týkajúce sa našej národnosti (o ktorých redakcia získa informácie). Veľkú pomoc pre nás znamenajú *externí pracovníci a dopisovatelia*, ktorí si popri svojom zamestnaní nájdu čas, aby posielali buď hotové člán-

ky, alebo aspoň niekoľko fotografií a pár informácií, o ktoré sa môžeme opierať pri písaní článku. Naši novinári chodia predovšetkým na celoštátne a regionálne podujatia. Čo sa týka miestnych akcií, na tých, ktoré sú z hľadiska organizátorov najdôležitejšie, sa snažíme byť osobne prítomní. To neznamená, že o ostatných podujatiach nechceme uverejňovať články, naopak, ak nám do redakcie pošlú informácie, radi napíšeme článok.

Naša spoločnosť je už niekoľko rokov hlavným usporiadateľom osláv *Dňa slovenských novinárov v Maďarsku*, stretnutia pracovníkov našich slovenských audiovizuálnych i tlačených médií. Kolegom redaktorom patrí poďakovanie aj za to, že sa veľmi aktívne zapájajú do realizácie prakticky všetkých projektov našej spoločnosti.

Spoločnosť SlovakUm z poverenia CSSM a na základe dohody s ňou sa už niekoľko rokov stará o zostavenie, redigovanie a vydanie obľúbenej slovenskej ročenky najvyššieho voleného zboru Slovákov v Maďarsku, *Nášho kalendára*. Zároveň a priebežne aj propaguje a rozširuje túto obľúbenú a aj zo strany nezávislých odborníkov pozitívne hodnotenú ročenku.

Za posledné roky spoločnosť vydala celý rad knižných titulov, napríklad

nové zbierky **Gregora Papučka**, publikáciu zostavenú z príloh *Ludových novín* pre deti – *LuDo*, či mapu *Slovenská Budapešť*, resp. populárnu dvojazyčnú, fotografiami bohato ilustrovanú *Slovenskú kuchyňu*. Jednou z úloh spoločnosti je podieľať sa na príprave, redigovaní, vydávaní, rozširovaní a propagovaní ďalších publikácií Slovákov v Maďarsku. Do tejto kategórie patrí o. i. príležitostná kniha *Srdce na dlani – 75 rokov Zväzu Slovákov v Maďarsku*, alebo dvojazyčná zbierka **Juraja Dolnozemskeho** *Srdce a osud*, ktorú vydala pri príležitosti 95. narodenín nášho básnika, či najnovšia kniha **Kataríny Maruzsovej Šebovej** *Retro/ Perspektíva súčasnej slovenskej literatúry v Maďarsku*.

Spoločnosť SlovakUm sa každý rok uchádza o doplnenie financií k fungovaniu a realizácii svojich plánov písaním žiadostí o dotácie z domácich zdrojov i zo Slovenska. Vlni získala podporu na vydanie publikácií, zvlášť *Nášho kalendára*, prílohy týždenníka *Slovákov v Maďarsku* (*Lúč*), na tlačiarenské náklady *Ludových novín* a organizovanie *Dňa slovenských novinárov v Maďarsku*.

Medzi hlavné úlohy spoločnosti SlovakUm v neposlednom rade patrí starostlivo, hospodársky výhodne, ziskovo prevádzkovať *nehnutelnosti*, ktoré po určitých obmedzeniach uplynulého obdobia zostávajú v jej kompetencii. Žiaľ, dnes sa počet nehnuteľností, ktoré možno prenajímať, zúžil prakticky na jednu, pričom výdavky sú aj s ďalšími, ktoré spoločnosť musela postúpiť inštitúciám CSSM kvôli priestorovej tiesni.

Spoločnosť, ktorá pôsobí aj ako zkladateľský subjekt *Verejnoprospešnej*

nadácie za Slovákov v Maďarsku, sa snaží byť aktívna na rôznych fórach kultúrno-spoločenského života našej národnosti, vrátane literárno-umeleckých večierkov, výstav (vrátane bratislavskej Bibliotéky), recitačných súťaží a národnostných dní. Kolektív SlovakUm je stálym účastníkom *Dňa Slovákov v Maďarsku*, odkiaľ experimentálne aj naživo vysielal niektoré časti programu na sociálnych sieťach.

(ef-hl)

Spoločnosť SlovakUm, redakcia *Ludových novín* a CSSM usporiadali 4. októbra pri príležitosti *Dňa slovenských novinárov v Maďarsku* v reštaurácii *Trofea* v Budapešti stretnutie slovenských novinárov a redaktorov slovenského vysielania Maďarského rozhlasu a televízie.

Foto: (fuhl)

V Univerzitnej knižnici v Bratislave sa koncom apríla konala prezentácia knižnej tvorby Slovákov v Maďarsku: publikácie pre deti Ludo, knihy Gregora Papučka Memoáre alias Pamäti rodáka starobylej dedinky Pleš (dnes Mlynky), Nášho kalendára i Čabianskeho kalendá-

ra, netradičnej kuchárskej knihy Dobříapeťík!, ako aj Čabjanskej podštenkovej knižočky. Podujatie sa uskutočnilo vďaka spolupráci Spoločnosti SlovakUm, CSSM, Čabianskej organizácie Slovákov a bratislavskej Univerzitnej knižnice.

Foto: (a)

Nadväzujúc na stretnutie so študentmi slovenského gymnázia v Budapešti zavítali šéfredaktorka Ľudových novín Eva Fábiánová a konateľ Spoločnosti SlovakUm Imrich Fuhl medzi slovenských gymnazistov v Békešskej Čabe. Informo-

vali ich o novej iniciatíve Rok osobností Slovákov v Maďarsku. Jeho prvoradým cieľom je, aby sa naše najvýznamnejšie osobnosti stali známymi hlavne v kruhu mladej generácie.

Foto: (fuhl)

O činnosti Organizácie slovenskej mládeže v Maďarsku

Nové podujatia 35-ročnej OSMM

Blíži sa koniec roka 2024 a uplynulé mesiace môžeme určite hodnotiť pozitívne. Podarilo sa nám zrealizovať niekoľko rozsiahlych programov a máme za sebou aj niekoľko spoločných projektov s *Celoštátnou slovenskou samosprávou v Maďarsku* (CSSM), kde bola pre nás veľmi užitočným a dôležitým spojovacím bodom mládežnícka referentka *Úradu CSSM Anett Osztroluczka*. Okrem novíniek sa však snažíme nezabúdať ani na to, kedy, kde, ako a s kým mládežnícka organizácia vznikla.

Ako vždy, s plánovaním programov na rok 2024 sme začali už v druhej polovici roka 2023 a v čase, keď píšem tieto riadky, sme uprostred viacerých diskusných fáz na nastávajúci rok. Ale nepredbiehajte udalosti.

Začiatkom roka sa členovia našej organizácie zúčastnili na viacerých programoch organizovaných inými organizáciami – patria k nim predovšetkým *fašiangové a iné plesy*, ako aj jedna z najväčších tradícií dolnozemskej Slovákov, *zabíjачka*. Tieto príležitosti sú mimoriadne užitočné aj z hľadiska odstraňovania rozdielov medzi generáciami a tiež na zviditeľnenie sa – organizačne i individuálne.

Dôležitosť zviditeľnenia sa však nie je dôležitá len z tohto hľadiska, ale aj pokiaľ ide o budúcnosť našej komunity a

našej organizácie. Na tom sme sa zhodli aj v predchádzajúcom volebnom období s *Mládežníckym výborom CSSM*, preto sme spoločne zorganizovali zoznamovacie dni na slovenských stredných školách v *Békešskej Čabe* a *Budapešti* so zaujímavými kvízmi a inými súťažami. Pri týchto príležitostiach sme sa snažili propagovať všetko to, čo by mohlo byť dôležité pre našu mládež v rámci našej slovenskej komunity v Maďarsku.

V rovnakom duchu sa niesol aj ďalší spoločný projekt s CSSM – *Stretnutie študentov* pod názvom – trochu metaforicky – *Pred diplomom, za diplomom*. Dvojdnový program sa konal v priestoroch Úradu CSSM. Oslovili sme mladých Slovákov v Maďarsku, ktorí študujú na vysokých školách v materskej krajine, alebo sa nejakým spôsobom učia slovenčinu na domácich univerzitách. Na našu veľkú radosť o podujatie prejavilo záujem viac ako 25 mladých ľudí. V období pred podujatím náš malý tím navštívil inštitúcie CSSM, kde sme viedli rozhovory s riaditeľmi a tamojšími zamestnancami. Natočili sme s nimi krátke 5 – 10 minútové videá, ktorými sme sa snažili predstaviť ich prácu a širokú škálu aktivít. Tieto sme premietli na stretnutí. Vďaka veľkému úspechu a pozitívnym ohlasom už teraz plánujeme ďalšie podobné stretnutia, a to nielen pre vysokoškolákov, ale aj pre študentov stredných škôl.

Aby sme oslovili čo najviac mladých ľudí, v spolupráci s CSSM a redakciou *Ľudových novín* sme pre žiakov základných a stredných škôl vyhlásili súťaž v kreslení, písaní slohových prác a fotografovaní. Súťaž mala názov *Slovenskosť pre mňa je...* Snažili sme sa osloviť všetky školy v Maďarsku, v ktorých sa vyučuje slovenský

jazyk. Sme veľmi vďační, že sme dostali takmer 150 prác z celej krajiny, a to nielen vo vyhlásených kategóriách, ale aj vo forme makiet. Práce sme vystavili na *Dni Slovákov v Maďarsku*, kde ich hodnotila odborná porota a účastníci podujatia mohli hlasovať za obľúbené práce.

Ako sa stalo v posledných rokoch zvykom, nechýbali sme na spomínanom *Dni Slovákov v Maďarsku*, kde sme mali spoločný stan s Mládežníckym výborom. Jednou z tohtoročných veľkých noviniek bolo *koleso šťastia*, ktoré záujemcovia mohli roztočiť, ak úspešne vyplnili niektorý z kvízov v našom stane.

Leto sme aj tento rok uzavreli na brehu *Velenského jazera*, kde sa konalo *IX. Stretnutie národnostnej mládeže*, na ktorom sme reprezentovali slovenskú mládež v Maďarsku. Stretnutie po prvý raz organizovali mladí Slováci v Maďarsku.

Ako som uviedol v podtitulku tohto príspevku, v roku 2024 oslavovala OSMM 35. výročie svojho založenia. Oslavy vyvrcholia koncom novembra, teda po uzávierke Nášho kalendára na rok 2025, v *Békešskej Čabe*, kde organizácia sídli od roku 1996. Tentoraz sa slávnosť uskutoční nie v Dome slovenskej kultúry, ale v *Áchimovej sieni*.

Okrem spomínaných akcií sme zorganizovali aj niekoľko spoločných stretnutí a tradičných podujatí so študentmi našich slovenských stredných škôl.

Ak máte záujem o naše programy, môžete nás sledovať na online platformách organizácie ako @maszfsiz alebo heštegmi #maszfsiz a #maszfsizije.

Bence Szeljak
predseda OSMM
Foto: (osmm)

Bilancia Slovenského spolku Identita

Rok 2024 bol pre naše občianske organizácie a slovenské volené zbory veľmi rušný. Konali sa totiž medziiným aj *volby do národnostných samospráv*, počas ktorých zohrával náš spolok ako nominčná organizácia veľmi závažnú a dôležitú úlohu. Pokladáme za obrovský úspech, že sa nám podarilo mobilizovať rad mladých príslušníkov slovenskej národnosti a zapojiť ich do samosprávnej činnosti. Podaktorí z nich sú deti členov nášho spolku, čo je rukolapným dôkazom toho, že hlavné poslanie nášho pôsobenia – odovzdávanie slovenskej národnostnej identity mladším generáciám – spĺňame v maximálnej miere.

Slovenský spolok Identita sa do volieb *Celoštátnej slovenskej samosprávy*

v Maďarsku (CSSM) pustil vytvorením spoločnej listiny volebnej koalície troch slovenských celoštátnych nominčných organizácií. Počas prípravy volieb do značnej miery napomáhal administratívne záležitosti súvisiace s podaním spoločnej kandidátky a intenzívne agitoval príslušníkov našej národnosti, aby sa do národnostných volieb zapojili a svojimi hlasmi podporili spoločnú slovenskú snahu.

Dlhé roky je pre nás prioritou podporovanie slovenských mládežníckych aktivít. Nebolo tomu inak ani v roku 2024. Počas celého roka sme spolupracovali s *Katolíckou základnou školou v Dabaši-Šáre* a so slovenskou školou v Budapešti. Finančne sme podporili *Projektový deň*

budapeštianskych študentov. Témou slovenskej sekcie bola „Láska“, ktorú žiaci spracovali neuveriteľne pestrým a zaujímavým spôsobom. Radosť ich bolo počúvať! Ďalej sme podporili aj druhý ročník ich literárnej exkurzie do našej materskej krajiny pod názvom „Po stopách národného obrodenia – Po stopách Jána Kollára“. V rámci exkurzie navštívili mladí miesta spojené hlavne so životom Jána Kollára a kultúrnu inštitúciu *Maticu slovenskú*, *Maticné gymnázium*, *Národný cintorín* a *Múzeum slovenskej dediny v Martine*, *Kláštor pod Znievom* a rodný dom Jána Kollára v *Mošovciach*.

X. jubilejný letný mládežnícky biblický tábor sa aj vlani konal v *Pútnickom dome* v *Marianke* neďaleko Bratislavy. Hlavným gestorom tábora, ako je to už tradíciou, bol štátny tajomník *Úradu predsedu vlády zodpovedný za cirkevné a národnostné vzťahy Miklós Soltész*. Mladí prišli do biblického tábora z *Budapešti*, *Dabašu-Šáre*, *Tatabáne-Bánhidy*, *Šóskútu* a z *Veresegyházu*. Program ekumenického tábora sa niesol v znamení *Roka modlitby* v rámci prípravy na Ju-

bilejný rok 2025, ktorý pápež František slávnostne vyhlásil za *Svätý rok*. Počas siedmich dní účastníci zintenzívnili svoj osobný dialóg s Pánom pomocou modlitieb a dostali povzbudenie na znovuoobjavenie hodnoty modlitby v každodennom živote. V znamení tejto myšlienky bolo zostavené aj pekné nábožensko-historické pásmo.

Ďalším mládežníckym projektom pripraveným našim spolkom bola unikátna cesta na východ Slovenska a zoznámenie sa s klenotmi tohto kraja (*Prešov*, *Poprad*, *Spišské Podhradie*, *Horné Ružbachy*, *Podolínec*) realizovaný začiatkom októbra. Deti sa stretli s čarovným slovenským okolím a s nesmierne milými a otvorenými Slováckmi v obci *Podolínec*, kde ich prijalo aj vedenie obce.

Dospelým členom Identity sme pripravili už tradičné duchovné cvičenie v *Marianke* a prekrásnu púť do *Košíc* a *Spišskej Kapituly*, prostredníctvom ktorej sa vnútorne obnovili a posilnili vo svojej viere a slovenskej národnostnej identite.

V roku 2024 sme oslávili 175. výročie založenia *Katolíckych novín*, ktoré začali vychádzať 7. novembra 1849 v *Pešti pri Farnosti sv. Jozefa*, vo vtedajšom, ako i dnešnom duchovnom centre slovenských katolíkov. Pri príležitosti jubilea sme boli spoluorganizátormi slávnostnej spomienkovej slovenskej svätej omše a pri pamätnej tabuli *Katolíckych novín* a prvého zodpovedného redaktora časopisu *Šimona Klempu* sa konal slávnostný akt kladenia vencov.

Naši členovia a aktivisti sa počas celého roka zúčastnili na mnohých náboženských podujatiach v krajine, udržiavali živé kontakty s predstaviteľmi katolíckej

a evanjelickej cirkvi doma i v našej materskej krajine.

Milovníkov vážnej hudby sme aj vlani začiatkom leta potešili v srdci hlavného mesta v *Evanjelickej kostole v Aleji* jedinečným a originálnym *II. spomienkovým koncertom venovanom čabianskemu velikánovi, agrárnemu politikovi slovenského pôvodu Ondrejovi Áchimovi Likerovi*. Účinkujúci boli aj tentokrát potomkovia Ondreja Áchima L. – huslistka *Anikó Áchimová Kováčsová*, organistka *Alžbeta Áchimová* a klarinetista *Tibor Áchim*.

Nezabudli sme ani na popularizáciu Slovákov, slovenskej kultúry a umenia Békešskej župy v hlavnom meste. Koncom mája sme v *Kultúrnom salóne Hegyvidék* predstavili jedinečnú a atraktívnu publikáciu *Mesés Békés (Bájnny Békeš)* a koncom októbra sa konala taktiež na tomto mieste veľkolepá prezentácia *Múzea Mihály Munkácsyho v Békešskej Čabe*.

Identita aj vlani pokračovala vo svojom online projekte zameranom na zachovanie, dokumentáciu a popularizáciu našich duchovných hodnôt a sakrálnych pokladov. Zo sedemdielného seriálu sú tri videá venované vyslovene mládež-

níckej tematike. Ďalšie diely sme natočili v *Jači* a v *Budapešti*.

Členovia nášho spolku sa počas roka zúčastnili na množstve slovenských národnostných a náboženských podujatí, konferencií, výstav, kultúrnych aktivít, aktívne sa zapájali do činnosti miestnych a teritoriálnych samospráv a CSSM.

Aj v uplynulom roku 2024 sme udržiavali dobré a plodné kontakty s Úradom štátneho tajomníka zodpovedného za cirkevné a národnostné vzťahy Úradu vlády Maďarska a s miestnymi slovenskými národnostnými samosprávami a občianskymi organizáciami v krajine.

Obnovenie a osvieženie. Toto si jednoducho želáme na začiatku nového volebného cyklu v záujme celej našej slovenskej komunity. Už nemáme čas iba hovoriť o zmenách. Treba urgentne konať. Veríme, že spoločnou silou to dokážeme. Identita bude určite pracovať v tomto duchu. My ešte potrebujeme mnoho cyklov a hlavne to, aby bolo čo odovzdať našim deťom.

Karola Klauszová
predsedníčka Slovenského spolku
Identita
Foto: (a)

Z činnosti Únie slovenských organizácií v Maďarsku

Tento príspevok píšem 6. októbra 2024. Už som sa dávno chystal, no nemal som inšpiráciu. Včera som ale nadobudol skvelý zážitok, náš *Tanečný spolok Komlós* fantastickým galaprogramom oslávil 75. výročie svojho založenia, čo ma povzbudilo do písania. Naraz mi prišlo na um všetko, čo sme robili v roku 2024 ako *Únia slovenských organizácií v Maďarsku* (ÚSOM).

Rokovali sme o voľbách, na valnom zhromaždení sme schválili *kandidačné listiny* a následne sme sa dohodli s koalíčnymi partnermi, ako pôjdeme do volieb, že znovu vytvoríme *spoločnú celoštátnu listinu*. Veľa sme pracovali v záujme toho, aby všade mohla opäť vzniknúť miestna slovenská samospráva. Prebehli voľby, na všetkých úrovniach sme prevzali poverujúce listiny a v týchto dňoch prebieha proces zakladania nových samospráv. Trochu nezvyčajne, s dlhším časovým odstupom po voľbách, ale musíme to zvládnuť.

Vlani sme mali ako ÚSOM bohatý program. Čo sa týka kultúry, bol tam *folklor, dychová hudba, výtvarné umenie*. V apríli sa v *Slovenskom Komlóši* konali oslavy dňa založenia mesta, na ktorých sa zúčastnili tanečníci z *Ečera, Kolárova* a, samozrejme, aj *Komlóšania*. V máji sme oslavovali na závinovom festivale v

Malom Kereši deň zakladateľov mesta, kam prišlo viac našich členských organizácií.

Začiatkom júna sme realizovali študijnú cestu do *Vojvodiny*. V *Kysáči* sme sa oboznámili s pozoruhodnosťami obce. Navštívili sme tamojší *Slovenský národný dom, Základnú školu Ludovíta Štúra, evanjelickú cirkev metodistickú a kultúrne centrum*. Veľká vďaka **Jankovi Slávikovi**, dávnemu priateľovi Komlóšanov, ktorý zorganizoval náš kysácky program. V *Erdeviku* nás privítali v miestnostiach *Slovenského kultúrno-osvetového spolku*. Pozreli sme si skvelý kultúrny program a skúšku miestnych folkloristov. Na druhý deň sme vo vinárskej oblasti u **Juraja Kubečka** absolvovali koštovku vína.

Navštívili sme evanjelický kostol a večer sme sa zúčastnili na tradičnom válení mája. Na záver bola spoločná zábava, na ktorej Komlóšania učili miestnych tancovať marš, pripravujúc sa na spoločné vystúpenie v Detve. V sobotu sme sa zúčastnili na „Kulenijáde“, kde Komlóšania vystúpili s maršom. Ešte v ten deň sme sa vrátili domov, lebo v nedeľu sa konali voľby. V mene ÚSOM ďakujeme **Ruženke Ďurikovej** za možnosť realizovať tento skvelý program.

Začiatkom júla bolo veľa akcií. Komlóšsky mládežnícky dychový orchester dostal od ÚSZZ pozvanie na oslavy *Pamätného dňa Slovákov žijúcich v zahraničí*. Účasť telesa na oslavách v Bratislave organizačne zabezpečila tiež naša Únia. Samozrejme, zúčastnili sme sa aj na *Dni Slovákov v Maďarsku v Černi*.

Únia zorganizovala aj vystúpenie FS Komlóš na 49. *Krajanskej nedeli* a účasť Slovákov komlóšskeho a čabianskeho regiónu na 9. *Krajanskom dvore* v rámci 57. ročníka *Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve*. Všetci sa vrátili domov so skvelými zážitkami.

V júli sa vo Veľkom Bánhedeši uskutočnil 3. ročník *tvorivého výtvarného tábora slovenských umelcov*. Na medzinárodný plenér prišli výtvarníci zo Slovenska, Srbska, Rumunska a Kanady.

Blížil sa august a pripravovali sme sa na X. *Medzinárodný festival dychových orchestrov v Slovenskom Komlóši*. Druhý deň festivalu bol „slovenský“, skvelá demonštrácia slovenskej kultúry. Vystúpili dva orchestre zo Slovenska (FOR Bratislava a Dychový orchester mladých z Košíc), Nadlačanka z Rumunska, dve komlóšske dychovky: *mládežnícka* a *detská* a *Mandolínový orchester Tremolo*. Usporiadali sme výstavu malieb slovenských výtvarníkov, ktoré vznikli počas medzinárodného výtvarného tábora vo Veľkom Bánhedeši a celý deň prebiehal projekt *Gastronómia dolnozemsých Slovákov*, v rámci ktorého sa konala ochutnávka dolnozemsých špecialít zo Slovenského Komlóša, Veľkého Bánhedeša, Čabasabadi, Eleku a, samozrejme, Békešskej Čaby. Velkolepá akcia prebiehala v znamení spolupráce slovenských spolkov z Maďarska s kultúrnymi tele-

sami z materskej krajiny a cezhraničnej spolupráce dolnozemských Slovákov.

V súvislosti s festivalom chcem oznámiť, že 55-ročný *Mládežnícky dychový orchester zo Slovenského Komlóša* navrhla Únia na ocenenie *Pro Cultura Slovaca* za prínos v oblasti kultúry dolnozemských Slovákov a dychovka sa medzičasom stala nositeľom tohto vzácného vyznamenania.

V rámci cezhraničnej spolupráce dolnozemských Slovákov *Výšivkársky krúžok Rezeda z Veľkého Bánhedeša* nadviazal kontakty so *Spolkom petrovských žien* a v znamení odbornej spolupráce usporiadali dve stretnutia, jedno v Maďarsku a druhé v Srbsku.

Mali sme ešte jednu medzinárodnú akciu: *FS Zelený veniec z Ečera* navštívil západné Slovensko, kde vystúpil na *Jarmoku v Púchove* a strávil pekný večer s *FS Záriečanka*, na ktorom sa navzájom učili svoje tance. Ďakujeme za organizačnú pomoc vedúcej *FS Záriečanka Anke Beňovej* a celému kolektívu za pekné privítanie.

Na záver môžeme konštatovať, že ÚSOM ako zastrešujúca organizácia splnila svoje politické úlohy. Na poli kultúry podporila nielen folklór, ale aj iné druhy umenia, ako výtvarné a hudobné. Budeme sa snažiť, aby sme do práce zapojili aj predstaviteľov iných umeleckých odvetví.

Od minulého roka už máme svojho zástupcu, kurátora, v *Správnej rade Verejnoprospešnej nadácie Zväzu Slovákov v Maďarsku*. To je dôležitá vec nielen z pohľadu rozdelenia zdrojov, ale aj z hľadiska posilnenia vzájomnej dôvery, preto ľutujem zbytočné intermezzo, výsledkom čoho vlni Únia nemala zastúpenie v kuratóriu, na jeho zasadaniach bol ako pozorovateľ bez hlasovacieho práva prítomný predseda organizácie.

Som presvedčený, že po založení novej *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku* budeme dobre spolupracovať so všetkými spolkami, samosprávami, kultúrnymi telesami a nájdeme cestu, aby sme vyriešili tie problémy, ktoré trápia našu slovenskú komunitu, aby sme spolu zastavili proces asimilácie a predovšetkým aby sme postavili na svoje dôstojné mesto používanie našej krásnej slovenčiny. Ale najdôležitejšie je, aby sme našli spôsob, ako osloviť našu mládež, ako ju zapojiť do nášho národnostného života.

Touto cestou chcem poďakovať členom predsedníctva, členským organizáciám a organizátorom všetkých akcií za celoročnú prácu a partnerským spolkom za spoluprácu pri vytvorení staronovej koalície.

František Zelman
predseda ÚSOM

Foto: (a)

Z činnosti Zväzu Slovákov v Maďarsku

Činnosť najstaršej a najpočetnejšej celoštátnej občianskej organizácie našej Slovače, **Zväzu Slovákov v Maďarsku** (ZSM), sa v roku 2024 niesla v znamení volieb. *Únia slovenských organizácií v Maďarsku* (ÚSOM), *Slovenský spolok Identita* a ZSM, spolu vystupujúcimi ako *Slovenská koalícia*, podpísali koaličnú zmluvu, na základe ktorej tieto celoštátne nominačné organizácie zostavili do volieb *Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku* (CSSM) spoločnú listinu kandidátov na posty poslancov. Niekdajšia iniciatíva pred volieb v rokoch 2014 (koalícia s ÚSOM) a 2019 (trojkoalícia) dodnes prináša ovocie nielen pre Zväz,

ale aj pre jeho koaličných partnerov, čo sa prejavuje najmä v úzkej spolupráci pri vytvorení spoločnej celoštátnej kandidačnej listiny. Podľa vedenia ZSM to však neznamená, že tie, napokon úspešné, rokovania boli takpovediac hladké, ba skôr veľmi nejednoduché a napäté, i keď, našťastie, rôznorodosť názorov aj tentokrát prevýšila snaha spolupracovať v záujme Slovákov v Maďarsku.

Zväz pripisuje primeraný význam aj regionálnym a miestnym voleným zborom, aj preto usporiadal niekoľko predvolebných stretnutí so slovenskými aktivistami, aby pomohol občanom vo všetkých otázkach týkajúcich sa volieb,

napríklad v *Tatabáni-Bánhide*, *Alkári* a vo *Veňarci*. Vedenie Zväzu osobne navštívilo občanov slovenskej národnosti na mnohých miestach v krajine, kde si to situácia vyžadovala.

Absolútnou novinkou aktivít ZSM v uplynulom období bolo vyhlásenie roka 2024 za *Rok osobností Slovákov v Maďarsku*. Iniciatíva Zväzu, ku ktorej sa pridali *Ludové noviny*, slovenské vysielanie maďarskej televízie a rozhlasu a *Spoločnosť SlovakUm*, má prispieť k rozšíreniu všeobecných vedomostí o jedinečných slávnych Slovákoch z uplynulých sto rokov, ktorí vytvorili trvalé hodnoty. Zároveň má slúžiť ako zdroj inšpirácií k posilneniu pocitu hrdosti na nedávnu minulosť našej národnosti. S touto témou korešpondovali mnohé programy ZSM, ktorý podstatnú časť svojej činnosti zameriava na aktivity smerujúce k žiakom, študentom a mládeži slovenskej národnosti v Maďarsku, predovšetkým na prehĺbenie citovej väzby a hrdosti na svojich slovenských predkov, základom čoho je čím lepšie

spoznávanie kultúrnych hodnôt našej Slovače a ich tvorcov.

V širokej palete uskutočnených akcií nechýbali nosné programy organizácie. V dňoch 22. až 24. marca sa v Táloch uskutočnilo celoštátne stretnutie aktivistov ZSM s názvom *Slováci v Maďarsku volia*. 26. apríla v Slovenskom inštitúte v Budapešti sa konalo *Valné zhromaždenie ZSM*.

Regionálne kolá celoštátnej súťažnej prehliadky pre žiakov a študentov slovenskej národnosti v Maďarsku *Slovenské spievanky a veršovačky*, na ktorých sa zúčastnilo vyše 300 účinkujúcich, boli 3. mája v Sarvaši a 16. mája v Budapešti. Celoštátne kolo 28. ročníka sa uskutočnilo 31. mája opäť v Dabaši. O dopyte po takejto súťažnej prehliadke svedčí aj to, že v roku 2024 sa na nej zúčastnilo najviac detí.

28. *Celoštátny folklórny festival Slovákov v Maďarsku* spolu s 58. *Novohradským národnostným stretnutím* a 28. *Medzinárodným novohradským folklórnym festivalom* sa uskutočnili 28. júla v Banke. (Podrobnejšie sa o programe dočítate po tomto príspevku.) V roku 2024 sa tradičná konferencia „*Ako ďalej, Slováci v Maďarsku?*“ opäť presťahovala do Mlynkov, konala sa v dňoch 15. a 16. novembra. Cieľom podujatia bolo zhodnotenie súčasnosti a načrtnutie perspektívy života slovenskej národnosti v Maďarsku, spoločné hľadanie odpovedí na najpálčivejšie otázky súčasnosti a budúcnosti našej Slovače. Všetky spomenuté podujatia patria medzi najväčšie slovenské národnostné akcie v krajine.

Prevyšuje ich snáď len Škola v prírode na Slovensku *Poznaj svoje korene*,

ktorú Verejnoprospešná nadácia (VPN) ZSM tradične usporadúva na začiatku školského roka. Jej cieľom je zabezpečiť pre žiakov slovenských národnostných škôl možnosť v slovenskom prostredí sa zdokonaľovať v slovenskom jazyku, prehľbovať si citovú spolupatričnosť k slovenskému národu a k slovenskej národnosti v Maďarsku, pripraviť sa na štátnu skúšku zo slovenského jazyka a spoznávať históriu, kultúru i prírodné krásy Slovenska. Školy v prírode sa zúčastnili žiaci 6. až 8. ročníkov základných škôl a študenti gymnázií z Maďarska a zo Srbska a pedagógovia – slovenčinári zo škôl, ktoré sa zapojili do programu. V roku 2024 túto možnosť využilo vyše 200 detí z 18 škôl.

Najpočetnejšia a najstaršia občianska organizácia sa za 76 rokov pôsobenia stala medzi Slovákmi v Maďarsku pojmom, vedenie má každodenný kontakt s miestnymi pobočkami a veľmi dobrú spoluprácu so slovenskými samosprávami na všetkých stupňoch.

ZSM v roku 1990 založil nadáciu *Lipa*, ktorá poskytovala štipendiá žiakom základných a stredných škôl i vy-

sokoškolským poslucháčom. Jej nasledovníkom je od roku 2013 VPN ZSM, ktorá má širšiu kompetenciu. Prostredníctvom ÚŠZZ z prostriedkov poskytovaných *Vládou SR* uskutočňuje pre žiakov a študentov slovenskej národnosti nielen spomínanú školu v prírode, ale každoročne vypisuje *výzvu na predkladanie žiadostí o podporu slovenskej národnosti v oblasti vzdelávania a kultúry*. Vlni kuratórium uprednostňovalo žiadosti zamerané na programy prebiehajúce v slovenskom jazyku a prispievajúce k posilňovaniu slovenského národnostného povedomia, programy slúžiace na oživovanie slovenských tradícií, dofinancovanie zamestnávania slovenčinárov zo Slovenska, resp. zo zahraničia, vydavateľskú činnosť a účasť na slovenských regionálnych a celoštátnych podujatiach. Do súbehu prišlo 122 projektov, suma požadovaných dotácií činila 37 226 730 *forintov*. Kuratórium z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov nepodporilo 21 žiadostí, 101 projektom udelilo celkovo 14 705 515 *forintov*.

(ar)

Foto: (fuhl)

Banka opäť žila folklórom

V poslednú júlovú nedeľu sa prírodné javisko obce *Banka* (Bánk) opäť stalo dejiskom najväčšej a najstaršej folklórnej slávnosti Slovákov v Maďarsku: 58. *Novohradského národnostného stretnutia* (NNS), 28. *Celoštátneho folklórneho festivalu Slovákov v Maďarsku* (CFFSM) a *Medzinárodného novohradského folklórneho festivalu* (MNFF).

Po hymne Slovákov v Maďarsku *Daj Boh šťastia* privítala prítomných starostka hostiteľskej obce **Andrea Tormaová**. Divákovi a vystupujúcim sa prihovril predseda *Slovenskej samosprávy Novohradskej župy* a organizátor NNS **Ferdinand Egyed**. Prítomných pozdravila aj predsedníčka ZSM a hlavná organizátorka CFFSM **Ruženka Egyedová Baráneková**.

V prvom programe s názvom *Keď si ja zaspievam* vystúpili víťazi celoštátnej súťaže *Slovenské spievanky*. Po úvodnej znelke *Spievanky, spievanky*, ktorú zahrala *Ludová hudba Svrčkovci* zo Šalgótarján, spievali **Žofia Komjáthiová** z Veňar-

cu, **Kata Maraszinová** z Pišpeku, **Soňa Rataticsová** a **Maja Beliczová** z Čemera, *Spevácka skupina* a **Stela Styevová** z Níže a *Citarová skupina* z Kétšoproňu. Program režírovala R. Egyedová Baráneková, moderovala S. Styevová.

Nosnou témou bloku *Návraty k prameňom* bola voda ako životodarná sila a nevyhasínajúce žriedlo. Vystúpili *Folklorný súbor Krtíšan* z Veľkého Krtíša, *Detský folklórny súbor Malá Furmička* z Čemera, *Viera a Žofia Komjáthiové* z Veňarcu, *Tanečná a spevácka skupina Veľká Bukovinka* z Répašskej Huty, *Tanečná a citarová skupina Borouka* z Te-

lekgerendášu, *Tanečná skupina Pántlika a Páví krúžok* zo Santova, *Ludová hudba Svrčkovci* zo Šalgótarjánu, *Folklórna skupina Pišpek*, *Páví krúžok* z Kirtu, *Tanečná skupina Dúha* z Malého Kereša a *Ludová hudba Csibaj banda* z Jače. Program režíroval **Filip Takáč**.

Záverečný galaprogram MNFF sa volal *Zamotané jazyky* a režírovali ho R. Egyedová Baráneková a **Jaroslav Černák**. Moderoval **Ferdinand Egyed ml.** V programe vystúpili *Folklórny súbor Krtišan* z Veľkého Krtíša, *Tanečný súbor Nógrád* zo Šalgótarjánu, *Folklórny súbor Košár* z českého mesta Valašské Meziříčí a holandský súbor *Phoenix* z Apeldoornu.

Autorkou darčiekov pre vystupujúcich bola keramikárka **Danka Bakšová** z Hrnčiarskych Zalužian.

V areáli festivalu celý deň prebiehali sprievodné programy. V *Galérii na plote* bola inštalovaná výstava s názvom *Banka vám ďakuje*, ktorú zostavil predseda Fotoklubu Novohradskej župy a zároveň *Spolku šalgótarjanských Slovákov a ich priateľov József Homoga*. Tvorili ju portréty Júliusa Alta, Jozefa Budaiho, R. Egyedovej Baránekovej, Józsefa Homogu, Anny Huguyczovej, Anny Ivanicsovej,

Márie Jakabovej Šingelovej, Štefana Lamiho, Pavla a Judity Láskovcov, Márie Nedeliczkej, Heleny Palikovej Storkovej, Kataríny Plevovej, Ondreja Schráma, Márie Szarkovej a Márie Szavlikovej. Pred javiskom, na ohrade, boli vyložené dobové vyšívané textilie z Banky, Pišpeku a Telekgerendášu. V stane *Mamičky z Banky* si záujemcovia mohli pochutnať na kapustových strapačkách a bryndzových haluškách. Poľný Berinčok ponúkal návštevníkom baraní perkelt a Terančania makovú kukuricu. V remeselníckom jarmoku **József Csaba Mátyóka** z Guty predával kozí syr, rodina *Kováčsovcov* z Veňarcu domáci med a Veňarčanka **Boglárka Hodniková** podkované vajíčka.

Atila Rusnák

Foto: J. Homoga a autor

Zo života našich osád

Foto: (fuhl)

Obecná samospráva a Slovenská samospráva v Santove v septembri slávnostne odovzdali Slovenský pamiatkový dom, niekdajší dom rodiny Maliovcov. V krátkom kultúrnom programe deti miestnej materskej školy predviedli svoje tanečné nadanie, spievali a recitovali po slovensky. Potom miestny Pávi krúžok zaspieval dve kytice piesní spod Piliša. Po kultúrnom programe nasledovalo oficiálne otvorenie oblasného domu. Pásky prestrihli potomkovia rodiny Maliovcov spolu s predsedníčkou miestnej slovenskej samosprávy Margitou Kollárovou.

Deň tardošských Slovákov trval v skutočnosti dva dni plné zaujímavých programov. Jeden deň deti i dospelí športovali, hrali sa ľudové hry, pracovali v tvorivých dielňach a členky klubu dôchodcov sa činili v kuchyni. V sobotu sa na javisku konal bohatý kultúrny program.

Foto: Katarína Hédiová

Foto: Károly Szente

Slovenský deň v Čorváši usporiadala miestna slovenská samospráva už po 21. raz. Deň sa začal v tkáčskej dielni rodiny Hudákovcov, kde si účastníci mohli pozrieť „Šaty krajiny“. Následne v Slovenskom spoločenskom dome slávnostne otvorili výstavu fotografií dokumentujúcu 25 rokov činnosti miestnej slovenskej samosprávy. Počas dňa predstavil čestný občan mesta Ondrej Dohányos hostom Slovenský národopisný dom. Popoludní sa v evanjelickom kostole konala dvojjazyčná bohoslužba. Pred večerným kultúrnym programom odovzdali osvedčenia ku Dňu Békešskej župy, ktoré dokladajú, že Slovenský národopisný dom a Spoločenský dom v Čorváši zaradili do pokladnice župných hodnôt.

V rámci programu Jesenné umelecké dni Slovenská samospráva vo Vacove usporiadala Slovenský národnostný večierok. V Osvetovom stredisku Imreho Madácha vystúpilo hudobné zoskupenie Dua Vente podporované mestom Dubnica nad Váhom. V pochmúrnom počasí vďačné obecnstvo „lietalo“ na krídlach hudby a odmenilo muzikantov dlhotrvajúcim potleskom.

Foto: Peter Menczer

Foto: (a)

V Medeši sa koncom septembra konal tradičný Deň mesta. Pri tejto príležitosti sa k rumunskej národnosti pripojila aj miestna slovenská komunita. Program otvoril citarový súbor Strapce z Békešskej Čaby, ktorý popri klasických čabianskych a medešských ľudových piesňach zahral aj melódie k aktuálnej obaračke. Potom nasledovalo vystúpenie slovenskej mládeže z Čaby, ktorá oživila žatevné tradície. Po malej ďakovnej pobožnosti folklórna skupina Perly Čaby predviedla divákovi čabianske tance.

Po osemnásť raz sa v Novej Hute konalo obľúbené jesenné podujatie Hríbový deň. Organizátori pripravili pestrý program vhodný pre rodiny s deťmi, s kvalitnými koncertmi, predstaveniami a remeselným jarmokom miestnych výrobcov, ako aj s tradičnou súťažou vo varení. Súčasťou podujatia bol, samozrejme, aj slovenský program. Vystúpili miestni škôlkari a prítomných zabával spevácky zbor Horenka s miestnymi slovenskými ľudovými piesňami.

Foto: (bpl)

Spevácky zbor Rozmarín z Dabašu-Šáre predstavil v októbri publikáciu Šárske zvyky a ľudové piesne. V Pútnickom a osvetovom stredisku, ktoré slúži ako spoločenský priestor, sa zišli priatelia a fanúšikovia zboru, aby spoločne ocenili ohromnú prácu, ktorú jeho členky pod vedením Terézie Balázsovej Gagarinovej a Evy Černákovovej vykonali. V druhej časti podujatia ženíčky, spomedzi ktorých najmladšia má 30 a najstaršia 83 rokov, aj zaspievali.

Foto: Dora Karliková

Foto: (ar)

Slovenská samospráva v Horných Peťanoch sa rozhodla oddeliť Národnostný deň od obecných ošeračkových slávností, aby podujatie nebolo len akýmsi sprievodným programom, ale ozajstnou oslavou hornopeľanskej Slovače. V kultúrnom programe vystúpili miestni škôlkari, žiaci základnej školy a deti, ktoré sa v lete zúčastnili Družinového tanečného tábora. Medzi pozvanými účinkujúcimi boli Tanečný súbor Fialka z Níže, Mladí heligonkári a Ľudová hudba Horička z Hrušova.

Foto: (et)

Šámsonházska slovenská samospráva pozvala svojich voličov, priateľov a sympatizantov spolu s ich rodinami na Hostinu – spoločné slávenie posvätenia miestneho starodávneho kostola. Bohoslužbu slúžil evanjelický farár z Lučenca Ľudovít Hroboň. Počas služieb Božích spojených s Večerou Pánovou spieval spevácky zbor Evanjelickej cirkvi z Lučenca. Po pobožnosti sa všetci stretli pri prestretom stole, spievali a rozprávali sa.

V divadelnej sále sídla Slovenskej samosprávy Budapešti usporiadali slávnosť pri príležitosti 25. výročia založenia Klubu slovenských dôchodcov v Budapešti, jednej z najaktívnejších slovenských spoločenských organizácií pôsobiach v hlavnom meste. Po pozdravných príhovoroch členovia spoločne spomínali na podujatia klubu. V kultúrnom programe vystúpil mladý klavirista Benjamin Forró, ktorý predniesol kyticu svetoznámych skladieb.

Foto: (ef)

Foto: Zoltán L. Havas

V Telekgerendáši sa konala celoštátna súťažná prehliadka speváckych, hudobných a folklórnych skupín Zväzu Slovákov v Maďarsku Slovenský škvoránok. V malej dolnozemskej dedinke sa zišli milovníci slovenskej ľudovej kultúry z celej krajiny, aby odbornej porote, ale aj sebe navzájom predvedli svoje umenie. Výkony boli na takej vysokej úrovni, že porota udelila súťažiacim len zlaté a strieborné škvoránky.

Foto: Károly Jackl

Slovenská samospráva v Tatabáni-Bánhide a Spolok záhradkárov usporiadali v polovici októbra tradičný obaračkový ples. V Osvetovom stredisku A. Puškina vystúpili Slovenský spevácky zbor z Bánhidy, v ktorom spievajú aj tri dievčatá zo Základnej školy Móra Jókaiho, a Nemecký spevácky zbor z Környe. Do tanca hrala kapela Vértes Express slovenské, maďarské i nemecké piesne.

Foto: (heol)

Deň Slovákov v Malej Náne usporiadali miestny slovenský volený zbor v spolupráci s vedením obce už po dvanásť raz. Po pietnej slávnosti v pamätnom parku program pokračoval folklórnym programom na hrade. Predstavili sa v ňom o. i. členovia tanečnej a speváckej skupiny Veľká Bukovinka z Répašskej Huty, žiaci miestnej Základnej školy sv. Imricha a spevácky zbor Perla Matry.

Dlhoročný sen sa stal skutočnosťou, keď v Čabačude slávnostne otvorili Slovenský pamiatkový dom a spoločenský priestor. Národnostný referent miestnej samosprávy Michal Váلكovszki uviedol, že ročne organizujú niekoľko podujatí, ale doteraz boli nútení zhromažďovať všetky svoje artefakty v jedinej miestnosti. Odteraz majú stály domov, kde sa nielen budú môcť konať slovenské národnostné podujatia, ale vytvoria v ňom aj národopisnú zbierku, kde vystavia hmotné dedičstvo svojich predkov.

Foto: (newjsag.hu)

Koncom októbra oslavovali v slovenskej škole v Sarvaši 30. + 3. výročie založenia Kultúrneho spolku sarvašských Slovákov Vernosť. Prečo práve 33.? Odpoveď poskytol predseda spolku Pavle Kunovac. „Kvôli pandémie a finančným ťažkostiam sme museli oslavy odložiť, ale teraz sme si ich chceli vynahradiť a spoločne osláviť prácu tunajších Slovákov.“

Foto: Róbert Harmati

Foto: (fb)

V reštaurácii Slnčný lúč v Kondoroši sa po 16. raz uskutočnil Haluškový deň. Ako povedala hlavná organizátorka, predsedníčka Slovenskej samosprávy Békešskej župy a obce Kondoroš Judita Krajcoviczová, podujatím sa snažia plniť jeden zo svojich cieľov, zachovať slovenské gastronomické tradície. Tentokrát miesilo, varilo a ochucovalo cesto na dolnozemske halušky (čo sú vlastne dlhé rezance) 22 skupín z 8 obcí.

Deň slovenskej kultúry v Segedíne, ktorý je zároveň príležitosťou na odovzdanie ceny Za segedínsky Slovákov, sa konal v Dome národností. Spoločne ho organizovali miestna slovenská samospráva a Spolok segedínskych Slovákov. Laureátkou ceny za rok 2023 sa stala Ildika Makaiová. Po výstave smaltovaných obrazov Agneše a Evy Klementových zo Slovenského Komlóša pokračoval program priateľskými rozhovormi za bielym stolom.

Foto: (bpl)

Z iniciatívy vedúcej Domu slovenských tradícií a predsedníčky slovenského voleného zboru v Čemerí Alžbety Szabovej začali raz mesačne usporadúvať workshopy, aby sa mladšie generácie naučili, ako sa robia jednoduché populárne miestne sladkosti, aby si v pamäti zachovali nielen ich chuť, ale aj spôsob prípravy.

Foto: Alžbeta Szabová

Foto: Tibor Lantos

Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena zavítal do Irše na XVIII. Festival speváckych zborov Tešedík. Podujatie usporiadali Slovenská samospráva v Albertirši, tamojší evanjelický cirkevný zbor a samospráva mesta. V evanjelickom kostole s cirkevnými piesňami okrem Ozveny vystúpili aj miestne spevokoly detí a dospelých. Po koncerte nasledovalo bohaté pohostenie v miestnej škole a neviazaná diskusia.

Foto: Silvia Šalgaiová

Už je tradíciou, že koncom októbra sa stretávajú členovia Folklórneho spolku Lipa z hlavného mesta na sústreďení. Počas štvordňového tábora v Malom Kereši si tanečníci osvojili choreografiu Tirpácke tance. Každý deň prebiehali náročné skúšky, ale nechýbala príjemná atmosféra a vynikajúca nálada. Všetko, čo sa tanečníci naučili, nahráli aj na video, aby to potom mohli analyzovať.

Slovenská samospráva v Pálháze usporiadala Slovenský deň. Pri tejto príležitosti vystúpili žiaci miestnej slovenskej národnostnej základnej školy, kde už ôsmy rok prebiehala výučba slovenského jazyka, spolu so spevokolom Kvety hút. Žiaci recitovali básne, spievali ľudové i moderné piesne, tancovali ľudové tance a zahrali divadelné predstavenie.

Foto: Monika Szöllősiová

Foto: Zoltán L. Havas

V Osvetovom stredisku Attilu Józsefa v Šalgótarjáne Slovenská samospráva Novohradskej župy a Združenie novohradských a hevešských Slovákov už po 19. raz usporiadali Regionálny slovenský národnostný deň. „Som veľmi rád, že sme sa tu zišli zo 17 novohradských a hevešských slovenských obcí,“ privítal hostí predseda župnej slovenskej samosprávy a predseda Slovenskej samosprávy v Šalgótarjáne Ferdinand Egyed. Následne predniesla príhovor k 75. výročiu založenia Zväzu Slovákov v Maďarsku predsedníčka organizácie Ruženka Egyedová Baráneková.

Druhú novembrovú sobotu sa vo Veňarci vybrali na ozajstnú cestu časom. Folklórna skupina Rozmarín, ktorá pôsobí popri Slovenskej samospráve vo Veňarci, oslavovala 50. výročie svojho založenia. Po kultúrnom programe nasledovala večera v kultúrnom dome, ktorú členky skupiny pripravovali od rána. Oslavy pokračovali príjemným spoločenským posedením.

Foto: Zuzana Vitézová Hugyecsová

Foto: Silvia Šalgaiová

Slovenská samospráva v Rétšágu usporiadala študijný výlet na stredné Slovensko. Záujem bol veľký, na zájazde sa zúčastnilo až 50 osôb. Rétšágčania si pozreli Drevený artikulárny evanjelický kostol v Hronseku, Zvolenský zámok i centrum Zvolena, Vígľašský zámok a zastavili sa aj v Detve, známej Folklornými slávnosťami pod Poľanou.

Pri príležitosti 75. výročia založenia prvej a najpočetnejšej slovenskej občianskej organizácie Zväzu Slovákov v Maďarsku usporiadal Zväz v spolupráci so Slovenskou samosprávou XIII. obvodu Budapešti v Osvetovom stredisku Attilu Józsefa oslavy s názvom Srdce na dlani. Početné pozdravné príhovory významných osobností vystriedalo vystúpenie Folklorneho súboru Podpoľanec z Detvy. Súčasťou obeda boli zákusky šikovných slovenských gazdíniek zo všetkých kútov Maďarska.

Foto: (fuhl)

Foto: (et)

Vo Veľkej Tarči usporiadali v novembri v poradí 26. Slovenský deň. Organizátorom bola aj teraz miestna slovenská samospráva vedená Katarínou Szlaukovou. Po bohatom a veľkolepom kultúrnom programe vylosovali v tombole množstvo hodnotných cien.

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku usporiadal koncom novembra predstavenie CD-nosiča s jačianskymi ľudovými piesňami s názvom F tom jač-janskom kostolíku. Je to v poradí tretia platňa edície Ľudové piesne Slovákov v Maďarsku. Cieľom tvorcov je vydávať CD s lokálnymi málo známymi piesňami, typickými pre tú-ktorú obec.

Foto: Zoltán L. Havas

Foto: (archív)

Na Katarínu hrala v Šářišápe chýrna miestna dychowka. Podujatie, ktoré nazvali Sviatok hudby, sa konalo v osvetovom dome a zišli sa na ňom miestni obyvatelia bez rozdielu na národnostnú príslušnosť. Na konceročnom koncerte zazneli skladby z najobľúbenejších diel ostatných sto rokov, pretože Šářišápska dychowka má už stotri rokov.

V Répašskej Hute sa v novembri uskutočnila slávnosť pri príležitosti 70. výročia založenia Slovenskej národnostnej tanečnej skupiny a speváckeho zboru Veľká Bukovinka. Po pozdravoch a kultúrnom programe priniesli na javisko veľkú tortu. Účastníci slávnosti spoločne zaspievali pieseň Vefa šťastia, zdravia. Po rýchlej úprave sály sa začala spoločná večera so spevom a dobročinným plesom.

Foto: Zoltán L. Havas

Foto: (et)

Slovenská samospráva Komárňansko-ostrihomskej župy zorganizovala tradičné predadventné župné popoludnie v Osvetovom stredisku A. Józsefa v Dorogu. Vďaka dlhoročnej spolupráci župnej slovenskej samosprávy s Krajským osvetovým strediskom v Nitre sa na javisku vystriedali folklórne súbory Furmani z Nitry a Jelenčan z Jelenca.

Foto: (fuhl)

Slovenská samospráva v Ostrihome usporiadala koncom novembra v Huti národnostný deň pozostávajúci z viacerých častí. Hlavnými protagonistami prvej boli seniori. V druhej prevzali ceny výhercovia fotografickej a výtvarnej súťaže a v poslednej časti sa besedovalo za bielym stolom. Deň tradičných i nových programov Huťanov sa začal slovenskou a maďarskou svätou omšou, ktorú slúžil Ladislav Kiss-Malý.

Slovenská samospráva Budapešti na tradičnom verejnom zasadnutí pri príležitosti Dňa budapeštianskych Slovákov a Slovenských Vianoc udelila cenu Za budapeštianskych Slovákov Michalovi Hrivnákovi. Budapeštianski Slováci slávil Vianoce ako zvyčajne spolu. O navodenie príjemnej vianočnej atmosféry sa postarali členovia Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena pod taktovkou Ádáma Balázsa Galambosa a János Bacsí, ktorý pripravil koncert – púť históriou hudby.

Foto: (ef)

Foto: (et)

V XIV. obvode Budapešti sa na pozvanie miestnej slovenskej samosprávy deň po Barbore zišli Slováci z rôznych obvodov hlavného mesta, aby si vypočuli ďalšiu zo série prednášok venovaných zimnému cyklu výročných obyčají Slovákov v Maďarsku. Dr. habil. Mária Žiláková, PhD rozoberala tentoraz ľudové zvyky na sv. Barboru, sv. Mikuláša, sv. Luciu a sv. Otília.

V decembri sa vo Veľkom Bánhedeši konali oslavy Dňa národnosti. Tento deň bol vhodnou príležitosťou na uvedenie siedmeho zväzku seriálu Bánhedešské zošity pod názvom Veľký Bánhedeš z pohľadu výskumníkov. Miestna slovenská samospráva zároveň udelila ocenenie Za Slovákov Veľkého Bánhedeša podpredsedovi Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, predsedovi Únie slovenských organizácií v Maďarsku Františkovi Zelmanovi za dlhoročné zastupovanie záujmov bánhedešských Slovákov.

Foto: Jolana Pepová

V kultúrnej sále Domu prírody v Slovenskom Komlóši pri príležitosti Dňa národností predviedol miestny ochotnícky divadelný krúžok tradičné páračky. Miestna slovenská samospráva udelila na slávnosti vyznamenanie Za komlóšských Slovákov miestnej slovenskej základnej škole. Cenu prevzala riaditeľka inštitúcie Marianna Bajczarová. K diplomu dostala škola aj vecný dar – stolný futbal a vzdušný hokej.

Foto: (a)

Foto: Ondrej Csaba Aszódi

V rámci cyklu podujatí „Zvuky adventu“ sa v Kostole svätého Antona Paduánskeho v Ečeri uskutočnil predvianočný koncert miestneho speváckeho zboru Dalárda. Na vystúpení zazneli aj tradičné slovenské vianočné piesne. Po programe, ktorý sa konal v druhú adventnú nedeľu, odhalili raritu – háčkovaný vianočný stromček, výsledok práce rúk desiatok ečerských žien. Program ukončilo vystúpenie folklórnej skupiny Zelený veniec. Po ňom nasledovalo adventné pohostenie na nádvorí oblasného domu.

Foto: (behir.hu)

Deň národností oslavovali v obradnej sieni mestského úradu v Békešskej Čabe piesňami, hudbou a tancom na podujatí, ktoré zorganizovali spolu samospráva župného mesta a v Čabe žijúce národnosti – poľská, nemecská, rómska, rumunská, slovenská a ukrajinská. Slovákov reprezentoval Marcell Gergő, ktorý na citare zahral čabianske piesne. Na slávnosti ocenili pamätnou plakétou Za čabianskych Slovákov evanjelického farára na dôchodku Pavla Alberta Kutyeja a tanečného pedagóga Tibora Pintéra, čestný diplom Za čabianskych Slovákov prevzal genetik Matej Šipický.

Foto: Zoltán Hustyava

Slovenská samospráva obce Novohrad spolu so Spolkom priateľov za zachovanie tradícií Srdce Novohradu a miestnou Základnou školou Dr. Mihálya Hesza usporiadali menodarcovi školy narodeninovú oslavu, na ktorú sa tak skoro nezabúda. Olympionik v kanoistike, rodák obce Mihály Hesz je jedinou ešte žijúcou osobou, po ktorej v okolí pomenovali nejakú inštitúciu. Oslava jeho osemdesiatky sa konala v priestoroch základnej školy v deň jeho narodenín.

Foto: (et)

Slovenská samospráva vo Vacove usporiadala na javisku Osvetového strediska Imreho Madácha tradičný vianočný program. Javisko obsadili členovia všetkých zložiek Folklórnej skupiny Furmička z Čemeru. Spreádzala ich ľudová hudba Csibaj banda pod vedením Zoltána Berényiho.

Foto: (beol.hu)

Pri príležitosti Dňa národnosti usporiadali Samospráva Békešskej župy a obec Kétsoproň veľkolepú slávnosť. Na podujatí udelili ocenenie Za Slovákov Békešskej župy Hajnalke Krajčovičovej. V Kultúrnom dome v Kétsoproni privítal hostí starosta obce Sándor Völgyi. Na podujatí vystúpili miestne formácie: Citarová skupina Zornička a Folklorný spolok Horenka.

Koncom roka 2023 odovzdali v Tabáni vyznamenania Za Bánhidu. Na slávnosti v Osvetovom stredisku A. S. Puškina slovenská samospráva udelila plaketu manželom Jozefovi Nagyovi a Jolane Nagyovej Zábraczkovej, ktorí pochádzajú z Bánhidy a sú členmi speváckeho zboru. Druhú plaketu dostal člen Spolku priateľov Bánhidy, kantor Michal Skrinýár. Po slávnostnom akte odovzdania ocenení nasledoval koncert Bánhidskej baníckej dychovky.

Foto: Károly Jackl

Foto: Iveta Hruboňová

Spolok segedínskych Slovákov v januári absolvoval tradičný týždenný zimný pobyt v materskej krajine, v Zuberi. Popri lyžovaní a prechádzkach v zasneženom tichu lesa bola na programe o. i. prehliadka poľského mesta Zakopane, oddych v termálnom kúpalisku v Chochoľove či večerná návšteva Múzea oravskej dediny v Zuberi.

Koncom januára usporiadal slovenský volený zbor v Maglóde tradičný batôžkový Párový bál. V kultúrnom programe vystúpili miestne telesá, tanečná folklórna skupina Rosička, mužský spevácky zbor Strieborný hlas, tancovali členky klubu žien, ako aj zložka mladých tanečnej skupiny Kacamajka. Sólovým vystúpením potešil divákov talentovaný majster ľudového tanca a choreograf Zoltán Szen-tesí.

Foto: (et)

Foto: Károly Jackl

V Orosláni po 24. raz usporiadali batôžkový fašiangový bál. Predsedníčka miestnej slovenskej samosprávy Alžbeta Szabová vyzvala hudobníkov, nech hrajú, kým vládzu, a hostí, aby využili možnosť ochutnať dobroty na bielymi obrusmi prikrytých stoloch a aby pri lahodných nápojoch vytrvali spolu až do bieleho rána.

V časoch pred vynájdením televízie boli páračky nielen užitočnou, ale aj obľúbenou zábavou počas zimných večerov. Túto tradíciu oživil koncom januára v Slovenskom pamiatkovom dome v Telekgerendáši. Účastníci, príslušníci všetkých generácií, si pri páraní peria spievali a rozprávali sa. Dokázali, že takéto a podobné podujatia, ktoré zábavnou formou spájajú komunitu, sú aj dnes veľmi potrebné.

Foto: Juraj Oryščák

Foto: (fuhl)

Slovenská samospráva v Ostrihome usporiadala v priestoroch Gymnázia Kataríny Dobóovej Regionálny fašiangový bál Pilišských Slovákov. Na podujatí sa zúčastnilo vyše 350 hostí. Pestrý program 23. ročníka obsahoval viacero kultúrnych blokov, večerný kvíz o Huťi, losovanie tomboly, tanec a spev až do rána.

Foto: József Hartmann

Predsedníčka Slovenskej samosprávy v Čemeri Alžbeta Szabová, ktorá je zároveň predsedníčkou Folklórneho spolku Furmička, splnila sen viacerých Čemerčanov, keď sa podujala zorganizovať tradičný Slovenský bál, na ktorom mali obrovský úspech vystúpenia členov Malej Furmičky a hosťujúcich súborov.

Po trojročnej prestávke usporiadali Organizácia komlôšskych Slovákov, Slovenská samospráva a Slovenské regionálne kultúrne stredisko ÚKSM v Slovenskom Komlóši tradičný Slovenský bál. Milovníci tanca a hudby sa zišli v priestoroch slovenskej školy. Hoci o bál bol trochu menší záujem ako pred pandemiou, aj takto sa spolu zabávalo skoro 200 ľudí.

Foto: Gábor Bunda

Foto: Katarína Krafcénková

V slovenskom oblastnom dome v Baňačke oslávili tri členky speváckeho zboru Rozmarín – Etelku Ihnáthovú, Annu Dudášovú a Máriu Vojtkovú –, ktoré sa dožili krásneho životného jubilea, 80. narodenín. Nič netušiace členky prišli do oblastného domu na pravidelnú sobotňajúsku skúšku zboru. S veľkým prekvapením a dojatím zistili, že ich tam čaká oslava.

Foto: (bpl)

Slovenská samospráva župného mesta Békešská Čaba usporiadala v CsabaParku veselicu, ktorá bola zároveň otvorením slovenskej volebnej kampane. Cieľom podujatia bolo okrem zábavy aj zvýšenie informovanosti o blížiacich sa voľbách do národnostných samospráv. Na zábave sa zúčastnilo takmer 400 ľudí, čím sa stala jedným z najväčších plesov v župe.

Po štvorročnej prestávke sa v Šóškúte neďaleko Budapešti na pozvanie tamajšej slovenskej samosprávy opäť stretli šikovné gazdinky a jeden šikovný mladý muž, aby sa zapojili do súťaže o najlepšie „šóškútske trubelky“. Diváci si mohli pochutnávať na plnených trubičkách, zabávať sa pri dychovej hudbe a speve ľudových piesní a sledovať vystúpenia populárnych miestnych a hostujúcich folklórnych telies.

Foto: (et)

Foto: Marcell Gergő

Čorvášska slovenská komunita spolu s mestskou samosprávou zorganizovali v polovici februára klo-basiádu a fašiangovú veselicu pod názvom Generácie spolu. Dejiskom bol dvor Slovenského spoločenského domu. V kultúrnom programe vystúpili Citarový súbor Strapce z Békešskej Čaby, speváčka Mia Alexandra Kováčsová z Čorvášu a gitarová skupina Kisz. Popoludní sa vybral maškarný sprievod na Námestie slobody, kde spoločne spálili symbol zimy – Morenu.

Foto: (et)

Na pozvanie Slovenskej samosprávy XVI. obvodu Budapešti – Cinkoty sa zišli voliči a podporovatelia národnostného zboru, ako aj milovníci fašiangových dobrôt v zrekonštruovanej budove bývalého kina na Rádiovkej ulici. Vypočuli si prednášku o významnej osobnosti krajiny, najmä však dobrodinke Cinkoty, výstrednej grófkke Ilone Batthyányovej. Na záver stretnutia sa konala degustácia šišiek, fánok, lineckého pečiva a tzv. cimokrafiel – trubičiek z fánkového cesta.

V santovskom Modrom dome usporiadali vo februári klobásovú súťaž. Ako prezradila starostka obce Eva Csicsmanczaiová, nálada bola vynikajúca. Hoci už bolo po fašiangoch, záujemcovia sa mohli zabávať pri hudbe a vyberať si z bohatej ponuky mäsitých jedál – stačilo zaopatriť si „koštovný lístek“.

Foto: (fuhl)

Foto: Monika Herédiiová Sinková

V Jači je tradíciou, že ženy sa začiatkom roka schádzajú a páraním peria si krátia dlhé zimné večery. „Najstaršia účastníčka mala 89 rokov a najmladšia 47. Perie sme dostali do daru od gazdiniiek, ktoré chovajú husi a kačky. Z vypáraného peria sa pripravia vankúše, ktoré si ženy rozoberú. Návlečky ušijú členky nášho výšivkárskeho krúžku,“ poznamenala vedúca Regionálneho strediska Ústavu kultúry Slovákov v Maďarsku v Jači Monika Herédiiová Sinková.

V Dome národností v XIII. obvode Budapešti sa posledný februárový deň konala beseda s Gregorom Papučkom, na ktorej predstavili jeho novú publikáciu Memoáre alias Pamäti rodáka starobylej dedinky Pleš (dnes Mlynky). G. Papuček roku 2023 oslávil 85. narodeniny, pri tejto príležitosti spoločnosť SlovakUm, s. r. o., vydala jeho knihu spomienok.

Foto: (ef)

Foto: Monika Szelényiová

Memoriadnou módnou prehliadkou prekvapila Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti ženy z hlavného mesta a okolia na Medzinárodný deň žien. Spolu so slovenskými volenými zbormi II., III., VIII. obvodu a hlavného mesta pozvala do Budapešti Slovenský národnostný spevácky zbor a citarovú skupinu z Malého Kereša pod vedením Silvie Tamásovej, aby medzi vystúpením v kultúrnom programe predviedli členovia oboch formácií typické malokerešské kroje.

Foto: (fuhl)

Slovenská samospráva v Slovenskom Komlóši, miestne osvetové stredisko a mestská knižnica usporiadali v Dome prírody prezentáciu najnovšej, zároveň prvej dvojazyčnej slovensko-maďarskej básnickej zbierky 95-ročného Juraja (Antala) Dolnozemskeho, ktorá vyšla pod názvom Szív és sors – Srdce a osud. Podľa redaktorov krstenej knihy „posolstvo tvorby J. Dolnozemskeho treba chápať aj ako vyznanie viery v Boha a zároveň v ľudí hľadajúcich skutočný zmysel a účel svojho pozemského bytia“.

Foto: D. Czabán

Prehliadku pozoruhodností Tárnoku pripravila pre približne päťdesiat záujemcov členka miestneho slovenského voleného zboru, historička a etnografka Andrea Muskovicsová. Prechádzka viedla až na Starý vrch, kde sa zišli spevácke skupiny, aby si spoločne pripomenuli ojedinelú tárnockú starodávnu tradíciu, „Krvatačku“ – oslavu Zvestovania Pána, slávnosti zobúdzania sa prírody, strihania stromov.

Foto: Ladislav Pap

Spolok na zachovanie ľudových kultúrnych tradícií Rákosvölgye usporiadal spoločné veľkonočné podujatie slovenskej a nemeckej komunity. Na akcii sa zúčastnilo viac ako 60 hostí z Kerestúru. Slovenské zvyky predstavil detský súbor Fialka, kyticu piesní predniesol Slovenský ženský spevácky zbor z Kerestúru. Prekvapením bolo vystúpenie speváčok Magdalény a Angeliky Kutiových.

Foto: Vargosz

Foto: Ondrej Csaba Aszódi

Foto: (pm)

Foto: (fb)

Foto: Vargosz

Foto: V. Trojáková

Na Veľký piatok pred Veľkou nocou ožívajú v niektorých Slovákmi obývaných obciach nádherné zvyky. V Čemerí a Ečeri pred rokmi ožili tradíciu umývania sa v miestnom potoku. Najnovšie tento zvyk obnovili slovenské komunity na Dolnej zemi, v Békešskej Čabe a Eleku, ale aj v Bakonskom regióne, v Jášči.

Pri príležitosti 278. výročia založenia Slovenského Komlóša usporiadali v tejto dolnozemskej metropole oslavy Dňa mesta. Po kladení vencov pri Pamätníku zakladateľov v Dome prírody odovzdali vyznamenania Pro urbe, popoludnie patrilo Kultúrnemu a gastronomickému stretnutiu Slovákov a vyhodnoteniu 20. ročníka Súťaže suchých klobás. Na druhý deň, v nedeľu ráno, sa konali slovenské služby Božie.

Foto: (et)

Foto: Erika Tóthová

V preplnenej veľkej sále Kultúrneho domu v Kétsoproni sa po dvadsiaty piatykrát konalo čajové popoludnie, na ktorom sa prítomným prihovorili predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová Račková a predsedníčka ZSM Ruženka Egyedová Baráneková. V kultúrnom programe vystúpili miestny krúžok ľudového tanca, citarový súbor Zornička, žiak békeščabianskej slovenskej školy, Kétsoprončan Andor Turbucz, Folklórny spolok Horenka, piatáci miestnej školy a kapela Pikolo z Hriňovej. Nechýbala ani tradičná súťaž o najlepšie zákusok.

V Irminčoku usporiadali v poradí XIX. obecný deň spojený so slovenským dňom. Pomerne malú obec na Dolnej zemi pri tejto príležitosti priam zaplavili stovky návštevníkov. Po bohatom kultúrnom a gastronomickom programe vedenie obce pozvalo všetkých prítomných na guláš, čo bolo vzhľadom na veľký počet hostí veľkodušné gesto.

Foto: Katarína Lešťanová

Foto: Károly Jackl

V máji po dvanásť raz usporiadali v Tatabáni, v inštitúcii Vértés Agóra, trojdňový festival Forgórózsa (Ružová krútnava). Tentoraz organizátori venovali posledný festivalový deň, nedeľu, slovenskej národnosti. Vo veľkolepom tematickom galaprograme vystúpili slovenské umelecké telesá nielen z Maďarska, ale aj zo Slovenska. Predstaveniu predchádzal krojovaný sprievod a tanec na námestí pred kultúrnym domom.

Foto: (et)

Pri príležitosti 300. výročia osídlenia Černe Slovákmi sa v obci konali trojdňové oslavy. Na úvod otvorili výstavu fotografií Čerňa kedysi, vzápätí sa konal galaprogram a vedenie obce odovzdalo významenia osobnostiam, ktoré sa pričínili o dobré meno dediny, vykonávajú záslužnú činnosť pre blaho jej obyvateľov. Pamätnú medailu Pro civitate udelilo zastupiteľstvo obce predsedovi Slovenskej samosprávy v Černi Zoltánovi Szabóovi. Počas troch dní sa konali športové a kultúrne akcie.

Foto: (fuhl)

Pilišania a Dolnozémčania, Slováci od Bratislavy až po Žilinu, Slováci spolu s Maďarmi kráčali po chodníkoch predkov na pilišskej túre „Spoločnými chodníkmi – XIV. Memorál Juraja Migaša“. Cesta viedla tradične od Strediska pilišských Slovákov v Mlynkoch na vrchol Piliša. Pri rozhľadni svätého Eusébia prichádzajúcich čakal chutný guláš, ktorým každý rok pohostí turistov veľvyslanec Slovenskej republiky v Maďarsku Pavol Hamžík, čapované pivo Mlynčanov zo Slovenského raja a, samozrejme, slovenská hudba.

Slovenská samospráva v Čabačude usporiadala v poradí 19. Slovenský deň. Predsedníčka zboru Zuzana Simonová odovzdala cenu Za čabačudských Slovákov Alžbete Szebegyinszkej. V kultúrnom programe vystúpili deti miestnej základnej školy a slovenské súbory z okolitých obcí. Slovenský deň sa skončil losovaním tomboly.

Foto: (beol.hu)

Foto: Lubomíra Fallerová

Na Americkej ulici č. 37 si opäť pripomenuli pôsobenie Antona Straku v Budapešti. Prítomných, medzi ktorými boli zástupcovia budapeštianskych slovenských samospráv, privítala predsedníčka Slovenskej samosprávy XIV. obvodu Anna Istvánová. Po uložení vencov pokračoval program v Dome národnosti Zugló koncertmi Ozveny, trubkára Martina Hubačeka a harmonikára Dominika Hristova-Todorova.

V Kultúrnom stredisku Imreho Madácha vo Vacove sa koncom mája konal predvolebný koncert. Po príhovore sa o strhujúci kultúrny program postaralo niekoľko generácií pestovateľov slovenských ľudových tradícií z Pišpeku. Publikum sa mohlo presvedčiť o skutočnom význame zachovávaní tradícií. Nechýbali tance, prekrásne piesne a detské hry.

Foto: P. Menczer

Foto: (et)

Javisko 24. Slovenského dňa v Maglóde obsadili miestne i hosťujúce formácie. Na úvod sa z úplne iného zorného uhla predstavil Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena s dirigentom Ádámom Balázsom Galambosom. Na klavíri hral János Bacsí. Po Ozvene vystúpili tanečná skupina ečerských dôchodcov, Folklórny spolok Rosička a Folklórna skupina Kacamajka, ktorá zatancovala fragmenty z viackrát ocenej choreografie Maglódskej svadby.

Foto: Ľubomíra Fallerová

Združenie lokálpatriotov XV. obvodu Budapešti usporiadalo prvý Festival Plavcov v Palote. V jednotlivých šiatroch rozostavaných po celom Parku Benőa Karácsonya ponúkali záujemcom špeciality z tých-ktorých častí kraja Plavcov, ale aj tamojší charakteristický remeselnícky tovar. V stane Slovenskej samosprávy XV. obvodu Veňarčania pod vedením Terézie Nedeliczkej usilovne varili bryndzové a kapustové halušky, ktoré mali u návštevníkov obrovský úspech.

Foto: (fuhl)

V Dabaši-Šáre koncom mája odovzdali Dom bábik, budovu zrekonštruovanú vďaka medzinárodnej spolupráci v rámci projektu Interreg medzi mestami Dabaš a Kostolné Kračany a dotácii vlády Maďarska. Odovzdanie budovy, v ktorej budú vystavené krojované bábiky, sa konalo za mimoriadne slávnostných okolností s bohatým kultúrnym programom o. i. detí zo šárskych materských škôl, ktoré majú vo svojom programe aj slovenské zamestnania.

Samospráva XIII. obvodu Budapešti spoločne s jedenástimi národnostnými volenými zbormi mestskej časti opäť zorganizovali v rámci tzv. Dní obvodu národnostný festival. Slovákov zastupovali tanečníci Budapeštianskeho slovenského folklórneho spolku Lipa, ktorí predviedli tirpácke tance a parchoviansky čardáš. Pri stane slovenského zboru si záujemcovia pozreli výstavu ľudových krojov zo Zemplína. Nechýbala ani ochutnávka bryndzových halušiek a čapovaná kofola.

Foto: Oliver Patay

Foto: Ľubomíra Fallerová

V mestskej časti XI. obvodu Budapešti známej ako Albertín sa prvý júnový deň konala séria podujatí. Popoludnie patrilo čestnému hosťovi dňa, Slovenskej samospráve Nového Budína. Tá pripravila kultúrny program pod názvom Daj Boh šťastia tejto zemi s účasťou Kultúrneho spolku pre Mlynky, Spolku Rosička z Maglódu a Slovák z Vojvodiny Pavla Chrtána. Po slovenskom programe sa na javisku striedala ľudová hudba s muzikálom a tancom.

Slovenská samospráva v Ostrihome usporiadala v Kultúrnom dome v Huti Deň dediny spojený so súťažou vo varení na otvorenom ohnisku. Počas varenia znela živá slovenská ľudová hudba v podaní Istvána Szabóa a Csabu Lamperta z Mlynkov. Súbežne sa konala súťaž o najlepší domáci koláč. Pre deti pripravili organizátori nafukovací hrad a rozličné drevené ľudové hračky. Po vyhlásení výsledkov súťaží pokračoval program slovenskou veselicoú.

Foto: Marta Papučková

Foto: (et)

V polovici júla predseda Slovenskej samosprávy vo Veľkom Bánhedeši Ján Pepo slávnostne otvoril výstavu diel výtvarníčok slovenskej národnosti zo štyroch krajín: Slovenska, Rumunska, Srbska a Kanady – účastníčok tretieho výtvarného tábora v obci. O kultúrny zážitok sa postaral miestny spevák ľudových piesní Dominik Ujj. V sprievode svojho učiteľa hry na gitaru Kálmána Juhásza krásne zaspieval veselé miestne slovenské piesne.

Foto: Eva Tóthová Vácziová

V Dunaedháze po 15. raz usporiadali veľmi populárny a úspešný Čipetkový festival. Akcia venovaná pravým dunaedházkym domácim cestovinám sa kvôli povodňovej vlny nemohla konať na obvyklom mieste, na brehu Dunaja. Riešením v núdzi bolo futbalové ihrisko. O tretej hodine popoludní slávnostne ukončili pokus o Guinnessov rekord. Za 24 hodín 150 ľudí rozdelených do minimálne päťčlenných skupín zhotovilo trhanú cestovinu do polievky z 50 kíl múky a 350 vajec.

Koncom júla v Sarvaši prebiehali oslavy Dňa mesta, v rámci ktorých udelilo mestské zastupiteľstvo niekoľko vyznamenaní. Riaditeľ divadla Cervinus Teátrum na dôchodku Ondrej Csasztnan prevzal plaketu Za mesto Sarvaš, zástupkyňa riaditeľky slovenskej školy Anikó Kitová získala Pedagogickú cenu, učiteľka a vedúca miestneho slovenského oblasťného domu Zuzana Csicselyová Korbelyová dostala cenu Za kultúrny život mesta Sarvaš a cenu Mladý talent mesta Sarvaš získal Balázs Ruzsinszki, žiak sarvašskej slovenskej školy.

Foto: Newjság

Foto: Jana Bencsiková

V chorvátskom meste Rijeka sa konali Dni slovenskej kultúry, ktoré už po 24. raz zorganizovala tamojšia Matica slovenská. Čemerská Furmička krásnymi krojmi a tancami z Čemera, Parchovian a Kaloče predvedenými za sprievodu Csibaj bandy zožala obrovský úspech.

Organizátori Dedinského dňa v Orosláni – miestna slovenská samospráva a kultúrny spolok na zachovanie tradícií – tradične zaradili do programu súťaž vo varení na otvorenom ohnisku, výstavu ovocia, zeleniny, ručných prác a otvorili expozíciu *Nálada a život v dedine za 70 rokov* od vyhlásenia za mesto. Súčasťou osláv bol krojovaný sprievod, bohatý kultúrny program, pouličný bál a zábava.

Foto: (et)

Foto: József Homoga

V poradí 28. Medzinárodný novohradský folklórny festival sa začal tradične pod hradom Šomoška, na maďarsko-slovenskej hranici. Na tretí deň festivalu sa hlavné námestie v Šalgótarjáne stalo dejiskom jubilejného 20. ročníka Slovenského a folklórneho dňa v Šalgótarjáne. Profesionálny výkon hudobníkov, tanečníkov a spevákov znamenal pre divákov úžasný zážitok.

Tanečná skupina Slnčnice z Dunaedházu oslávila 30 rokov svojej existencie. Na dvore miestneho kultúrneho strediska sa zišli milovníci ľudového umenia a tradícií, aby si pozreli vystúpenie všetkých zložiek TS Slnčnice, od najmenších škôlkarov až po mladých dospelých. Na javisku sa medzi vystupujúcimi objavila aj vedúca formácie Silvia Sebóková, ktorá v Zemplínskom fľaškovom tanci musela v dlhých sukniach miestneho ľudového odevu zaskočiť za jednu z tanečníc.

Foto: (et)

Foto: (fuhl)

Členovia pobočky Zväzu Slovákov v Maďarsku a miestnej slovenskej samosprávy v Pilišskej Čabe pod vedením Rozálie Hamerszkej Valovicsovej opäť potešili početných návštevníkov Parku predkov pri Studni národností skvelým kultúrnym programom. Podujatie sa skončilo ľudovou veselnicou so všetkým, čo k nej patrí: na mieste vareným kotlíkovým gulášom a tanečnou zábavou s dobrou muzikou kapely 2+1.

Návštevníci Jablkového dňa v Čabasabadi mohli ochutnať vynikajúce jedlá slovenskej kuchyne. Súčasťou víkendového podujatia boli súťaže o najchutnejší jablkový džem a jablkový koláč. Samozrejme, nemohol chýbať ani kultúrny program v chlárku stro-
mov. Vystúpili ľudové spevácke zbory z Telekgerendášu a Poľného Berinčoku a Citarový súbor Iglice z Veľkého Bánheďesu.

Foto: (bpl)

Foto: (ar)

Nádvorie kaštieľa Tahyovcov v Ďurke koncom augusta lákalo malých aj veľkých. Miestna slovenská samospráva tu usporiadala v poradí 4. ročník Dňa rodiny. Po dvojazyčnej bohoslužbe v kostole sa krojovaný sprievod vybral ku kaštieľu, kde boli pripravené drevené hračky, v remeselníckej časti dvora mohli záujemcovia vyrábať hlinené tanieri, kožené retiazky, vyšívať a tkať. Na zážitky bohatý deň vyvrcholil vystúpením Tanečného súboru Tešedík zo Sarvaša.

Foto: (fb)

Tradičný Deň Békešskej župy v Békešskej Čabe sa začal sprievodom na čele s mládežníckou dychovkou zo Slovenského Komlóša. Organizátori kladli veľký dôraz na prezentáciu miestnych a regionálnych hodnôt, medzi ktorými nemohli chýbať Komlóšania s chutnými kvasienkami. V dopoludňajších hodinách sa na pódiu predstavili národnosti – Nemci, Rumuni, Srbi, Slováci a Ukrajinci.

Foto: (ik)

Na nádvorí Domu hudby v Šóškúte sa v septembri už po piaty raz konal festival dychovej hudby a kapustníkov PolKapustník. Organizátormi podujatia boli miestna dychová kapela a Slovenská samospráva v Šóškúte. Do gastronomickej súťaže sa prihlásilo štrnásť účastníkov s rozličnými kapustníkmi. Tanečníci miestneho súboru Večernica predstavili tance Frajerka a Šóškútsku polku. V slovenskej kreatívnej remeselníckej dielni mohli deti maľovať a navliekať koráliky. V druhej časti programu vystúpili muzikanti Pilišskej kapely zo Santova.

Foto: (fuhl)

Slovenská samospráva v Čorváši usporiadala v poradí 22. Slovenský deň. Začal sa v evanjelickom kostole dvojjazyčnými službami Božími. Prítomní sa potom presunuli do neďalekého domu kultúry, veľkú sálu ktorého spolu s hosťami a účinkujúcimi naplnili do poslednej stoličky. V rámci kultúrneho programu sa na javisku vystriedali detskí a dospelí speváci a citaristi z Veľkého Bánhedešu (Iglice), Telekgerendášu (Borouka) a Čorvášu (Nezábudka). Podujatie sa skončilo spoločnou večerou a plesom.

Foto: (fuhl)

Druhý septembrový víkend patrí vo Veňarci už tradične haluškovému festivalu. Nosnou témou 19. ročníka bola svadba. V kultúrnom programe vystúpili Folklórna skupina Rozmarín a Mária Fehérová s Petrou Ponyikaiovou z Veňarca, Folklórny súbor Lipa a Ľudová hudba Kóborzengő z Budapešti, detská tanečná skupina Kenderike z Palotášu, Folklórny súbor Krtišan z Veľkého Krtiša a Folklórny spolok Zelený veniec a Tanečný súbor Petruška z Ečera. V súťaži o najlepšie bryndzové halušky obsadili 1. miesto ženy z Guty, v kategórii kapustových strapačiek zvíťazili Veňarčania.

Na posiedke u Vidovenyeczovcov

Predsedička Spolku za zachovanie tradícií vo Velkom Bánhedeši **Jolana Pepová Tímárová** je naslovovzatá „marketingová“ odborníčka svojej obce. Nie je to jej profesia, veď je zdravotníčka s množstvom atestácií, ale zviditeľňovanie slovenských tradícií v obci považuje priam za svoje poslanie. *Tradície nie sú len pamiatky, nie sú to len kroje, piesne, jedlá, ale sú to predovšetkým ľudia.* Pani predsedníčka robí týmto ľuďom reklamu na každom kroku. Už pred niekoľkými rokmi mi spomínala **Jána Vidovenyeczová**, muzikanta, ktorý zozbieral a znotoval množstvo slovenských piesní. Opisovala ho ako človeka, ktorý je zaujímavý, na ktorého by mohli byť zvedaví čitatelia *Eudových novín* a *Nášho kalendára* tobôž, veď v marci roku 2025 oslávi 85. narodeniny.

Letelo vtáča nad nami

Vážim si Jolu, hybnú silu národnostného diania vo Velkom Bánhedeši. Dám na jej slová, pokladám ju za autoritu, ale nijak som si nevedela nájsť čas na stretnutie s *Jánom Vidovenyeczom*. Vedela som, že je to pán v pokročilom veku obetavo opatrujúci svoju staršiu sestru. V júli som sa vypravila na vernisáž výstavy výtvarných diel, ktoré sa zrodili v treťom Slovenskom výtvarnom tábore vo

Velkom Bánhedeši. Jedným z kultúrnych programov umeleckého týždňa bola aj návšteva hudobníka **Jána Vidovenyeczova**. Multifunkčný muzikant hrou na rôznych nástrojoch uchvátil účastníčky umeleckého tábora. Dve z nich ho hneď počas tvorivého týždňa zobrazili na plátne. **Danica Pružincová** so saxofónom, **Vinona Dudaková** s husľami. *Janko* prišiel aj na vernisáž a ja som sa zahanbila. Prečo som si ešte nenašla čas na posiedku s týmto vitálnym, šarmantným gentlemanom, plným elánu a radosti?! Teraz to môžem napraviť, povedala som si a horúčava-nehorúčava, na druhý deň som si dohovорила termín stretnutia u *Vidovenyeczovcov*. Prijali ma srdečne, bylinkovým čajom z liečivých rastlín z vlastnej záhrady.

Milí ľudia s vášňou pre hudbu a spev. Napriek úmornému teplu *Janko* vytiahol husle a spoločne so sestrou *Ilkou* sa rozospievali. Vybrali si pesničku, ktorá krášli titulnú stranu V. zväzku *Bánhedešských zošitov, Letelo vtáča nad nami*. Slovenský valčík *Gejzu Dusíka* bol populárny predovšetkým v 40. rokoch, ako aj v dobe po výmene obyvateľstva. Z *Veľkého Bánhedeša* sa vybralo za vábnym hlasom *Matičky domoviny* 80 percent obyvateľov. *Janko* mal v čase výmeny obyvateľstva 7 rokov, jeho sestra 14. *Janko* svojej sestre láskyplne hovorí *Ilka*, v dedine ju volajú *Ica néni*. Mali aj brata *Miška*, ktorý sa narodil tri roky po *Ilke*. Dnes už nie je medzi nami.

– *Vaši sa prečo neodťahovali do Československa?*

– Náš apo bojoval v druhej svetovej vojne. Videl všeličo, – chopila sa slova *Ilka*. – Tvrdil, že na Slovensku to nie je tak, ako agitátori vravia. Že on len tu chce ostať bývať. Tak sa vyjadril aj apov apo. Mamkin otec, Slávik, sa rozhodol odísť. Jeho žena, naša stará mama, nie. Nechal ju tu. Potom sa tam oženil s jednou Komlóšankou, ktorá išla s ním. Nič sme o nich nevedeli, lebo všetci sa urazili. Starý otec, že nechceli ísť s ním, tunajšia rodina, že oni odišli.

Vidovenyecovci boli muzikanti odjakživa. Chlapci sa naučili hrať na husliach od otca a starého otca. Aj *Miško* hral na husliach, stal sa z neho šikovný maliar – natierač. Ale *Janko* prevýšil všetkých okolo. Aký len nástroj do ruky chytil, všetky lubozvučne zneli. Naučil sa hrať na saxofóne, mandolíne, citare.

– *O Miškovi som sa dopytala, že bol nadaný hudobník, ale že otec mu zobral*

husle, aby sa radšej vyučil nejakému riadnemu remeslu.

– Kdežeby otec! – ohradil sa *Janko*. – Miestnemu predsedovi strany sa nepáčilo, že *Miško* muzicíroval. Aj mu zobral husle, nech sa nehrá na pána. Preto som sa ani ja nemohol učiť len hudbu. Chodil som do hudobnej školy v Békešskej Čabe. Bol som vtedy chorý. Učil som sa hrať na husliach. Vybavil to brat mojej mamy. Vedel, že ľúbim húst, tak išiel za riaditeľom hudobnej školy a keď sa dohodli, napísal mi, aby som prišiel. Deväť mi bolo, keď som začal a za dva pol roka som zvládol 5 ročníkov.

– *Aj to svedčí o tom, že ste mali ohromný talent. Prečo ste nemohli študovať hudbu?*

– Za *Rákosiho* tu boli také pomery. Išiel som za učňa. Stal sa zo mňa zámočník, – zadumal sa *Janko*. – Vyše tridsať rokov som na žiaden nástroj ani nesiahol. Muzikanti tvrdili, že také niečo neexistuje, že niekto desaťročia nehrá a potom zahrá, akoby nikdy neprestal.

– Tunajší predseda nerád videl, že má niekto umelecký talent, – podotkla *Ilka*. – Preto aj *Miškovi* zobral husle. Náš apo mali obchod, aj niečo rolí. To sa predsedovi nepáčilo. Donieslo sa nám, že na schôdzi padol návrh vyhlásiť ho za kulaka. Všakovaké veci sme si odtrpeli, pri tom len 5 úvierov (2,85 hektára – pozn. autorky) zeme mala naša mama.

– Apo jeden úvier a mali obchod so zmiešaným tovarom, taký veľký ako dnes jedna garáž, – doplnil *Janko*. – Bolo vraj predpísané, koľko kulakov má byť v tej či onej dedine. Hoci od 30 úvierov bol niekto kulak, predsa na túto našu dedinu ich malo pripadnúť 20. Cez kulakov priškrípili celú dedinu.

– V tom čase to bolo veľmi ťažké, – vzdychla si *Ilka*.

– Sestra išla slúžiť do Békešskej Čaby, pomáhať okolo detí a variť. Bola tam vari pol roka, potom sa vrátila, lebo bolo treba pomáhať v jesenných prácach na poli.

– Mali sme cirok a ten bolo treba zožať a posekať. Tak som sa musela vrátiť, ale aj tých pár halierov, čo som dovtedy zarobila, sa zišlo. V októbri 1955 som sa vydala. Potom som viedla domácnosť a 29 rokov som pracovala v miestnom poľnohospodárskom družstve v rastlinnej výrobe. Teraz som už 40 rokov vdova.

– *Vy ste, Ilka, nehrali na žiadnom nástroji?*

– Nie, ja som len spievala.

– A ako dobre! Čisto, – hneď na to brat.

– Aj v kostole, aj v divadle, – zobrala si slovo späť *Ilka*, – keď sme s Manikou Hajtmanovou hrali slovenskú hru *Drotár*. Potom, keď môj muž umrel, som držala smútok a nechodila som spievať medzi ľudí.

– V roku 2019 bola moja sestra chorá, – so slzami v očiach rozlútostene spomína *Janko*. – Bože, či to len bolo strašné!

Kým sa znova vedel nadýchnuť a pokračovať v reči, *Ilka* prezradila, že sa jej pohla protéza v kolene, zapálilo sa jej a napuchla jej celá noha.

– *Janko* chodil ku mne aj predtým pomáhať mi v záhrade. Už som mala svoj vek. Keď ma videl, ako mi je nanič, tak sa hneď rozhodol zostať a postarať sa o mňa. Dovtedy vyše 50 rokov býval v Segedíne. Potom, čo sa vyučil v Mórhalme, začal pracovať v Segedíne, kde lepšie zarobil. Tam býval s rodinou, ženou a dcérou.

– Keď som zase začal hrať, založili sme si s Miškom a Jankom Bogárom kapelu. Brat bubnoval, Bogár hral na harmonike a ja na husliach a saxofóne. Ale spolupracoval som aj s inými bandami, robil som hudbu v ľudovom divadle, ktoré som pomáhal založiť. Hrával som na svadbách a rôznych kultúrnych podujatiach v Segedíne i inde. Na viacerých nástrojoch hrám rôzne štýly a žánre. Na saxofóne, mám aj B-tenor, aj alto, som hral swing, na husliach džez. No a počas covidu sme sa rozhodli, že zaznamenáme pesničky, ktoré pozná Ilka. Najprv sme si mysleli, že snád' tri či štyri. Ilka spievala, ja som počúval, zahral melódiu na nejakom nástroji a potom som zapísal noty na notový papier. Napokon koľkože bolo tých pesničiek?

– 33, – odpovedala *Ilka*. – Neboli to len ľudové, ale aj tie, čo sme sa naučili od našich mladých, ktorí odišli na Slovensko a prišli nás navštíviť. Oni sa ich tam naučili a keďže sa im páčili, aj nám ich zaspievali. Tak aj tú Letelo vtáča nad nami... – pokyvkávala hlavou *Ilka* akoby na potvrdenie svojich slov. Mimovoľne sa obaja *Vidovenyeczovci* rozospievali. *Janko* vytiahol husle a hneď fídlikal sprievodnú melódiu.

– Je dobre, že sme tie pesničky pozbierali, aby tu zostali pre budúce pokolenia. Vzide z toho kniha. Či skôr taký spevník. Pesničky som začal písať vtedy, keď som odišiel do dôchodku, po roku 2004.

– *Svoje? Vlastné?*

– Svoje. Náhle som mal vnuknutie. Odkiaľsi sa vo mne vynorila melódia. Ja som ju zahral a zapísal noty na notový papier. Skladanie maďarských piesní má svoje pravidlá a podľa nich tieto piesne aj napíšem.

– *Odkiaľ viete, aké sú pravidlá tvorby?*

– To neviem, kde sa mi melódia objaví, v hlave či skôr v srdci, ale aké sú pravidlá tvorby pesničiek, to som sa naučil. Inšpiroval ma môj učiteľ, nositeľ ceny Pištu Dankóa Tivadar Kikli. Najprv som sa učil uňho a potom som si ešte doštudoval hudobnú literatúru kompozície pre študentov konzervatórií. Z vlastnej usilovnosti. Moje pesničky spievajú známimi spevákmi a hrajú ich vo verejnoprávnom rozhlase, ale aj na stanici Dankó, ktorá sa špecializuje na tento žáner. Píšem ich po maďarsky, po slovensky mi na um neprichádzajú. Asi že som sa učil komponovať po maďarsky. Pravda, ani do slovenských škôl som nechodil. Iba do prvej triedy. Neviem rýmovať, veľmi ani písať po slovensky.

Od hudby do záhrady

– *Vidím, že ste vitálny, akoby vek vo vašom živote nezohrával úlohu. Čím sa udržiavate v dobrej telesnej kondícii?*

Janko sa červenujúc zasmial. – Každý deň hodinu cvičím. Sú to cviky na chrbticu, ktoré som sa naučil vďaka fyzioterapeutke, bicyklujem na stacionárnom bicykli, uvoľňujem svaly za pomoci gumenej loptičky a veľa pracujem v záhrade. Dopestujem všetko, čo potrebujeme. Teda, presnejšie, takmer všetko.

– *O vašej záhrade som počula, že v nej experimentujete ako Mičurin.*

– Od Mičurina mám ďaleko, – schuti sa zasmial *Janko*. – Máme tu bylinky, hrozno, úžitkové aj okrasné rastliny. Viem vám ponúknuť čaj z našich bylín a potom vám záhradu rád ukážem.

Kým sa *Janko* činil v kuchyni, povypytovala som sa *Ilky*, čo robieva, ako jej

plynie čas, keď ju choré nohy obmedzujú v pohybe. Je nútená veľa času tráviť vo vozíku, hoci prednedávnom ešte aj sama aktívne záhradníčila. Teraz jej to choroba nedovolí. Nestážovala si. Pragmaticky si pochvalovala, že jej *Janko* prispôbil „výjazd“ na podstienku. Keď nie je až tak nezniesiteľne horúco, tak sa s vozíkom vyvezie na terasu a pozerá, kto ide po ulici. Ľudia sa pristavia, porozprávajú sa, podelia sa o všelijaké zvesti. Vypyávajú sa, čo robí.

– A čo im odpovedáte?

– Že nič, – smeje sa. –

Čítam. Pozerám televízor. Najradšej mám programy, kde varia a pečú. Aj súťaž vo varení je napínavá. Voľakedy som rada piekla. Počas týždňa nám nosia obedy a cez víkend varí *Janko*. Ja mu pomáham. Včera som piekla palacinky. Najčastejšie však mu robím kuchtíka, čistím mrkvu, petržlen, cibuľu.

Kým som vypila bylinkový čaj, *Ilka* sa opäť rozospievala. Našla v poznámkach texty ďalších pesničiek, spomínala a spievala. Potom sa náhle odmlčala.

– Ďalej som zabudla slová, – zachichotala sa. – No a tejto neviem melódiu. Možno kým sa vrátite zo záhrady príde mi na um, – vypravila ma.

Záhrada u *Vidovenyeczovcov* je pekne obrobená, bohatá na všakovaké rastliny. Pri vchode do domu sú bylinky a popri celej budove sú kordóny hrozna, ktoré rodia ovocie a poskytujú tieň. Bobule na slnku naberali cukornatosť. Zreli

paradajky, cukiny, ovocie na stromoch. Ale aj kvety kvitli v harmónii so zeleninou. *Janko* pred dvomi rokmi prešiel na pestovanie po novom, lebo už nevládal toľko okopávať. Zaviedol modernú ekologickú technológiu podľa vedúceho Štátneho ekologického ústavu **Dr. Ivána Gyulaiho**. Na jeseň pred dvomi rokmi zakryl pôdu kartónmi, na to slamu a burina prestala rásť. Po troch rokoch úplne. Zato zelenina rastie. Paradajky má *Janko* veľké ako dyne, dyne ako melóny. Teraz hľadá riešenie, ktoré druhy sa navzájom podporujú a spolu prosperujú.

Úrodu zavárajú, sušia i fermentujú. Vždy dbajú na prísun vitamínov z vlastnej záhrady.

Všetko, čo robia súrodenci *Vidovenyeczovci*, robia s dobrou náladou. *Janko* hrdo hovorí o svojej dcére, ktorá učí v Segedíne tanec a pyšne dodáva, že má dvoch vnukov. Jeden je obchodník a druhý hudobník, bubeník, ktorý skončil vysokú školu džezovej hudby v *Budapešti*. Hrá v dvoch vlastných kapelách a okrem toho je zvukárom v Národnom múzeu. *Janko* pravidelne skladá Rubikovu kocku, aj keď nie na čas. Rád pomáha nielen svojej sestre, ale aj Spolku za zachovanie tradícií vo Veľkom Bánhedeši a včelárovi v susedstve. Ten mu potom dáva med, ktorým si *Vidovenyeczovci* sladia čaj i život. Tešia sa každému dňu.

Erika Trenková

Foto: autorka

Žiť život svojich snov

Úspešný potomok presídlencov Ingrid Zachorecová,
riaditeľka Základnej školy s materskou školou
v Svätom Petre

Slovenská škola v Svätom Petre vznikla na jeseň roku 1946, keď sa v rámci akcie *Mať volá* vrátili do starej vlasti tisíce Slovákov a Čechov. Najviac Slovákov sa presťahovalo z územia dnešného Maďarska. Do Svätého Petra prišlo 500 presídlencov z *Békešskej Čaby* a jedna rodina z vojvodinskej *Padiny*. Svätý Peter, neskôr Dolný Peter, dnes opäť Svätý Peter, patrí k starobylým obciam *okresu Komárno*. Prvá písomná zmienka o osade *Sanctus Petrus* je z roku 1332, obec patrila k majetkom komárňanského hradu a preslávila sa nielen znamenitým vínom, ale aj vynikajúcimi poľnohospodármi, do práce ktorých sa organicky zapojili aj presídlení Slováci z Dolnej zeme. Priniesli so sebou dvestoročné skúsenosti svojich predkov, ktorí zo spálenej a vyplienenej Dolnej zeme neúnavnou, húževnatou prácou vytvorili pre seba a svojich potomkov kvitnúcu krajinu. Dávno sa minuli časy, keď 42 žiakov začalo s prvými nadšenými pedagógmi vytvárať dejiny významnej výchovno-vzdelávacej inštitúcie, ktorá prešla dlhú púť k dnešnej podobe *Základnej školy s ma-*

terskou školou v Svätom Petre. Školy sú nielen vzdelávacími inštitúciami, ale aj miestom výchovy k ľudskosti, seberealizácii mladej generácie, nositeľkami tradícií a rozvíjania tvorivých schopností detí. K tretej generácii potomkov Slovákov pochádzajúcich z *Békešskej Čaby* patrí aj moja úspešná žiačka, dnes vynikajúca pedagogička, riaditeľka oboch inštitúcií **Mgr. Ingrid Zachorecová** (4. júna 1968), ktorú sme požiadali o rozhovor:

– Pani riaditeľka, spomínam si na časy, keď si ako štvrtáčka s vrkôčikmi často nakúkala do zborovne školy. Raz som sa ťa spýtala, prečo ťa tak zaujíma zborovňa a kým chceš byť, keď vyrastieš. Odpovedala si mi: „Keď vyrastiem, chcem byť učiteľkou.“ Nuž a ja som ti povedala: „Keď sa budeš dobre učiť, bude z teba riaditeľka.“ A stalo sa. Aká bola tvoja cesta na riaditeľský post?

– Moju kariérnu cestu, ktorá (zatiaľ) skončila až v riaditeľni, silne ovplyvnil môj otecko. Začínala som totiž ako mladá učiteľka na základnej škole v Hurbanove, kde sa mi naozaj veľmi páčilo a dodnes si rada spomínam na svojich ta-

mojších žiakov. Otecko, ktorý bol v tej dobe zástupcom riaditeľa práve vo Svätom Petre, mi ponúkol, aby som prestúpila učiť do ich školy, pracovať pod jeho vedením. Videl vo mne svojho potenciálneho nástupcu, čo sa napokon aj stalo. To, že náš otec bol veľkým vzorom celej rodiny, je vidieť aj v tom, že i môj brat sa dal na učiteľskú kariéru, je v našej škole zástupcom riaditeľa.

- *Tvoj detský sen sa naplnil a od školského roku 2006/2007 si riaditeľkou školy. Čo všetko je v súčasnosti náplňou tvojej práce?*

- Samozrejme, učenie, vedenie a výchova detí. To je a aj vždy bolo mojou vášňou. Tiež pripravujem žiakov na recitačné súťaže, v ktorých robievam aj porotkyňu, to ma veľmi naplňa. Už menej ma naplňajú rôzne byrokratické a administratívne záležitosti, ktoré sú, samozrejme, potrebné a ktoré tvoria pomerne veľkú časť pedagogickej práce. Administratívy máme teraz o čosi viac kvôli školskej reforme, ale samotná reforma mi robí veľkú radosť.

- *Tvoj nástup do vedenia školy sa začal grandióznym programom pri príležitosti 60. výročia vzniku školy a od roku 2007 sa datuje Deň školy. Na oslavu prichádzajú významní predstavitelia školského, kultúrneho a spoločenského života zo Slovenska, mladí Dolnozemia, aj významní predstavitelia slovenských dolnozemských komunít. Ako toto podujatie obohacuje život školy?*

- Myslím si, že nám pomáha budovať školského ducha, hrdosť pedagógov i žiakov na ich školu. Zároveň je to dobrá príležitosť pre žiakov načerpať inšpiráciu a ukázať svetu, čo sme zač, prezentovať sa

našími aktivitami. V tej dobe ešte nebolo zvykom tu v našom okolí pripomínať si výročia školy, priznám sa, že tento projekt som si tak trochu prisvojila z Dolnej zeme, kde sú tamojší rodáci hrdí na svoje vzdelávacie inštitúcie a podľa ich vzoru som túto myšlienku priniesla do Svätého Petra.

- *Rok 2008 priniesol do obsahu Dňa školy nový prvok, účasť detí a mládeže zahraničných Slovákov s dôrazom na Dolnú zem. Čo vás viedlo k tomuto kroku?*

- Už v predchádzajúcej odpovedi som spomenula, že samotná myšlienka Dňa školy je z Dolnej zeme. Možno si poviete, prečo? Lebo moje korene, korene mnohých našich žiakov sú prepletené s Dolnozemia, sme ich potomkovia, vyrástli sme z génov týchto siločiara, koluje v našich žilách aj stopa tohto génu a myslím si, že je veľmi potrebné udržiavať naše korene, spájať sa nám, privoniavať k ešte voňateľnému, nezabúdať a dať tomu ráz 21. storočia.

- *Základná škola s materskou školou v Svätom Petre patrí k významným školským inštitúciám nielen okresu Komárno, Nitrianskeho samosprávneho kraja, ale vaši žiaci získavajú aj celoslovenské ocenenia. V akých oblastiach?*

- Naši žiaci sú naozaj talentovaní a som na nich patrične pyšná. Sú úspešní v recitácii, matematických aj športových súťažiach, v jazykoch. Celoslovenské ocenenia získali hlavne v športových disciplínach, ako je športová streľba, atletika, gymnastika, cezpoľný beh, ale aj iné.

- *Okrem každodennej práce sa venuješ umeleckému prednesu, ochotníckemu divadlu, si mentorkou v novej reforme slovenského školstva a aktívne pracuješ v občianskom združení Dotyk ľudskosti. Priblíž nám tieto oblasti svojho života.*

- Toto sú všetko veci, ktoré mi prinášajú radosť, naplňujú ma a najmä v nich vidím zmysel, preto sa im rada venujem

i vo svojom voľnom čase. Dva roky pôsobím v ochotníckom divadle Paradox v Nových Zámkoch. Hráme pravidelne aspoň raz mesačne a môžete ma vidieť v inscenáciách Päť zien v rovnakých šatách, Na koniec sveta a Dobrodružstvo smrti (alebo Ako samovrahovia Smrti do kapusty liezli). K divadlu som sa dostala práve vďaka umeleckému prednesu, ktorému sa venujem ako lektorka a ktorý je až takou mojou vášňou. Veľmi pozitívne sa dívam i na školskú reformu, ktorú sme už naozaj potrebovali ako soľ. I preto som sa rozhodla prihlásiť našu školu medzi prvými na Slovensku a pomáhať pri prechode na nový systém aj ďalším školám. Musím ale povedať, že je to časovo i administratívne pomerne náročná úloha.

- *Detstvo a mladé roky si prežila v Dolnom (dnes Svätom) Petre a už 18 rokov si riaditeľkou školy, spolupracuješ so slovenskými dolnozemskými komunitami, tvoju prácu ocenili Pamätným listom Samuela Tešedíka. Ako vnímaš svoje dolnozemské korene, tradície a ich prínos pre tvoj život?*

- Vnímam ich s patričnou úctou, ktorá im náleží a snažím sa šíriť o nich povedomie aj medzi mojimi žiakmi. Aby sa o nich vedelo tak, ako o iných tradíciách, ktoré si ctíme a aby ich aj moji žiaci mohli neskôr odovzdávať ďalším generáciám. Na Pamätný list Samuela Tešedíka som pyšná obzvlášť. Udelili mi ho moji krajanovia. Aj keď nie sú so mnou v každodennom kontakte, zacítili, že profesia učiteľa ja moje poslanie, ktoré tak beriem, akoby sa prázdne miesto v mojej duši vyplnilo. Ja som lásku k Dolnej zemi cítila, len som sa akosi ostýchala priznať sa k nej. Dnes sa k tomuto fenoménu hrdo hlásim, mám Dolnú zem v sebe a

ocenenie beriem ako súčasť mojej dolnozemskosti.

- Pani riaditeľka, si mimoriadne úspešná žena, aké je tvoje rodinné zázemie?

- Och, ďakujem, aj keď ja sa len snažím prispievať tou svojou troškou do mlyna, aby sa nám tu všetkým žilo lepšie. S rodinou sme si veľmi blízki, mám dvoch synov, na ktorých som veľmi pyšná, pravidelne sa stretávame a podnikáme všetko možné aj s mojimi neterkami a synovcami. S nimi máme už takú tradíciu, že v lete prídu na týždeň na prázdniny k nám a zorganizujem pre nich taký náš súkromný „letný tábor“. Veľmi sa teším na to, keď môj vnuk ešte trochu podrastie a pridá sa k tejto tradícii, ale zároveň si veľmi užívam aj túto dobu, keď je ešte maličký.

- Problematike Slovákov žijúcich vo svete sa venujem od roku 1992 a Dolnozemcov som spoznala ako húževnatých, pracovitých ľudí, ktorí v dávnych časoch vytvorili z močaristých krajov Dolnej zeme kvitnúce dedinky a mestá, osobitnú slovenskú dolnozemskú kultúru. Aj

po návrate na Slovensko ukázali svoju životaschopnosť a stali sa obohatením staronovej vlasti. Myslíš si, že tvoje úspechy a úspechy navrátiťších sa Slovákov sú aj genetickým kódom slovenských Dolnozemcov?

- Určite máme v sebe húževnatosť a vytrvalosť, čo sú skvelé vlastnosti. Áno, určite sú, rovnako ako mnoho ďalšieho, vzácnym dedičstvom našich predkov. Zároveň vnímam tento gén dolnozemskosti ako za výnimočný, zmiešalo sa tam dole v nás to všetko dobré, čo široké lány úrodnej zeme ponúkli, hlavne cielavedomosť, vytrvalosť, až neústupnosť vetrom, mrazom a hlavne široké srdce, ktoré každý Dolnozemec má, myslieť pritom aj na iných a tým je prístupný pochopiť aj iné kultúry, stretnúť sa s nimi a nasnímať z nich užitočné živiny do svojej kultúry.

- Pani riaditeľka, ďakujem za rozhovor a prajem tebe, tvojej rodine, tvojej škole veľa ďalších úspechov v dobrom zdraví.

- Ďakujem aj ja.

Mária Katarína Hrkľová

Foto: (a)

Prečo sa mi nepáči, keď Slovákov nazývajú Tótmí?

Začal som dúfať, že etnonymum *Tót* a prídavné meno *tótsky* sa postupne začnú vytrácať zo slovnej zásoby rôznych slovenských komunít v Maďarsku. Veľmi som sa mylil. Ešte stále sú miesta, kde pretrvávajú a kde ich ožívujú. Minule som sa s prekvapením dozvedel, že v meste *Pátyod* sa nachádza *Tót Tájház*. Vedel som, že v Čemerí otvorili *Dom tótskych tradícií* a že v Békešskej Čabe sa udomáčuje slovenské jedlo s názvom *Tót-Dog*. Pomenovanie vzniklo podľa existujúceho vzoru, ale prídavné meno *tótsky* je veľmi zavádzajúce. Ak je slovenský názov *Čabianske špiro*, prečo je *pes tótsky*?

Aj keď som si vedomý pôvodu a významu tohto slova, zadal som do vyhľadávača slovo „tót“. Tam som našiel to, čo som očakával, že slovo je indo-európskeho pôvodu, staroiránsky tvar „tuath“ s významom „ľud, krajina“ je známy aj medzi európskymi národmi, staronemecký tvar „diot“, staropruský „tauto“ ukazujú na súvislosť s etnonymom Deutsch. Prevzali ho aj Maďari, spočiatku ním označovali všetkých Slovanov v Karpatskej kotline, neskôr len Slovákov. Podstatné meno *Tót* sa stalo vonkajším pomenovaním Slovákov a hoci samotní Slováci sa nikdy nenazývali *Tótmí*, stalo sa oficiálnym názvom.

Neskôr nadobudlo rôzne pejoratívne významy. Vznikom Československa začali prijímať pomenovanie Slovákov, slovenský, ale počas medzivojnového Maďarska sa používalo označenie *Tóti*, *tótsky*. Dnes existujú dva výklady: *Tót*, teda Slovak, a *tót*, kto používa v svojej materinskej reči maďarské slová. Odhliadnuc od toho Slovak ostáva Slovákom.

Viac ako uvedené príklady mi vadia, či skôr ma znepokojujú, ba rozhorčujú dva príspevky, ktoré som našiel v tom istom vyhľadávači. Prvý má názov *Objasnime, kto sú Tóti*. Citujem úvodné riadky: „*Zlomok sveta, ktorý vie o existencii Slovenska, si ho od základu pletie s vlastou druhej smiešnej komunity, so Slovinskom. Nemôžeme vôbec hovoriť o národe, pretože na to sú potrebné aspoň tri základné podmienky: vlastná krajina, jazyk a spoločné poslanie...*” Názov článku G-Portálu znie: *Kto sú Slováci a kto boli Tóti? „Kto sú to Tóti? To nie je pejoratívne pomenovanie, oni sa tak nazývali tisíc rokov, tisíc rokov neboli šovinistami, žili pokojne a šťastne po boku Maďarov pod ochranou Uhorského kráľovstva, ktoré ich chránilo pred búrkami dejín (Tatári, Turci), iba panslavizmus nakazil jedného-dvoch intelektuálov v 9. storočí...”* (Samozrejme, reč je o 19. storočí – pozn. autora.)

Prvý citovaný príspevok si ani nezaslúži komentár, ale k druhému by som uviedol niekoľko opráv. Slováci sami seba nikdy nenazývali Tótmí, bolo to vonkajšie označenie, ktoré im pririekli Maďari. S Maďarmi žili v mieri, kým sa nezačal vzťahovať maďarský nacionalizmus. „*Žili ... šťastne po boku Maďarov...*“ – to je pre mňa nedefinovateľné. Téma Tatárov a Turkov by si zaslúžila širšie rozpracovanie. Odkedy ľudia žijú v Karpatskej kotline, toto územie bolo prechodným domovom rôznych populácií, ktoré sa tu

vymieňali, ale vždy zostalo aj niekoľko z predchádzajúcich. Tesne pred Maďarmi tu boli Slovania. Prvé kočovné kmene predkov Maďarov, ktoré sa tu usadili, tiež netvorili jednotný národ jedného jazyka. Ich spôsob života si vyžadoval, aby obsadili centrálné oblasti Karpatskej kotliny a vytlačili tam žijúce obyvateľstvo do vonkajších teritórií. Keď prišli Tatári a po-

tom Turci, najväčšie straty utrpelo práve obyvateľstvo nížin, teda Maďari. Nahradzovali ich spravidla obyvateľmi periférnych území, cenou bola ich asimilácia. Maďari boli od začiatku pohostinným národom, prichádzali k nim Nemci, Taliani, Valóni, nehovoriac o Kúnoch a ďalších. Svojrázny maďarský jazyk a štát ako organizácia moci držali pospolu rôzne populácie. Dnešné maďarské obyvateľstvo má geneticky

málo spoločné s pôvodnými osídlencami, je typicky európske s výraznými nemeckými a slovanskými črtami.

Mohli by sme reagovať aj na panslavizmus, ktorý údajne nakazil 1-2 ľudí, na šovinizmus a podobné výroky. Takže vraj Slovinci a Slováci, ak sa vám tak páči, Tóti, tvoria smiešne komunity. Ale početne nie sú oveľa väčšia skupina ani Maďari, len majú trochu viac nafúknuté sebavedomie. Takže preto sa mi nepáči, keď Slovákov nazývajú Tótmí a my sami používame označenie Tót, tótsky namiesto Slovákov, slovenský.

Ján Chlebnický

Foto: Archív

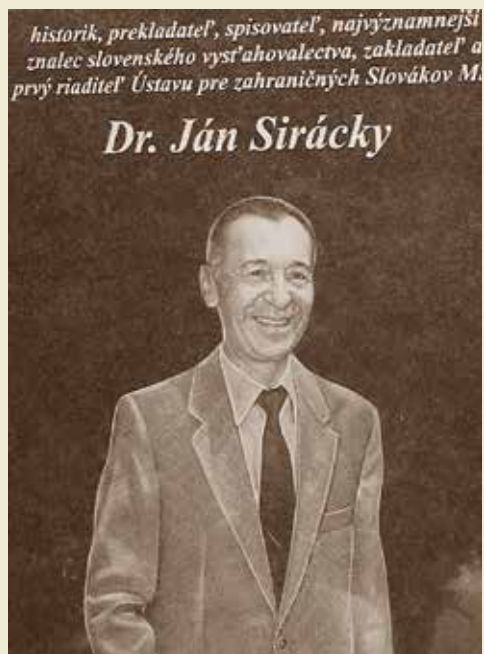
Pred 100 rokmi sa narodil Ján Sirácky

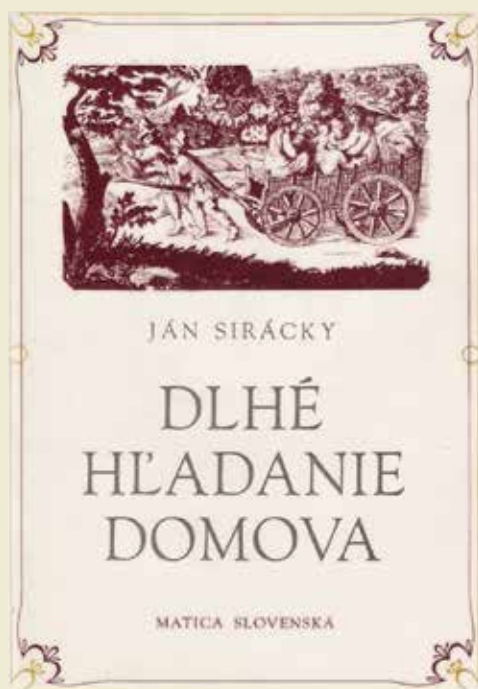
Spomienka na historika slovenského vysťahovalectva

S menom **Jána Siráckeho** som sa prvýkrát stretol v r. 1966, bolo vytlačené nenápadnými malými písmenami na titulnej strane knihy *Sťahovanie Slovákov na Dolnú zem v 18. a 19. storočí*. Akou cestou sa táto kniha dostala do redakcie *Ludových novín*, kde som vtedy prvý rok pracoval ako redaktor, to neviem. Toto dielo som však chcel mať aj vo svojej vlastnej knižnici, bežal som teda do Československého kultúrneho a informačného strediska na Ulici *Ludovej republiky* a objednal som si ho. (Toho času v stredisku bola aj takáto služba.) Knihu som o dva či tri mesiace dostal. Dlho sa však u mňa neohrliala, vydrankal si ju **Csaba Gy. Kiss**, ktorý sa vtedy začal zaujímať o vysťahovalectvo Slovákov a o slovenskú kultúru. Dal som mu ju, veď mne ostala tá v redakcii. Rozsiahla tristostranová štúdia ma natoľko zaujala, že som ju prečítal na dva či tri dychy. S uznaním som obdivoval obrovskú výskumnú prácu, dlhoročné bádanie v archívnych materiáloch. Obrovskú radosť mi spôsobila hlavne tým, že som sa konečne dozvedel, kedy a za akých okolností sa dostali Slováci, naši predkovia, na územie terajšieho Maďarska. Vtedy som ešte netušil, že táto kniha sa stane príručkou, základným dielom dejín sťahovania Slovákov do juhovýchodného

Uhorska. Vtedy, v r. 1966, som nevedel ani to, že táto štúdia bola vlastne kandidátska dizertačná práca autora, ktorú už ako pracovník Historického ústavu Slovenskej akadémie vied obhájil r. 1965 a knižne vydal dvakrát, r. 1966 a r. 1971.

S Jánom Siráckym, rodákom z Báčskeho Petrovca vo Vojvodine, som sa osobne stretol až o dva roky neskôr. Zväz demokratických Slovákov v Maďarsku, ale ani redakcia *Ludových novín* toho času prakticky nemali a ani nemohli mať žiadne oficiálne styky s orgánmi a or-

ganizáciami na Slovensku. Naše krajiny sa pevne držali zásady: „*Národnostná politika je vnútropolitickou záležitosťou každej krajiny.*” Dokonca pracovníkom Zväzu a redakcie ľudových novín stránicke a štátne orgány zakázali nielen nadväzovanie stykov so slovenskými orgánmi a organizáciami, ale aj prijímanie hocakej pomoci zo Slovenska. Zmeny v tejto oblasti začali prichádzať spoza hraníc. Demokratizačné snahy „socializmu s ľudskou tvárou” v Československu priniesli oživenie snahy venovať pozornosť kultúrnym potrebám zahraničných Slovákov. Začalo sa uvažovať o obnovení *Krajanského odboru Matice slovenskej*, ktorý zrušili r. 1954. (Na jeho miesto nastolený *Československý ústav zahraničný* veľa vody nenamútil.) Napokon sa Slovenská národná rada rozhodla vytvoriť profesionálnu inštitúciu pre krajanskú

problematiku. Tak v júni 1968 vznikol *Ústav pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej* (ÚZS MS) s dvoma oddeleniami – pre vedecký výskum a pre kultúrne styky. Riaditeľom ústavu sa stala tá najpovolanejšia osoba – Ján Sirácky. Nikto na Slovensku nepoznal krajanskú problematiku lepšie ako on. Za zástupcu si zvolil pitvaroškého rodáka **Martina Čemana**, ktorý zároveň viedol odbor pre kultúrne styky. Rodáci z Dolnej zeme – Báčskeho Petrovca a Pitvarošu – začali kráčať po nevyšliapanej ceste, ktorá ich napriek rôznym prekážkam priviedla aj k nám, k Slovákom v Maďarsku. J. Sirácky a M. Čeman ako predstavitelia *Matice slovenskej* chceli prvýkrát navštíviť sídlo zväzu na Ulici Nagymező v lete r. 1968, ale pre už spomínané zákazy to nemohli urobiť. Nevolaných hostí – ako som sa to dozvedel od pracovníka zväzu **Štefana Lamiho** – generálny tajomník **Juraj Bielik** nemohol prijať, ale stretli sa s nimi pracovníci **Štefan Lami** a **Ján Kušnár** – v neďalekej krčme. Toto neoficiálne stretnutie, o ktorom sme vtedy ani netušili, sa stalo priam historickým, aspoň čo sa týka spolupráce Zväzu a *Matice slovenskej*. Vďaka tomuto stretnutiu MS pozvala do Východnej na celoslovenský folklórny festival dva naše súbory (zo Slovenského Komlóša a z Veľkej Tarče), ktorým naše ministerstvo kultúry (čuduj sa svete!) povolilo účasť na festivale. Tu potom – ako nás neskôr informoval Štefan Lami – Zväz nadviazal styky nielen s MS, ale i s predstaviteľmi rôznych spolkov na Slovensku a krajanských zoskupení v zahraničí.

Na spomínanom stretnutí v trochu zasmradenej krčme som nemohol byť

prítomný, ale o necelý mesiac neskôr som sa stretol s Jánom Siráckym v spoločnosti Martina Čemana a redaktora *Matičného čítania* **Františka Laššútha** z Martina. Stretnutie sa odohralo – ako ináč? – v budapeštianskej pivárni oproti Západnej stanici. Bol už skorý večer a naši hostia sa tu zastavili cestou domov z Báčskeho Petrovca. Predtým nikdy nevidaných hostí sme privítali dvaja – šéfredaktor *Ludových novín* **František Križan** a autor týchto riadkov. Ja trochu v rozpakoch a s dojatím som si podával ruku s J. Siráckym, veď stála predou mnou veľká osobnosť, v kruhu historikov uznávaná autorita, doktor filozofie a kandidát historických vied. Bol strednej postavy, tvár mal chudú so živými, zvedavými očami. S úsmevom na tvári mi podal ruku a posmelil ma, aby som mu aj ja tykal. Pri večeri sme sa dohodli o spolupráci našej redakcie a redakcie *Matičného čítania*. J. Sirácky sa ponúkol, že nám sprostredkuje styky s najväčším obrázkovým časopisom na Slovensku *Život*. Svoj sľub dodržal a my sme potom dlhé desaťročia chodili na výmenné pracovné pobyty do redakcie *Život*, kde sme našli v osobe šéfredaktora **Ladislava Tomáška** človeka, ktorý bol do konca svojho života priateľom našej redakcie a našich Slovákov.

Po dvoch neoficiálnych stretnutiach naše styky s MS a vôbec s materskou krajinou nadobúdali postupne oficiálny ráz. Odvtedy sa naši učitelia každoročne zúčastňovali jazykových kurzov v materskej krajine. Zázazdy našich umeleckých súborov na Slovensko sa stali pravidelnými. (Od r. 1969 napríklad každoročne zavíta do Detvy niektorý z našich súborov.)

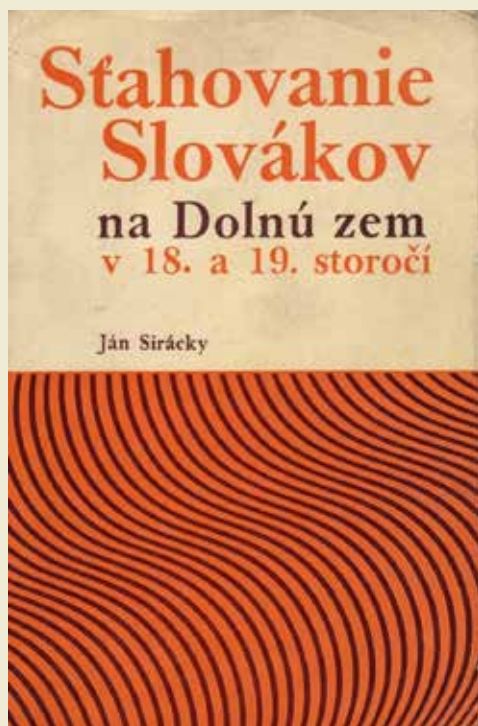
Ústav pre zahraničných Slovákov MS nás toho času priam zaplavoval krásnou literatúrou, klasickou a súčasnou, dodával nám gramofónové platne, magnetofónové pásky a rôzne osvetové materiály, ktoré Zväz potom rozosiela našim školám, kultúrnym domom, ochotníckym súborom i knižniciam. Našu radosť z týchto kultúrnych pokladov však schladili opatrenia vtedajšieho vedúceho národnostného oddelenia na ministerstve kultúry. Vyslal svojich pracovníkov (i pracovníkov z iných oddelení), aby skontrolovali, či nám MS neposiela materiály zhotovené v slovenskom nacionalistickom protimaďarskom duchu. Aj „kontrolóri“, aj my sme sa hanbili, hoci hanbiť sa mal niekto iný. Preto nás ani veľmi neprekvapilo, že keď redaktor *Ludových novín* **Pavol Kondač**, ktorý bol spolu s členom predsedníctva Zväzu, poslancom ma-

ďarského parlamentu **Pavlom Kováčom** účastníkom valného zhromaždenia MS v Martine a na žiadosť organizátorov pozdravil prítomných, spomínaný vedúci oddelenia ho chcel odstrániť z redakcie. Zachránilo ho predsedníctvo Zväzu a hlavne náš čabiansky parlamentný poslanec. (Spomínané príklady uvádzam preto, aby čitateľ získal nejaký obraz o tom, ako sme v tomto období mohli spolupracovať s materskou krajinou.)

S J. Siráckym som sa od tých čias pravidelne stretával na Slovensku i v Maďarsku. Ako redaktor našich novín som bol častým hosťom akcií organizovaných Ústavom MS a J. Sirácky zasa často cestoval do Maďarska na rôzne podujatia našich Slovákov. Trávili sme spolu nielen hodiny, ale často celé dni. Spriatelili sme sa a zasvätili sme jeden druhého aj do

takých osobných záležitostí, ktoré pred sebou odkrývajú iba priatelia. Nikdy netajil predo mnou napríklad svoju precitlivenosť a vrúcny vzťah k svojmu rodisku, k Báčskemu Petrovcu, kde sa r. 1925 narodil a ktorý musel tak skoro opustiť. Po okupácii Báčky horthyovským vojskom r. 1941, keď zatvorili petrovské slovenské gymnázium, pokračoval v štúdiu v Šuranoch a zmaturoval r. 1944 v Košiciach. Ešte v lete toho roku sa zapojil do protifašistického hnutia a stal sa príslušníkom slovenskej 14. vojvodinskej brigády. Až do skončenia vojny slúžil pri divíznom štábe. Túžiac po vyššom vzdelaní na jeseň r. 1946 opustil Petrovec, prišiel študovať na Filozofickú fakultu UK do Bratislavy, kde sa natrvalo usadil. Štúdium zakončil r. 1950 doktorátom filozofie. Málokto však o ňom vedel, že až do roku 1955 bol vo väzení, lebo ho neprávom odsúdili v stalinistickom protititovskom procese na 20 rokov. Rehabilitovali ho až roku 1964. Po návrate z väzenia bol takmer rok nezamestnaný. Potom sa dostal do Ústavu dejín KSS ako redaktor a neskôr sa stal redaktorom a vedeckým tajomníkom Historického ústavu Slovenskej akadémie vied. Tu – ako sme už spomenuli – obhájil svoju kandidátsku dizertačnú prácu. Od tohto času jedno za druhým písal náročné vedecké diela, ktoré vychádzali knižne. Vydal viac ako desať titulov. Popri svojom prvom veľkom diele *Stahovanie Slovákov na Dolnú zem v 18. a 19. storočí* bol spoluautorom zbierky štúdií *Slováci vo svete I.* (1981), autorom knihy *Dlhé hľadanie domova* (1985) a viac ako 100 štúdií a statí publikovaných na Slovensku i v zahraničí, najmä v Juhoslávii a Maďarsku.

Spomedzi jeho publikačnej činnosti nemieme vynechať ani jeho preklady zo srbskej a chorvátskej krásnej literatúry i preklady vedeckých textov. Na žiadosť autora týchto riadkov preložil z maďarčiny do slovenčiny hrubú, 44-hárkovú monografiu obce Répašská Huta.

O vedeckom pracovníkovi, historikovi slovenského vysťahovalectva a dejín Slovákov v zahraničí J. Siráckom s veľkým uznaním písal v doslove knihy *Dlhé hľadanie domova* národný umelec, spisovateľ **Vladimír Mináč**: „*Ján Sirácky robil dobrú a nie malú prácu. Stojí na začiatku a zatiaľ aj trochu osamotene na dôležitom úseku slovenskej historiografie... Autor nie je prvým kronikárom veľkého južného presunu Slovákov, ale je prvým profesionálom, ktorý sa upísal tejto téme - a čo je najdôležitejšie - je prvý, ktorý túto tému pochopil...*”

Prínos Jána Siráckeho vo výskume sťahovania Slovákov a ich života v Maďarsku a iných okolitých krajinách hádam najvýstižnejšie determinoval historik **Ján Kukučka** z Rumunska, ktorý vo svojich spomienkach na J. Siráckeho napísal: „*Táto práca (J. Siráckeho) sa nedá zamlčať, ani obísť: každý, kto bude pracovať v tejto oblasti, bude musieť vychádzať z jeho výskumu, ale aj z jeho základných analýz a zovšeobecnení.*”

J. Sirácky osem rokov zastával vedúcu funkciu v Ústave (neskôr odbore) zahraničných Slovákov MS. Od r. 1976 sa venoval výlučne vedeckovýskumnej činnosti. To však vôbec neoslabilo jeho styky so Slovákami v Maďarsku. Práve tak usilovne prichádzal na sympóziá či vedecké konferencie do Budapešti, Békešskej Čaby, Sarvaša, ako na príležitostné

akcie do našich miest a obcí. A kde len bolo treba, tam všade a vždy pomohol. Nikdy k nám neprišiel s prázdnyimi rukami, o čom svedčia naše vedecké zborníky, Náš kalendár alebo Ľudové noviny, v ktorých pravidelne publikoval. Naďalej sme sa často stretávali – buď na Slovensku, alebo v Maďarsku. Tak tomu bolo až do jeho ochorenia v r. 1998. Vtedy sme už len my mohli ísť za ním – poďakovať sa mu za jeho neoceniteľnú pomoc, ktorú preukázal svojim krajanom v Maďarsku a odnieť mu vyznamenanie, čestný diplom Zväzu Slovákov v Maďarsku. O niekoľko mesiacov neskôr, začiatkom novembra 1998, sme ho aj my vyprevadili na jeho poslednej ceste.

Týmito spomienkami vzdávame hold historikovi, nášmu dolnozemskeému i hornozemskeému baťkovi, jednému z najlepších priateľov Slovákov v Maďarsku Jánovi Siráckemu. Týmito spomienkami si zároveň pripomínáme 100. výročie jeho narodenia.

Zoltán Bárkányi

Foto: Archív Ľudových novín

Historik, politik, autor životopisov a monografií

Rozporuplná osobnosť

K stému výročiu úmrtia Michala Žilinského (1838 – 1925)

Békešskú oblasť od svojho príchodu, teda od začiatku 18. storočia, Slováci postupne nielen výrazne osídlili, ale hlavne zúrodnili. Nie náhodou ju viacerí autori biblicky nazvali Kánaánom a *Ján Kollár* dokonca slovenskou Palestínou. Popri *Békešskej Čabe*, nazývanej aj Sionom uhorských, čiže slovenských evanjelikov, ďalšími väčšími slovenskými strediskami stolice sa stali *Sarvaš*, *Polný Berinčok* a *Slovenský Komlós*. V týchto mestách od prvých rokov osídlenia mali tunajší Slováci pri sebe vzdelancov: učiteľov, farárov a notárov, ktorí sa starali o ich duchovnú, vzdelanostnú a hospodársku úroveň a udržiavanie materinského jazyka a kultúry.

Sarvaš sa po Tešedíkovej hospodárskej škole postupne stal dolnozemským stre-

diskom školstva, kde nielen učili mnohí poprední vzdelanci pochádzajúci z územia terajšieho Slovenska, ale od začiatku 19. storočia tam odchádzali za vzdelaním viacerí Slováci pochádzajúci z rôznych kútov Uhorska. V polovici 19. storočia sem preložili *seniorátne gymnázium* z Polného Berinčoka. Jedným z jeho žiakov a potom aj profesorom bol **Michal Žilinský**. Narodil sa 1. mája 1838 v *Békešskej Čabe* v rodine zamožnejšieho slovenského roľníka. Jeho manželkou bola **Karolína**, dcéra evanjelického farára a historika *Ludovíta Haana*. Základnú školu navštevoval v rodisku a v *Orosháze*, stadiaľ odišiel na sarvašské gymnázium. V roku 1858 začal študovať na *Evanjelickej teologickej fakulte v Budapešti*, medzitým bol vychovávateľom v rodine *T. Fabiniho*. V roku 1860 pokračoval v štúdiu na teologickej fakulte univerzity v *Halle* a roku 1861 v *Berlíne*. Počas štúdia na nemeckých univerzitách podnikol zahraničné študijné cesty nielen po Nemecku, ale aj po Švajčiarsku, Taliansku a Francúzsku. Po skončení vysokoškolských štúdií roku 1861 nastúpil za profesora dejepisu, maďarskej literatúry, krasopisu a náboženstva na gymnázium v Sarvaši.

Jeho veľký záujem o históriu a publicistiku ho priviedol k myšlienke zanechať roku 1874 učiteľské povolanie.

K tomu prispelo najmä to, že v tom čase mu zomrela manželka, dieťa a otec. Potom sa naplno venoval nielen publicistike, ale aj verejnej a cirkevnej práci. Napísal a vydal množstvo knižných titulov a štúdií z cirkevných a všeobecných dejín, predovšetkým z dejín Sarvaša, Békešskej a Čongrádskej župy. Spracoval biografie viacerých historikov a iných osobností, dejiny významných rokovaní uhorského snemu v Bratislave a Šoprone. Vydal monografiu o *Danielovi Krmanovi*, preložil do maďarčiny a vydal autobiografiu *Samuela Tešedíka*.

Mimoriadne je cenné a dodnes historikmi a bežnými čitateľmi vyhľadávané jeho dielo *Dějepis městečka Sarvaš a opis nynějších jeho poměrů* (Pešť 1872), ktoré vtedy vyšlo dvojazyčne - v maďarčine a vtedajšej biblickej češtine. V preklade *Daniela Bacháta* po slovensky mu vyšlo knižne v roku 1901 v Senici dielo *Život a diela Daniela Krmana, evanjelického biskupa 1663 - 1740*. (V roku 2011 digitalizované v rámci Zlatého fondu denníka SME.) Toto cenné dielo vyšlo roku 2004 v Békešskej Čabe trojazyčne: faksimile v maďarčine a češtine a slovenský preklad českého znenia od *Miroslava Kmeťa*, ktorý ho pre slovenského čitateľa významne doplnil poznámkami a doslovom.

M. Žilinský sa venoval aj prekladom z angličtiny a francúzštiny a vydal viacero učebníc. Publikoval v maďarských historických a cirkevných časopisoch a v slovenských provládnych periodikách (*Slovenské noviny*, *Vlast' a svet*). M. Žilinský mal veľmi široký záber, pričom ako historik sa orientoval pozitivisticky (Kmeť 2004: 188). Roku 1874 bol spoluzakladateľom *Spolku pre výskum*

starožitností a dejín vzdelanosti v Békešskej župe a redaktorom jeho ročníkov. V tomto smere spolupracoval aj so svojím svokrom *Ludovítom Haanom*.

V roku 1872 sa stal členom *Matice slovenskej* a roku 1875 vstúpil do *Liberálnej strany* a zvolili ho za poslanca uhorského snemu najskôr v *Gyome*, roku 1881 a 1901 v *Békešskej Čabe* a neskôr v *Sarvaši* za poslanca za robotnícku stranu. Od roku 1878 bol členom korešpondentom

Uhorskej akadémie vied a od roku 1899 jej riadnym členom. V rokoch 1903 – 1910 bol navyše podpredsedom maďarskej historickej spoločnosti, členom heraldickej a genealogickej spoločnosti, Dr.h.c. univerzít v *Kluži* a v *Ženeve*. To všetko mu vynieslo významný post *hlavného župana Čongrádskej župy* (1889 – 1892) a následne *Zvolenskej župy* (1892 – 1895) (Kmeť 2004: 190). Desať rokov (1895 – 1905) bol štátnym tajomníkom na ministerstve cirkvi a školstva v Budapešti, tiež hlavným dozorcom békeško-čanádskeho seniorátu, dozorcom banského dištriktu a vedúcim funkcionárom ďalších cirkevných spoločností a spolkov.

Vzhľadom na jeho vysoké postavenia a angažovanosť žiada sa posúdiť jeho *kontroverznú osobnosť*. Akú pozíciu zastával v protislovenskom vládnom ťažení a v čom Slovákov zastával? Podľa Miroslava Kmeťa si uvedomoval svoj slovenský pôvod a *nikdy sa neprestal cítiť Slovákom* – napriek postaveniu, v ktorom sa ocitol.

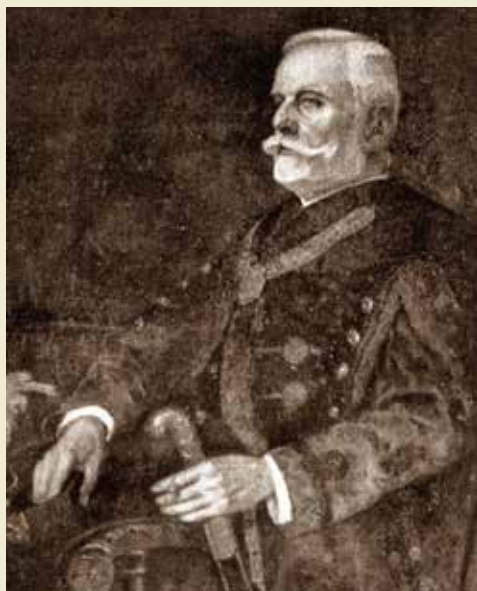

Na jednej strane sa o slovenské veci zaujímal, napríklad aj tým, že roku 1872 sa stal členom Matice slovenskej, vo svojich prácach venoval pozornosť aj slovenským osobnostiam, na druhej strane *bol verným stúpencom vlády a jej maďarizačných úsilí*. V čase tvrdých maďarizačných zákonov v rokoch 1874 – 1875 sa nepostavil na obranu slovenských školských a kultúrnych inštitúcií. Potvrdzuje to aj fakt, že spolupracoval s novinami (*Slovenské noviny*, *Priateľ ľudu*), ktoré mali pestovať „*vlastenecký duch*“, čiže Slováka duševne pripraviť na jazykovú asimiláciu. V duchu týchto snažení boli založené viaceré maďarizačné spolky, ako boli *FEMKE – Hornouhorský maďarský vzdelávací spolok* so sídlom v Nitre, ktorého M. Žilinský bol v roku 1883 spoluzakladateľom. Cieľom bolo vychovávať nemaďarské obyvateľstvo v maďarskom duchu a maďarský jazyk šíriť ako štátny. Podobnú činnosť vykonával aj MTKÉ so sídlom v Budapešti, ktorý vznikol roku 1885 s podporou vlády a mal byť náhradou za zrušenú Maticu slovenskú, presadzovať vládnu politiku voči Slovákom prostredníctvom kultúrnej a osvetovej činnosti v slovenskej reči. Jej tajomníkom bol Michal Žilinský.

Keď zakázanej Matici chceli roku 1885 prevziať zhabaný majetok, múzeum a miestnosti, vtedy napriek negatívnej úlohe, ktorú Michal Žilinský zohral v MTKÉ, pomohol v tom, že matičnú základinu neprebral a ďalej pomohol aj v tom, že boli potvrdené stanovy *Muzeálnej slovenskej spoločnosti* Andreja Kmeťa. V roku 1907 sa zase zaslúžil o vrátenie podstatnej časti kníh a rukopisných materiálov zo zhabaného majetku Matice slovenskej. Už v roku 1895 sa stretol

Andrej Kmeť s M. Žilinským a dohodli sa na postupe, čo ocenil aj *Jozef Škultéty*, ktorý o ňom napísal: „Bez jeho pomoci, možno povedať, neboli by sme mali Muzeálnej slovenskej spoločnosti“ (Kmeť 2004: 193,194). V čase útokov na Štefana Koreňa pre jeho slovenské presvedčenie, jazyk a literatúru ho M. Žilinský ako jeho bývalý sarvašský žiak zastával a úspešne ochraňoval. V čase, keď bol Žilinský dozorcom banského evanjelického distriktu, sa o ňom pochvalne zmienil maďarskými úradmi a cirkevnou vrchnosťou prenasledovaný a trestaný kovačický farár *Ján Čaplovič*, ktorý ho roku 1904 v Budapešti navštívil a poďakoval sa mu za spravodlivý priebeh jeho voľby za kovačického farára. Vo svojich pamätiach zaznamenal a

jeho syn potom v roku 1928 v prvej kovačickej monografii okrem iného o otcovej mienke o Žilinskom uviedol „*Michal Žilinský bol zriedkavo krásnym zjavom v ev. a. v. cirkvi bývalého Uhorska. Záujem evanjelickej cirkvi a spravodlivosť nikdy nestrácal z očí a vždy neohrozene vystupoval proti každej nezákonnosti v cirkvi*“ (Čaplovič 1928: 206).

Historik, politik, autor životopisov, monografií, knižných diel a štúdií z cirkevných a všeobecných dejín Michal Žilinský bol roku 1906 vyznamenaný stredným krížom Leopoldovho radu. Zomrel 4. októbra 1925 v Budapešti, pochovaný je v Békešskej Čabe.

Ján Jančovic

Foto: Archív autora

Pramene a literatúra:

Čaplovič, J.: Dejiny slovenského evanjelického a. v. cirkevného zboru. Kovačica 1928.

Kmeť, M.: Dejepis mestečka Sarvaš a opis jeho súčasných pomerov od Michala Žilinského. Doslov. Békéscsaba – Békešská Čaba 2004.

Slovenský biografický slovník, VI. zväzok T-Ž, s. 472-473.

Neohrozene v službách cirkvi a národa

K 250. výročiu narodenia spisovateľa a cirkevného hodnostára Pavla Jozeffyho

V Myjavskej pahorkatine je celý rad obcí, v ktorých sa v minulosti narodili významné slovenské osobnosti. Jednou z nich sú aj *Vrbovce*, kde sa narodil spisovateľ *Pavol Beblavý*, autor náboženských a národných piesní *Ján Leška* a na Dolnej zemi pôsobiaci básnik a jazykovedec *Štefan Leška*. V tejto rozsiahlej kopaničiarskej obci pod Bielymi Karpatmi sa 31. januára 1775 narodil aj národnokultúrny pracovník, cirkevný hodnostár a spisovateľ **Pavol Jozeffy** (pôvodne *Jozefák*). Vyrastal v roľníckej rodine otca *Štefana Jozefáka* a matky *Barbory*, rodenej *Vaculovej*. Základnú školu vychodil v rodisku, v rokoch 1788 - 1793 pokračoval v štúdiu na evanjelickom lýceu v *Bratislave*. Po jeho ukončení bol v rokoch 1794 - 1795 domácim učiteľom a vychovávateľom detí kráľovského úradníka *Františka Darvaša*.

V rokoch 1796 - 1798 pokračoval v štúdiu teológie na univerzite v *Jene*. Navštevoval aj univerzity vo *Wittenbergu*, *Halle*, *Lipsku* a *Salzmannov* pedagogický ústav v *Schneppfenthale*. Keď sa vrátil domov, v zimných mesiacoch rokov 1798 a 1799 bol vychovávateľom a učiteľom synov horlivého evanjelika *Karola Földváryho* v *Peterke* (Peštianska stolica). Hneď na to ho v roku 1799 pozval *Samuel Tešedík* za kaplána a učiteľa na svoj Hospodársky inštitút do *Sarvaša*. Pavol Jozeffy tam vyučoval pedagogiku, antropológiu, fyziku a poľnohospodárstvo. Za farára ho 7. februára 1799 vysvätil superintendent banského dištriktu *Martin Hamaliar*. Po dva a pol ročnom pôsobení v Tešedíkovom ústave odišiel roku 1801 za farára do slovensko-nemeckého evanjelického zboru v *Asóde*, ktorý bol v tom čase významným slovenským strediskom. Po sedemročnom pôsobení prešiel roku 1808 za farára do neďalekej *Cinkoty*, kde slúžil plných dvanásť rokov. Tam medzi slovenskými rodákmi zastával funkcie seniorálneho zapisovateľa, školského dekana, peštianskeho konseniora a seniora. Aj keď bol medzi ľudom, s ktorým si veľmi rozumel aj rečovo, obľúbený a neohrozene bránil práva poddaných voči zemepánom, nakoniec musel *Cinkotu* opustiť. Po viac ako dvadsaťročnom

pôsobení medzi Slovákmi v Peštianskej stolici a na Dolnej zemi jeho novým pôsobiskom sa v roku 1820 stal evanjelický cirkevný zbor v Tisovci.

Mesto *Tisovec* sa aj jeho zásluhou stalo významným strediskom slovenského národného života. Na novom pôsobisku popri farárskej službe rozvíjal ľudovýchovnú činnosť, učil ľud ovocinárstvu a zúrodňovaniu pôdy podľa Tešedíkovej školy. Zavádzal pestovanie nových odrôd plodín a ovocia, propagoval všestranné vzdelávanie ľudu a podnecoval zkladanie nedeľných škôl pre dospelých. Za týmto účelom zaviedol na evanjelických cirkevných školách šesťročnú školskú dochádzku. Pavol Jozeffy je aj pôvodcom myšlienky súťaženia žiakov na kežmarskom lýceu v čítaní kníh zo školskej knižnice a ich využívania vo vyučovacom procese. Roku 1823 na dištriktuálnom konvente konanom v *Kežmarku* ho zvolili za superintendenta *Potiského dištriktu* a túto hodnosť vykonával plné štvrtstoročie. Do tejto superintendencie patrili aj Slovákmi obývané mestá a obce na severovýchode terajšieho Maďarska. Počas pôsobenia v Tisovci dal postaviť nový kostol a školu. V roku 1830 získal na univerzite v Jene čestný doktorát.

Začiatkom 30. rokov 19. storočia stál spoločne s *Jánom Seberíni*m na čele úsilia vydať nový slovenský evanjelický spevník. Nakoniec v roku 1842 pod

jeho patronátom pripravili a vydali nový evanjelický *Zpěvník*. Bol horlivým podporovateľom vydávania slovenských kníh, udržiaval priateľské kontakty so slovenským peštianskym farárom *Jánom Kollárom*, ktorému bol pomocníkom a podporovateľom pri budovaní

slovenského evanjelického cirkevného zboru v hlavnom meste Uhorska. Po nástupe za superintendenta si uvedomoval, že uprednostňovanie maďarského jazyka v Uhorsku namiesto dovtedy memorovanej latinčiny a nanucovanej nemčiny začínalo nadobúdať veľké rozmery. Zo strany svetskej a cirkevnej vrchnosti vychádzali nariadenia obsahujúce pozdvihnutie maďarského jazyka na štátnu

reč a jeho používanie v úradoch, školách a cirkvách. V celej svojej superintendencii sa postavil do čela ochrany slovenského jazyka. Značnú odozvu vo verejnosti vzbudil jeho *pastiersky list Potiského superintendenta k níredházskej evanjelickej cirkvi proti zneužívaniu náboženstva na maďarizačné ciele*. V liste adresovanom 6. decembra 1839 vyzýva miestny konvent, aby sa náboženstvo vyučovalo len v slovenskej materinskej reči. Pavol Jozeffy sa takto stal neohrozeným ochrancom Slovákov v Sabolčskej stolici proti krutej a zúrivej maďarizácii. Tento problém sa dostal do širokej verejnosti zásluhou slovenského korešpondenta časopisu *Květy*, ktorý ho uvádza v časopise z 23. apríla 1840. Roku 1841 Jozeffy vystúpil

na evanjelickom generálnom konvente proti maďarizačným snahám generálneho dozorcú grófa Karola Zaya. Jozeffy bol roku 1842 vedúcim deputácie v takzvanom *Slovenskom prestolnom prosbopise k panovníckemu dvoru vo Viedni*. Prvýkrát v slovenských dejinách v ňom boli predložené národné požiadavky s prosbou o ich záštitu. V slovenskom národnom hnutí pokračoval v rokoch 1843 a 1844, keď svojou autoritou vystupoval ako *obranca Ľudovíta Štúra a Katedry slovenskej reči a literatúry na evanjelickom lýceu v Bratislave*. Bol členom spolku *Tatrín*, v ktorom ako jeho predstaviteľ odporúčal vydávať ľudu prístupnú a zrozumiteľnú literatúru a nabádal evanjelických duchovných, aby nasledovali jeho príklad. Upozorňoval, aby Tatrín nezabúdval ani na Ukrajincov. Aktívne, a

to i hmotne, podporoval národné hnutie a snahy štúrovcov. Ľudovít Štúr ho nazval *otcom slovenského národa*. Jeho národnobuditeľské zásluhy vysoko ocenil aj August Horislav Škultéty v článku *Žiaľ cirkvi a národa* v časopise *Orol tatranský* roku 1848 a ocenili ich aj Štúrove *Slovenskje národňje novini* roku 1848.

Pavol Jozeffy bol autorom viacerých kázni a pastierskych listov, ktoré vyšli tlačou. Takmer polovicu svojho pracovného života pobudol medzi krajanmi na území terajšieho Maďarska. Zomrel 29. marca 1848 v Tisovci. Po jeho smrti namaloval *Božetech Klemens* obraz, ktorý zostal jednou z mála pamiatok, na ktorej nám jeho podobizeň pripomína jeho veľké zásluhy o slovenský národ.

Ján Jančovic
Foto: Archív autora

Jedinečný lev pripomína hrdinský boj proti Turkom

V okrese Zlaté Moravce v Nitrianskom kraji sa nachádza obec **Veľké Vozokany**. Navštevujú ju mnohí turisti, ktorí chcú na vlastné oči vidieť *monumentálny pamätník* postavený na počesť príslušníkov známej uhorskej šľachtickej *rodiny Esterházyovcov* padlých v protitureckom boji.

V dňoch 26. a 27. augusta 1652 sa nad obcou odohrala krutá bitka medzi Turkami a kresťanským vojskom. Krvavé boje, v ktorých padli aj štyria členovia

šľachtického rodu Esterházyovcov, dnes pripomína majestátny pamätník, ktorý dal postaviť ostrihomský veľkoprepošť **Imre Esterházy** v roku 1734. Ide o jediný pamätník na Slovensku, ktorý pripomína krvavé turecké boje. Keďže pôvodný pomník sa postupne zničil, v roku 1896 tu postavili nový, na ktorom sa vyníma *veľký bronzový lev*. Autorom poltonového leva je **Béla Markup** (1873 - 1945). Spisovateľ a historik **Miroslav Pius** vo svojej knihe *Turci v Tekovskej župe* uvá-

dza, že leva postavili v roku 1896 na mieste, kde sa v roku 1562 bojovalo dva dni. „Kresťanské vojsko viedol veliteľ novozámockej pevnosti gróf Adam Forgács. Turci mali dvojnásobnú prevahu, bolo ich okolo 4 500. Forgács však s pomocou sedliakov z okolitých dedín postavil vozovú hradbu, pospájal vozy reťazami a obohnal drevenými zábranami, aby Turci nemohli preniknúť,“ opísal udalosť M. Pius.

Na tomto jedinečnom pamätníku sa nachádza text v latinčine, ktorý v preklade znamená: „Zastav sa, pútnik! A čítaj. Na tomto poli padli v jeden deň z jednej rodiny štyria nepremožiteľní hrdinovia: Ladislav – gróf Esterházy, večný majiteľ hradu Fraknó, radca Cisársko-kráľovskej vznešenej komory a hlavný veliteľ pevnosti v Pápe. František Esterházy, hlavný veliteľ pevnosti v Ďarmotách. Tomáš Esterházy, zástupca veli-

tela Levického hradu. Gašpar Esterházy, rytier Zlatej ostrohy.“

Dejiskom boja bolo veľkoveľkanské pole. Turecké vojská pod vedením **Kara Mustafu** sa vracali z rabovačky z okolia Zlatých Moraviec a Topoľčianok. Proti nim sa postavilo okolo tisíc jazdcov a tristo pešiakov uhorského vojska. Do boja výdatne zasahovali aj sedliaci, vyzbrojení len pracovným náradím. Štyria mladí Esterházyovci padli v podvečerných hodinách v prvý deň bitky. Po neúspešnom šesťhodinovom boji sa Turci dali na útek a na noc sa stiahli do **Tesár**. Na druhý deň bitka pokračovala od skorého rána. Mustafafov kôň sa po krátkom boji zranil, dal sa na útek a nasledovali ho aj ostatní Turci. V boji padlo okolo osemsto Turkov.

Helena Rusnáková

Foto: autorka

Tragický osud Ladislava Ocskayho

Čo znamená pamätná doska na dlažbe novozámockého námestia?

História mesta *Nové Zámky* je úzko spätá s protitureckým odbojom a s povstaním **Františka Rákócziho II.** K obom obdobiam sa viaže mnoho zaujímavých historických udalostí, ale aj mnoho legiend. K nim patrí aj v Nových Zámkoch dodnes spomínaná historická udalosť: poprava **Ladislava Ocskayho**, ktorá bola vykonaná na novozámockom námestí 3. januára 1710. Miesto popravy nám pripomína kovová platňa v tvare novozámockej pevnosti s mosadzným erbom mesta, v ktorom je vpísaný letopočet a iniciálky O L.

Kto bol L. Ocskay a prečo ho stretol taký tragický osud? O tom hovoria historické fakty. L. Ocskay (1680 – 1710) patrí k známym osobnostiam z obdobia F. Rákócziho II. Narodil sa v roku 1680 zemianskej rodine Ocskayovcov z *Očkova* ako syn **Krištofa Ocskayho** a jeho manželky **Evy**, rodenej **Fitterovej**. Rodičia ho poslali študovať do *Trnavy* na jezuitské gymnázium sv. Vojtecha, on si však svoju budúcnosť predstavoval inak. V roku 1698, po troch rokoch štúdia, ušiel a nechal sa naverbovať do **Pálffyho husárskeho pluku**. Bojoval v šíkoch grófa **Jána Pálffyho** a zúčastňoval sa na vojenských ťaženíach **Eugena Savojského**. Roku 1703 sa pripojil k vojsku F. Rákócziho II. Bol pokladaný za jedného z jeho

najlepších bojovníkov, povýšený na generála a prezývaný „*Rákócziho blesk*“. Na čele Rákócziho armády sa vyznamenal v mnohých bojoch proti tzv. labancom,

t. j. cisárskym vojakom. Roku 1704 velil armáde s viac ako šesťtisíc vojakmi. Nezostal však dlho oddaný F. Rákóczimu II.

Dňa 29. augusta 1708 sa odohrala veľká bitka medzi kurucmi a labančami v chotári obce *Preselany*. Jedna strana vojska sa usadila v lokalite *Tábor* pri Belinciach a druhá cisárska armáda táborila pri *Preselánoch*. Kurucom velil L. Ocskay a labancom gróf *Karol Pálffy*. Ocskay zradil kurucov a pridali sa na stranu labancov, za čo mu kuruci prisahali pomstu. L. Ocskay – už na cisárskej strane – sa zúčastnil 3. októbra 1708 obsadzovania Topoľčian. Tu sa kuruckým oslabeným vojskám dostalo pomoci zo strany vlastníka panstva, ktorý dokonca raneného Rákócziho dlhší čas ukrýval na Topoľčianskom hrade. Neskôr prebýval ranený Rákóczi aj v kaštieli rodiny Bacskádyovcov v *Baštíne* a u Zerdaheliocov v *Nitrianskej Strede*, odkiaľ už značne posilnený musel utiecť. Koncom roku 1708 kurucké vojská opustili Ponitrie.

Pretože Ocskayho zrada vyvolala značný rozkol v kuruckom vojsku, kuruci si zaumienili *zajať ho a potrestať*. Hlavný kapitán novozámockej posádky *Adam Jávorka* sa podujal na jeho dolaenie. 31. decembra 1709 približujúc sa k Očkovu sa dozvedel, že L. Ocskay sa zdržuje vo Vrbovom v kaštieli Révaiovcov. 1. januára 1710 preoblečený za žobráka sa vkradol do kaštiela, kde sa dozvedel, kedy sa bude Ocskay vracat do Očkova.

V neskorých večerných hodinách sa mu podarilo zajať Ocskayho a dopraviť ho do novozámockej hradnej posádky. Do Nových Zámkov prišli nasledujúci deň, keď zasadol vojenský súd vedený *Štefanom Csajághym*, ktorý vyniesol krutý rozsudok smrti napichnutím na kôl. V posádke slúžil Ocskayho brat *Alexander*, ktorý prosil o zmenu rozsudku, aby jeho brat odišiel zo sveta v menších mukách. Jeho prosbe vyhovelí a rozsudok zmenili na popravu štatím. Popravu vykonali 3. januára 1710. Miesto popravy vyznačené na námestí v Nových Zámkoch pripomína zradu a následný trest za ňu.

Ani Ocskayho smrť však nenavrátila „zlaté časy“ kuruckej armády. Nasledujúce obdobia boli poznačované prehrami kurucov. Zvyšky kurucov uzatvorili koncom apríla 1711 v *Satmári* mier s cisárom, ktorý zaručoval amnestiu pre všetkých kurucov okrem hlavných aktérov protihabsburského povstania, ktorými boli *F. Rákóczi II.* a *Mikuláš Bercsényi*. Obaja boli nútení dožiť vo vyhnanstve v exile.

Helena Rusnáková

Foto: autorka

Prieskumné hliadkovanie

Úryvok z novej publikácie Ruda Fraňa Vojenská knižka, ktorá vyšla s podtitulkom Bol som v Československu v roku 1968

Pre nás, rozviedčikov, bolo súčasťou práce umožniť miestnemu obyvateľstvu klásť otázky. Značná časť otázok znela: kedy sa vrátíme tam, odkiaľ sme prišli? Zvyčajne sa to vyslovovalo ešte tvrdsie. V tejto súvislosti sme nemohli uviesť nijaký dátum, pretože sme to ani my nevedeli. Miestnych zaujímalo najmä to, kedy vypočodujú z ich krajiny vojská Varšavskej zmluvy, vrátane jednotiek Maďarskej ľudovej armády.

V súvislosti s Jánosom Kádárom kládli otázky vyplývajúce z rôznych fám a falošných správ. Boli to otázky typu čo je so súdruhom Kádárom, prečo sa neobjavuje na verejnosti, prečo nemá prejav alebo prečo ich nenavštívi. Vraj sa do počuli, že Jánosa Kádára zatkli. Dokonca že je v Sovietskom zväze. V prípade Alexandra Dubčeka sa šušovalo, že ho vystavili rádioaktívnemu žiareniu a mučeniu. Čiastočne reálny bol predpoklad, že Dubček bol internovaný. Keď o tom teraz s odstupom času premýšľam, nie je prekvapujúce, že sa šírili takéto falošné správy, veď neexistovala taká moderná masová komunikácia ako v súčasnosti.

So súdruhom nadporučíkom sme sa postupne začali zbližovať. Okrem iného sa ma pýtal na rodičov, problémy našej rodiny a život v Piliši. Povedal som mu o veciach, ktoré som počul od svojich

rodičov, o dvoch svetových vojnách a ich obetiach. Už na základnej škole som mal rád dejepis a literatúru. A tak, keď sme neboli „v bojovom prieskumnom nasadení“, zhovárali sme sa neformálne na rozličné témy. Vtedy s nami sedeli na terase pred hotelom aj nadrotmajster Králik a desiatnik Makai. Rozhovory sa niesli priam v kamarátskom duchu. Nadrotmajster rozprával o spomienkach svojho otca na 1. svetovú vojnu a o trpkých, ťažkých ľudských osudoch vo vrchoch na severe Maďarska. Desiatnik, vyštudovaný poľnohospodársky mechanizátor, sa tiež dostal k slovu, len súdruh nadporučík nehovoril o sebe. O nás sa však vážne zaujímal a trpezlivo nás počúval. Aj niečo vypil, ale i prispel na nákup. Stalo sa, že na druhý deň ráno po takomto rozhovore ma pozdravil slovami: „Dobré ráno, priateľ historik!“

Dôverne som mu porozprával aj to, ako týždeň pred naším odchodom sme pochovali môjho brata, dvadsaťosemročného mladíka, ktorý utrpel smrteľný pracovný úraz. Bolo vidieť, že svoju sústrasť vyjadril skutočne z celého srdca. V tejto súvislosti som spomenul, že na jeho pohrebe boli prítomní krstní rodičia, ktorí sa po vojne presídlili na Slovensko. Dokonca som ukázal smer: „Bývajú v Kalnej nad Hronom, len osem kilometrov

odtiaľto.“ „Ach, súdruh Fraňo, a toto som musel z teba takto vytiahnuť? Hneď zajtra po raňajkách tam vyrážame!“

Súdruh nadporučík dodržal slovo. Po raňajkách sme začali hliadkovať tým smerom. Nešli sme naprázdno, nadporučík dal do veľkej kartónovej krabice nabaliť úctyhodné množstvo jedla. Typickým prejavom jeho ľudskosti bolo, že vytiahol peňaženku a chcel dať peniaze na nákup niečoho na pitie. „Oh, súdruh nadporučík, majú veľa hrozna. Každý rok zostáva aj zo starého vína. Dokonca z ovocia zo svojho sadu pália vínovicu.“ „Tak z toho budeme mať úžitok aj my,“ povedal s úsmevom.

Za necelú polhodinku sme boli na mieste v dedine pri Hrone. Priamo pri bráne domu krstného otca môjho zosnulého brata. Vtedy ešte zvončeky neboli, najmä na dedinách. Brána nebola zam-

knutá, tak som sa ľahko dostal dnu do dvora. Na zvuk auta vyšla na dvor krstná mama. Keď ma uvidela, zalomila rukami a skríkla s obavou v hlase: „Ó, Božemôj, čo sa stalo, Rudko?“ „Neľakajte sa, s kamarátmi ideme okolo, tak sme si povedali, že sa zastavíme.“ Krstnej mame trochu trvalo, kým pochopila, ako som sa tam dostal, ale hneď nás pozvala dnu.

Krstný otec pracoval v kancelárii súsedného poľnohospodárskeho učilišťa. Keď pred ich domom uvidel auto maďarskej armády, ponáhlal sa domov. Bol tiež veľmi prekvapený, keď ma zbadal. Spýtal sa v zlom tušení: „Ach, Bože, čo sa deje, Rudko?“ „Nič sa nedeje, krstný otec, máme cestu popri vás, tak som si povedal, že vás navštívime.“ „Dobre si urobil.“ Jeho slová sprevádzal povzdych úľavy. Potom vyšiel do špajzy a priniesol fľašu slivovice. Začal nalievať do pohá-

rov lahodnú domácu pálenku. Neskôr postavil na stôl víno a vzápätí koláčiky. Dobre vedeli po maďarsky, keďže pochádzali z Maďarska, na Slovensku sa usadili počas povojnovej výmeny obyvateľstva. Krstný otec Michal Reider vďaka nemecky hovoriacim rodičom zvládol aj nemčinu.

Počiatočné napätie na oboch stranách rýchlo pominulo. Spolu so súdruhom nadporučíkom sme priniesli z auta krabicu plnú proviantu, ktorému sa naši hostitelia potešili. Veliteľ, vidiac veselú náladu, vyhlásil: „No, a dnes už nebude viac hliadkovať, po návrate na základňu napíšeme správu.“ Nemuseli sme sa našich hostiteľov ani len pýtať, ako sa majú. Krstný otec, ktorý bol členom národného výboru, ma rýchlo ubezpečil: „Žiadna kontrarevolúcia tu nie je a ani nebola. Niektí si to vymysleli. Dokazuje to aj tento leták, ktorý sa šíri medzi ľuďmi. Celé okolie je toho plné!“ Potom sa

postavil, prešiel ku kredencu a vytiahol letáky písané na stroji. „Prečítajte si to,“ povedal a položil ich pred nás. „Nevyžadujú si ani tlmočníka, keďže sú napísané v maďarčine.“ Normálna veľkosť A/4, takže boli dvakrát väčšie ako zvyčajné letáky.

Počas nášho pobytu sme videli mnoho podobných letákov na vývesných stenách, ale aj nápisy priamo na stenách, ba aj na asfalte ciest. Letáky sme priložili k dennému hláseniu. Krstný otec pokračoval vo vysvetľovaní: „Tu nie je rozdiel medzi Slovákmi a Maďarmi. Každý robí svoju prácu a po večeroch spolu pijeme“. Do rozhovoru sa zapojil aj nadrotmajster Králik, boli asi v rovnakom veku s naším hostiteľom. Súduh nadporučík tiež kládol otázky, ktoré potom spoločne prediskutovali. „Doteraz sme boli bez Rusov, žili sme spokojne aj bez nich. Ale teraz, keď sem prišli, zostanú tu ako doma,“ povedal krstný otec a niekoľkokrát má-

vol rukou. Po srdečnom rozhovore sme sa rozlúčili s rodinou. Na cestu nám vnútili demizón vína a fľašu pálenky. Všetko sme s poďakovaním prijali a vrátili sa na našu základňu v Leviciach.

Tam som za asistencie súdruha nadporučíka napísal správu do linajkového špirálového zošita, potom som podľa vojenských predpisov dopísal vojenskú hlavičku, záhlavie som formálne upravil a odovzdal nadporučíkovi. Prevzal ju, prečítal a bez väčších úprav odniesol pod pazuchou na politické veliteľstvo.

Opäť sme zostali v trojici. Králik poznával, že do večere by sme nemali tráviť čas nečinne. „Nechceš azda povedať, Jóži báči, že by sme mali čistiť zbrane, veď sme ich ešte vôbec nepoužili?“ spýtal sa desiatnik Makai zhrozene. Z tónu jeho hlasu bolo priam cítiť pohoršenie, niečo ako „čo si to dovoľuje?“ Veď on je „starý mazák“, vojak, ktorý onedlho pôjde do civilu. Navyše povzbudený niekoľkými pohárikmi alkoholu.

„Nie, ale po toľkom popíjaní by sme mohli poslať nášho bažanta po pivo skôr ako zatvorí obchod vedľa!“ Bažant som bol ja a nebral som to ako urážku. Vtedy všetkých prvorodiakov základnej vojenskej služby volali bažanti. Oficiálne sa

takéto nelichotivé oslovenie a šikovanie trestalo až väzením. Počas viac ako dvoch rokov vojenčiny som však nepočul o prípade, kedy by za to „mazáka“ potrestali. Tak som vzal tašku, prehodil som si ju cez rameno a prešiel som do predajne Jednoty kúpiť pár pív. Predavači v susednom obchode hovorili po slovensky. Na môj slovenský pozdrav reagovali slovami: „Prosím, pane!“ Konečne som pán a nie bažant, zamrmlal som so spokojným úsmevom. Stále usmiaty som sa vrátil späť s tanistrou na plynovú masku, ktorá mi slúžila ako nákupná taška. Položil som ďalšie fľaše piva na stôl, pri ktorom neúnavne vysedávali moji dvaja spolubojovníci. Áno, skutočne som bol v našej štvorčlennej jednotke ja jediný branec bez akejkoľvek hodnoty, ktorého však pre znalosť slovenčiny vyslali do Československa a z pisára práporu urobili tlmočníka.

Sedeli sme pri „našom“ zvyčajnom stole, pili pivo a ďalej počúvali rozjímánie Králik: „Nerozumiem, prečo sme sem museli ísť, veď je tu rovnaký systém ako u nás. Sme tu, neškodíme im, ani im neprosievame. Mohli sme zostať sedieť doma!“ „Ale to by sme nemohli piť také lahodné pivo,“ poznamenal náš šofér, kým krúživým pohybom napenil zvyšok piva. „Na to dobré pivo sa už nespoliehaj, akosi rýchle sa nám míňa,“ vraví Králik a obrátil sa na mňa: „Rudko, ešte stále sa ti chce ísť k svojim slovenským bratom s taškou na masku?“ „Rozumiem, súdruh nadrotmajster, rozkaz vykonám, tam ma aspoň predavači volajú pane, nie bažant,“ a otočil som sa s veselým úškrnom na tvári k desiatnikovi Makaiovi.

Rudo Fraňo

Liečba

Lúče skorého jarného slnka už citelne ohrievajú celý dvor. Dvor je však prázdny, nič sa tu nehýbe, vládne tu ticho. Až podozrivé ticho. Mladý muž zo susedov znepokojene pozerá cez plot, či niekde nepostrehne staručkého suseda. Presne sa nepamätá, kedy ho naposledy videl, ale určite odvtedy prešlo už niekoľko dní. Muselo sa mu niečo stať, niečo zlé, dumá s obavami. Veď ho dobre pozná, báčik Jano od skorej jari až do neskorej jesene každý každúcky deň trávi väčšinu svojho času okolo domu, motká sa na dvore, alebo pracuje v záhrade za domom. Dobré vie, že za celý svet by ani raz nevynechal, dokonca ani v nedeľu, aby sa na vlastné oči nepresvedčil, či jeho dvor alebo záhrada nepotrebujú dajakú pomoc. Napriek tomu, že je už predpokladne, staručkého suseda ani teraz nevidí.

– Báčik Jano! – zakričal na plné hrdlo.

– Báčik Jano, kde ste?

Mladý muž po krátkom čakaní bez rozmýšľania preskočil cez plot na susedný dvor a rozhodnými krokmi, takmer klusom vtrhol cez kuchyňu do izby. Keď uvidel starca ležať v posteli pod duchnou, vyplašene, s bôľom v hlase sa ho opýtal:

– Ježišmária, báčik Jano, čo sa vám stalo?

– Á, nič vážne, milý Jožinko! Na vine je staroba, čo je hotová choroba, ten môj osemdesiaty siedmy rok, – riekol starec a uprel naňho smutný meravý pohľad. – Ale aj to je možné, že som prechladol. Len sa kukni na mňa a uvidíš, že sa potím jak kôň. Už tri dni tu ležím jak pole-no a sa potím. Furt sa len potím a potím. Možná, že vtedy, keď som si odskočil do sklepu po chlieb a kúštek lacnej salámy, vtedy som prechladol. Fúkal studený vetrík, na chrbte som ho cítil. Ale mohol som prechladnúť aj v záhradke. Rýľoval som. Blíži sa čas sadenia krumplí. No... ale... či sa ja toho sadenia dožijem, to vie len sám Pánboh...

– Báčik Jano, nič sa nebojte, to potenie nie je až také nebezpečné, – upokojoval muž starca.

– Keby bolo len to, – zastonal starký.

– Prečo, niečo vás bolí?

– Veruže bolí, a prevelice bolí! – odpovedal starký tichým hlasom. – Celé telo, šecker ma bolí. Uver mi, šecker! V kolienách ma pichá, nohy mám strpnuté a zapuchnuté jak gajdy a bolesti v krížoch sú na nevydržanie... A potom ani s pľúcami nemám šecker v poriadku, jak keby mi na nich voľakto sedel a dusil ma, tak lapám po lufte. Neuveríš mi, ale bolí ma aj grgáň. Ráno, keď som si pred frištukom chcel dať štamperlík páleného, veru tú moju fajnovú slivovicu som vládol prehltnúť len s bolesťou v grgáni. Musím sa ti však priznať, že ten druhý štamperlík už nebol natoľko boľavý.

– Báčik Jano, máte aj horúčku? – spýtal sa muž s obavou v hlase.

– Veruže mám. A to poriadnu, tak cítim, jak keby som mal celé telo v ohni, jak keby ma zaživa pálili, taká teplota ma trýzní. Ale ja vybabrem s tou teplotou! Ukuchťím si varené víno s poriadnou porciou štiplavej papriky, mletého čierneho korenia a klinčekov. Zalahnem potom do postele pod duchnu a sa poriadne vypotím. A uvidíš, bude po horúčke!

– Spomenuli ste, že už celé tri dni tu ležíte. Videl vás lekár? – mladý muž sa spýtavo zahľadel na starca.

– Já som pána doktora nevolal, ani som mu neodkázal...

– Ja som zasa tej mienky, že by ste ho mali zavolať, – protirečil mladý sused. – A čím skôr, tým lepšie...

– Jožinko, uver mi, já lepšie poznám nášho doktora jak ty, – zdvihol starec pravú ruku do výšky očí. – Pred takými siedmimi či ôsmimi rokmi som bol uňho a povedal som mu, že ma prenáramne

bolí pravé pleco. A on čo mi len urobil? Predstav si, chvíľku hmkal a bez slovíčka a bez rozmýšľania mi pichol nejakú inekciu do ľavého stehna. Keď som mu naznačil, že já s takýmto liečením veru ne-súhlasím, lebo bolesť je hore v pleci a on ma pichá dole na druhej strane, tak sa na mňa osopil a rozhodne mi riekol, že veru on vie, čo robí. No keď vie, nech vie, nech si robí, čo len chce, ale nie mne! Odvtedy som tam ani nebol. A potom, to tiež nie je vedľajšia vec, čo viem od iných, že náš doktor nepohrdne peniazmi. Kamaráti mi povedali, že keď im doktor riekne, aby si otvorili ústa, tak oni už vedia, že si majú otvárať butelár a dať mu nejaké peniažky. Je pravda, že si ich nikdy nepýta, ale keď mu dávajú, tak s radosťou ich prijíma. Já z mizerného družstevného dôchodku veru nemôžem platiť nášmu felčiarovi. Nech si takíto ľudia nechávajú pre seba svoje vedomosti. Ja ich nepotrebujem. Vyliečim sa sám. Uvidíš, že sa vyliečim.

Na vážnu tvár mladého muža postupne doľahol hlboký smútok.

– Kedy ste si merali teplotu? – spýtal sa s obavou v hlase.

– Nedávno, ale vtedy som horúčku nemal...

– Kedy to bolo? Pred hodinou, alebo ešte skôr?

– Á, už sa ani nepamätám... Je tomu už niekoľko rokov. Vtedy ešte žila moja nebohá žena, – riekol starec tichým hlasom a na chvíľku sa zamyslel. – V poslednom čase veľa chorľavela, často sme jej merali horúčku. Vlastne som jej ju meral já, lebo ona na starobu už veľmi slabo videla. Daromne by sa bola pozerala na teplomer, číslá na ňom už nevidela. Musím ti prezradiť, že na starobu sa

Ilustračná fotografia Mateja Skalnického

stala trošku márnomyseľnou ženou. Zle videla, ale o okuliároch ani počuť nechcela. Vraj ona nebude nosiť okuliare, ona sa nebude parádiť, jej nech sa v dedine nikto nevysmieva...

– Báčik Jano, ja by som vám zmeral teplotu, – riekol muž nasilu pokojne. – Boli by sme oveľa múdrejší. Uverte mi! Prosím vás, dajte mi ten teplomer!

– Jožinko, priateľ môj, ja by som ti ho aj dal, ale nemôžem, – riekol starec so sklopeným zrakom a červeň mu vystúpila na tvár.

– Akože nemôžete, báčik Jano? – mladý muž od prekvapenia zagúľil očami. – Veď pred chvíľkou ste mi hovorili, ako ste merali teplotu svojej manželke i sebe.

– To je pravda. Meral som aj jej a niekedy aj sebe. Lenže! Lenže potom sa stalo niečo...

– Čo také sa mohlo stať, že teraz mi nemôžete ukázať ten teplomer?

– Nuž bolo to tak, že mi moja milá verná žena zomrela. Daj jej Pánboh ľahké odpočinutie! A ja som si tak myslel, že ja už nebudem potrebovať žiadne liečivá, lebo aj keby som onezdravel, tak sa vy-

kurírujem sám. A keby sa mi to nepodarilo, tak opustím tento márný svet aj ja. Mne to bolo vtedy už šedko jedno. Tak som tú škatulu s tými liečivami vyšmaril na smetisko.

– A čo všetko bolo v tej škatuli? – opýtal sa mladý muž zvedavo.

– Nuž, nič sa nedá robiť, v tej škatule bol aj teplomer. Aj ten skončil spolu s ostatnými všelijakými liekmi na smetisku.

Mladý muž dlho súcitne hľadel na svojho staručkého suseda, potom pristúpil k posteli a sadol si vedľa neho. Pudo vo dvíhol pravú ruku a dlaň mierne pritisol na horúce čelo chorého. Po dlhšej chvíli, keď cítil, že aj jeho dlaň je už teplá, priložil druhú, chladnejšiu ruku na čelo báčika.

Dlhé nemé ticho perušil starec:

– Jožinko, milý môj priateľ, už mi je omnoho lepšie! – riekol a trošku sa pousmial. – Načo by nám bol nejaký ten teplomer? No povedz, načo!? Už sa omnoho lepšie cítim. Uver mi! Je mi celkom dobre.

Mladý muž iba mlčky prikyvoval. Nachádzal slová.

Z básní a fotografií Mateja Skalnického

Autor nasledujúcich básní a umeleckých fotografií, ktorý sa vo svojej tvorbe pravidelne vracia do svojho detstva a na Dolnú zem, je rodákom zo Slovenské-

ho Komlóša. **Matej Skalnický** (1948) so svojimi rodičmi sa onoho času presídlil na Slovensko a s Komlóšanmi dodnes udržuje blízke vzťahy.

O čom

o čom sa dá rozprávať
keď vonku zúri búrka
vietor kmáše stromy
a z jesene strháva sivé vlasy vrúb
ruky zopnuté do plameňa sviečky
mlčia ako vietor bez myšlienky
ako hodiny ktoré nepokojom
rozvibrujú ruky aj hlas
čo sa derie z hlasiviek
pri mlčaní jahniatok
pred príchodom jari

Nespavosť

temná noc v zákryte hustých mrakov
svetielko hodinových ručičiek
ukazuje smer majáka
plávame proti prúdu
kým svetlo začne riediť čiernu kávu noci
vo vzduchu nás zastaví vôňa ozónu
spečatená bleskom do osamelého stromu
aby ho sklátil na kolená
preberieš sa z úľaku
pozeráš sa na spiacu tvár blízkeho človeka
ktorý ani netuší ten príbeh za oknom

Slovo proti samote

človek hľadá miesto
kde jeho slovo neosamie
v tme hľadá ruky
aby sa mal koho chytiť
kráča vo vzduchu
pre chvíľu vzlietnutia
aby zanechal vyhlbenú jamku
do ktorej chlapci gúľajú
farebné sklíčka
presvietené túžbou
po nečakaných odpovediach
.....

báseň je ako rozprávka
o žene ktorá sa vezie na koči
a pritom kráča bosá
kde slnko vychádza s vervou
a pritom sa skrýva za mrak
kde mesiac svieti úplňkom
a tma je ako zázrak
báseň je klamstvo v náznaku
alebo pravda holá
.....

aj v zatúlanom živote
nájdeš miesto pre hostí
po chvíli ticha vracia sa ti reč
a ty odtlačkom dlane na hladine riek
potvrdíš realitu dnešného dňa
.....

v krajine kde sa všetko mení
hľadáš pevný bod
pre prípad návratu do krajiny
„kde sa voda sypala a piesok lial“
kde smútok sa menil na úsmev
a objatím zaklíňal sa žiaľ
pre pevný bod v blednúcej pamäti
v krdli predzimných vrán
.....

opriem sa o teba aspoň cez telefón
aby sme zdieľali svoju blízkosť
rýchlosťou svetelných vln

.....
vždy keď chytám rým aj tón
ale obsah tomu chýba
sadám si večer za klavír
miesto mňa vietor
vtáacie uspávanky hvízda
v šejkri sa miesia farby teplých tónov
CHYBA /?/
kým myseľ v nedohľadne zaspí
to ČOSI
to veľké NIČ
ma túžbou neodvratne spíja
.....
keď sa naučíš chodiť po vode
a plávať vo vzduchu
len lúče slnka majú tú moc
prebudiť ťa zo sna
a už počuješ bzučať muchy pri uchu

Stále

Viac mlčím, hlbam do seba.
 Kam si sa, starká,
 – do nebička – podela?
 Bolo aj nebolo (ako si vravela)
 na city, na telo, na roky, na teba.
 „Bodaj by – synko môj –
 som už na tom svete nebola!“
 Teraz už chápem
 aj bolesť, aj lásku,
 aj strach, aj radosť
 – keď cestou nekráčaš s nami.
 „Viac toho – synko môj –
 ani vedieť netreba!“

Na návšteve u rodiny spisovateľa Milana Húževku

S tvorbou slovenského spisovateľa, osvetára, zberateľa povestí a rozprávok **Milana Húževku** (1940 – 2017) som sa oboznámil na jeseň roku 2023 v *Leviciach*, v antikvariáte neďaleko hradu. Tam som našiel jeho knihu *Púchovské povesti*.

O niečo neskôr v *Banskej Bystrici* som mal možnosť kúpiť si ďalšiu jeho knihu s príbehmi odohrávajúcimi sa počas husitských vojen. Na jar 2024 mi moja slovenská kolegyňa z Banskej Bystrice darovala ďalšie dve jeho knihy, a ďalšiu, teda piatu, som si kúpil v antikvariáte v *Dunajskej Lužnej*. Spomínam si, že pod dojmom jedného z jeho nádherných opisov sa ma manželka spýtala, či by sme sa nechceli ísť pozrieť do *Púchovskej doliny*, ktorá spolu s niekdajšími tamojšími obyvateľmi a ich dobrodružstvami sú v spisovateľovom diele tak živo a nádhorne vykreslené. Koncom mája, keď som prekladal husitské poviedky do maďarčiny, som dostal odvážny nápad a na Facebooku som kontaktoval autorovho vnuka s prosbou o pomoc pri získaní druhého dielu o českých božích bojovníkoch, ktorý som na internete nijako ne-

mohol nájsť. *Matej* je mimoriadne milý a inteligentný, vzdelaný mladý muž, v neposlednom rade vysokoškolský učiteľ na *Trenčianskej univerzite Alexandra Dubčeka v Trenčíne*, s ktorým som sa vďaka našim diskusiam spriatelil.

Koncom júla 2024 sme sa teda s manželkou vybrali na Slovensko – samozrejme, do Púchovskej doliny – a dohodli sme si s ním a jeho rodinou nedeľnú návštevu. Žijú so svojou babičkou, vdovou po spisovateľovi, a jeho ďalším vnukom v *Zbore*, v tom istom dome, kde žil spisovateľ. Vzali sme si so sebou dve preložené a zviazané diela autora

ako prejav úcty a vďaky M. Húževkovi a dostali sme od neho dve knihy, ktoré sa nám, ako som už písal, nepodarilo zohnať. Prijemne sme sa s nimi porozprávali a môžem úprimne povedať, že sme stretli veľmi milých, sympatických ľudí. Dozvedeli sme sa veľa o spisovateľovi, ktorý bol skutočným polyhistorom, keďže sa popri písaní kníh aktívne zaoberal ľudovou hudbou, založil a viedol viacero folklórnych súborov, výrazne sa angažoval v oblasti poľovníckej hudby a litera-

túry a v neposlednom rade ovládal hru na viaceré hudobné nástroje. Jeho vnuk takto opisuje svoje spomienky na milovaného dedka:

– Písal sa rok 1940, keď sa v malej útulnej dreveničke, v dedinke pod Strážou zvanou Zbora, ozval nárek nového života. Mať povila svoje deviate dieťa – chlapčeka, ktorý zanedlho dostal meno Milan. Aj takto všedne sa môže začať život človeka, ktorý raz zanechá významnú stopu vo svojom rodisku. Ba čo viac, rozšíri povedomie o ňom i do širokého okolia. Materiálne chudobné pomery vidieka zmietaného kataklizmami hrôzostrašnej svetovej vojny formovali bohatý vnútorný svet malého chlapca, za svitu sviece či petrolejky očareného tajuplnými príbehmi, legendami a povestami. Bola to jeho obetavá matka, ktorá vyplňala čas letných i zimných večerov rozprávaním o nevšedných javoch či udalostiach, tradovaných ústnym podaním z generácie na generáciu. Ťažký život plný namáhavých dedinských prác, počínajúc starostlivosťou o lichvu a ostatné zvieracie osadenstvo, končiac prácami na poli či v záhrade, tak dostával aj rýdzo ľudský rozmer. Veď je to najmä povesť, kto dnes často najlepšie nastavuje zrkadlo minulosti a odhaľuje jej tvár, podstatu. Bol si toho vedomý aj on, keď

prezieravo zaznamenával slová múdrej ženy a neskôr ďalších schopných rozprávačov, ktorých mu do cesty priviaval osud. Tvár malého chlapca rokmi mužnela, absorbujúc príkoria i radosti ľudského života. Z nevinného stvorenia odkázaného na iných vyrástol schopný a rozhladený muž,

zmyslom života ktorého sa okrem bežností stala aj láska k ľudovej slovesnosti.

Tej, ktorou žil, dýchal, myslel. Tej, do ktorej sa narodil. Tej, o akej snil svoj detský sen. A hľa, napriek mnohým tragédiám v živote mladého človeka onej doby, akými boli strata otca, zákernosti režimu či starosti s ubiedenou materou, jeho osud bol v jednom ohľade skutočne rozprávkový. To, čo od mala fascinovalo jeho zmysly, postupne sa stávalo jeho poslaním, osobným naplnením, hlavným chlebo-darcom. Prostredie, z ktorého vzišiel a podmienky, v akých tvoril, ho na prvý pohľad nepredurčovali k pisateľskej dráhe. Možno i preto sám seba považoval za literárneho žobráka,

pričom alegoricky nazval aj svoju literárnu prvotinu – Žobrákov poklad. Odkaz a inotaj tohto pomenovania sú bez pochyb aj po takmer päťdesiatich rokoch autentické a nadčasové. Napriek možnostiam prameniáciom z tvorivej práce spisovateľa a mnohým lákadlám nových, veľkolepých horizontov, zostal po celý svoj život

MILAN HOZÝVKA
HROBLA PLNÁ ZLATA

MILAN HOZÝVKA
PŮCHOVSKÉ POVESTI

verný sám sebe. Nepodľahol pokušeniam svetskej slávy, neobetoval svoj pokoj nenásytnosti a honbe za mamonou, nezradil vlastné ideály. Žil a tvoril s pokorou, no súčasne i úžasnou vervou, využíval dar reči, osobitý cit, bezprecedentný talent. Zúžitkoval svoje nadanie a už počas života sa zaslúžil o to, že Zbora a Púchovská dolina ako taká nikdy nebudú bielymi miestami na mape slovenských povestí a rozprávok.

Dnes sa píše rok 2024 a svet má len málo spoločného s tým, ktorý tu bol kedysi. Dediny, lazy a kopanice, pomaly strácajúce svoje osobité čaro, sú nemými svedkami smutných výjavov – pôvabné dreveničky sa rúcajú a uvoľňujú miesto betónovým nevzhľadným obydliam, počuť kohúta ohlasujúceho zrod nového dňa je už takmer raritou a záhrady, v minulosti tak bujne kypiace životom, sú prázdne. Roličky zarastajú burinou, prastaré stromy padajú na kolená, lúky brázdia ťažké mechanizmy, rozorávajúc medze. Krajina sa stáva jednotvárnou, práca na poli je považovaná za prežitok a často nesie príznak pohrdania a nepochopiteľných úškrnov okolia. Pôvodná malebnosť dediny umiera. Nuž a žiaľ, umierajú aj ľudia pamätajúci si tieto miesta ľudovej poézie a tradícií. Nenazdáme sa a s poslednými pamätníkmi týchto čias odíde obraz starých čarovných miest do nenávratného prepadliska dejín. No niečo tu predsa len zostane. Nehmotnými fragmentmi histórie sa stanú povesti a rozprávky. Práve v tom tkvie význam jeho pokladu – žobrákovho pokladu. Jeho tvorba je presiaknutá ľudovosťou a výjavmi starého vidieka. Mapuje spôsob života, ľudové zvyky, ľudské obydliá, ťažký – no súčasne čarov-

ne tajuplný život rodín zabudnutých čias. Mohol si nám, ďalším generáciám, zanechať väčšie bohatstvo? Drahý deduško, viac než osemdesiat rokov uplynulo od okamihu, keď si prvý raz zočil denné svetlo, nasal vôňu vidieka, počul prvý pieseň, dotkol sa svojej matky. Žiaľ, svoju knihu života si už dopísal, hoci mnohí by sme ňou radi listovali ďalej. Osobne Ti rukou už nikdy nepotrasím – no hoci som často tvrdý realista, predsa len verím, že si stále so mnou. Žiješ v mojich myšlienkach, v mojich činoch, v mojom tele – som predsa kus Teba. Žiješ v staručkom dube, v ktorého tóni tak rád odpočívam, v chalúpkke, ktorú si postavil, v knihách, ktoré čítam. Ďakujem Ti, že poznám význam slova domov – naozaj sú to ruky, na ktorých smiem plakať, ako raz napísal Válek. Ďakujem Ti, že poznám svojich predkov, svoje korene – seba. Sľubujem, že na Tvoj odkaz nám, mladým, nikdy nezabudnem. Dal si večný život malebnej Zbore – a dlhé veky bude žiť aj Púchovská dolina, najmä Tvojou zásluhou tak hojne opradená rozprávkami a povestami. Nech Tvoje dielo navždy pripomína, že v Zbore raz žil a tvoril nejaký Milan Húževka – človek oddaný rodnej hrude a jej príbehom.

M. Húževka bol členom Spolku slovenských spisovateľov a čestným predsedom Klubu trubačov SR, počas života Slovenský poľovnícky zväz mu udelil najvyššie poľovnícke vyznamenanie Zlatý kamzík za mimoriadny prínos pre rozvoj poľovníctva a poľovníckej kultúry na Slovensku a v roku 2021 sa stal „in memoriam” Čestným občanom mesta Púchov.

Ladislav Papanek

Foto: (a)

Kolita

Na Bielej vode, neďaleko malej dedinky, vystavali husiti hrádok. Vhodné miesto vopred obhliadli. Pomedzi močiare a trasoviská viedla jediná úzka cesta. Aj tú, keď hrádok postavili, prerušili vodnou priekopou. Do pevnosti sa dalo dostať iba cez padací most. Na takomto mieste, mimo hlavných ciest, ukrytí pred zrakmi zvedavcov a nepriateľov, schovávali husiti svojich ranených, kone, krmivo, potraviny pre bojovníkov, no a okrem toho aj bohatstvo ukoristené v bojoch s nepriateľmi.

Veliteľom hrádku bol istý Tuček, kňazom zasa akýsi Kolita. Obidvaja sa mali starať o svoje: jeden o ochranu hrádku, druhý o utešovanie a ošetrovanie ranených. Starý Tuček bol rozvážny muž a skúsený husitský bojovník. Kolita prišiel medzi husitov ako kňaz iba nedávno. Nik o ňom nič nevedel. Tvár mal zarastenú. Zdalo sa, že kňaz svoj obličaj zámerne za fúzy a bradu schováva. Ej, vôbec sa on nepodobal na kazateľa a rečníka, skôr na obyčajného zbojníka. Kňazom ho robila iba modrá sutana a oholená hlava. A ešte reči, na ktorých si dal najmä pred hajtmanom Tučkom najväčší záležať. – Husitstvo, – vravel, – je viera človeka v šťastie. Túto vieru treba vlievať do srdc ľudí učením, dobrými skutkami, nie strašnými bojmi. A zlato?

Je ovocím nenávisti; vojen, je nástrojom pekla.

Hajtman Tuček počúval, počúval, ale šomral: – To hej, aj dobrými skutkami. Ale najmä mečom sa treba s nepriateľmi rozprávať. Vieš, brat kňaz, ja som už veľa skúsil a viem, že za slovami musí byť sila. Treba veľa zbraní, koní, vozov. A to všetko nedostaneš zadarmo. Aby si to mohol pozháňať, musíš mať poriadnu kôpku peňazí. Jeden i druhý vedel, že husiti v hrádku ukrývajú poklad. Tuček bol presvedčený, že ho budú onedlho boží bojovníci potrebovať. Lenže Kolita bol človek, ktorý už dlhšie poškúľoval na zadné dvierka. Zo správ, ktoré prenikli na hrádok z bojísk, vycítil, že husiti môžu byť porazení. A komu sa potom ujde ich zlato?

Dvaja muži sa zo začiatku iba takto rozprávali, ale neskôr sa i pohádali. Raz, keď jeden z vojakov ukradol z pokladu cenný predmet a z hrádku sa mu podarilo vyklízuť, Kolita sa pred všetkými naoko rozčúľil: – Nehovorím?! Zlato je nástroj diablov! Oslepilo toho úbožiaka, pre mamonu zradil. Brat Tuček, daj zhoďť poklad do trasoviska pod hradbami.

Starý husita div po Kolutovi neskočil. – Čože, – skríkol, – to mi radiš?! Vieš, čo hovoríš? Za taký čin by som prišiel o hlavu.

Ale kňaz neprestal a dobiedzal: – Viem, viem, bojíš sa, veď si len človek trasúci sa pred smrťou. Ak chceš, daj sem kľúče, ja zlato vysypem do močiara.

Vtedy Tuček vytrhol meč a oprel ho Kolitovi o prsia. – Ak takéto čosi ešte raz spomenieš, – ťažko dýchal a triasol sa rozčúlením, – dám ťa uväzniť a odovzdám ťa sudcom.

Potom odišiel od Kolitu a prvý raz mu zišlo na um, či v krádeži a zrade vojaka nemá prsty kňaz. Od toho dňa Tuček i Kolita striehli jeden na druhého. Ak išli okolo seba, zazerali, alebo sa stretnutiam vyhýbali. Nakoniec sa hajtmán rozhodol, že buď kňaza z hradku vyženie, alebo poklad vezme a skryje ho na spoľahlivjšom mieste.

Urobil to druhé. Keď raz chodil po nádvorí, zastavil sa pri hradnej studni. Nazrel do vody a uvažoval, že taká studňa je na hradku prepotrebná vec. Čo by si obrancovia počali bez vody. A práve vtedy mu zišla na um myšlienka: – Zlato skryjem v studni.

Až sa zľakol, keď si uvedomil, že to povedal nahlas. Obzrel sa, či nie je niekto nablízku, kto by ho mohol začuť. Vydýchol si, keď videl, že je pri studni sám. Luskol prstami a šiel za Kolitom. – Pôjdeš, – povedal mu, keď cestou všetko premyslel, – do dediny. Vezmeš so sebou

pohoniča a dovezieš do pevnosti potraviny. Posol mi oznámil, že privezú ďalších ranených.

Chcel mať kňaza z hradku preč, aby mohol poklad nerušene ukryť. Kolita odišiel i s vozotajom a Tuček s dvoma spoľahlivými mužmi vošiel do miestnosti, kde ležala debna so zlatom. Príkázal im, aby ju previazali reťazami a spustili do hlbkej studne. Keď to urobili, koniec jednej reťaze zavesili na kramľu, zahľobenú niekoľko laktov pod povrchom studničného zrubu. Muži, ktorí svojmu hajtmánovi pomáhali, vedeli, o čo ide. Boli to statoční vojaci, poznal ich niekoľko rokov.

Tuček bol spokojný. Netušil, že na všetko sa pozeral ešte jeden pár očí. Kolita, akoby vedel, prečo musí z pevnosti

odísť, pred odchodom šepol niekoľko slov svojmu kompánovi. Hneď po návrate šiel za ním a spýtal sa: – Tak čo? Čo sa v hradku robilo? – Stalo sa to, čo si predpokladal. Hajtmán Tuček ukryl poklad v hradnej studni.

Kolita sa potešil: – Dobré, kamarát, bol si v strehu. To nám bude obom na úžitok. Poklad z vody vytiahneme a lepšie schováme. Zhodíme ho do trasovísk. Všetko ho my raz odtiaľ dostaneme, čo by ako bolo. – Nebolo by lepšie, keby sme ho preložili na iné, spoľahlivejšie miesto?

Z trasovísk ho ťažko vytiahneme. Kto vie, aká je tu hĺbočina. – Nebude veľká. Miesto si označíme a to ostatné až potom.

Kolita sa domnieval, že trasovisko je plytké. Husiti by nemohli postaviť hrádok na mieste, kde je samé bahno a nekonečná hĺbina. Veril, že raz poklad z trasovísk poľahky vyloví. Najdôležitejšie bude poriadne označiť miesto. Kolita s kompánom všetko dohodol a pripravil. Čakali len na chvíľu, keď sa hajtman Tuček vyberie z hrádku von.

Dočkali sa. Veliteľ hrádku musel so všetkými zdravými mužmi vyraziť do krajiny. Iba pri bráne ponechal dvoch spoľahlivých mužov na stráž. Kolita sa pozeral za odchádzajúcimi a spokojne sa usmieval. Potom vyčkal súmrak a bežal po svojho kompána. Dosť dlho im trvalo, kým v studni objavili reťaz, na ktorej visel poklad. Uviazali jej koniec o hriadeľ dreveného valca a ťažkú dubovú debnu so zlatom vytiahli hore. Podarilo sa im doteperiť ju na hradby. Na miesto, ktoré starostlivo vybrali a nenápadne označili.

Obrovský poklad skĺzol dolu. Debna šplachla o povrch trasoviska a potopila sa. Spokojne sa na seba pozreli a stratili sa v hrádku. Nevedeli, že aj ich ktosi pozoroval. Bol to ranený husita, ktorý sa na lôžku prevracal od bolesti. Namáhavo sa zdvihol a cez okno videl všetko, čo tí dvaja s pokladom stvárali.

Čo ako ťažko, predsa šiel za strážcami a vyrozprával im, čoho bol svedkom. Tí zabúchali na dvere Kolitovej izby: – Čo si to urobil, nešťastný kňaz! Boží bojovníci boli okradnutí. Povieme to hajtmanovi. Až vtedy začal mať Kolita strach. Najradšej by bol z hrádku utiekol, lenže ako

hrádok opustiť? To sa dalo iba cez bránu. Skĺznuť na povraze z hradieb? Všade boli močiare a prepadliská. Chodil, pobehoval ako myš vo veľkej pasci dovtedy, kým sa neozvala trúbka, ktorá oznamovala príchod hajtmana. Kolita zbledol, vedel, že bude zle. Ale každý topiaci sa aj slamy chytá.

I on sa rozhodol, že to ešte skúsi: – Kapitán, – volal ako zmyslov zbavený, – zlať som utopil... Je to nástroj diablov...

Dúfal, že starého husitu ohúri, presvedčí a že sa mu ujde iba žalár, z ktorého neskôr vyviazne. Lenže starec vzbĺkol strašným hnevom a hneď vyriekol ortiel: – Nešťastník, zomrieš! A s tebou i tvoj kamarát!

Tuček prikázal vojakom, aby oboch previnilcov poviažali. Potom zdvihol pravicu a riekol: – Súdim vás, podliaci, v mene nášho práva. Zomriete tak, ako ste si zaslúžili. Utopte sa v bahne!

Odsúdenci volali o milosť, ale márne. Zhodili ich z hradieb. Dve zviazané telá čľapli do riedkej kaše. Pomaly sa prepádali, až navždy zmizli. Husiti neskôr debnu s pokladom hľadali, ale nenašli nič. Na povrazoch spustili z hradieb človeka a ten drúkom hmatkal v bahne, či nenarazí na debnu. Bez úspechu. Skúšali to i ďalší, no nemali šťastie. Jedného dňa opustili husiti hrádok nadobro.

Zvyšky pevnosti na Bielej vode stáli donedávna. Dnes ich už niet. Ani hradnej studne. Zostal iba názov: Hradná studňa. Ľudia o tom mieste vravia, že kto tam o jánskej polnoci posedí, dočká sa zázraku. Z hĺbín niekdajších trasovísk vystúpi kňaz a o chvíľu za ním prostý muž. Držia v rukách zlaté predmety a ponúkajú ich odvážlivcom.

Z kresťanského sveta – Duchovný život našich Slovákov vo fotografiách

Foto: (et)

V prvú októbrovú nedeľu sa veriaci slovenského pôvodu z Budapešti, Dabašu-Šáre, Santova a ďalších obcí z okolia hlavného mesta stretli v Kostole sv. Jozefa na Námestí M. Horvátha, aby sa vďaka aktivite Slovenskej samosprávy VIII. obvodu Budapešti zúčastnili na svätej omši. Bohoslužbu v slovenskom jazyku slúžil dôstojný pán farnosti sv. Imricha v Štúrove Radoslav Lenčéš. Na organe hral kantor Štefan Nagy z Kolárova. Veriaci sa modlili za spásu rodín Ličikovej a Jakabovej.

V kaplnke evanjelického cirkevného zboru a. v. na Rákócziho triede sa v októbri konala ekumenická bohoslužba. Základom kázne zborovej farárky Hildy Gulácsiovej Fabuľovej bola 21. kapitola z Evanjelia podľa Jána. Ekumenická bohoslužba bola spojená so spovedňou a Večerou Pánovou, po ktorej sa veriaci družne pohovárili.

Foto: (kan)

Foto: Mária Kornseé

Evanjelická diakonia v Slovenskom Komlóši oslávila v októbri 30. výročie svojho vzniku. Pri tejto príležitosti zavítali do mesta početné delegácie z domova i zo zahraničia. Na veľkú radosť Komlóšanov počas slávností vysluhovali služby Božie štyria biskupi. Uskutočnila sa medzinárodná konferencia o vytváraní siete diakonií, ich činnosti, poskytovaní pomoci v núdzi, ako aj o možnostiach medzinárodnej spolupráce. Ocenenie za diakonickú dobrovoľnícku službu odovzdali dozorcovi komlóšskeho zboru Pavlovi Kmetykovi.

Foto: (bpl)

V roku 1923 vyšlo v Békešskej Čabe prvé takzvané „dolnozemske“ vydanie Transcacia. Pri tejto príležitosti otvorili v Áchimovej sieni Čabianskeho slovenského oblastného domu výstavu Tranovského kancionálov. Expozícia predstavila spevníky z 18. a 19. storočia – z centra mesta a z mestských častí Meder, Vinice, Fíneš a Gerly, ako aj zapožičané exempláre od zberateľa starožitností Gábora Mestera a vystavené boli aj košíky, v ktorých čabianske ženy v 19. storočí nosili do domu Pána svoje kancionály s medeným obalom a prackou.

V polovici novembra v Dome mládeže v Novej Pešti štyri národnostné samosprávy pôsobiace v tejto mestskej časti Budapešti usporiadali podujatie venované blížiacemu sa adventu. V kultúrnom programe zastupovala slovenskú národnosť Pilišska rodinka z Mlynkov. Na záver programu spolu so skupinou Panslávia vyzvala hostí, aby sa pripojili a spievali spolu s nimi Tichú noc vo svojich jazykoch. Bol to prekrásny zážitok.

Foto: Lubomíra Fallerová

Foto: Viliam Mezösi-Maczák

V Békešskej Čabe sa okrem nedeľných bohoslužieb každý pondelok konajú rané modlitby, po čabiansky roráte. Tí, ktorí chcú začať svoj týždeň krátkou pobožnosťou pred odchodom do práce alebo do školy, sú vítaní v zborovej sieni na Lutherovej ulici číslo 1. „Osobne považujem za veľmi dôležité naše slovenské roráte, lebo poskytujú veriacim príležitosť, aby sa viackrát stretávali a aby sa medzi nimi vytvorili užšie vzťahy,“ povedal riaditeľ Evanjelickej cirkvi v Békešskej Čabe Pavel Gabriel Kutyej.

Foto: Karola Klauszová

Slovenská samospráva V. obvodu Budapešti, Slovenský spolok Identita a Evanjelicke celoštátne múzeum usporiadali koncom novembra pri príležitosti 230. výročia narodenia evanjelického kňaza Jána Kollára spomienkovú oslavu. Po priblížení slovenskej duchovnej minulosti evanjelického cirkevného zboru voľakedajšej Pešti nasledovalo literárne pásmo o živote a pôsobení J. Kollára v podaní žiakov budapeštianskej slovenskej školy a projekcia krátkeho filmu o histórii slovenského evanjelického cirkevného zboru na Deákovom námestí, ktorý natočil Slovenský spolok Identita.

V prvú adventnú nedeľu sa slovenskí katolícki veriaci stretli v Kostole sv. Jozefa v VIII. obvode Budapešti, aby spoločne slávili svätú omšu v slovenskom jazyku. Obrad slúžil kaplán Radoslav Lenčes. Na organe hral kantor Štefan Nagy. Miništvovala Beáta Erdélyiová, ktorá tiež čítala zo Svätého písma. Margita Tóthová Urbaničová čítala z knihy proroka Izaiáša. Agapé obohatila Slovenská samospráva IX. obvodu Budapešti vynikajúcou komlóšskou klobásou. Jej predsedníčka Ajgül Zelmanová priniesla so sebou aj najmladšieho účastníka bohoslužby, svojho 10-mesačného synčeka Petrika.

Foto: (et)

Foto: László Csaba Pap

V popoludňajších hodinách prvej adventnej nedele usporiadali v Kerestúre vysviacku adventného venca spojenú so zapálením sviečky v znamení očakávania Ježišovho narodenia. Dejiskom programu bol farský Kostol Povýšenia Svätého kríža, nazývaný aj kostol kerestúrskeho Slovákova. Dôstojný pán Béla Vojtech Balík priblížil význam adventu a narodenia Ježiša v slovenčine, potom posvätil adventný veniec a kyticu na vlni postavený slovenský kríž.

Foto: (fuhl)

Aj v Mlynkoch zapálili v decembri adventné sviece. Obecné slávnosti sa konali v Pamätnom parku. Prvú sviečku, ktorá podľa rímskokatolíckej cirkvi symbolizuje vieru, rozsvietili 3. decembra. Organizátori, Slovenská samospráva v Mlynkoch a miestna slovenská národnostná základná škola, očakávali záujemcov so slovensko-maďarským kultúrnym programom a občerstvením – chlebom s masťou a cibulou, medovníkmi, salómkami, horúcim ovocným čajom a vareným vínom.

V prvú januárovú nedeľu sa stretli slovenskí veriaci z Budapešti, Dabašu-Šáre, Santova a Verešváru, aby si v Kostole svätého Jozefa v VIII. obvode Budapešti vypočuli Božie slovo v slovenskom jazyku. V chráme na Námestí Mihálya Horvátha slúžil obrad uzatvárajúci vianočné obdobie kaplán z farnosti sv. Imricha v Štúrove Radoslav Lenčoš. Tentoraz si odel biely ornát, keď omša sa konala pri príležitosti Krstu Pána, pamiatky krstu Ježiša Jánom Krstiteľom, a Troch kráľov.

Foto: (et)

V evanjelickom kostole v Békáshmederi (III. obvod hlavného mesta) sa tretia januárová nedeľa už viac ako 15 rokov nesie v znamení Slovenského dňa. Bohoslužbu, organizovanú Evanjelickým cirkevným zborom v Csillaghegyi a Slovenskou samosprávou Starého Budína-Békáshmederu, slúžili miestny evanjelický farár Zoltán Réz-Nagy a farár, riaditeľ Diakonie v Slovenskom Komlóši Attila Spišák. Po obrade nasledovalo vystúpenie Budapeštianskeho slovenského speváckeho zboru Ozvena, ktorý potešil účastníkov prekrásnym viachlasným prednesom cirkevných skladieb, a zaujímavá, pútavá beseda s A. Spišákom.

Foto: (ef)

Foto: Monika Szélnyiová

V prvú februárovú nedeľu sa v Kostole sv. Jozefa na Námestí Mihálya Horvátha zišli veriaci z hlavného mesta, zo Santova, Dunakeszi, Dunaharaszti, ba i z východoslovenského Vranova a z Česka, aby si na 5. nedeľu v Cezročnom období vypočuli Božie slovo a kázeň kaplána Radoslava Lenčéša z Farnosti svätého Imricha v Štúrove. Na omši miništrovala Beáta Erdeiová a zo Svätého písma čítala Margita Tóthová Urbaničová.

Na marcovej slovenskej svätej omši v Kostole sv. Jozefa na Námestí Mihálya Horvátha v VIII. obvode Budapešti sa zišli veriaci nielen z hlavného mesta, ale aj zo Santova, Verešváru a Dabašu-Šáre. Potešiteľné je, že na omše prichádzajú aj veriaci zo Slovenska a Čiech, ktorí sa kratšiu-dlhšiu dobu zdržiavajú v Budapešti a na okolí. Tentoraz to boli turistky z Prešova a študentka Hudobnej akadémie F. Liszta s priateľom zo Španielska. Kaplán Radoslav Lenčéš zo Štúrova zameral svoju kázeň na paralelu medzi chrámom, živým chrámom, ktorým je sám Ježiš, a ľuďmi, v ktorých prebýva Boh.

Foto: Monika Szélnyiová

Pravidelné slávnostné popoludnie Pieseň chrámu, organizované v spolupráci Slovenskej samosprávy Komárňansko-ostrihomskej župy a nitrianskeho Krajského osvetového strediska, sa v roku 2024 konalo v Rímskokatolíckom kostole sv. Imricha v Šárišápe. Vystúpili Spevácky zbor sv. Štefana zo Šárišápu, Ženská spevácka skupina zo Štitár, Spevácka skupina Pimpimpápa z Branča, Spevácka skupina Nevädza z Nitry-Dražoviec a kresťanská spevácka skupina Salve DIO z Hostovej.

Foto: (et)

Foto: Oliver Patay

Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti usporiadala v Kostole sv. Ladislava na Námestí mieru po 15. raz spomienkovú slovenskú svätú omšu. Pred omšou sa uskutočnilo posvätenie pamätnej tabule kanonika Vojtecha Uhlára, ktorý pôsobil v tomto kostole. Život a dielo kanonika, ktorého nazývajú patrónom chudobných, po slovensky a po maďarsky priblížili štipendisti Juraja Bielika Daniel Fridel a Gregor Bengyik. Svätú omšu slúžil vdp. Stanislav Brtoš zo Slovenska, ministroval žiak 8. triedy budapeštianskej slovenskej školy Bruno Bánlaki a liturgiu čítala Margita Tóthová Urbaničová.

Májová slovenská svätá omša v Budapešti bola mimoriadna. Do Kostola sv. Jozefa na príjemné prekvapenie organizátora – Slovenskej samosprávy VIII. obvodu – zavítali o. i. aj hostia z Bratislavy. Skupina mladých ľudí z Arcidiecézneho centra mládeže Vinica zavítala na víkend do nášho hlavného mesta a svoj pobyt završila účasťou na slovenskej sv. omši, dokonca niekoľkí mladí ľudia sa popri Beáte Erdeiovej podujali na ministrovanie a čítanie zo Svätého písma.

Foto: Monika Szélenyiová

Krásnym zvykom maglódszkých slovenských evanjelikov v predvečer Turíc je okrášliť kostol zelenými ratolesťami a vetvičkami topoľov. Nebolo tomu inak ani vlni v máji. Po slovensky kázal slovo Božie Tibor Lóczy z gemerskej Dlhej Vsi. Na organe hral kantor János Bacsí a cirkevnými spevmi ozvláštnil služby Božie Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena pod taktovkou dirigenta Ádáma Balázsa Galambosa.

Foto: (et)

Po dlhšej odmlke sa v kaplnke Slovenského evanjelického cirkevného zboru v Lutherovom dvore v Budapešti v máji opäť konala slovenská bohoslužba. Pán sa prihovoril veriacim prostredníctvom evanjelickej faryčky Anetty Lászlóovej Agodovej. Agapé zabezpečila Slovenská samospráva VI. obvodu na čele s Jurajom Rágyanskim a hudbou poslúžil kantor János Bacsí.

Foto: Lubomíra Fallerová

Foto: (fuhi)

Pri príležitosti Sviatku Najsvätejšieho Božieho Tela a Krvi slúžil v Mlynkoch slávnostnú svätú omšu rektor Vysokej školy teologickej v Ostrihome Dr. Tamás Frankó. Následne sa vybrala dedinou procesia veriacich na čele s kňazom a monštranciou. Sprievod sa zastavil pri štyroch oltárikoch symbolizujúcich štyri svetové strany – búdkach postavených zo zelene, množstva kvetov a vyzdobených predmetmi, ktoré rodiny používajú na prehĺbenie svojej viery. Veriaci spievali náboženské piesne po maďarsky a po slovensky.

Foto: Monika Szelényiová

V VIII. obvodě Budapešti sa v prvú júnovú nedeľu, na Svätok Najsvätejšieho Božieho Tela a Krvi, zišli veriaci z hlavného mesta, zo Santova, Verešváru i zo Slovenska na júrovej slovenskej svätej omši. Tentoraz sa obrad začal netradične organovým koncertom. Kantor Štefan Nagy z Kolárova ním sprijemnil čakanie na kaplána Radoslava Lenčéša, ktorý sa zúčastnil na procesii vo svojej domovskej Farnosti svätého Imricha v Štúrove.

Slovenská samospráva v Jači spoločne s miestnym evanjelickým cirkevným zborom čoraz častejšie organizujú pobožnosti, na ktoré pozývajú veriacich do kostola v ľudovom kroji. Júnové boli venované uzavretiu školského roka. Prítomní boli škôlkari, žiaci, študenti a ich rodiny a, samozrejme, učitelia.

Foto: Réka Zemenová

Foto: (et)

Na tradičnú 17. púť do Zalaváru, niekdajšieho Blatnohradu, odcestovala početná skupina budapeštianskych Slovákov a Budapeštiansky slovenský spevácky zbor Ozvena. Po slávnostných príhovoroch prišiel rad na kladenie vencov, po ktorom oslavy pokračovali v Kostole kráľovnej posvätného ruženca. Svätú omšu slúžil vdp. Stanislav Brtoš z Ružomberka.

Foto: (bpl)

Evanjelická cirkev v Békešskej Čabe a obyvatelia mesta si vlni pripomínali 200. výročie vysvätenia Veľkého evanjelického kostola. Pri tejto príležitosti zorganizovalo Evanjelické gymnázium Gusztáva Adolfa Szeberényiho vo veži monumentálneho chrámu výstavu obrazov študentov výtvarného odboru školy a Umeleckého spolku Békéstáj. Výstavu otvorili v rámci trojdňových osláv, ktoré sa konali v Evanjelickej štvrti koncom júna.

Foto: Katalin Szegfúová

Súčasťou veľkolepých osláv 200. výročia vysvätenia békeščabianskeho Veľkého evanjelického kostola boli o. i. prehliadka chrámu, prezentácia knihy Ondreja Kiszelya Čabjanskí Velký chrám, množstvo zábavných podujatí pre dospelých a deti, ochutnávka klobás, rozprávanie čabianskych legiend, koncert, premietanie krátkych filmov či ďakovná bohoslužba.

Slovenská samospráva VIII. obvodu Budapešti aj vlni usporiadala vo Vyšehrade spomienkovú slávnosť na Jozefa Karola Viktorina. Oslavy v mestečku, kde pôsobil ako farár ostatných osem rokov svojho života a kde je pochovaný, prebiehali v duchu 150. výročia úmrtia tohto národného buditeľa, vydavateľa slovenskej literatúry, organizátora kultúrneho života, publicistu, zakladajúceho člena Matice slovenskej. Po kladení vencov pri hrobe a príhovoroch pri pamätnej tabuli J. K. Viktorina nasledovala slovenská svätá omša v kostole sv. Jána Krstiteľa.

Foto: Ľubomíra Fallerová

V kaplnke Slovenského evanjelického cirkevného zboru v Lutherovom dvore v Budapešti sa koncom júla uskutočnila dvojazyčná ekumenická bohoslužba. V maďarskom jazyku ju slúžila teologička Aranka Várócziová, presbyterka Andrea Kiss-Kohut sa postarala o slovenské slovo: čítala z evanjelia Lukáša a v jej podaní v slovenčine odznelo aj Apoštolské vyznanie viery. Hudbou poslužil kantor János Bacsí.

Foto: (kan)

Foto: (heol)

V auguste slávnostne vysvätili a odovzdali Kostol troch dedín v Hornej Matre. Predsedníčka Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbeta Hollerová Račková povedala, že Boží stánok je pre tu žijúcich Slovákov symbolický, pretože to bolo prvé miesto, kde sa mohli stretávať na svätej omši. Kostol posvätil a požehnal dekan Jágerskej arcidiecézy István Csizmadia.

V roku 1899 postavili v Medeši krásny evanjelický kostol, ktorého vysviacku oslavovali Medešania vlani v septembri. Veľkolepé podujatie sa začalo bohoslužbou. Potom nasledovalo prijímanie Večere Pánovej a víťanie konfirmantov. Program pokračoval prezentáciou architekta Jozefa Bánszkeho, ktorý informoval o žiadosti cirkevného zboru na rekonštrukciu kostola. V zborovej sieni sa následne konala výstava obrazov Márie Orestyákovskej Bukovej.

Foto: Péter Szigethy

Zo života našich školákov

Posledný septembrový týždeň patril v Slovenskej národnostnej škole Františka Rákócziho II. v Dabaši-Šáre medzi nezvyčajné. Konal sa tam XIV. Slovenský národnostný týždeň – najväčšie tradičné podujatie tejto školy. Na školskom dvore tvorili pomyslené javisko krásne dekorácie jesenných plodov, farebných listov, kukurice, slnečnice, okrasné dyne a pestrofarebné tekvice. Postupne sa na ňom vystriedali detské súbory, ktoré sa postarali o kvalitný program.

Foto: (et)

Foto: Bertalan Bertók

Koncom septembra sa v Základnej škole Móra Jókaiho v Bánhide konal Slovenský tematický týždeň. Témou bolo baníctvo a Bánhida kedysi a dnes, pretože vyše sto rokov sa v Bánhide a neskôr v dnešnej Tatabáni ťažilo hnedé uhlie. V programe figurovali prezencia a návšteva Bánhidského slovenského domu, deti sa naučili hymnu baníkov a na záver týždňa vypracovali hravé úlohy v pracovných zošitoch.

Foto: Viera Krajčová

V Slovenskom Komlóši je tradíciou, že sa 11. novembra stretávajú obyvatelia mesta, aby pri svetlách lampášov oslávili sviatok sv. Martina. Na trhovisku za kostolom sa poschádzali ľudia rôzneho veku, od detí po dôchodcov, domáci i hostia, kupujúci aj predávajúci. O predaj lahôdok, ale aj ručných prác sa postarali žiaci slovenskej základnej školy, ktorí spolu s rodičmi pripravili rôzne sladkosti a drobnosti. Zarobené peniažky „putovali“ do jednotlivých tried, kde ich použili napríklad pri organizovaní výletov.

V Slovenskom dome v Tatabáni-Bánhide v rámci predmetu slovenská vzdelanosť sa uskutočnil mini gastronomický deň. Žiaci 8. ročníka zo Základnej školy Móra Jókaiho v Bánhide pripravili dve jedlá: tradičné čabianske halušky, teda rezance, a špice, v Maďarsku známe pod názvom Tatranský štít. Veľké poďakovanie patrí Anne Mazalinovej a Ági Tischovej, ktoré poskytli miesto, ingrediencie a hlavne pomohli deťom variť.

Foto: Bertalan Bertók

Za účasti rekordného počtu recitátorov sa uskutočnila tradičná súťaž v prednese slovenskej poézie a prózy, ktorú usporiadala Slovenská samospráva XIII. obvodu Budapešti v knižnici budapeštianskej slovenskej školy. Súťaž má vyše 25-ročnú tradíciu, takže viac ako 70 účastníkov z Budapešti, Dabašu-Šáre, Čívu, Dunaed'házu, Jášču a Mlynkov vedelo, čo od nich budú očakávať odborné poroty.

Foto: (fuhl)

Foto: (et)

V novembri sa v Tardoši zišli šikovní žiaci zo všetkých základných škôl Komárňansko-ostrihomskej župy, kde sa vyučuje slovenský jazyk. Účastníkov recitačnej a komunikačnej súťaže privítala predsedníčka tardošskej slovenskej samosprávy a riaditeľka tamajšej základnej školy Erika Kissová Törökóvá. Na otváraciej slávnosti v Osvetovom dome v Tardoši sa zúčastnilo 71 žiakov, 51 detí recitovalo, ostatné odpovedali na otázky vedomostnej súťaže.

Foto: Zoltán L. Havas

Foto: Csaba Martincsek

Na dvoch našich gymnáziách usporiadali v novembri stužkové slávnosti. Stužku, symbol dospelosti a nádeje, dostalo devätnásť študentov budapešťanskeho gymnázia. Vo veľkolepom galaprograme nechýbalo video zo života maturantov, pesničky, ba ani moderné tance v podaní „najstarších“ žiakov školy a jedenástej triedy. V Békešskej Čabe pripli stužku jedenástim maturantom, ktorí si, ako každý rok, pripili so svojimi pedagógmi a hosťami nealkoholickým šampanským. Potom sa zhkli okolo stola ozdobeného krásnou tekvicou s vyrezaným logom školy, ktorý sa doslova prehýbal pod ťarchou dobrôt.

Foto: Bence Szelják

Na Celoštátnom adventnom stretnutí slovenských žiakov sa zúčastnilo 80 detí z Buda-
pešti, Čemeru, Čabačudu, Da-
bašu-Šáre, Ďurky, Kétsopro-
ňu, Níže, Pitvarošu, Pišpeku,
Sarvašu, Tatabáne-Bánhidy
a Slovenského Komlóša. Sa-
mozrejme, boli medzi nimi aj
žiaci hostiteľskej slovenskej
školy v Békešskej Čabe. Or-
ganizátori pripravili dvojdné
podujatie plné pútavých
programov.

Foto: (ef)

Tradičné stretnutie s Mikulá-
šom spojené s verejným za-
sadnutím usporiadala Sloven-
ská samospráva XIII. obvodu
Budapešti. Na podujatie zaví-
tali deti z tejto mestskej časti,
resp. žiaci budapeštianskej
slovenskej školy. Mikuláš si
aj tohto roku vypočul mnoho
krásnych piesní a básní, za
ktoré obdaril deti sladkosťami.

V poslednom týždni zimné-
ho semestra sa na Inštitúte
slovanských a baltických
filológií Univerzity Loránda
Eötvösa v Budapešti opäť
konali tradičné oslavy Slo-
vanských Vianoc. Slovenskí
študenti nacvičili vianočnú
pieseň, ktorá mala veľký
úspech. Študentov pri-
pravili odborná asistentka
Anna Istvánová a lektorka
slovenského jazyka Viktó-
ria Kissová.

Foto: (bpl)

Slovenská samospráva II. obvodu Budapešti pod vedením Ľubomíry Fallerovej po deviaty raz zorganizovala pre slovenských gymnazistov vedomostný kvíz. Osemnásť študentov budapeštianskej slovenskej školy si prišlo zasúťažiť do reštaurácie Ferdinand. Na kvízové otázky zostavené formou testu mohli odpovedať už počas prednášok. O národnostnom zákone ich informoval parlamentný hovorca Slovákov v Maďarsku Anton Paulik, na slovenské samosprávy sa sústredila predsedníčka CSSM Alžbeta Hollerová Račková a o občianskych organizáciách Slovákov v Maďarsku prednášal konateľ spoločnosti SlovakUm Imrich Fuhl.

Foto: (et)

Foto: (et)

V Slovenskom inštitúte v Budapešti usporiadali koncert speváčky a skladateľky Moniky Ližbetinovej, ktorú na gitare sprevádzal Jakub Podolský. Do Budapešti speváčka s anjelským hlasom priniesla krásne piesne zo svojej autorskej dielne. K jej spevu sa pridali tretiaci a štvrtáci budapeštianskej slovenskej školy, ktorí pod vedením svojich učiteliek už od októbra nacvičovali betlehemské hry.

Foto: Marta Papučková

Slovenská samospráva v Ostrihom začala organizovať Slovenský národnostný krúžok pre hutianske deti. Jedným z nosných decembrových programov bolo privítanie slovenského Mikuláša v miestnom kultúrnom dome. Pozdraviť ho prišli nielen deti, ale aj ich starí rodičia, dokonca i prababky. Za krátky čas sa zišlo vyše štyridsať zvedavých detí a okolo 80 dospelých. Keďže v Huti sú len samé dobré deti, Mikuláš každému odovzdal Diplom dobrého dieťaťa.

Foto: (et)

Týždeň pred zimnými prázdninami odovzdali v Maďarsko-slovenskej dvojazyčnej národnostnej základnej škole a internáte v Novom Meste pod Šiatrom investíciu v hodnote pol miliardy forintov. V prvej etape vybudovali prírodopisné laboratórium, tanečnú sálu a služobný byt a teraz, keď sa rozhodli pokračovať v rekonštrukcii nevyužitých priestorov, dokončili národopisnú učebňu, kuchynku, dielne, ďalšie učebne, priestory pre národopisné zbierky a dokonca konferenčnú sálu, aby mohli usporadúvať rokovania odborníkov a kultúrne podujatia.

Foto: Valéria Bertová Vanóová

V materskej škole Makovička v Dunaedháze sa uskutočnil slovenský národnostný deň. Jeho hlavnou témou bol šalát. Každé dieťa malo priniesť do škôlky po jednom kuse nejakej zeleniny a ovocia. Učiteľky materskej školy privítali deti slovenskými pesničkami a bábkovou hrou s názvom Jabĺčko. Po divadelnom predstavení deň pokračoval hravými zamestnaniami. Počas úloh si predškôláci oživilo slovenské riekanky, pesničky a básničky o zelenine a ovocí.

Medzi decembrovými programami dunaedházskej školy vyniká tematický týždeň slovenského jazyka. Na rôznych súťažiach si svoje zručnosti porovnávalo 8 skupín žiakov. Súčasťou programu boli recitačná súťaž, nácvik piesní a na záver Deň národnosti zameraný na hrady a zámky za hranicami Maďarska.

Foto: Eva Kollárová Karová

Foto: (ar)

V Základnej škole Józsefa Beneho v Pišpeku sa konal 6. ročník čitateľskej súťaže. Prihlásiť sa mohli štvorčlenné skupiny zo škôl, kde sa slovenčina vyučuje ako predmet. Viac než mesiac spracovávali žiaci so svojimi učiteľmi z Alkáru, Ďurky, Tardoša a, samozrejme, Pišpeku úryvky, aby si zmerali svoje vedomosti a divadelné schopnosti. Hlavným cieľom súťaže bolo prežiť radosť zo spoločného stretnutia a dobrý pocit z predvedenia vedomostí pred ostatnými, ale organizátori dbali i o to, aby nikto neodišiel naprázdno.

Slovenská škola v Békešskej Čabe bola vždy výnimočná tým, že jej žiaci sa sústreďujú nielen na adventné obdobie, ale aj na svoju národnosť v rámci Slovenského týždňa, ktorý často trvá aj dlhšie – predvlní dokonca celé dva týždne. Vedenie školy sa snaží priblížiť témy zaujímavou a rôznorodou formou. Srdečná atmosféra prevládala do posledných minút vyučovania roku 2023.

Foto: Oliver Patay

Foto: (a)

V Slovenskej národnostnej základnej škole v Mlynkoch sa v januári konala Slovenská komunikačná súťaž pre žiakov druhého stupňa. Tento ročník súťaže bol zameraný na tému Zdravie – choroba. Na súťaži sa zúčastnilo 41 žiakov. Poverená riaditeľka školy Júlia Szabová Marloková vo svojom príhovore vyjadrila radosť z toho, že do akcie sa zapojilo tak mnoho žiakov.

Foto: (et)

V Slovenskom inštitúte v Budapešti predstavili koncom februára deťom a ich učiteľom z Jášču, Sarvaša a Slovenského Komlóša 5. zväzok knižky Slovenské rozprávky z celého sveta. Žiaci z týchto slovenských škôl do publikácie buď napísali rozprávky, alebo ich ilustrovali, prípadne oboje. Na stretnutí sa zúčastnili aj deti z budapeštianskej slovenskej školy, hoci tie do zbierky svoje príbehy (zatiaľ) nenapísali. Svojím tancom a recitáciou však prispeli k obohateniu slávnostnej atmosféry. Treba spomenúť aj žiakov novomestskej slovenskej školy, ktorí do knižky tiež prispeli, ale na podujatí, žiaľ, nemohli byť prítomní.

Foto: Erika Farkašová

V Jášču opäť vyformovali zo slamy Morenu, obliekli ju do čistých šiat, prešli sa s ňou po dedine, aby ju potom pri potoku zapálili a nemilosrdne hodili do vody. V miestnej základnej škole sa na tradičnú rozlúčku so zimou už vopred pripravovali: na hodinách slovenskej vzdelanosti sa veľa rozprávali o jarnom zvykoslí Slovanov a Slovákov v Maďarsku. Naučili sa básničky a riekanky súvisiace s vyhánaním zimy, chladu a tmy, i s privolávaním jari, tepla a slnečného svitu.

Slovenská samospráva v Malej Tarči mala vzácnu návštevu. Dve triedy miestnej Materskej školy svätej Anny prišli do Slovenského domu oboznámiť sa s kultúrnym dedičstvom tu žijúcich Slovákov. Predsedníčka slovenskej samosprávy Katarína Szabová Tóthová im predstavila slovenskú národopisnú zbierku a porozprávala o veľkonočných zvykoch.

Foto: Brigitta Antalová

Foto: Silvia Kuteničová

Koncom marca sa uskutočnilo tradičné regionálne stretnutie tretíakov troch škôl Komárňansko-ostrihomskej župy, ktoré pravidelne organizuje Slovenská samospráva v Síleši. Na populárnom predveľkonočnom stretnutí sa zúčastnilo skoro sedemdesiat žiakov a učiteľov. Deti mali možnosť venovať sa obľúbeným remeselným dielňam. Po tvorivej práci sa osviežili malinovou a veľkonočným maslovým koláčom. Ako odmenu za usilovnú prácu dostali čokoládové vajíčko.

Foto: Oliver Patay

Po tretíkrát sa zišli študenti národnostných gymnázií, aby si zmerali sily a zoznamovali sa počas Národnostného športového víkend. Hostiteľmi turnaja, ktorý iniciovali štátny tajomník Úradu predsedu vlády pre cirkevné a národnostné vzťahy Miklós Soltész a mládežnícke organizácie, boli dolnozemske kúpeľné mesto Gyula a tamojšia rumunská samospráva. Slovákov zastupovali békešcabianske a budapeštianske gymnázium.

Foto: Júlia Kucziková

V rámci programu Erasmus+, ktorý zabezpečuje Maďarsko-slovenskej dvoj-
jazyčnej národnostnej základnej škole
a internátu v Novom Meste pod Šiatrom
mobilitu zamestnancov a žiakov, sa v jar-
ných mesiacoch rozvinula intenzívna spo-
lupráca školy s Pedagogickou fakultou
Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.
Koncom marca zavítali do školy odborné
expertky, aby pedagogickému zboru po-
skytli metodické školenie pod názvom
Poznávame Slovensko a slovenský jazyk.
Po úspešnom školení sa v apríli vybra-
li štyri kolegyně novomestskej školy na
odbornú návštevu škôl v Banskej Bystrici.

Priestory Základnej školy Gézu
Gárdonyiho v Ďurke sa naplni-
li žiakmi z mlynskej, nížanskej,
pišpeckej, čemerskej, santovskej
a miestnej, d'určianskej školy. Na
jubilejnom desiatom ročníku Slo-
venskej jazykovej súťaže žiakov
druhého stupňa základných škôl,
kde sa slovenčina vyučuje ako
predmet, sa zišlo 33 súťažiacich.
Opäť sa ukázalo, že hodiny
slovenčiny môžu byť využité na
mnohostranné a pútavé osvojova-
nie si jazyka.

Foto: (ar)

V budapeštianskej slovenskej
škole je už tradíciou, že sa na
jar v rámci projektového týždňa
žiaci venujú čítaniu a práci so
slovenskými literárnymi textami.
Vlani ho venovali slovenským
autorom žijúcim v Maďarsku.
Kreativita sa prejavila v každej
projektovej práci, ktoré sú zveč-
nené na facebookovej stránke
školy.

Foto: (a)

Foto: Katarína Čapuchová

Začiatkom mája sa uskutočnilo záverečné podujatie projektu „Rozšírenie materskej školy v Číve“, odovzdanie novej triedy a obslužných priestorov Materskej školy a jasli Zlatá brána. Škôlkari predviedli účastníkom otváraciej slávnosti krásne predstavenie. Najmladšie čívské deti dostali veselé a krásne prostredie, kvalitný, útulný a bezpečný životný priestor na oddych a hry.

Foto: Zoltán Hustyava

Slovenská samospráva obce Novohrad spolu so Spolkom priateľov za zachovanie tradícií Srdce Novohradu oslávili Deň matiek v miestnom dome kultúry. Po kultúrnom programe všetky matky dostali „kvetý lásky“, ktoré im odovzdali do ľudového kroja oblečení mladí tanečníci.

Foto: Gabriela Fischlová

V priestoroch Základnej školy Móra Jókaiho v Bánhide usporiadali kvíz zo slovenského jazyka a kultúry pod názvom Pod' sa hrať! Hlavným cieľom bolo, aby sa žiaci a ich učitelia stretli, lepšie spoznali a overili si svoje vedomosti. Na kvíze sa zúčastnili trojčlenné skupiny zo šiestich škôl: z Tardoša, Níže, Jášču, Tatabáne-Bánhidy, Síleša a Čívu.

Foto: (fb)

Slovenský Komlóš oslávil v máji 75. výročie založenia slovenskej základnej školy. Na oslavu krásneho jubilea pripravili organizátori celodenný program. Nechýbali odhalenie pamätnej tabule, otvorenie výstavy fotografií o histórii školy, slávnostné prejavy či predstavenia všetkých vekových kategórií a záujmových krúžkov žiakov komlóšskej slovenskej školy. Večer na obrovskej stretávke v telocvični školy viac ako 300 ľudí strávilo hodiny pri spoločnej večeri a spomienkach.

Druhý májový piatok sa v Níži konalo stretnutie novohradských a hevešských slovenských detí s názvom Novohradské lipky. V programe figurovali predstavenie sa, kvíz a vedomostno-športová súťaž. Prihlásilo sa vyše 115 detí zo škôl v Alkári, Gute, Teranoch, Níži a z materských škôl v Teranoch a hostiteľskej obce.

Foto: Luca Kokovaiová

Foto: Eva Kollárová Karová

„Voda je náš priateľ“ – takto znel slogan Medzinárodného dňa detí usporiadaného v duhaedházskej základnej škole, žiaci ktorej získali odmeny za absolvovanie prekážkovej dráhy. Počas dňa sa venovali takým vážnym otázkam, ako udržateľnosť rozvoja, environmentálne povedomie a ochrana životného prostredia vrátane ochrany vody. Pri riešení rôznych zábavných úloh sa hravo učili aj o raftingu a potápaní.

Foto: Karola Klauszová

Začiatkom augusta usporiadal Slovenský spolok Identita v Pútnickom dome v Marianke pri Bratislave jubilejný X. ekumenický mládežnícky biblický tábor. Mladí prišli z Budapešti, Dabašu-Šáre, Tatabáne-Bánhidy, Šóškútu a Veresegyházu. Program tábora sa niesol v znamení Roka modlitby. Účastníci zažili týždeň plný veselých chvíľ a dobrodružstiev.

Foto: Anett Osztroluczská

Medzinárodné evanjelické mládežnícke centrum vo Veľkom Slavkove hostilo biblický tábor Celostátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku. Vedúcim bol evanjelický farár Attila Spišák spolu s mládežníckou referentkou CSSM Anett Osztroluczskou. Organizátori pripravili pre deti bohatý program, pričom sa zamerali najmä na každodenné pobožnosti. Osobitnú pozornosť venovali rozširovaniu vedomostí zo slovenského jazyka a kultúry.

Z aktivít Slovenskej školy v Sarvaši

Deti zo skupiny Slniečnica zo slovenskej materskej školy v Sarvaši boli na jesennom výlete v Čačačude, kde si mohli vypočuť zaujímavú prezentáciu o vykurovaní pece a prácach okolo nej. V novootvorenom Slovenskom pamiatkovom dome si so záujmom pozreli dobové predmety, získali ucelený obraz o živote rodín v minulosti. Hrali sa so šúľkami a kukuricou tak, ako to robili kedysi ich predkovia. Na výlete ich sprevádzali študenti Strednej odbornej školy pedagogickej z Lučenca, ktorí boli v sarvašskej slovenskej škole na pedagogickej praxi.

Foto: (a)

Foto: (a)

Po niekoľkoročnej nútenej odmlke v sarvašskej slovenskej škole znovu zorganizovali bál nadácie tejto inštitúcie. Rodičia, pedagógovia, priatelia i vzácní hostia spolu oslávili 75. výročie založenia školy a 25. výročie vzniku nadácie. Po príhovoroch a kultúrnom programe sa o kvalitnú hudbu pre viac ako 400 hostí postarala Kapela Roulett Show Band. Povznesená nálada a veselá zábava trvala do skorých ranných hodín.

V našej škole venujeme osobitnú pozornosť nášmu slovenskému dedičstvu aj mimo vyučovania. Koncom marca sme uskutočnili týždenné projekty s názvom „Moja slovenskosť...“, v 7. a 8. ročníku spojené s výzvou Ľudových novín vypracovať štúdie o slávnych slovenských osobnostiach, samozrejme, z nášho mesta. Žiaci nižšieho stupňa čítali a pozerali slovenské ľudové rozprávky a vytvárali k nim ilustrácie. Už tradične sa tento týždeň konalo druhé kolo čitateľskej súťaže pre 3. a 4. ročník, v ktorom súťažilo päť skupín. V popoludňajších hodinách boli ôsmaci skutočnou oporou svojim spolužiakom, ktorí si na dvore vyskúšali ľudové hry. Členovia žiackej samosprávy sa zapojili do organizovania školskej talentovej súťaže „Hviezdy slovenského neba“.

Foto: (a)

Dňa 20. marca sme v našej škole opäť otvorili dvere rodičom budúcich prvákov. Učitelia ich vítali s otvorenou náručou a aj žiaci boli z tohto dňa nadšení. Ukázali hostom, akí sú šikovní, ako disciplinovaní a zodpovedne sa vedú správať. Početní návštevníci sa zúčastnili na rôznych vyučovacích hodinách, spoznali našich učiteľov a získali ucelený obraz o vyučovaní a výchovno-vzdelávacej práci, ktorá prebieha v našej škole. Snažili sme sa odpovedať na všetky otázky, predstavili sme im modernú a krásnu budovu. Do pripraveného rozvrhu na deň otvorených dverí boli okrem hlavných predmetov zaradené aj hodiny slovenčiny a angličtiny. Cez prestávky naši hostia pomocou tabuliek na chodbách spoznávali krúžky pôsobiace v našej škole a niektoré aktivity si aj vyskúšali.

Foto: (a)

Verne tradíciám aj tento školský rok sa v našej škole konal Deň študentskej samosprávy, resp. Obrátený deň, ktorý pripravili ôsmaci. Akcia sa začala voľbou študentskej riaditeľky (Nory Csataiovej z 8.a triedy) a jej zástupcov, ktorí sa potom stali hlavnými organizátormi podujatia. 26. marca prebiehali basketbalové a futbalové zápasy učiteľov a žiakov. Hoci zvíťazili učitelia, fanúšikovia vytrvalo povzbudzovali ôsmakov. Deň sme zakončili diskotékou, kde si so žiakmi zatancovali aj učitelia. Na druhý deň prišiel medzi nás priamo z Južnej Ameriky Rodrigo Parada, ktorý otvoril deň rýchlou latinskou zumbou. Potom už mohli ôsmaci ukázať učiteľom svoj talent vo vyučovaní. Najskôr nižšie ročníky a potom aj tie vyššie si mohli zmerať sily v hrách zručnosti.

Foto: (a)

Foto: (a)

V našej krajine od roku 1964 oslavujeme 11. apríla, v deň narodenia Attilu Józsefa, Deň poézie. Básnika sme si aj my dôstojne pripomenuli. V školskom rozhlasie siedmci recitovali básne a pripojili sme sa k veľkej iniciatíve nášho mesta, ktorá prebieha už niekoľko rokov pod názvom Maratón básní. Organizuje ho mestská knižnica. Našu školu reprezentovalo takmer 50 žiakov. Vďaka učiteľkám a opatrovatelkám sa v tento deň naši škôlkari zoznámili s básničkami v slovenskom a maďarskom jazyku. Žiaci tento rok zasadili naozaj výnimočný Strom básní. Menšie aj väčšie deti z našej školy ozdobili stromček básňou alebo ilustráciou básne, ktorú mohol obdivovať každý, kto prešiel popri hlavnom vchode školy.

Foto: (a)

Projekt Pastierska kapsa sme uskutočnili na prelome apríla a mája so žiakmi 3. ročníka. V tieto dni mohli deti spoznať život pastierov na Dolnej zemi. Vedomosti si obohatili nielen na vyučovacích hodinách, ale aj mimo školy. Na tržnici ochutnávali rôzne syry a dozvedeli sa, ako sa vyrábajú. V Slovenskom oblastnom dome si potom dôkladne poprezerali odevy pastierov. V dnešnej dobe v Sarvaši je vzácné vidieť

žriebätká, ale nie je vzácnosťou stretnúť človeka, ktorý má rád kone. Tretiaci na konskom záprahu navštívili historické miesta mesta. Získané vedomosti využili v únikovej izbe, z ktorej sa úspešne dostali obe triedy. Pri ukončení projektu im neprialo počasie a tak sa záverečné vyhodnotenie konalo v školskej knižnici, kde si deti pochutnali na slivkových rožkoch, ktoré vlastnoručne upiekli.

Foto: (a)

Začiatkom mája sa v našej škole konalo regionálne kolo súťaže ZSM v speve slovenských ľudových piesní a prednese poézie a prózy Slovenské spievanky a veršovačky za účasti mladých talentov z Békešskej Čaby, Čabačudu, Kétšoproňu, Kondoroša, Veľkého Bánhedeša, Slovenského Komlóša, ako aj od nás, zo Sarvaša. Recitátori predniesli básne a krátke prózy nielen zo staršej či klasickej slovenskej literatúry, ale aj od súčasných, v mnohých prípadoch dolnozemskej autorov. Citaristi, harmonikári a speváci predstavili slovenské ľudové piesne zo svojho regiónu, ale aj z regiónov Slovenska. Do súťaže Slovenské spievanky a veršovačky sa zapojilo 32 žiakov našej školy.

Koncom apríla a začiatkom mája sa naši ôsmaci zúčastnili na dvojtýždňovom projektovom vzdelávaní, nosnou témou ktorého bolo rozhodujúce obdobie Maďarska v 20. storočí: Kádárova éra. Naším prvým externým programom bol výlet vlakom do Budapešti, na ktorý sa žiaci chystali s veľkým očakávaním, keďže dnešné deti sú zvyknuté cestovať skôr autom. Po príchode do hlavného mesta metrom a krátkou

Foto: (a)

prechádzkou dorazili do cieľa, ktorým bol Retro Experience Center. Výstava zobrazovala Kádárovu éru prostredníctvom nespočetných hmotných artefaktov. Žiaci spoznávali vážnejšiu stránku tej doby pri návšteve Múzea teroru. Pre mnohých bolo šokujúce a zároveň desivé konfrontovať sa s neľudskými prejavmi politickej ideológie. Výlet žiaci ukončili krátkym voľnočasovým programom.

Slávnostné ukončenie školského roka sa konalo na pôde sarvašského divadla Cervinus Teatrum 23. júna. Čo zažili žiaci našej školy v uplynulom školskom roku, to nám vo veselej scénke pripomenuli druháci. Zážitky z vyučovania, prestávok a aktivít detí našej školy, ale i piesne a básne v slovenskom i maďarskom jazyku zaplnili celé javisko. Pani riaditeľka Tereza Wéberová Hanzová zhrnula všetky dôležité aktivity školského roka. Pochválila žiakov za ich celoročnú prácu, poďakovala učiteľom i ostatným zamestnancom školy za ich námahu. Zároveň poďakovala

Foto: (a)

rodičom, ktorí počas celého školského roka obetavo kládli ruku k dielu v prospech svojich detí, v prospech školy. Potom nastalo oceňovanie celoročnej práce našich žiakov. Na pódium pristúpili príkladní žiaci školy, ktorí dosiahli výborný prospech. Prítomní si pozreli aj videoprojekciu s fotografiami zo života jednotlivých žiackych kolektívov našej školy.

Foto: (a)

Začiatkom júla sme v našej škole uskutočnili letný hudobný tábor pre všetkých žiakov, ktorí radi spievajú slovenské ľudové piesne, alebo hrajú na citare či na harmonike. Školské hudobno-spevákcke zložky Lipôčka, harmonikári, Jelenček a spevokol mali plné ruky práce. Okrem svedomitého osvojovania si nových slovenských ľudových piesní sme pre účastníkov tábora pripravili bohatý popoludňajší program. Navštívili sme kostolnú vežu s výhľadom do susedného Rumunska, hrali sme loptové hry, opekali klobásky, šantili vo vode na sarvašskom kúpalisku, no a v neposlednom rade priatelili sa so žiakmi slovenskej školy v Slovenskom Komlóši, ktorí sa k nám pridali spolu so svojimi učiteľmi. Spoločne sme navštívili Národný park Kereš – Maruša, kde sme obdivovali krásnu prírodu a zvieratá žijúce v našom regióne, a spolu sme sa plavili na lodi po rieke Kereš. Na našom spoločnom záverečnom koncerte vystúpili aj starší citaristi, ktorí už nenavštevujú našu školu. Aula školy sa zaplnila hosťami, rodičmi a starými rodičmi.

Informácie o činnosti slovenskej školy v Sarvaši redaktorom Nášho kalendára poskytl riaditeľka Tereza Wéberová Hanzová.

O Marekovi, ktorý si skoro pokazil Vianoce

Všetko sa to začalo písomkou z matematiky, ktorú Marek nechcel písať. Kúpil si teda nanuk a v zime ho veselo lízal. Najskôr jeden. Potom druhý. A potom tretí. Na druhý deň ho bolelo hrdlo, mal nádchu a horúčku. Bol chorý! Podarilo sa!

Nemusel ísť do školy a písať písomku. Bude si pekne doma v teple oddychovať, nepôjde do školy, nedostane jednotku. A potom budú vianočné prázdniny a zase bude doma. Prvé dni mu bolo fajn, naozaj mu doma bolo dobre. Sledoval telku, hral sa na počítači, jedol kompóty. Všetci ho obskakovali a ľutovali. No po pár dňoch mu začalo byť horšie. Nič ho nebavilo, ješť mu nechutilo, hrdlo mal zapálené a hnisavé, nos zodratý od častého utierania a horúčka sa mu zvýšila.

Mama rozhodla jednoznačne – treba ísť do nemocnice. Marek sa nevládal ani brániť. Nevnímal, čo sa okolo neho deje. Bolo mu veľmi zle. V nemocnici si ho nechali. Spoza nemocničného okna pozoroval, ako sa deťom začali prázdniny, ako sa môžu korčuľovať a sánkovať, ako sa pripravujú na Vianoce. A on musel byť zavretý tu v nemocnici, sám, bez rodičov a bez telky. Nikto ho nechodil navštevovať, jedínú spoločnosť mu robili vyčerpané sestričky. Pobalil si teda Marek veci a rozhodol sa, že pôjde domov. Čo tu bude.

Skončilo vyučovanie, začali prázdniny, už nemôže byť chorý. „Kam si sa vybral, mladý pán?“ zastavila ho doktorka. „Domov. Budú Vianoce, už som zdravý,“ odvetil Marek. „No veru, Marek, nie si zdravý, ešte stále tu musíš zostať! Šup-šup do postele a nerob nám tu starosti.“ Marek síce nerád, no poslúchol. Čo mal robiť. Ležal v posteli, zase sa cítil zle a ľutoval tie tri nanuky, ktoré zjedol v mrazoch.

Už nikdy, nikdy to neurobí! Len aby ho pustili domov do Vianoc. Len nech už môže byť doma a už nikdy podobnú vec neurobí. Zdravie si treba vážiť! Mareka pustili domov na Štedrý deň. Len tak-tak, no Vianoce stihol.

Jeho práním bolo, nech už tak skoro zase neochorie. Lebo písomka z matematiky je v porovnaní s chorobou nič!

Janka (rozpravkozem.sk)

Z básní Alexandra Kormoša pre deti

Koniec zimy

Jar a zima súťažili,
zmerali si svoje sily.
Praskli zime v boku žily,
lúče slnka zvíťazili.

Zlomila sa sila chladu,
už je koniec mrazu, ľadu.
Dost' ich bolo, nabok s nimi!
Blíži sa jar, koniec zimy!

Zatancoval južný vietor,
rozteplil sa celý priestor.
Sneh sa topí, potok žblnká,
spieva jarnú pieseň slnka.

Vtáci chór sa pridali k nemu,
zobudil i riečku nemú.
Lúče slnka potichučky
zobúdzajú jarné púčiky.

Sady, lesy v chóre hučia,
každé srdce rozozvučia.
Radujú sa mladí, starí:
dožili sa novej jari

Čižmičky

Tancujú čižmičky,
a v nich biele nôžky,
a na tých čižmičkách
strieborné ostrôžky.

Červené čižmičky,
a v nich biele nôžky,
štrngajú brngajú
strieborné ostrôžky.

Hra na lekára

Podme, decká, šalie Šára,
zahráme sa na lekára.

Postavme sa do troch párov,
vyberme si troch lekárov.

Jeden lekár bude Janko,
on sa pôjde ukryť s Ankou.

Druhý lekár bude Ferko,
on sa pôjde ukryť s Terkou.

A ty so mnou pôjdeš, Svorád,
ty si lekár, ja som chorá.

Svorád sa však začal priečiť,
že on ešte nevie liečiť.

Šára vraví: Decká, takto!
Po prvé to nejde hladko.

Nájdeme si po dvoch úkryt,
chlapci sa tam začnú múdriť.

Povedia si: Hókus-pókus,
toto je môj prvý pokus.

Čo robiť a čo nerobiť

Toto rob, hento rob,
to sa nedá, to sa dá,
to sa nemá, to sa má.

To sa musí, to sa sluší,
to sa môže, to sa smie,
to sa nesmie, to sa vie.

Katarína Švecová

Ako si vychovať brata

Volám sa Milan Krátky. Som žiakom V.A triedy a už piaty rok sa pomerne úspešne snažím o výchovu svojho mladšieho súrodenca. Keďže si uvedomujem, že na svete je nás viac takto postihnutých mladšími súrodencami, rozhodol som sa cestou internetu uverejniť praktické rady pri výchove mladšieho brata. Ale poďme pekne po poriadku.

Začalo sa to pred niekoľkými rokmi. Naši mi oznámili, že už nebudem viac sám. Sám som však nebol nikdy. Mal som Alexa, prítulného škrečka, ktorého sme hľadali podľa ohlodeného nábytku. Pomaly som sa aj začal tešiť, že budeme doma dvaja. Každý večer som sa modlil, aby sa nám narodil chalan, až som si ho nakoniec vymodlil.

Keď tak nad tým teraz premýšľam, asi som musel niečo v tých modlitbách skopáť, pretože ten môj vymodlený brat sa tam hore akosi nevydaril. Alebo možno vypadol po ceste bocianovi zo zobáka a pri spätnom naložení tovaru došlo k nevysvetliteľnému omylu. Takto som si ho teda určite nepredstavoval.

V januári sa narodil náš František. Meno dostal po dedovi, keďže ja ako prvorodený som mal nárok na meno po otcovi. Nikdy sa moje deti nebudú volať po mne. Našťastie, ja žiadne deti v budúcnosti ani neplánujem, pretože mám

dosť na celý život z toho nášho zázraku života, ktorý mi ničí nervy už päť dlhých rokov. Predtým bolo doma celkom fajn.

Chodili sme spolu na výlety, po obchodoch a tak. Taká normálna šťastná rodinka. Ale potom nastalo hotové peklo. Nikdy nezabudnem na deň, keď mamu pustili z nemocnice. Tak som sa na ňu tešil, dokonca aj na Fera som sa tešil. Cez deň to bolo v pohode, ale keď nastala tma, Fero spustil také sirény, že koniec. Mama lietala, otec lietala a ja som sa snažil pospať si, pretože som na druhý deň ráno mal ísť do školy. Ráno Fero prestal kvíliť, tak sme všetci zaspali a na školu aj mama zabudla. Fero takto kvíliť celé noci.

Prešlo päť rokov, ale veľa sa toho nezmenilo. Fero síce v noci spí, ale škrieka cez deň, hlavne vtedy, keď sa dostane do mojej izby a neoprávnene siaha na veci, ktoré nepatria do jeho rúk. Keďže rodičovská výchova pri mladších súrodencoch, povedzme si na rovinu, zlyháva, musí nastúpiť výchova z našej strany, starších a skúsenejších. Raz mi Fero aj naši poďakujú, že som to zobral do vlastných rúk.

Rada č. 1: Nikdy nedovoľte krpcovi prekročiť dvere vašej izby. Ak by som to vedel, nemal by som ho dnes každý deň vo svojej izbe a mohol som mať svoje veci iba pre seba. Teraz sa ho neviem

zbaviť, a keď zareve, pribehne mama a ja počúvam starú známu pesničku:

Milan, veď si starší. Máš mať viac rozumu ako on. On si to iba pozrie.

A tak náš Ferko dosiahne, čo chce, a ja z toho vyjdem ako somár.

Rada č. 2: Nikdy ho neberte medzi svojich kamarátov. Ja som to, samozrejme, urobil, pretože ma o to poprosili naši. Nikdy to nerobte! Chlapci sa s vami nebudú baviť, prípadne budú na vás pokrikovať hanebné označenia ako pestúnka, auperka a pod. S dievčatami sa nenechajte oklamať. Budú k vám milé, ale v skutočnosti im nejde o vás, ale o neho. Náš Fero v nich prebudil materinský cit, ktorý má vraj každá žena. Obskakovali okolo neho ako okolo maľovaného vajca a ten sa na nich usmieval a ukazoval im všetky grimasy, ktoré som ho naučil. Ale to už nikto nevidí, od koho sa všetko to dieťa naučilo! V konečnom dôsledku skončíte sám ako kôl v plote.

Rada č. 3: Keď sa s ním hráte na Indiánov, nezabudnite mať pri sebe mobil alebo iný zdroj času. Tomu, kto vymyslel hru na Indiánov, by som udelil Nobelovu cenu. Ten musel byť hotový génius. Keď sa vám stane, že s ním zostanete doma sám, hrajte sa na Indiánov. On, ako dobrý Indián, náčelník kmeňa, sa vami nechá s najväčšou radosťou chytiť a dokonca je ochotný nechať sa priviazať o stoličku. Keďže ako dobrý Indián nesmie prehovoriť a musí čakať v tichosti na svojho osloboditeľa – to ste vy, hráte ako starší a skúsenejší dvojrolu – môžete pokojne opustiť na chvíľu byt a zaskočiť za kamarátom. Dávajte si ale pozor, aby sa vám nestalo to, čo mne minule, keď sa u Mareka vo dverách objavila mama

s Ferom na rukách. Asi vám nemusím vysvetľovať, čo za peklo som potom mal doma.

Rada č. 4: Výchova musí byť ako remeň.

Vo výchove žiadne pekné slovo neplatí. Musíte byť tvrdý a trvať si na svojom. V žiadnom prípade nepoľavovať... moment, na chvíľu svoje písanie musím prerušiť. V kuchyni sa niečo deje. Idem sa pozrieť. Hneď som späť.

Rada č. 5: Dajte mu všetky svoje hračky, vy ich už nepotrebuje.

Ferko včera spadol v kuchyni zo stoličky a zlomil si nohu. Mama ho naložila do auta a utekala s ním do nemocnice. Vraj sa správal veľmi statočne, takmer ani nezaplakal. Ja by som asi reval ako tur. Večer som mu odniesol do postele svoje hračky. Veď ja ich už vlastne ani nepotrebujem. Ferko bol smutný, ale keď ma zbadal s hračkami, veľmi sa potešil a naznačil mi, že mi chce niečo pošepkať.

Milan, v nemocnici som bol dobrým Indiánom. Ani som nemukol, keď ma tí zlí v bielom mučili. Vedel som, že keď tam nie si, musím si s nimi poradiť sám.

Rada č. 6: Ignorujte rady od 1 – 4! Mať brata je úžasné. Aj keď jeho výchova dá niekedy poriadne zabráť. A viete čo? Nechajte ju na rodičov, nech si ju užívajú rovnako ako pri vás. Veď dvaja dokopy im dajú zabráť oveľa viac.

Pavúček Milo

V detskej izbe chlapčeka Miška by sme okrem knížiek, hračiek a plyšákov našli aj rôzne postavičky superhrdinov. Tie ležali na policičke a usmievali sa na celú izbu. Spider-Man vedel strieľať „pavučinky“ z ruky a lietieť a Superman vedel po stlačení gombíka lietieť a vydávať rôzne zvuky.

To by bolo, keby mal aj malý pavúček Milo takéto schopnosti. Milo bol drobný pavúček, ktorý žil schovaný pod lístkom, kde si vytvoril malú pavučinku, na ktorej žil. Tento lístok bol v kvietku na parapete v Miškovej izbe. Milo vždy potajme sledoval malého Miška, ako sa hrá s hračkami, no najradšej pozoroval, keď sa chlapček hral so superhrdinami. Milo bol síce malý pavúček, no túžil, že raz aj

on bude lietieť či strieľať pavučiny tak ako Spider-Man. Aj keď jeho pavučinky také silné nie sú.

Jedného dňa, keď sa chlapček Miško hral vonku a skákal do bazéna, Milo vykukol spoza svojho úkrytu. Vzduch bol čistý. Celú noc sa mu snívало, ako letí so Spider-Manom. Preto sa ráno zobudil s myšlienkou, že to dnes aj uskutoční. Pavúček opatrne vyšiel von spod listu, vyskočil z kvetináča na svojich osem nôh a vyšplhal sa na stenu smerom k policičke, na ktorej ležali superhrdinovia. Fíha, to je ale výška!

„Ako ho len spustím, keď chcem lietieť ako on,“ zamyslel sa Milo nahlas. Vždy, keď sa Miško hral so superhrdinami, stlačil tlačidlá a superhrdinovia lietali či strieľali pavučiny. Milo na to vždy pozeral veľkými očami. Pavúček sa vyštveral na postavičku Spider-Mana, chcel stlačiť veľký gombík, ale nemal na to silu. Potom si všimol, že Spider-Man má na ruke ešte jedno malé tlačidlo. Stlačil ho a čuduj sa svete! Zo Spider-Manovho zápästia vyletela malá pavučinka. Bola veru pevnejšia a väčšia než tie Milove, dokonca i sám drobný pavúček by sa na jednu zmestil. Áno, to je ono! Posaď sa na ňu a bude lietieť. Milo sa usadil na ruke Spider-Mana a z celej sily stlačil gombík. Vtom vyletela pavučinka, Milo

sa odrazil nôžkami a vyskočil na pavučinu. Letel a letel cez celú izbičku a udivene hľadel, ako je vysoko a ako rýchlo letí. Až nakoniec dopadol na parapetu, na ktorej býva.

„No teda! Ešte som nevidela takého maličkého pavúčika lietať na takej veľkej pavučine,” povedala udivene lienka Betka, ktorá ho z diaľky pozorovala. Bola to jeho kamarátka, ktorá žila na záhrade a často chodievala Mila navštevovať. Pavúčik Milo sa oprášil od pavučiny a

hrdo povedal: „Keď niečomu veríš, musíš za tým ísť. Síce superhrdina nie som, ani pavučinky nestrielam, lež tkám, ale aspoň raz som skúsil, aké to je letieť na veľkej Spider-Manovej pavučine.“ Vtom začul, ako sa Miško blíži k izbičke. Rýchle sa rozlúčil s lienkou Betkou, ktorá odletela cez pootvorené okno do záhrady. A tak si pavúčik Milo ďalej žil v kvetináči na parapete a každý deň sledoval dobrodružstvá superhrdinov.

Dominika (rozpravkozem.sk)

Daniel Hevier

Najhoršie decko na svete

Pomoc prišlo to najhoršie decko
strážnikovi hneď natrhlo vrečko
do aktovky napchalo si blato
Myklo plecom že nemôže za to

Za chvost ťahá nevinného psíka
školníkovi aj školníčke tyká
zbehli sa hneď vychovať to dieťa
dedko babka strýko ujo teta

Najhoršie decko na svete
Kde inde také nájdete
Najhoršie decko v okolí
hrôza že chodí do školy

Pred tým deckom zachráň sa kto môžeš
ešte chvíľu a vyletí z kože
akvárium naplnilo octom
na oslave schovalo sa pod stôl

Také dieťa nie je anonymné
kde sa zjaví každý si ho všimne
úlohu si píše len raz za rok
mame dalo do kabelky párok

Najhoršie decko na svete
ak si s ním rady neviete
nebi ho nekrič nehroz mu
vystrel ho tajne do kozmu

Alexander Kormoš

Nočná stráž

Kríž stráži hradnú bránu,
hradná brána stráži kríž.
Výš noci hudbu hrá mu,
nočnú hudbu hrá mu výš.

Tíš stráži nočný vánok,
nočný vánok stráži tíš.
Spíš, mamka stráži spánok,
mamka stráži spánok, spíš.

Prečo nemajú prsty na nohách svoje mená

Verte–neverte, zmodernizovala som sa. Rozprávky odchyťavam pomocou ďalekohľadu! Sedávam na balkóne pod žltobielym slnečníkom a pozorne sa dívam všade okolo seba. Raz do oblohy, raz do lesíka nad sídliskom, potom zasa na strechy a komíny, niekedy do parku a niekedy len tak, okolo seba po dvore. Keď príde tá správna chvíľa, otváram svoju zázračnú tašku, chvíľku ju tak držím a potom ju rýchlo zatvorím.

– Zasa jedna. Zbadala som ju na streche. Si rada?– hovorím taške.

– Mhm, – kývne uchom moja zázračná taška. Mohla by kývať aj oboma uchami naraz, ale to robí len vo sviatok. Vtedy totiž za mojím chrbtom púšťa po sídlisku rozprávky, ktoré do nej starostlivo zbieram. Viem o tom, ale robím sa že nič, aby som jej urobila radosť.

Najľahšie sa posielajú rozprávky deťom, ktorým sa farebne sníva. Niekedy, keď sú ľudia príliš smutní alebo unavení, sama otváram svoju tašku a posielam do sveta rozprávky, okolo ktorých ľudia už raz chodili, ale nezbadali ich. Vtedy ticho sedím pri okne a čakám, kým rozprávka nepriletí a nesadne si mi na plece. Už som si ich nachytala celú hŕbu. Sedia mi na poličke ako farebné bublinky a cilingajú, cilingajú ako malý orchester. Počujete? Táto jedna, dúhová, zvoní ako strieborný

zvonček. Čo zvonček! Ona vyzváňa aspoň päťhlasne. Nakoniec – aj má prečo. Je to totiž rozprávka o neposlušných prstoch. Mojich. Mimochodom, na túto rozprávku som ďalekohľad vôbec nepotrebovala, skočila mi do tašky úplne sama.

...keď sa pohádajú topánky, nie je to nič výnimočné: raz sa urazí pravá, raz ľavá. Raz sa hnevá moja čierna topánka, raz hnedá. Potom pár dní hundre moja teniska a pár dní moja teplá papuča. Podelia si víťazstvá a prehry pekne po kamarátsky. Keď sa mi však na nohe začnú hádať prsty, mám v topánke poriadne dusno. Palec, malíček a prostredník škriepky nevyvolávajú. Palec preto, lebo je najväčší a najmocnejší. Má prirodzenú autoritu, nepotrebuje škriepky na to, aby si ho každý všimol. Malíček čuší zas preto, lebo je zo všetkých prstov najmenší a netrúfne si ani pípnuť. Prostredník by niekedy aj nejakú tú škriepku vyvolal, no to by sa musel pridať k palcu, aby bol úspešný. Ale palec mlčí.

– Pekná spravodlivosť! – to začína každé ráno mrmlať prst medzi prostredníkom a malíčkom.

– My prsty na nohe sme obyčajní chudáci! Normálne sa nám krivdí! Keby ste videli môjho bratanca na ruke napríklad! Ten sa má! Vždy je samý prsteň. Čo som ja od neho horší?

– Upokoj sa! Na tebe by prsteň vôbec nebolo vidno, – ozvala sa zrazu moja noha.

– Okrem toho máš tučnú hlavu a tenký krk. Som zvedavá, ako by si ten prsteň na seba vôbec dostal!

– To všetko preto, lebo nemám meno! Keby som sa aj ja volal prstenník, určite by mi narástla menšia hlava!

– Pozri sa, ty malý, – ozvala sa opäť noha pokojným hlasom, – traja z vás mená majú: palec, prostredník a malíček. Ak dobre rátam, je to väčšina. A búria sa? Sú ticho. Ja som tiež spokojná. Napokon – aj tak vás, prsty, v topánke nevidno.

– Aj keď nás nevidno, mená by sme mali mať, – ozval sa prst medzi palcom a prostredníkom.

– Čo nepovieš? – zasmiala sa noha.

– Môj bratanec na ruke sa volá ukazovák! Stavím sa, že môže na hocičo ukazovať, lebo sa tak volá. Som zvedavý, na čo môžem ukazovať ja... Celý deň v tme. Nevidím ničového nič! – skríkol rozčúlený prst, až sa zapotil.

– Kvôli tvojmu ukazovaniu nebudem hádam chodiť v sandáloch alebo šlapkách! Vonku je chladno, – urazila sa noha.

Ostatné prsty čušali. Veď nech si noha poradí. Im je zatiaľ dobre. Dlho však nebolo, lebo oba nespokojné prsty nedali a nedali pokoj.

Napokon to moja noha vzdala:

– Dobre teda! Počúvaj ty, druhý naj-

menší! Keď tak veľmi chceš, natiahnem na teba prsteň. Aby si sa vyrovnal svojmu bratancovi na ruke, vieš? A kvôli tebe, ty druhý najväčší, si obujem sandál. Aby si mohol sledovať okolie a všetkým nám ukazovať čo a ako. Tak!

A moja noha si naozaj natiahla na predposledný prst prsteň a kvôli druhému prstu si obula sandál.

Moje prsty boli spočiatku náramne spokojné. Okolo obeda sa však začali mrvíť a večera sa nemohli už vôbec dočkať. Štvrtý prst mal od prsteňa odretý celý krk a druhému prstu cez dierku v sandáli tak tiahlo na kríže, že sa roz-

kýchal a nakazil mi celú nohu!

A tak sa stalo, že som prechladnutú nohu strčila do lavóra s horúcou vodou. Prsty v tom teple čušali, ani sa nehýbali. Moja nahnevaná noha sa vtedy zaprisahala, že mená prstom nevymyslí a nevymyslí. Dosiaľ ich nemajú. No teda! Keby nebolo tejto rozprávky, skoro by som bola zabudla na svoj slávny výlet, keď mi prechladla celá noha. Aha! Prst vedľa malíčka má ešte stále ošúchaný krk! A tento tu vedľa palca? Ako ním myká. Žeby ešte kýchal od prievanu v sandáli? Priznám sa, trochu mi je ľúto tých mojich neposlušných prstov, lebo ich kamaráti v Amerike napríklad svoje mená majú. To viem určite, lebo mám odtiaľ priateľku Rodu, ktorá si vie pomenovať všetky prsty na nohách. Dokonca vie o nich pesničku. A čo ak vymyslím pre tie moje neposlušné prsty pekné prstové mená? A možno aj pesničku!

ŽIACKE SMIECHOTY

Janko príde do školy a povie triede:

- Chcete počuť veľmi dlhý vtip?
- Áno, áno, – hovorí trieda.
- Tak teda počúvajte. Vtiiiiiiiiiiiiiiiiiiip...

– Deti, ako sa volá zviera, ktorého sa bojí aj lev?

– Levica, – povie Mórisko.

Jožko vraví mamičke:

- Mamička, deti v škole sa mi smejú, že mám veľké zuby. Je to pravda?
- To vieš, že nie. Deti preháňajú. Ale už zavri ústočká, aby si nám nepoškriabal parkety.

Učiteľka sa pýta žiakov v škole:

- Tak, deti, aké poznáme pády v slovenčine? Prihlási sa Janko a hovorí:
- No, takže, spadnem, spadol som, spadneme...

– Števo, ako to, že máš v diktáte také isté chyby ako Jurko?

– To bude asi tým, že máme rovnakú učiteľku!

Žiaci píšu písomku zo slovenčiny, len Fero nečinne vysedáva v lavici. Pani učiteľka sa ho pýta:

– Ferko, a ty prečo nepíšeš písomku?

A Ferko odpovedá:

– No preto, lebo som si dal pôst od písomiek.

Pani učiteľka sa pýta Janka:

– Janko, aké je množné číslo od slova učiteľ?

Janko jej na to odpovedá:

– No predsa mučiteľia.

Pani učiteľka sa pýta detí:

– Aké je množné číslo od slova žiak?

Mórisko:

– Banda mizerná.

Ferko sa pýta pani učiteľky:

– Pani učiteľka, prečo žaba skáče vyššie než Eiffelova veža?

– Nevie. Prečo, Ferko?

– To preto, že Eiffelova veža nevie skákať!

Učiteľka vysvetľuje žiakom, aké je dôležité písať čiarky, pričom písať ich na správnom mieste. Uvádza príklad listu, ktorý poslal istý kráľ na popravisko:

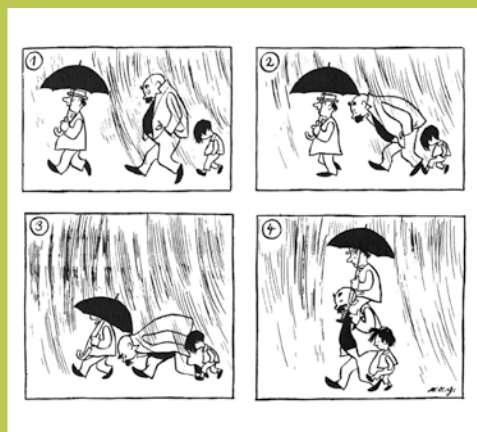
– Obesiť, nie omilostiť.

– Obesiť nie, omilostiť.

Učiteľka hovorí žiakom:

– Dnes si preberieme jednotné a množné čísla. Tak napríklad podstatné meno NOHAVICE. Jožko aké je to podľa teba, jednotné alebo množné číslo?

– Prosím, hore jednotné a dolu množné.

Učiteľ sa pýta žiakov:

– Prečo je v našej dedine lepší vzduch ako v meste?

Miško sa hlási:

– Lebo sa u nás neotvárajú obloky!

Je normálny deň v škole. Učiteľka sa pýta Paľa:

– Mám dve mačky, k tomu pridáme dve a ešte dve, aký bude výsledok?

– Sedem.

– Nie! Keď mám dve jablká, k tomu pridáme dve a ešte dve, aký je výsledok?

– Šesť.

– Výborne! Tak keď mám dve mačky a k tomu pridám dve a ešte dve, aký je výsledok?

– Sedem!

– Prečo stále hovoríš, že výsledok je sedem?!

– Pretože ja už jednu mačku mám!

Učiteľka na biológii:

– Tibor, ako sa volá samica leva?

– Levica.

– Jožko, ako sa volá samica tigra?

– Tigrica.

– Jožko, ako sa volá samica hada?

– No predsa HADICA.

Učiteľka sa pýta:

– Deti, budem sa vydávať. Aký je to čas?

Jožko odpovedá:

– Najvyšší!

Žiakik sa sťažuje rodičom:

– Ako mám veriť môjmu učiteľovi, keď tvrdí, že hodina má 45 minút!

Na hodine chémie učiteľ položí otázku:

– Čo sa vyparuje rýchlejšie než voda?

– Peniaze, – hlási sa Janko.

Pani učiteľka vyčíta žiakovi:

– Jožko, zase si prišiel neskoro!

Jožko odpovedá:

– Pani učiteľka, prepáčte, bol som za tatinom v nemocnici.

– Jáj, tak ja ti to ospravedlím.

Spolužiak sa pýta:

– A čo je tvojmu tatinovi?

Jožko na to:

– Nič, on je doktor.

ŽIACKE DUCHAPLNOSTI

– Ján Kollár používal vo svojej poézii so samozrejmosťou ako samohlásky, tak i spoluhlásky.

– Viktor Hugo napísal knihu Beťári.

– Jirásek sa v mladosti učil zle, ako my. Vypracoval sa, až keď bol starý ako pani učiteľka. O dobe po Bielej hore napísal román Potme.

– Hašek sa na vojne volal Švejka a bol dobrým vojakom.

KRÍŽOVKA PRE DETI

Nk 2025	slovenská múza poézie	1	jadro brady!	✿	✿	pol spevu!	j...., 7. mesiac	vo vlast- nom byte	✿
Z....., ženské meno				tona (zn.)	rozsudok ŠPZ Španielska				✿
nemé meno			2						D
vyslovené K							molybdén (zn)		
české mesto v okrese Cheb							začiatok achkania		
✿	ampér (zn.) necelý aport!						✿	ŠPZ Rakúska zvedenie	
i, inak							nekonečné zlo! Etelka doma		
Milneho medvedík			kotrbu (hl....)	✿	✿	Adamovu družku síra (zn)			
hmyz podobný včele				Adam Dolák (skr.)	stoj (inak) rímskych 51				
súper						Endre ..., mad'. básnik, ..., B, C			
✿	✿	L'					✿	<u>Pomôcky:</u> Aš, Ady, Pú, rival, súd, zvod	Autor: Gregor Papuček

Milí mladí lúštitelia, k tejto krížovke sme vybrali nasledujúcu slohu básne pre deti od Gregora Papučka:

**Za vrškami v bielej
plachte zima čupí,**

.....
.....

Dokončenie nájdete v **1. a 2. časti tajničky**. Pri lúštení vám prajeme príjemnú zábavu. Vylúštenie pošlite do 31. marca 2025 na emailovú adresu *Spoločnosti SlovakUm: slovakum@slovaci.hu*. Úspešných lúštitel'ov odmeníme.

KRÍŽOVKA NÁŠHO KALENDÁRA

Nk 2025	rieka v ČR	1	jadro hrady!	*	*	predložka s 2. pádom	nie toto, lež ...	nenáročná obilnina	*
babička, po ne- mecky				začiatok ľútosti!	mužské meno urán (zn.)				*
prázdný Don!			2						ý
ŠPZ Rumun- ska							citoslovce žiaľu		
časť draho- kamu!							nemý sup!		
*	kyslík (zn.) Anton, po maďarsky						*	ŠPZ Talianska nedobre	
Adam Nemec							necelá Zem!		
chem. značka neónu							prázdný les! troška stíchol!		
Trinidad a ...bago			obidvaja	*	*	nočná vidina začiatok osýpok!			
alebo (bás.)				*	vnútro roty! chem. zn. zinku			v strede štípe! polomer (zn.)	
Lyberid (skr.)				masť, po maďarsky ..., K, L					!
*	*	č						Pomôcky: ah, od, oma, Oto, To, zšír	Autor: Gregor Papuček

Milí lúštitelia! Mlynčanka tetka **Kata** z bohato rozvetvenej rodiny **Pavleňákovcov** bola v obci známa tým, že rada spievala ľudové piesne a chodila variť po svadbách, kde často rozospievala všetkých svadobčanov. Je pozoruhodné, že začiatky piesní si zapisovala do zošita, ba niektorým sama „pribásnila“ posledné verše. Mnohými piesňami obohatila zbierku mlynských ľudových piesní **Zahučali hory**, ktorú zostavil **Gregor Papuček**. Slovom, poznala... *Dokončenie vety je ukryté v 1. a 2. časti tajničky.* Pri lúštení vám prajeme príjemnú zábavu. Vylúštenie pošlite do 31. marca 2025 na emailovú adresu *Spoločnosti SlovakUm*: **slovakum@slovaci.hu**. Úspešných lúštitel'ov odmeníme.

Varíme z cibule

Cibuľu používame skôr na dochucovanie jedál, resp. ako základ, vďaka ktorému naše jedlo bude sýtejšie. Avšak teraz vám predstavíme celé menu z cibule, aby sme vás presvedčili, že táto zázračná zelenina sa dá pripraviť na rôzne spôsoby.

Cibuľa je bohatým zdrojom vitamínu C, vitamínov B1, B2, provitamínu A, obsahuje aj zinok, draslík, železo, selén, fosfor, vápnik, síru a kyselinu askorbovú. Okrem toho v nej nájdeme fytoncidy, ktoré ničia choroboplodné zárodky a dokážu zastaviť rast niektorých baktérií a mikroorganizmov. Vysoká hladina antioxidantov dáva cibuľke jej osobitú sladkosť a arómu.

Cibuľa je veľmi stará rastlina, ktorú pestovali už pred 5 000 rokmi na stepiach Mongolska a v dnešnom Turecku. Podobné rastliny sa vyskytovali aj v Strednej Ázii. Jedlá cibuľa, ako ju dnes poznáme, je čisto kultúrna rastlina, ktorá sa pestuje na celom svete a nevyskytuje sa v divorastúcej forme.

Cibuľa je zdravá, či už surová alebo varená, hoci je pravdou, že surová cibuľa má vyššiu úroveň organických zlúčenín síry, ktoré poskytujú mnohé výhody.

Konzumácia cibule má dokázateľne mnohé priaznivé účinky pre zdravie človeka.

Srdce

Cibuľa napomáha zníženie krvného tlaku a zníženiu rizika srdcového infarktu. Síra obsiahnutá v cibuli pôsobí ako prirodzený riedič krvi a zabráňuje agregácii krvných doštičiek.

Nedávno vedci zaznamenali súvislosť medzi časticami nazývanými oxylipíny a vysokým obsahom cholesterolu. Kvercetín v cibulke môže pomôcť zabrániť tvorbe plakov v tepnách, čo znižuje riziko srdcového infarktu a mozgovej príhody.

Imunitný systém

Polyfenoly v cibuli pôsobia ako antioxidanty a chránia telo pred voľnými radikálmi. Odstránenie voľných radikálov môže pomôcť posilniť imunitný systém.

Kvercetín v cibulke tiež znižuje alergické reakcie tým, že obmedzuje produkciu histamínov, čo spôsobujú kýchanie, plač a svrbenie, ak máte alergickú reakciu.

Hladina cukru v krvi

Chróm v cibulke napomáha regulovať hladinu cukru v krvi. Síra v cibuli zase pomáha znižovať hladinu cukru v krvi tým, že vyvoláva zvýšenú produkciu inzulínu. Konzumácia cibule môže byť priaznivá najmä pre ľudí s cukrovkou. Ľudia s diabetom typu 1 a typu 2, ktorí jedli červenú cibuľu, totiž vykazovali nižšiu hladinu glukózy v krvi.

U pacientov s cukrovkou 2. typu sa počas konzumácie nakrájanej cibule zistili normalizované pečeňové enzýmy a nižšia hladina glykémie.

Kosti starších žien

V štúdií z roku 2009 sa potvrdilo, že denná konzumácia cibule zlepšuje hustotu kostí u žien, ktoré prechádzajú, alebo majú dokončené obdobie menopauzy. Ženy, ktoré jedli cibuľu, často mali o 20 percent nižšie riziko fraktúry bedrového kĺbu ako tie, ktoré sa cibuli vyhýbali.

Ako cibuľu nakupovať?

Pri kúpe si vyberte tie cibule, ktoré majú suchú a papierovú šupku. Okrem toho by mala byť vonkajšia vrstva úplne bez škvrn a vlhkosti. Cibule by mali byť tiež pevné a ťažké na ich veľkosť. Dávajte si pozor, aby ste si nevybrali tie, ktoré začali kysnúť, pretože budú rýchlo hniť. Tiež by ste sa mali vyhnúť cibulke, ktorá má prenikavú vôňu. Môže byť pomliaždená alebo príliš zrelá.

Ako cibuľu skladovať?

Cibuľu je najlepšie skladovať na chladnom, ale suchom, tmavom a dobre vetranom mieste. Skladovaním celej cibule v chladničke ju vystavujete chladným, vlhkým podmienkam. Vzhľadom k tomu, že veľmi ľahko absorbuje vlhkosť, môže sa rýchlejšie pokaziť. Toto sa však nevzťahuje na olúpanú, nakrájanú cibuľu. Olúpaná cibuľa sa môže skladovať v chladničke až dva týždne, kým nakrájaná iba 7-10 dní.

Ako cibuľu spracovať?

Cibuľa je všestranná zelenina a používa sa ako zložka mnohých jedál – polievok, omáčok, pod mäso, môžeme ju vyprážať, piecť i plniť. Z cibule si môžeme tiež pripraviť sirup vhodný proti kašľu i cibuľový čaj vhodný pri chrípke a prechladnutí.

CIBUĽOVÁ POLIEVKA

Potrebujeme: 3 cibule, 4 zemiaky, 2 PL oleja, 2 PL hladkej múky, 0.5 KL mletej sladkej papriky, 0.5 KL majoránu, soľ podľa chuti.

Očistené zemiaky nakrájame na kocky a dáme variť do osolenej vody. Na panvici pripravíme zápražku: na oleji opražíme nakrájanú cibuľu, pridáme mletú papriku a múku. Za stáleho miešania pridáme vodu a dbáme na to, aby sa nevytvorili hrudky. Cibuľový zmes pridáme do hrnca so zemiakmi. Varíme približne 20 minút. Podľa chuti dosolíme a pridáme majorán. Podávať môžeme s opečeným chlebíkom.

CIBUĽOVÉ PLACKY

Potrebujeme: 3 veľké biele cibule, 1 veľkú červenú cibuľu, 1 pór, 3 PL rastlinného oleja, 2 hrste petržlenovej vňate, 3 vajcia, 100 g hrubej múky, 60 g hladkej múky. Na dochutenie soľ, mleté čierne korenie, majorán, na vysmážanie olej.

Cibule i pór očistíme a nakrájame na tenké plátky. Tie potom za občasného premiešania opražíme v panvici na rozpálenom oleji, kým nezmäknú a nestatia na objeme – zhruba 10 minút. Cibuľku potom vymiešame vo väčšej miske s nasekanou petržlenovou vňaťou, vajíčkami a oboma múkami.

Dochutíme soľou, korením a majoránom. Potom lyžicou ukladáme malé placky do rozpáleného oleja a opekáme z oboch strán do zlatohneda.

Placky zbavíme prebytočného oleja odležaním na kuchynskej utierke. Podávame so strúhaným syrom alebo kyslou smotanou ochutenou pretlačeným cesnakom a trochou soli.

CIBUĽA PLNENÁ KURACÍM MÄSOM A SYROM

Potrebujeme: 8 červených cibúľ, podľa chuti soľ, mleté čierne korenie, 1 bielu cibúľu, 30 g červenej papriky, 120 g kuracích prs, 3 PL varenej ryže, 50 g syra mozzarella, 3 PL strúhaného tvrdého syra, trochu zeleninového vývaru a trochu oleja.

Červené cibule ošúpeme a celé dáme variť na 4 minúty do vriacej vody. Vyberieme ich, osušíme a necháme vychladnúť. Potom z nich odrežeme vrchnú časť a vnútro vydlabeme.

Na oleji speníme nadrobno nakrájanú bielu cibúľu s červenou paprikou a nadrobno nakrájaným mäsom. Zmes dochutíme soľou, korením a krátko ju podusíme. Primiešame uvarenú ryžu a mozzarellu. Cibule naplníme touto plnkou, vrch posypeme syrom, uložíme ich do vymastenej zapekacej misy a zapečieme pri 180 stupňoch C, maximálne 30 minút.

SLADKÝ CIBUĽOVÝ DŽEM S ČERVENÝM VÍNOM

Potrebujeme: 1 kg červenej cibule, 180 ml červeného vína, 60 ml portského vína, 60 ml červeného vínneho octu, 60 g kryštálového cukru, olej.

Cibuľu ošúpeme a pokrájame na plátky. Na panvici alebo v hrnci rozohrejeme trochu oleja, na ktorom opečieme cibuľu do zlatista. Potom pridáme cukor, premiešame a necháme skaramelizovať. Ku skaramelizovanej cibulke prilejeme červené víno, portské víno a červený vínny ocot. Premiešame a varíme, kým sa všetka tekutina nezredukuje na minimum. Horúcim džemom naplníme malé zaváraninové poháre a ihneď uzavrieme. Takto pripravený džem zabalíme do deky a necháme úplne vychladnúť. Skladujeme na chladnom tmavom mieste. Po otvorení skladujeme v chladničke.

Lahodný cibuľový džem si najlepšie vychutnáte na kúsku čerstvého pečiva – vo forme predjedla alebo chuťovky s pohárom dobrého vína...

ZASMEJME SA!

– Zavolajte mi barmana! – kričí nejaký pán spoza stola. Po príchode barmana mu ihneď začne vyčítať: – Tá káva chutí ako čaj!
– Prepáčte, omylom som vám priniesol namiesto kávy kakao!

Do prevádzky holičstva na divokom západe vstúpil drsný muž.

– Potrebujem oholiť. Ale upozorňujem vás, že moja tvár je samá vyrážka. Kto z vás ma oholí tak, že ma neporeže, dám mu tristo dolárov. Kto ma ale poreže, vytiahnem revolver a zastrelím ho.

Chvíľku bolo ticho. Odrazu z rohu sa ozve jeden z holičov:

– Nech sa páči, ja vás oholím.

Muž si sadol do kresla, holič ho oholil bez porezania.

– Tak prosím, hotovo.

Muž sa postaví, podáva holičovi 300 dolárov a hovorí:

– Človeče, vy ste ale odvážny! Viete, čo by sa bolo s vami stalo, keby ste ma boli porezali?

– Nič. Britvu som predsa držal v ruke ja.

– Miláčik, prečo máš také veľké a dlhé mihalnice?

– Lebo som v mladosti veľa plakal.

– Škoda, mal si radšej viac cikať.

Sedí starček na strome a jeden z okoloidúcich sa ho pýta: – Tak čo, dedko, Redbull, Redbull?

– Nie, synak, pitbul, pitbul!

– Prečo je humor soľou života?

– Aby sa mohli smiať aj diabetici.

Žena sa pýta manžela:

– Vrátil si susedovi vidly?

– Vrátil.

– A čo povedal?

– Áááaa...

Beží chlap za rozbehnutým autobusom. Vidí ho starček a vraví mu:

– Pane, ten už asi nestihnete, počkajte si na ďalší.

– Ja nemôžem, ja som vodič!

Idú dvaja turisti a zrazu prídu k hlbokej priepasti. Sú zvedaví, ako je hlboká, tak do nej hodia skalú a čakajú na ozvenu. Čakajú a nič. Pohľadajú väčšiu skalú, aj tú hodia do priepasti. Znova čakajú na ozvenu a stále nič. Tak vraví prvý turista druhému:

– Počúvaj, musíme tam hodiť niečo, čo má zvuk, čo sa bude po dopade dobre ozývať. Hľadajú, hľadajú a zrazu nájdú v tráve koľajnicu.

– To je ono!

Chytia koľajnicu, rozhojdajú ju a šup do priepasti. Zase čakajú na ozvenu, ale stále nič. Zrazu k nim pribehne koza, uteká k priepasti a skočí do nej. Turisti nechápu, keď sa v tom objaví starec a pýta sa:

– Hej, chlapci, nevideli ste tu náhodou moju kozu?

– Videli, dedo, pribehla a skočila do priepasti!

– Sviňa, ako mohla skočiť do priepasti, keď bola priviazaná o koľajnicu?!

V Bratislave si mysleli, že som Kristus Pán, povedali mi:

– Kriste Pane, veď sa tak netlačte!

Idú dvaja policajti a jeden nájde plechovku. Popozera si ju a zahodí ju na druhú stranu rieky. Druhý sa ho pýta, prečo ju vyhodil.
– Vieš bolo tam napísané: otvoriť na druhej strane.

Láska je ako elektrický prúd: pre niekoho jednosmerný, pre iného striedavý.

Karol ukazuje svojmu kolegovi nový dom a tomu nejde do hlavy, prečo má všetko okrúhle. Tak sa pýta:

– Karol, prečo máš všetko okrúhle – obyvačku, izbu, predsieň...?

– Moja svokra povedala, že keď si postavím dom, tak sa pre ňu nájde kútik, kde by sa mohla nastahovať.

List klienta do zdravotnej poisťovne

...odpovedám Vám na list, v ktorom ste ma žiadali o spresnenie môjho úrazu. Do oznámenia o úraze som uviedol, že som si úraz spôsobil sám. Som zamestnaný ako murár a v daný deň som pracoval úplne sám na stavbe domu. Po skončení práce mi zostalo ešte asi 250 kg tehál na streche. Zišiel som teda dolu a cez kladku som vytiahol po lane prázdny sud na strechu. Lano som si pevne zabezpečil, vyšiel som na strechu, kde som všetky tehly naložil do suda.

Po naložení suda som opäť zišiel dole, aby som sud s tehľami spustil. V zmluve som uviedol, že vážim 75 kg. V okamihu, keď som lano pevne uchopil a odviazal, uvedomil som si platnosť gravitačného zákona. Ako som už uviedol, sud vážiaci sám o sebe 25 kg, bol naložený 250 kg tehál. Ako si sami domyslíte, moja hmotnosť 75 kg nemohla udržať tak ťažký sud a kým som si to uvedomil, bol som v prudkom pohybe nahor a sud naopak, v prudkom pohybe dolu. Asi na úrovni tretieho poschodia som sa stretol s protipohybujúcim sa sudom, čo vysvetľuje ten otras mozgu, zlomeninu krku a líčnej kosti. Po strete som naďalej pokračoval smerom nahor, až som sa zastavil prstami v kladke, čo vysvetľuje tie polámané prsty. Aj napriek veľkej bolesti som sa stále držal lana.

V tom okamihu sud s tehľami dopadol na zem. Pri dopade sa mu rozbilo dno a všetky tehly z neho vypadli.

Ako som už napísal, sud sám o sebe váži 25 kg a ja, ako máte uvedené v zmluve, 75 kg. Pôsobenie gravitačnej sily pokračovalo ďalej a ako si iste domyslíte, situácia, keď ja so 75 kg som bol hore a sud bez dna s 20 kg bol dole, nemohla zostať. A tak som sa v okamihu ocitol v prudkom pohybe nadol a prázdny sud naopak, v prudkom pohybe nahor. Asi na úrovni tretieho poschodia som sa opäť stretol so sudom, čo vysvetľuje tie zlomeniny oboch členkov. Aj po tomto strete som pokračoval v pohybe nadol, kde som prudko narazil na zem, čo vysvetľuje tie rozbité kolená, zlomeniny kostí a stehenného kĺbu. V bolestiach a bez vôle som pustil lano, pričom som si neuvedomil, že na druhom konci lana je stále uviazaný prázdny sud. Ako si už domyslíte, pôsobením gravitácie sa tento v prudkom pohybe ocitol presne na mieste, kde som bezvládne ležal. A toto vysvetľuje tie tri zlomené rebrá.

Dúfam, že som Vám poskytol Vami požadované informácie. Na ďalšiu zaujímavú spoluprácu sa teším

Jožko Zdravý

OBSAH

12 mesiacov – Národopisné zbierky Slovákov v Maďarsku:

Alkár, Banka, Baňačka, Békešská Čaba, Cinkota, Čív, Čorváš, Kestúc, Malý Kereš, Slovenský Komlós, Veňarec	5
Alžbeta Hollerová Račková: Nový rok – nové cesty	28

Politika

Zo zasadnutí VZ CSSM	31
Deň Slovákov v Maďarsku v Černi	33
Anton Paulík: Rok trojakých volieb očami parlamentného hovorcu	37
Jubilujúca Základná zmluva medzi Maďarskom a Slovenskom	40
Štefan Kraslán: Pri zrode národnostného samosprávneho systému	43

Politika v obrazoch

Politické dianie vo fotografiách	49
--	----

Inštitúcie CSSM

Ústav kultúry Slovákov v Maďarsku pred novými výzvami	61
O činnosti Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku	64
Slovenské divadlo Vertigo v roku 2024	67
Z činnosti Pedagogického metodického centra Slovákov v Maďarsku	70
Knižnica a dokumentačné centrum Slovákov v Maďarsku	72
O činnosti Spoločnosti SlovakUm a Ludových novín	74

Naše celoštátne organizácie

O činnosti Organizácie slovenskej mládeže v Maďarsku	77
Bilancia Slovenského spolku Identita	79
Z činnosti Únie slovenských organizácií v Maďarsku	82
Z činnosti Zväzu Slovákov v Maďarsku	85
Banka opäť žila folklórom	88

Kultúrne programy vo fotografiách

Zo života našich osád	91
-----------------------------	----

Kultúra – Osobnosti

Na posiedke u Vidovenyeczovcov	127
--------------------------------------	-----

Žiť život svojich snov	132
História	
Prečo sa mi nepáči, keď Slovákov nazývajú Tótmí?	137
Spomienka na historika slovenského vystahovalectva	139
Rozporuplná osobnosť	144
Neohrozene v službách cirkvi a národa	148
Jedinečný lev pripomína hrdinský boj proti Turkom	151
Tragický osud Ladislava Ocskayho	153
Rudolf Fraňo: Prieskumné hliadkovanie	155
Literatúra	
Zoltán Bárkányi Valkán: Liečba	159
Z básní a fotografií Mateja Skalnického	162
Na návšteve u rodiny spisovateľa Milana Húževku	165
Milan Húževka: Kolita	168
Náboženstvo	
Z kresťanského sveta – Duchovný život našich Slovákov vo fotografiách	171
Deti a mládež	
Zo života našich školákov	181
Z aktivít Slovenskej školy v Sarvaši	195
Detský kútik	
O Marekovi, ktorý si skoro pokazil Vianoce	201
Katarína Švecová: Ako si vychovať brata	203
Pavúček Milo	205
Marta Hlušíková: Prečo nemajú prsty na nohách svoje mená	207
Krížovka pre deti	211
Krížovka Nášho kalendára	212
Ženám a dievčatám	
Varíme z cibule	213
Zasmejme sa	217

Oplatí sa nás predplatiť

Budte stálym čitateľom jediného
slovenského týždenníka v Maďarsku!

Telefón: (+36 1) 878 1431

Tel./Fax: (+36 1) 878 1432

E-mail: ludove@luno.hu, ludove.noviny2020@gmail.com

Poštová adresa: 1558 Budapest, Pf. 199

Predplatné

na 1 rok: **14 640 Ft**

na 1/2 roka: **7 320 Ft**

na 1/4 roka: **3 660 Ft**

Slovak

Ludové noviny rozširuje a predplatné prijíma Maďarská pošta.

Poštová adresa: Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda, 1900 Budapest.

Noviny si možno predplatiť na každom poštovom úrade a u poštových doručovateľov.

Odvolávajú sa na identifikačné číslo novín (lapkód): 15200.

Ludové noviny si môžete objednať aj na telefónnom čísle 06-1/767-8262

a na e-mailovej adrese hirlapelofizetes@posta.hu.

POZOR!

INŠTITÚCIE, FIRMY, SPOLKY, SAMOSPRÁVY SI NOVINY MÔŽU PREDPLATIŤ IBA E-MAILOM!

Celoštátna
slovenská
samospráva v Maďarsku
ORSZÁGOS SZLOVÁK ÖNKORMÁNYZAT